

Bajtársi Levél

A M. KIR. CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG
KÖZPONTI TÁJÉKOZTATÓJA

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában!*

Amen.

Kiadja:

a MKCSBK VEZETŐSÉGE
VETERANS' ASSOCIATION

of the former Royal Hungarian Gendarmerie
Administration Centre
712-54th Avenue, S.W.,
Calgary, Alberta, Canada
T2V 0E1

VILÁGSZERVEZETÜNK

a M. KIR. CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG — MKCsBK —
alakult 1948-ban.

Bajtársaink hivatalosan bejegyzett jótékonycélu társadalmi
egyesületeket alapítottak

az Amerikai Egyesült Államokban:

Ohio államban: Family Society of Hungarian Veteran Gendarmes
(Magyar Csendőrök Családi Közössége) Charter B.56-940,
Cleveland, Ohio, USA., 1958. július 14-én.

Kanadában:

Ontário tartományban: Royal Hungarian Gendarmerie Veterans'
Benevolent Association. No.10. Liber 1163
Province of Ontario, Toronto (Ont.)
1962. szeptember 27.

Quebec tartományban: Association des Veterans Gendarmes
Royaux Hongrois, MKCsBK No. 96 Libro C-268,
Quebec, (P.Q.) le decembre 1972.

Alberta tartományban: Veterans' Association of the former Royal
Hungarian Gendarmerie, No. 8775, Edmonton,
Alberta, 28th October, 1975.

A MKCsBK VEZETŐSÉGE:
vitész Baranchi Tamáska Endre
MKCsBK vezető

A MKCsBK Vezetősége önként és önzetlenül intézi világszervezetünk
tájékoztató, nyilvántartó és segélyügyi szolgálatát.

FELADATAINK:

- 1./Bajtársainkkal az összeköttetést fenntartani, érdekeiket képviselni,
összejöveteleinkről és a személyi változásokról őket értesíteni.
- 2./Előadások, ünnepélyek társasvacsorák rendezésével anyagi alapot
teremtteni és ebből rászoruló bajtársainkat és hozzátartozóinkat segí-
teni.
- 3./Ápolni a szolgálati ideálokat és kegyelettel megőrizni emlékét a volt
M.Kir. Csendőrség azon tagjainak, akik a törvény és a rend szolgál-
latában az emberi szabadságjogok és a közbiztonság védelmében
Hazájukért áldozták életüket.
- 4./Az állampolgári jogok és kötelességek megismerése és teljesítésében
segédkezni.

(Folytatás a borítólapon utolsó előtti oldalán)

BAJTÁRSI LEVÉL

A M. KIR. CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG KÖZPONTI
TÁJÉKOZTATÓJA

XXXIII. Évfolyam

Calgary, 1980. október 31-én

2. szám

TARTALOM

1./ Bevezetés	
MKCsBK Bajtársi Levél Szerkesztő Bizottság: Ajánlás	3
vitész Baranchi Tamáska Endre: Az elszakíthatatlan lánc	4
vitész Király Gyula: ... a nagy Ünnepnapért!	5
Domokos Sándor: Gondolatok egy szobor előtt	6
Domokos Sándor: a Csendőr. (Jubileumi emlékszobor)	9
Lukács László és mások: Emléksorok	10
2./ Adatok a 100 év történetéhez	
<u>Dr. Kiss Gyula: Közbiztonságunk múltjából</u>	13
Antalffy Pál: A m.kir. Csendőrség és Erdély	19
<u>Dr. Preszly Lóránd: A m.kir. Csendőrség közbiztonsági szolgálatának megszervezése és működése 1918-ig</u>	21
Dr. Preszly Lóránd: A horvát-szlavon csendőrség	32
Lengyel Béla: A m.kir. és a m.kir. horvát-szlavon Csendőrség állomány 1914-ben	34
M.kir. Honvédelmi Miniszter: Csendőrtízparancsolat	36
Öreg csendőr: A m.kir. Csendőrség közbiztonsági szolgálatának fejlesztése, kiterjesztése 1945-ig	37
„Audiatur et altera pars”: A második világháborúban	42
Magyar Ilona: Emigráció Hungarica 1945 (Bronzöntvény)	52
Jegenyés Pál: Csendőrök az emigrációban	53
czecei Mátéffy István: Kedves Bajtárs!	56
folkusfalvi Folkusházy Lajos: Csendőr Bajtársak!	58
vitész Király Gyula: Kedves Csendőr Bajtársaim!	59
vitész Kövendy Károly CM: Kedves Bajtársak!	60
vitész Vattay Ferenc: Ünnepi üzenet	62
vitész Baranchi Tamáska Endre: Kedves Csendőr Bajtársam!	63
3./ Tanulmányok	
Bihari Bünlátó: Vádak, vádlók és vádoltak	65
Sy — Ky: A csendőrség sportja és versenyei	69
4./ Feljegyzések, körlevél, visszaemlékezések	
vitész Vattay Ferenc: Feljegyzéseiből	77
vitész Ághy-Asbóth Zoltán: Körlevél	84
Dr. Bányay László: Testületünk és a betüvetés	86
Bánfai József: Utolsó napi szolgálat Hazánk földjén	88

5./ Elbeszélések, novellák, gondolatok, versek	
Fejér Károly: Magyar csendőr induló, 1962. IX. 27.	90
vitéz Nagy Lajos: „Már én többet csendőrkáplár nem leszek!”	91
Hajas István: Őrségváltás (vers)	95
vitéz Bakonyi-Molnár Béla: Protekció a járőrvezetői tanfolyamon	96
vitéz Csiky István: Harangszó (vers)	99
Kovács György II.: Gondolatok	100
Németh Ernő: Lábad nyomán (vers)	101
D — 59: Az útmester	102
Turcsányi Mihály: Kovács altábornagy úrhoz (vers)	103
Néhai Beóthy Kálmán: Az ismeretlen	104
6./ Tervek, tervezetek, testamentum	
Dr. Balló István: Tervek, tervezetek a volt m.kir. csendőrség igazolására és visszaállítására	108
Domonkos László: A közbiztonság	121
Jegenyés Pál: Visszaemlékezés	122
vitéz Szombathy Lajos János: Testamentum	126
7./ Közösségi, Egyesületi és Társadalmi események	
Beszámolók a Csendőrnapi és más összejövetelekről	131
A magyar élet eseményei világszerte	143
8./ Bajtársi hírek	
Apáik nyomdokában a magyarságért	149
Domokos Sándor: Egy öreg csendőr levele... a második generációhoz	154
Dicséret, elismerés, kitüntetés, tagfelvétel	157
Házasságkötés, születés, gratuláció	158
Betegségek, felgyógyulások	159
Halottaink	160
Özv. Borka Gyuláné: Magyar sors (vers)	170
9./ A 100 éves Jubileum hírei	
A megelőző „Körlevél”-ek helyesbítése, kiegészítése	171
A Toronto-i Központi Jubileumi Rendező Bizottság tudósítása	172
10./ Értesítések	
Könyvismertetés	174
A Vezetőség levelesládájából	177
Értesítések	183
Pénzküldemények nyugtázása 1980.III.13—VIII.31-ig	184

1881 — 1981

**A törvény és a rend szolgálatában
az emberi szabadságjogok, közbiztonság és
az ezeréves határok védelmében Hazánkért**

életüket áldozó elesett, mártírhalt, eltűnt és elhunyt Bajtársaink
emlékének ajánlja
az MKCsBK Bajtársi Levél ezen ünnepi számát

Az elszakíthatatlan lánc

Amikor a csendőresküt letettük, elköteleztük magunkat arra, hogy egy Testületnek a Magyar Királyi Csendőrségnek leszünk tagjai. Ezt a kötelességteljesítést mindnyájan önként vállaltuk, s ezért mind jóban, mind rosszban helyt kell, hogy álljunk azokért, amelyekre egy alkotmányos ország törvényei köteleztek bennünket. Szolgálatunk fölött mindig ott lebegett — mind békében, mind háborúban — csendőrzelszavunk:

Híven, Becsülettel, Vitézül!

Ezt az élethivatást széttörte, megsemmisítette a vesztes háború, s az új, szovjet által megalkotott magyar-bábkormány egy erőszakkal kiköve-telt rendelettel. A Csendőrség azonban csak papíron szűnt meg, annak tagjai még ma is meg vannak a vasfüggönyön innen és túl, akik a bosszuállás éveit túléltek.

Egy bátor kis csendőrcsoport nyugaton, még 1948. november 20-án ké-szítette el a „Bajtársi Levél” első példányát. Ez a kis újság lett az össze-kötő kapocs, „az elszakíthatatlan lánc” a világba szétszóródott csendő-rök között. Éreztük és érezzük, hogy ez a kis újság, amelyik 33 évvel ez-előtt jelent meg először, s ma már egy terjedelmes, tartalmas, nagy-lapszámú újsággá fejlődött — tart minket a legjobban össze. A Bajtársi Levél jövőre XXXIV. évfolyamába lép. Ez egy fél emberöltő. Álljunk meg ennél a mérföldkőnél, s annak szerkesztői, munkatársai előtt, s hajtsuk meg a bajtársi megbecsülés és elismerés zászlaját.

A M.Kir. Csendőrséget száz évvel ezelőtt szervezték meg Magyaror-szágon, a MKCsBK elődjét, a Magyar Csendőr Bajtársi Asztaltársasá-got 1947. július 21-én Graz-ban, Ausztriában alapították meg, tehát 33 év-vel ezelőtt.

Hálával és elismeréssel adózunk azoknak, akik vitték és viszik a MKCsBK zászlaját, s annak életében munkájukat alaposan kivették, de bajtársi elismerésünket és köszönetünket tolmácsoljuk azoknak is, akik az „elszakíthatatlan lánc”-ot, a **Bajtársi Level**-et eljuttatják kezünkhöz, mert ők önzetlen, s fáradságos munkát végeztek és végeznek napi ke-nyérkereső munkájuk mellett.

A MKCsBK és a Bajtársi Levél tevékeny tagjai — a ma is igaz csend-őrök — beleírták nevüket örökre a M.Kir. Csendőrség történetébe, mert kiváló munkájukkal erőssé kovácsolták „az elszakíthatatlan lánc”-ot.

„...Hinnünk kell, imádkoznunk és dolgoznunk kell. Így Isten, az örök Igazság elhozza számunkra a százéves Évfordulót!

Majd ott és akkor magasba lendülnek a megtépett csendőrzászlók... alásorakoznak kicsi létszámban az idősebb, utánuk nagy létszámban a fiatalabb korosztálybeli csendőrök. Teljes létszámban követik őket fiaink, unokáink együtt a csendőrbarátokkal.

Fölcsendül a Himnusz, meghajolnak a csendőrzászlók és akkor majd minden magyar együtt imádkozik a csendőrökkel.

A már örökre elköltözött öregeket a fiatalok és az unokák fogják he-

lyettesíteni és a költő szavaival élve:

„...hol sírjaink domborulnak, unokáink leborulnak és áldó imádság mellett mondják el szent neveinket...”
mert Ők híven, becsülettel és vitézül dolgoztak:

A mai nagy ünnepnapért!

néhai vitéz **Király Gyula** ezredes, a MKCsBK volt örökös tb. vezetője.
(Sao Paulo, 1976. január 5.)

Gondolatok egy szobor felett

Az alkotónak legfontosabb feladata, hogy amit meg akar valósítani, azt először saját szellemi világában tisztán kialakítsa. Én is ezzel a feladattal találtam magam szemközt, midőn a „Csendőr” mellszobrának megalkotására felkértek. Először magam előtt kellett tisztáznom kinek is akarok valóban emléket állítani. A híven, becsülettel és vitézül hármass fogalma azonban mindaddig csak szó, míg azt érzékelhető formává nem alakítom. Rövid csendőrmultam emlékei között kezdtem keresgélni.

Először a **hűség** fogalmát kerestem emberi alakban. És a sok ismerős arc közül Maráczai próbacsendőr tizedes nyílt tekintetével találtam magam szemközt. Maráczai tizedes... az arc harminchat év kódéből bukkan elő. Napbarnított, fiatal, villogószemű, értelmes arc. Fél éve van az iskolánál, de most az iskola-alakulat mint zárt egység harcol Szolnok mellett. Engem az események Szolnokra szólítottak be, amikor a Kormányzó Úr hadparancsa megszólalt a rádióban. Szolnok utcái tele a németek híres Tigris páncélosaival. Az ablakból látom, amint az ágyúcsövek vízszintesre ereszkednek. Értek németül és hallom amint a német parancsnok utcai harcokra való felkészülésre ad parancsot. Én felkapok a biciklimre és sietve nekiindulok Tószeg felé, ahol a századom a Tisza mentén harcban áll az oroszokkal. Az országút elhagyatott, de a tanyákban meghúzódva ott állnak a németek. Lehetőleg próbálom elkerülni őket. Végre megpillantom a tanyacsoportot, ahol a századunk harcálláspontja van. Itt pattan elém Maráczai tizedes. Tisztelegve jelenti, hogy ő a rajával a németek ellen arccal tüzelőállásban van. A százados úr parancsa — teszi hozzá, — hogy sündisznó állásba megyünk és felvesszük a harcot azzal, aki támad, legyen az orosz, vagy német. A szemében látom az elszántságot. — Mennyi lőszer van az embereknél — kérdem. — Negyven éles meg két kézigránát fejenkint, azonkívül még van a zsákmányolt Skoda golyószórónk is, vagy ezerötszáz tölténnyel — feleli.

Szeretném megölelni, de a fegyelem tiltja az érzelem ilyen megnyilvánulását. Csak magamban érzem a szeretet melegét, mely előtt ekkora fenntartás nélküli hűség láttán. Egy kis magyar csendőrszázad így állt sündisznó állásban három napig szemben az orosz és a német hadsereggel. Bármelyik támadás elsöpört volna bennünket a föld színéről. De mi nem alkudoztunk, nem kerestünk kiutat. A Maráczai féle hűség egyöntetűen élt mindenki benn. Pár napra aztán jött a parancs, hogy a háború tovább folyik. Mikor Maráczira néztem nem láttam az arcán semmi megkönnyebbülést. Értettem a gondolatát. Valahogy becsületesebben éreztük mindketten magunkat dacolva a világ két legzsarnokibb hatalmával. Ma, mikor a hűségről akarok képet alkotni, Maráczai tizedes elszántsága jut eszembe...

A **becsület** sem volt soha egy könnyen megmintázható fogalom. Itt az öreg Horváth Pista csendőrzászlós alakja bukkan elő a hadifogolytábor sötétjéből. Az öreg érdemeire való tekintettel léptették elő alhad-

nagyból zászlóssá. Pista bácsi alakja — mert csak így hívta őt mindenki — megtévesztője volt a becsületességnek a tábor minden erkölcsi alapját aláásó légkörében. Mert könnyű úrnak lenni a tisztietkezde fehérabroszos ételektől megrakott asztalánál. Bizony nem sokan maradtunk „urak” ott, ahol a csajka étel az életbenmaradást jelentette. Ám a mi Pista bácsink minden körülmények között úr maradt a szó legnemesebb értelmében. Amikor egyik fogoly elvesztette a mahorkás zacskóját, ami ott a pénztárcával volt egyenértékű fogalom, az öreg azt megtalálta és addig járt barakról barakra, míg azt vissza nem juttatta tulajdonosának. Ez olyan hallatlan eset volt, hogy mint legenda járt szájról, szájra. A szent kenyér szétosztása körül mindig veszekedések törtek ki. Ki kapja a serclit, ki kapja a szeletek közötti választás jogát, ezek mind élet-halál fontosságú kérdések voltak a foglyok számára. Az egész barakkban csak Pista bácsi tudta megőrizni nyugalma és elfogulatlanságát. Őt szavaztuk meg kenyérelosztónak, mely a bizalom legnagyobb jele volt. Mindenki, ahogy azt katonáéknál nevezték „szerzett” magának valami élelmet. Persze becsületes nevének lopás volt az. A kolhoz krumpliját loptuk, ha csak tehettük. Hogy a motozást kijátszuk, lapos szeletekre vágva, drótra fűzve tapasztottuk a testünkre a jéghideg krumplit, hogy azt azután a táborban megsütve pótoljuk a vacsorát. Mindenki csinálta ezt, csak Horváth István zászlós nem. A hadnagyok, főhadnagyok, s törzstisztek is szereztek, ha csak tehették, ám Pista bácsi nem. Ő is evett kinn a kolhozban, ha tehette, de nem capcarázott. Egyszer már én sem állhattam meg szó nélkül és megkérdeztem, hogy miért olyan különc. Akkor az öreg felém fordult és még ma is látom a tekintetének komolyságát ahogyan mondta. — Tudod öcsém nem tudom magam rávenni. Valamikor én voltam a rend öre... és nem tehetek róla, de ma is annak érzem magam. Tudom, ti azt mondjátok, hogy vén bogaras hülye, csak hogy én nem nektek tartozom felelősséggel öcsém... — hanem kinek? A ruszkiaknak tán? — Nem. Mindennél nagyobb hatalomnak öcsém, a saját becsületemnek! — Minden további szó a torkomra forrt. Most azonban, mikor a becsületességről akartam magamnak képet alkotni, az ő arcvonásait idéztem.

Végül pedig a **vitézség** arcvonásait keresve sok-sok halott arc merült föl a múltból. Az a lovas őrmester, kinek hulláját Tószeg alatt találtuk meg a kukoricásban sok száz kilótt hüvely társaságában, mert halálig védte bajtársait az orosz bekerítés veszélyétől. Perina szakaszvezető, aki egyedül ment ki járőrbe az orosz partizánoktól uralt területre összekötni a telefonvezetéket, Majoros őrmester, akivel együtt voltam járőrben, meg Halmos szakaszvezető, aki az állatkert közelében esett el, mind megannyi arca a hősiességnek. Mindezek az arcok kísértettek akkor, amikor a „Csendőr” szobrának megalkotásához hozzáfogtam.

Bajtársam, hogy sikerrel teljesítettem a feladatomat azt ne abból bíráld meg, hogy a jv. jelvény helyesen van-e odaillesztve, vagy hogy az álladzószíj csattja elvág-e a fülcimpával. Ezek csak külsőségek, melyeknek van ugyan célja a fegyelem szempontjából, de magukban még nem tesznek senkit csendőrré. Amikor majd szembekerülsz e szoborral nézz a szemébe és kérdezd magadtól, hogy ez a tekintet híven tolmácsolja-e a hűség, becsületesség és bátorság fogalmát? Ha igen, úgy fogj vele gondo-

latban kezet és ne szégyeljed a becsület nevében bevallani, ha a hármas eszménykép ellen néha vétettél is. Mert az nem szégyen, ha el-elbukunk a küzdelemben. A szégyen az, ha nem akarunk felállni. A szégyen az, ha botlásunkra mentségeket keresünk. Az otthoni kormány minden alkalmat felhasznál, hogy emlékünket beszennyezze. Hogy az öreg Pista bácsi szavait idézzem, mi nem nekik tartozunk hűséggel, hanem a magunk lelkiismeretének. Az kéri majd tőlünk számon, hogy méltó tagjai voltunk-e annak a testületnek, mely a hűség becsületesség és a bátorság hármas jelszavában tömörítette össze életünk feladatát. És ez a hármas jelszó még jobban kötelez, mint valaha. Mert nekünk most itteni ma-

gatartásunkkal kell rácáfolni az otthoni csatlósok vádjaira, és ezzel értelmet adni bajtársaink önfeláldozásának. Csak így élve vagyunk méltó képviselői a Magyar Királyi Csendőrség hagyományainak.

A Jubileumi Emlékszobor felírása

A Csendőr

JUBILEUMI EMLÉKSZOBOR

a m.kir. Csendőrség alapításának 100. évfordulójára.
Leleplezésre kerül a torontói találkozón 1981-ben.
(Készítette Domokos Sándor fhdgy. (Winnipeg, Manitoba, Kanada)

EMLÉKSOROK.

A/ m. kir. Csendőrség 40 éves működése alkalmával:

„A magyar csendőrség ama — fájdalom — csekély számú intézményünk közé tartozik, amelyekről el lehet mondani, hogy teljesen beváltak. Aki ismerte az abszolút korszak rettegett és gyűlölt zsandárságát, az nem képzelte, hogy jöhet oly idő, amikor a magyar ember nemcsak a legteljesebb elismeréssel, hanem egyszersmind a legnagyobb rokonszenvvel is fog a csendőrség intézményére tekinteni.

Ez az idő bekövetkezett és ez magyarázza meg azt a kétségtelen tény, hogy az ország egész lakossága ma egy óhajtásban találkozik, hogy ez a közhasznú és áldásos intézmény minél jobban fejlődjék és virágozzék.”

Lukács László
v.b.t.t., ny. miniszterelnök és belügyminiszter.

„A magyar csendőrség azon kevés állami intézmények egyike, mely az egész magyar nemzet osztatlan szeretetét és bizalmát élvezte fennállásának első napjától kezdve szerencsétlen hazánk elbukásáig. Tisztelet és nagyra becsülte mindenki széles ez országban a csendőrséget, mely mindenkor feladatának magaslatán állott és melynek minden tagja a legmagasabbtól kezdve a szolgálatot tevő csendőrig becsülettel és lelkiismerettel végezte a reáruházott igen nehéz munkát.

Régi dicsőségében akkor fog ragyogni a csendőrség ismét, a nemzet bizalmát és szeretetét akkor nyeri vissza hazánk közbiztonságának e nélkülözhetetlen tényezője, ha történelmének széttépett fonalát erős kézzel ismét felveszi.”

bárá Szurmay Sándor
v.b.t.t., ny. honvédelmi miniszter és gyalogsági tábornok.

„A megbecsülés, az elismerés és szeretet, amellyel az intézmény és annak tagjai iránt viseltetem csak fokozódott annak láttára, hogy a csendőrség a háború tartama alatt a legkülönbözőbb viszonyok között és az elenség előtt is milyen igazán hazafias, önfeláldozóan hősies és fáradhatatlanul buzgó és sikeres működést fejtett ki. Erről bárhol és bármikor készséggel teszek vallomást, mert úgy érzem és tudom ezt ma is.”

Sándor János
v.b.t.t., s. ny. belügyminiszter.

„A közbiztonság és közrend megszilárdulása hazánkban tulajdonképpen a csendőrség felállításával kezdődik. Ez a kizárólag hivatásának élő minden anyagi és politikai érdekeken felül álló testület nemcsak nélkülöz-

hetetlen tagolata volt adminisztrációnknak, hanem védője tisztaságának, pajzsa az állami és közhatósági tekintély megóvásának. Súlyos viszonyok, a hadi helyzet által felidézett nehézségek, forradalmi jelenségek között sem ingott meg megbízhatósága, megővta hivatásának tisztaságát, számos jelét adta határozottságának, bátorságának önfeláldozó elszántságának.

Magas színvonalon álló derék tisztikara biztosítékot nyújt arra, hogy ma, midőn nemcsak a közrendnek és közbiztonságnak, hanem a magasabb politikai céloknak megóvása is teendői közé tartozik, mindig eredményel lesz képes mind fontosabbá váló feladatainak megfelelni.”

Dr. Wekerle Sándor
v.b.t.t., ny. miniszterelnök és belügyminiszter.

B/ Az emigrációból:

(New York City-ből, 1952. II. 28-án Dr. Balló István örgy-hoz intézett leveléből:)

„Köszönöm a németországi csendőrbajtársak részéről a Csendőrnapi alkalmával részemre megküldött két nyomtatványt. A testületi szellem és a bajtársiasság fenntartása az emigrációban kétszeres jelentőséggel bír, mert megőrzi a múltból ami jó volt és meggazdagodik a külföldön azokkal az értékekkel, amelyekre az emigráció és annak tapasztalatai tanítanak mindnyájunkat.

Főleg egy szempont van, melyre fel szeretném az MHBK-ba és az MKCsBK-ba tömörült összes bajtársak figyelmét hívni: ne hadakozzunk a múlttal, hanem készítsük elő a jobb jövőt. Immár 11 éve élek az önként vállalt számkivetésben, sokszor lett volna rá okom, sőt jogom is arra, hogy panaszkodjam, sőt vádoljak is egyeseket. Sohasem tettem, mert úgy éreztem és úgy érzem, hogy ellenségeinknek a magunk kissebbítésével nem szállíthatunk municiót. Tudom, hogy minden becsületes magyar csendőr megérti és helyesli ezt a felfogást, mely egyedül képezheti a jobb jövő alapját és Hazánk felszabadításának reménységét.

Eckhardt Tibor
Magyarország Népszövetségi delegációjának vezetője 1934-ben,
meghatalmazott miniszter, a Kisgazda Párt volt vezetője.

(Buenos Aires-ben 1953-ban „Emlékirataim”-ban
kiadott feljegyzéseiből:)

„Bármit is hoz a jövő, kérve kérek minden magyart, aki e névre méltó és akár otthon szenved némán az idegen uralom alatt, akár kiülődözött keres magának és családjának fedezetet meg falatot széles e világon: temessen el minden pártviszályt és személyes perpatvart és csak egyetlen egy célra vessen tekintetét, fordítsa minden erejét és csakis ezért dolgozzék, meg imádkozzék. Ez a cél mindnyájunk közös, szent célja:

Magyarország felszabadítása. Gondoljunk szüntelenül azokra, akik a legtöbbet, életüket áldozták édes hazánkért és hadifoglyainkra, akik még mindig idegenben szenvednek, — hogy áldozatuk ne legyen hiábavaló.”
vitéz nagybányai Horthy Miklós
 volt Legfelsőbb Hadurunk, Magyarország 25 éven át kormányzója.

Dr. Kiss Gyula:

Közbiztonságunk múltjából

I.

A vármegye közbiztonsága 1848-ig.

A régi korból, közbiztonságunk állapotáról csak a XIII. század elejéről való Várad Regestrum-ban találunk adatokat, mely a váradi káptalanak II. András királyunk korából (1205—35) származó jegyzőkönyve. Ez a feljegyzés tartalmazza Váradra, Szt. László király sírjához küldött felek 389 peres ügyének hivatalos ismertetését. Ezen emlékek szerint a pristaldus-oknak nevezett bírósági végrehajtók, akik ügyvédi feladatot is teljesítettek, voltak megbízva a bűnesetek nyomozásával és a tettesek előállításával. Ebben az időben Árpádházi királyaink a szabadég alatt törvénytöréseket tartottak és akkor intézték a közügyeken kívül a nemeség ügyeit is. Ez a munkakör később átszállott a nádorra, aki már vármegyénkint és két vármegyei bíró kíséretében ítélkezett.

A vármegye, mely kezdettől fogva királyi szervezet volt, az idők folyamán autonóm irányu fejlődést vett és a bíraskodást a nádortól is és az egyházi bíraktól is a megyei bírák vették át. A vármegye intézte a törvénykezést, a közigazgatást és az összes igazgatási ügyeket (hadügy, pénzügy, vásárok, közlekedés stb.), s így a rendőri ügyeket is, mert azokat is belügynek tekintették. A vármegye intézte az országos törvények végrehajtását, törvényesség szempontjából megvizsgálta a neki kihirdetés és végrehajtás végett leküldött rendeleteket. A törvényteleneket félretette (passzív resistencia). Így lett az idegen kormányok abszolutisztikus törekvései ellen megingathatatlan erővel küzdő vármegye a nemzeti élet középpontja, a magyar államiság védőbástyája, a nemzeti érzés iskolája és a jogfolytonosság fenntartója.

A XV. században a vármegyének már szabályalkotási joga is van, így a pristaldusok munkakörét a prokurator-ok és sok helyen a várparancsnokok és már a szolgabírák vették át. A nagyobb birtokosok a törökök által lakóhelyeikről elűzött kőborlók ellen várkastélyokat építettek és azokat állandóan őriztették. Az örökös kül- és belharcok között ha volt is valami kezdetleges rendőrségünk, az körülbelül csak névleges volt. E szomorú időszakban mintegy kénytelenségből 1620 táján állott elő a Parasztvármegye néven nevezett rendőrség, melynek célja volt a török-világban a helyi személy és vagyonbiztonság fenntartása, némely ügyekben (bitang marha, istenkáromlás) önálló bíraskodás is főként pedig a nép élete és vagyona feletti őrökös. Tisztjeit az alispán nevezte ki a községek által ajánlott vagyonos és bátor férfiak közül, akik felesketésük után a vármegye utasításai szerint végezték teendőiket.

A XVIII. század elején, Mária Terézia királynő korában találkozunk az 1741-ben felállított pandurezreddel, mely portyázó (guerilla) szolgálatot látott el. Ezekből sokat a délvidéken rendőrökként alkalmaztak és innen maradt meg a pandur elnevezés, melyet a vármegyék perzekutor-ra változtattak. Régi iratokban a csendbiztos Persecutor Commissarius-nak van írva és a nép sok vidéken ezt az elnevezést meg is tartotta. Miután a rendőri ügyek belügy lévén a vármegyéhez tartoztak, ahány vármegyénk volt, a pandurok körülbelül annyiféle utasítás alapján működtek.

1848 év elején több külföldet járt magyar főúr között mozgalom indult meg és megbeszélés tárgyát képezte, hogy Magyarországon is létesíttessék Lombardiában sikerrel működő „Gens d'armerie” ezredhez hasonló intézmény, mely hivatva lenne a megingott közbiztonságot megszilárdítani. Hivatalos lépések azonban nem történtek, miután a kormány a beruházási költségek nagyságára, pénzügyi nehézségekre való hivatkozással a felvetett eszmét a magáévá tenni nem tudta. A pozsonyi országgyűlés mágnási tábla tagjai ezen habozást látván, jelentékeny összeget, 60,000 forintot adtak össze e célra, de a terv kivitelét a közbejött márciusi események megzavarták.

II.

A zsandárság 1849 — 1866.

1849-ben a magyar férfi társadalom nagy számban vagy elesett a csatá-
tereken, vagy elmenekült külföldre, vagy pedig bitófán végezte hazasze-
retben telt életét. A kompromittáltak egy része itthon maradt és dacol-
va ezer veszéllyel — bujdosott. A bujdoklók kétfélék voltak. A bécsi ka-
marilla gyanúsításai elől menekültek, továbbá azok, akiket csupán kö-
zönséges bűncselekmények elkövetése terhelt. Az utóbbiak létesítették
az ún. zsvány-romantikát. Ezek ugyanis lassan elfelejtették az enyém és
a tied közötti különbséget, raboltak, öltek és különös előszeretettel támad-
tak meg és raboltak ki császári postakocsikat. A nép azonban ezeknek
is pártját fogta, ami kézrekerítésüket igen megnehezítette. A bécsi ka-
marillának a célja azonban nem a gonosztevők, hanem a politikai gyanu-
sítottak kézrekerítése volt.

Az 1849-es magyar szabadságharc teljes leveretése után már 1849
augusztusában felállították az I. Napoleon császár által Lombardiában
szervezett „Gens d'armerie” ezred mintájára a zsandárság intézményét,
cs. és kir. csendőrezredek névvel. Az ezredek száma hamarosan 19-re
rúgott és ebből Magyarországon állomásozott 7.

A zsandárság intézményének bevezetése Bach Sándor bécsi ügyvéd,
osztrák miniszter a gyűlölt Bach-korszak végrehajtója nevéhez fűződik.
Bach vállalta, hogy a szabadságharc leverése után a katonai rémuralom
eredményét állandó politikai rendszer bevezetésével biztosítja. A katonai
diktatura megszűnésével a zsandárság intézményét Magyarországon
1850. I. 18-án császári rendelet léptette életbe.

Bach a közbiztonsági szolgálat megszerzése helyett a klasszikus
„Divide et impera” elv következetes alkalmazásával nemcsak a faj és

nemzetiségi, hanem a társadalmi osztálykülönbségek felelevenítésével is
akarta bontani a védtelenül kiszolgáltatott ország egységét. Ezen célja
elérésére használta fel Bach a zsandárságot és tette a birodalmi egység,
az egybeolvasztás eszközévé.

A zsandárság a kopó szerepére volt kénytelen lealjasodni a reakció
mestereinek kezében, hogy felhajtja és az önkény erejével fegyvere elé
kerítse a képzelt rebellist és gyötrő ellenőrzés alatt tartsa a gyanusakat.
Ez a hajsza folyt az egész országban 9 éven keresztül. Így természetes,
hogy a zsandár — kinek személye amúgy is gyűlöletes volt — többet fog-
lalkozott politikai bűnösök, katonaszökevények, vagy gyanusak üldözé-
sével, mint a közbiztonsági szolgálattal.

De voltak a zsandárságnak szervezési hibái is. A zsandár egyenruhá-
ban, rézhegyű sisakban üldözte a betyárt, a zsványt. Nyílt csatában
akarta legyőzni a társadalom ellenségeit. A néphumor elnevezte haris-
nak (nádasokban nedves réteken élő költöző madár) mert sisakja már
messziről elárulta hollétét. Így az üldözött menekülhetett. Saját terüle-
tén túl viszont nem üldözhetette, át kellett írnia a szomszédos kerületi
zsandár parancsnoksághoz. A zsandárság ezen felül még külön rendőr-
miniszter alá is tartozott és így a belügyminiszternek először oda kellett
átírnia.

Szervezeti szabályzata szerint a zsandár mindig szolgálatban állónak
tekintetett és neki mindenki rangkülönbség nélkül engedelmeskednie
tartozott. Legsúlyosabb volt azonban az a rendelkezés, hogy egyetlen-
egy zsandárnak szolgálati esküjére alapított vallomása teljes bizonyíté-
kot képezett és így a kérdéses ügy el volt intézve. Így a mindenk előtt
való politikai célnak az elérése elhomályosította valódi feladatának tel-
jesítését. A külön szolgálatokért járóapidíjak és jutalmak rendszeré-
nek hallatlan túlzása megnyitotta az aljas emberi ösztönök szelepét. A
zsandár külön díjazásban részesült nemcsak akkor, ha valakit elfogott,
hanem akkor is, ha a bíróság valakit elítélt és pedig az ítélet súlyának
tarifája szerint. A legkisebb jutalomdíj 4 forint volt, míg halálos ítélet
esetén 60 forint járt.

Csodálkozhatott hát Bach miniszter, ha ezek után gróf Széchenyi Ist-
ván, a „legnagyobb magyar” 1858-ban elkészíti német nyelven „Ein
Blick” c. maró szatiráját? Londonban kinyomtatott és Ausztriába visz-
szacsempészett munkájában Széchenyi a szent téboly haragjába vegyü-
lő kegyetlen gúnyal ostromozta Magyarország közállapotait és különösen
a zsandárság garázdálkodásait. Többek között így ír: „20,000 zsandár ke-
zébe és kötél alá adta Schwarzenberg Felix és Bach Sándor Magyaror-
szágot!” A zsandárság felügyelete alatt állott tovább a Bach korszak tel-
jes hivatalnoki kara is. Szinte rendőri felügyelet alatt állottak nemcsak
hivatalos teendőik végzésénél, de politikai magatartásukat is figyelték.
Öltözködésüket, a bajusz, szakál és hajviseletet is nézték. Egy felfelé
gömbölyödő szélű kalapért esetleg egy őrizetbevétel és kihallgatás járt,
mert talán Kossuth iránti rokonszenvet takart.

De nem volt hiány komikus esetekben se, melyek gúnyos kacajt kel-
tettek és keltenének ma is. Fazekas Dávid Szeged környéki betyárról
jegyezték föl a következő kalandot:

I. Ferenc József akkor még osztrák császár 1852 nyarán tette első körútját Magyarországon és Budáról Jászberényen és Cegléden át Szegedre utazott. Vasút nem léteben kocsin. A zsandárok természetesen a császár útirányát kísérték figyelemmel. Fazekas Dávid megtette azt a „rtéfát”, hogy az út egyik kiszögélésénél, a Cegléd-Körösi úton 40 vásáros kocsi rabolt ki harmadmagával. Bach miniszter is ezen az úton sietett Szegedre és ha el nem késik két órával, ő is a rablók kezébe kerül. A közbiztonság szomorú állapota természetesen nem kerülte el a császár figyelmét. Bach kudarcai dacára annyira beleélte magát a klerikális feudális reakcióba, hogy vissza többé nem léphetett, haladt magának és rendszerének bukása felé. A türhetetlen közbiztonsági állapotokon hadbíróssággal, akasztásokkal és főbelövetésekkel igyekezett segíteni és sokszor nem a zsványokat, hanem békés polgárokat kerítették kézre.

A 9 csongrádi gazda szomorú esete, kiknek multságába éjjel betyárok vegyültek méltán keltett részvétet, mert mind a kilencet Szegeden főbelőtték. Az igazi betyárt a zsandárok nem tudták kézrekeríteni. Rózsa Sándor fejére akkor 10,000 forint volt kitűzve. Lovas zsandárok, katonaság vonult ki ellene, mégis megmenekült. Végül is gróf Ráday Gedeon, aki 1868-ban lett királyi biztos tisztította meg Szegedet és környékét a zsványok és szegénylegények garázdálkodásaitól. Ráday az alföldi rablószövetkezetet kiirtotta és kiderített 813 személy által elkövetett 554 bűntényt.

Mikor Ausztria külpolitikai kudarcai után Bach rendszerében a korrupció súlyos esetei is mutatkoztak, tovább már nem tarthatta magát. 1859. VIII. 21-én beadta lemondását.

III.

A pandur-rendszer és a betyárvilág 1867 — 1881.

Az alkotmányosság felé közeledő években a zsandárság összlétszámát jelentékenyen apasztották, úgy hogy 1860-ban 7,923 főre esett. 1867-ben, az alkotmányos kormányzat megindulása időszakában, a kiegyezés évében a zsandárságot, a cs. és kir. csendőrezredeket feloszlatták, s a közbiztonsági szolgálat ellátása az egyes vármegyékre (törvényhatóságokra) bízott, melyek ezt a feladatot saját területükön polgári őrségekkel látták el, míg a városokban városi rendőrségeket állítottak föl. A vármegyék különböző számú ún. csendbiztos kerületekre voltak felosztva, melyeknek élén a csendbiztosok állottak. Alájuk tartoztak a megyei rendőrök, akik fegyelmi szabályok alatt állottak, s kötelességük volt felügyeleti körletüket időnkint bejárni, a bűneseteket kideríteni, elkövetőit elfogni és a járási közigazgatási hatóságnak átadni.

A csendbiztos és a pandurokat a vármegye fogadta fel, ők látták el a szolgálatot, mint fegyveres közegek. Kiképzésük nem volt, de idővel megszerezték a tőlük kívánt gyakorlatot. Szolgálatuk azonban nem volt mindig megbízható, mert előfordult, hogy a pandur megegyezett a zsvánnyal a társadalom rovására. Így tehát a közbiztonság állapota meg lehetősé sötét volt. Városok kifosztása, utonállás, postarablások sűrűn

előfordultak és elszaporodtak az országon keresztül-kasul vándorló, gyilkosságtól sem visszariadó kóborcigányok.

A pandurintézmény ezért kezdetleges volt és a fejlődő élet következményeivel lépést tartani nem tudott. Ennek a kornak a karakterét általában a megbízhatatlan és veszélyes elemek féktelenkedése és a közérkölcsök lejtőre jutása jellemezte. Közbiztonságunk válságos helyzetbe került és félő volt, hogy a közrend teljesen felborul, amely nélkül normális állami és társadalmi rend többé fönn nem tartható.

A megoldás egyedüli útja a rendőrség egységes, összefüggő és katonai alapon való országos szervezése volt. A teljesen katonailag szervezett, politikai bűneitől megtisztult és csupán közbiztonsági feladatokat megoldó átszervezett erdélyi csendőrség kiválósága és felmutatott fényes eredményei nyújtottak reményt arra, hogy az ország többi részeiben hasonló módon szervezendő csendőrség az az intézmény, mely hivatásának tökéletesen fog megfelelni.

(Forrásmunkák: Osváth Pál: Pandur korom emlékei, 1905, Budapest, Beksics Gusztáv: I. Ferenc József és kora, 1898, Budapest, Preszly Lőránd: A m. kir. Csendőrség története, 1920, Budapest, R.N.L. 1912, Budapest.)

A m. kir. kolozsvári IX. csendőrkerület.

(Történelmi visszatekintés.)*

A m. kir. belügyminiszter Úr és a m. kir. honvédelmi miniszter Úr által egyetértésben kiadott 4222 res. VI. b. 1940. számú rendelettel 1940. november 26.-tól ismét működik a kolozsvári csendőrkerületi parancsnokság. Huszonegy és fél év után él újra ez a legrégibb kerület. Felelevenítésük röviden régi parancsnokait, képekben pedig bemutatjuk azokat, akik Kolozsváron kerületi parancsnokok voltak már a m. kir. csendőrségnél 1919-ig.

A m. kir. csendőrség megszervezése előtt
következők voltak csendőrpapancsnokok Erdélyben:

A 9-ik cs. kir. csendőr ezredben, Kolozsvár székhellyel.

1850-55-ik években: Riebel von Forstreu Carl, őrnagy-ezredes.

1856-60: Jankovszky von Marienhorst Franz, alezredes-ezredes.

1861-68: Topavicza Péter, őrnagy és Anzenberger József, alezredes-ezredes.

A 10-ik cs. kir. csendőr ezredben, Kolozsvár székhellyel:

1869-71-ik években: Nabicht Franz, őrnagy.

1872-76: Schatz Ludwig, őrnagy.

Ezen cs. kir. csendőr ezred átszerveződött, Siebenbürgischer Gendurmerie Kommandóvá. Eddig a szolgálati nyelv német volt. 2228 H. M. 1876.
Az 1881. február hó 14-én szentesített III-ik törvénycikk alapján, alábbiak voltak m. kir. csendőrkerületi parancsnokok Kolozsvár székhellyel:

A kolozsvári m. kir. csendőrkerületi parancsnokság 1919. január hó 11-én volt kénytelen elhagyni Kolozsvárt, mint a legutolsó katonai alakulat és Jászberénybe vonult vissza.
A 42.607 VI. b. 1920. számú B. M. rendelettel oszlott fel a kolozsvári m. kir. csendőrkerületi parancsnokság. Mindig tudtuk, hogy csak ideiglenesen...

* Szobosztó Ottó kártya ezredes adatai alapján.

A Csendőrségi Lapok 1940. XII. 1-i számából.

Antalffy Pál:

A m. kir. csendőrség és Erdély

1526-ban a mohácsi csatavesztés és II. Lajos király halála után Magyarország kétfelé szakadt. Az egyik rész Zápolya Jánost tekintette királyának, a másik rész pedig a Habsburg házban látta az ország megmentőjét. Buda elfoglalása után (1541) Erdély különvált és az erdélyi rendek a tordai országgyűlésen (1545) kimondották az önálló erdélyi fejedelemség megalakulását. Ez a tény megpecsételte az ország háromfelé szakadását. Ettől kezdve Erdély, mint fejedelemség a török és a Habsburg birodalom között önálló politikát folytatott ugyan, de vegyes nemzetiségei mellett is mindvégig megmaradt magyarnak. Ahogyan azután gyengült a török birodalom, úgy erősödött a Habsburg befolyás és elnyomás Erdélyben, de a királyi Magyarországon is. Mikor mindkét ország részben a reformtörekvések és nemzeti vágyak kezdtek érvényesülni, 1848-ban a pesti ifjuság „Mit kíván a magyar nemzet” c. feliratában annak egyik alappontjául Erdélynek Magyarországgal való egyesítését követelte az uralkodótól („Uniót Erdéllyel!”). Ez meg is történt.

1849-ben a szabadságharc leverése után az új uralkodó minden előző engedélyt visszavont és így Erdély ismét különálló, de most már osztrák befolyás és elnyomás alatt, Bécsből kormányzott tartomány lett.

A Bach-korszak alatt felállított osztrák cs. és kir. zsandár ezredek Erdélybe is bevonultak. Míg Magyarországon ezek elsőrendű feladata a szabadságharcosok üldözése és a politikai elnyomás volt, addig Erdélyben a rend helyreállítása után a zsandárok főleg közbiztonsági szolgálatot láttak el. Magyarországon a zsandárok mindvégig megmaradtak osztrákoknak, Erdélyben viszont a természetes fogatékot lassan a lakosság nyelvét beszélő magyarokkal és oláhokkal pótolták.

A kiegyezés magyar feltételei közül egyik az volt, hogy Erdélyt ismét egyesítsék Magyarországgal, a másik pedig, hogy a gyászosemlékű és gyűlölt osztrák zsandárokat maradéktalanul vigyék ki az országból. Ez meg is történt.

Erdélyben azonban a vegyes nemzetiségű zsandárság, cs. és kir. csendőrség a helyén maradt, csak az osztrákokat küldték el belőle, s azokat is helybeliekkel pótolták. Katonai szervezettsége megmaradt.

Amíg Magyarországon a pandurokkal kísérleteztek, azalatt Erdélyben a csendőrség kiforrott és kiváló közbiztonsági testületté alakult. Öltözetük alapja az osztrák zsandárok egyenruhája volt, megtartották a tollas kalapot is, azon csak a címert cserélték ki. Amikor Magyarországon is úgy döntöttek, hogy a feladatának még nem felelt vármegyei pandurokat egy országos közbiztonsági testülettel cserélik föl, mintául már előttük volt a kipróbált „Erdélyi Csendőrség.” Ezt felduzzasztották, majd mikor az anyaországban a csendőrlaktanyák már rendelkezésre állottak a tisztikar és a legénység egy részét áthelyezték ezekre a helyekre, ahová az ujonnan toborzott csendőrök is már bevonultak.

Igy 1882. január 1-én, egy erdélyi tapasztalt csendőr, mint jv. és egy to-

borzott csendőr, mint jt. indultak együtt szolgálatba. Most már minden csendőr m. kir. csendőr lett, az Erdélyi Csendőrség beleolvadt a M. Kir. Csendőrségbe és annak szerves része lett.

Erdélyben két csendőrkerület volt, a brassói és a kolozsvári. A Bánát keleti része a brassói, nyugati része pedig a szegedi kerületi parancsnoksághoz tartozott. Temesvár volt az egyetlen hadtestpság., ahol nem volt csendőr kerületi parancsnokság.

1849-ben mint ahogyan Magyarországon, úgy Erdélyben se fogadták szívesen a kakastollas osztrák zsandárokat. de míg Magyarországon ez az ellenséges viszony a kiegyezésig, illetve a zsandárok kitakarodásáig tartott, Erdélyben már az első évektől kezdve enyhülni kezdett a viszony és amikor 1867-ben a zsandárság „Erdélyi Csendőrség” és a szolgálati nyelv is magyar lett, a lakosság a magáénak tekintette ezt a testületet. Magyarországon még 1882 után is sokáig ellenséges szemmel néztek a kakastollra, mint az elnyomás emlékére és csak a magyar csendőrök hosszú és önfeláldozó munkája után zárta szívébe a kakastollasokat jobban, mint bármely más terület tagjait.

Megjegyzés

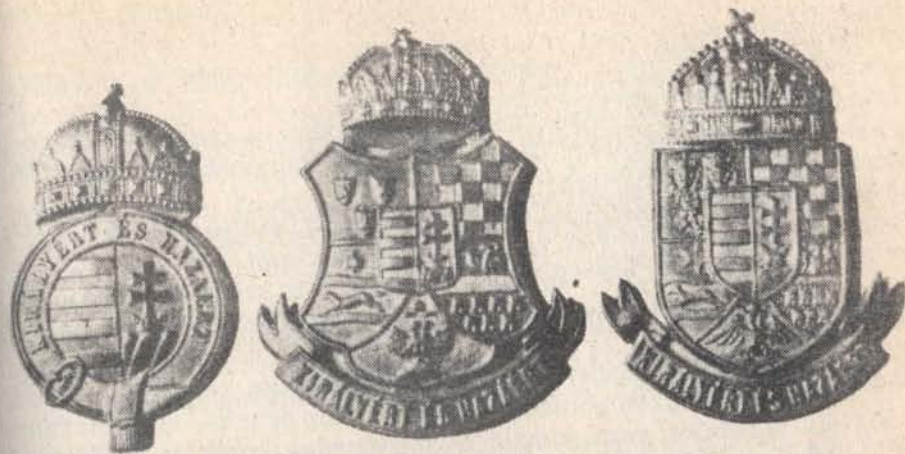
Az 1848—49-es magyar szabadságharc leverése után felállított 19 cs. és kir. csendőrezred számát 1861-ben csökkentették és az erdélyi csendőrezred székhelyét Nagyszebenből Kolozsvárra tették át.

1867-ben Magyarországon ezeket az ezredek feloszlatták. Erdélyben csupán az elnevezést változtatták meg császári és királyi országos csendőrparancsnokságra. A kolozsvári a 10. számot kapta és területén 6 szárnyat (osztály) és minden szárnyánál 2 szakaszt (szárny) rendszeresítettek. Szolgálati nyelve továbbra is a német maradt, személyi és fegyelmi ügyekben a cs. és kir. hadügyminiszter rendelkezése alá tartozott, egyebekben, szolgálatilag is, a m. kir. belügyminiszter fennhatósága alá. Kiegészítő része maradt a közös hadseregnek, melyet részben a belterületi közbiztonsági állapotok, részben pedig a nemzetiségi mozgalmak tettek indokolttá.

1868-ban régi feltűnően díszes egyenruhájukat egyszerűsítették és rendszeresítették az 1881 után is használt tollas vadászkalapot.

1871-ben a magyar országgyűlésen támadást intéztek ellene, mint olyan intézmény ellen, mely lényegében se az erdélyi törvényhatóságok önkormányzatával, sem pedig Magyarországgal való alkotmányos egységével összhangba hozható nem volt. Tárgyalások indultak meg más, hasonló intézménnyel való helyettesítésére.

1876-ban királyi kézirat alapján a m. kir. kormány „M. Kir. Erdélyi Csendőrség Parancsnoksága” név alatt végleg átvette. Ugyanakkor kivált a cs. és kir. közös hadügyminiszter rendelkezése alól és személyi és fegyelmi ügyekben a m. kir. honvédelmi miniszternek lett alárendelve. Szolgálati nyelve a magyar lett. Parancsnokának a király kinevezte Török Ferenc honvédőrnagyot, aki az 1881-ben felállításra kerülő M. Kir. Csendőrségnek 1886-ban első felügyelője lett. (Szerk.)

Kalapcímereink.
1876 — 1895-ig. 1895-től a háború utáni időkig. 1945-ig.

Dr. Preszly Lóránd:

A m. kir. Csendőrség közbiztonsági szolgálatának megszervezése és működése 1918-ig

(Részletek a szerző „A m. kir. Csendőrség története” c. könyvéből.)

Mikor a kiegyezés (1867) egyik föltételeként a cs. és kir. csendőrezredek (zsandárság) feloszlata megtörtént a rohamosan hanyatló közbiztonsági viszonyok arra indították a belügyi kormányzat akkori képviselőjét Tisza Kálmán belügyminisztert, hogy sürgősen rendezze a közbiztonsági viszonyokat, melyek elfajulásukkal nemcsak a személy és vagyonbiztonságot tették nemlétezőkké, de a külföld előtt is veszélyezteték állami hírnevünket és a monarchia erkölcsi tekintélyét.

A vármegyék rendőrségeinek, pandurjainak egymástól eltérő szervezete, az utasítások fogyatékosai, a rendőr anyag elégtelensége, jelentékeny részének silánysága és megbízhatatlansága, a szakszerű elméleti és gyakorlati továbbképzés hiánya miatt az ország közbiztonsága a teljes csőd felé haladt. A megoldás egyedüli módja a rendőrség egységes, országos, katonai alapon való szervezése volt. Az erdélyi csendőrség működése, felmutatott eredményei reményt nyújtottak arra, hogy a hasonló módon megszervezendő csendőrség az ország többi részében is meg fog felelni hivatásának.

Tisza Kálmán államférfiúi bölcsességét bizonyítja, hogy a közbiztonság ügyét magáévá tette, s megalkuvást nem ismerve, kicsinyes aggodalmaskodásokkal nem törődve azt erélyesen vitte megoldás felé. „A közbiztonsági szolgálat megszervezéséről” szóló törvényjavaslatát

1880. XI. 29-én nyújtotta be az országgyűlés képviselőházához az alábbi 11 szakaszban:

- 1.) A közbiztonsági szolgálat ellátására állíttassék föl a katonailag szervezett magyar királyi csendőrség.
 - 2.) Igazodva a meglévő honvédkerületekhez a csendőrpság-ok székhelyei: I. Kolozsvár, II. Szeged, III. Budapest, IV. Kassa, V. Pozsony, VI. Székesfehérvár.
 - 3.) Az erdélyi csendőrség most már mint I. cső. pság működött. A II. cső. pság 1882. I. 1-én kezdje meg működését.
 - 4.) A vármegyei költségvetésekből, ahol a szolgálat megindul, az addigi közbiztonsági közegekre vonatkozó költségtételeket ki kell hagyni.
 - 5.) Az első szervezésnél az akkori közbiztonsági közegek — amennyiben erkölcsi szempontból kifogás alá nem esnek — alkalmazandók.
 - 6.) Az átvételre nem kerülő közbiztonsági közegek végkielégítést kapjanak.
 - 7.) A csendőrség tisztjei és az összes csendőrök személyi, előléptetési és fegyelmi ügyeinek intézése a m. kir. H.M., míg a közigazgatási és rendőri szolgálati viszonyból eredő ügyek intézése a m. kir. B.M. alá tartozik.
 - 8.) A csendőrség tisztjeit a m. kir. H.M. és B.M. egyetértőlegesen felterjesztése alapján a király nevezi ki.
 - 9.) A csendőrtisztek, altisztek és csendőrök nyugdíjképesek.
 - 10.) A II. cső. pság felállításával kapcsolatos költségeket a B.M. fedezi.
 - 11.) Ezen törvény végrehajtásával a m. kir. H.M. és B.M.-et bízta meg. Ezen törvényjavaslatot a képviselőház 1881. I. 17-én tárgyalta, s azt általános és részletes vita után némi módosítással szótöbbséggel elfogadta. A törvényjavaslatot a király I. Ferenc József 1881. II. 14-én szentesítette és az mint 1881. évi III. t. c. az Országos Törvénytárba beiktatást nyert.
- A csendőr legénység állományának kiegészítésére a II. t. c. intézkedik. Feltételei: Magyar honosság, 20 és 40 év közötti kor, nőtlenség, hadi szolgálatra való alkalmasság, legalább 163 cm. magasság, a szolgálati magyar nyelven való írás, olvasás és a számolásban való megfelelő jártasság, végül kiskorúaknál (24 éven alul) szülői beleegyezés. Tekintetbe jönnek a hadsereg, honvédség, hadi tengerészet önként jelentkező, volt tagjai, valamint azok a önkéntesek, akik hadkötelezettségüknek eleget tettek. A kötelező 3 évre szól, a próbaidő egy évre.
- A III. t. c. 6. paragrafusa alapján a H.M. megengedte, hogy egyes személyek akiknek megfelelő társadalmi állásuk és képességük volt, továbbá akik hosszabb katonai (csendőrségi) szolgálatuk alatt kiváló szellemi tehetség és társadalmi műveltség jeleit adták, kirendelt bizottság előtt hadapródi vizsgát telessenek le és ennek sikeres letétele után a tiszti rangot elnyerhessék. A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia régi rendszerű tisztképző tanfolyamát sikeresen elvégezték és hadapródi kinevezést nyertek:

Az Erdélyi Csendőrségnél 1877—1881-ig 2 őrsvezető, 6 őrmester és csendőr, a m. kir. Csendőrségnél 1881—1889-ig 19 vármegyei csendbízott, 31

csendőrtiszt, őrsvezető és 28 őrmester és csendőr.

A csendőrtiszti állomány kiegészítéséről az 1893. évi XXXVI. t. c. intézkedik, megjelölve elsősorban a csendőrségi testületből való fokozatos előléptetést, továbbá olyan — a szolgálatban kipróbált, jól minősített és megfelelő általános műveltséggel bíró — altisztek előléptetését, akik a honvédtiszti vizsgát sikerrel letették és a H.M. által csendőrhadapródi kinevezést nyertek. Továbbá a tiszti létszám kiegészül azokból a hadsereg, s a honvédségből önként jelentkezés alapján áthelyezésüket kérő tisztek és hadapródokból, akik tényleges szolgálatra a csendőrséghez átvételnek.

Kiadásra került a „M. kir. Csendőrség Szervezeti és Szolgálati Utasítása, s rendszeresítették az ujonnan felállításra kerülő alakulatok legénysége részére a Kropatschek féle nyolclövetű tár-karabélyt főfőszuronyal.

1883-ban megkezdte működését a budapesti III. és a kassai IV. cső. pság, 1884-ben a pozsonyi V. és a székesfehérvári VI-nál indult meg a szolgálat.

1884-ben a m. kir. csendőrség szervezése befejezést nyert. Az ifjú intézmény átvette az ország egész területén (a székesfőváros és a thj. felruházott városok területét kivéve) a közbiztonsági szolgálatot. A H.M. november 2-án kelt rendeletével a cső. pság-ok neveit „m. kir. csendőrkerületi parancsnokság” névre változtatta át.

A tevékenységüket fokozatosan megkezdő csendőrkerületek legénysége derekas kitartással küzd a nehézségekkel és nem csupán a körülmények, az értelmességnek, hanem a férfias bátorságnak is sokszorosán bizonyosságát adva. A baleseteknél nyújtott segélynyújtások lényegesen emelték az ország lakosságában az intézmény iránti rokonszenvet. Különösen az 1885—1886 években országos csapásként dühöngő tűzvészek alkalmával a vagyon és emberélet megmentése körül mutatott fel szép és önfeláldozó tényeket. Az országos csapások előidézte nyomor és kétségbeesés enyhítésére megindult gyűjtés eredménye azt is igazolta, hogy a beérkezett adományok egyik kimagasló tételét képezték a csendőrök fillérei.

1886 évben a II. és VI. kerületek területén előfordult nagy rablóuldozások is erős próbára tették az intézmény tagjainak bátorságát és teljesítőképességét. Véres küzdelmek árán sikerült — az általános közönyt szemben csupán önerejükre támaszkodva — egész országrészeket megtisztítani az idegen földről bejött, vagy a börtönökből megszökött veszélyes gonosztevőktől.

A régi „Csendőrségi Jutalmazási Alap” a m. kir. H.M. önálló kezelése alá kerül, s a töke kamataiból jutalomdíjakat adtak ki a közbiztonsági szolgálatban magukat kitüntető altisztek és csendőrök részére.

Jóváhagyást nyert az „Öltözeti és Felszerelési Szabályzat” a m. kir. és a m. kir. horvát-szlavon csendőrség részére.

A következő évek erősen igénybe vették a csendőrséget. Feltűnő mértékben elszaporodtak a lopások, a hamispénz gyártó bandák. Ezenkívül a Királyhágon túli megyékben román nemzetiségi szervezkedés

csendő kerületek területi beosztása a tiszti parancsnokságok székhelyeinek feltüntetésével 1883-ban.

A m. kir. Csendőrség vezetői 1893-ban:

Ülő sor b-j-ra: Földvári báró Földváry Lajos alez., szegedi ker. pk., Báji Pataki András ezds., kolozsvári ker. pk., álló sor b-j-ra: Fery Oszkár szds., H.M. beo.ti., hilibi Haller Béla alez., kassai ker. pk., rajnai és körösladányi Stesser György ezds., budapesti ker. pk.

A m. kir. Csendőrség vezetői 1893-ban:

Ülő sor b-j-ra: murai és köröstarcsai Török Ferenc altbgy., H.M. cső. oszt. vezető és cső. fel., bodzai Sönser Nándor ezds., székesfehérvári ker. pk., álló sor b-j-ra: Lukács Mózes alez. pozsonyi ker. pk., Reinle Gábor alez., H.M. cső. oszt. v. helyettes, szakolcai Koreska Vilmos szds. H.M. beo. ti.

Gyalog csendőr köpenyben 1907-ben.
Sötétkékszürke köpeny félgömbalaku sárgaréz gombokkal, a gallérján világos buzérvörös hajtóka. Kalap a 2. mintájú címerrel. Járőrtáska, jv. jelvény, jelsípszinór és kard. Fekete lakkozott böderékszíj, tölténytáska és kardhüvely. Nyolclövetű Kropatschek-karabély döföszuronnal. Ezt a puskát 1907-ben cserélték ki a 95. mintájú Mannlicher-karabéllyal.

ütötte föl fejét. A törvénysértők elfogásával, a megelőző és ellenőrző szolgálat fokozásával, valamint a kolozsvári kerület létszámának emelésével a csendőrség minden esetben urrá lett ezekben a helyzetekben és fönntartotta a törvényes rendet. A B.M. köszönetét és nyilvános elismerését fejezte ki a szolgálat eredményes ellátásáért.

1895-ben került rendszeresítésre a járőrvezetői jelvény.

1896-ban a Millenium évében az országos kiállítás honvédségi pavillonjában alkalma nyílt a csendőrségnek, hogy céljával, szervezetével és hivatásával a nagyközönséget megismertethesse. A különféle táblázatok mellett bemutatásra került báb-alakokon a tiszti és a legénységi fölszerelés, öltözet és fegyverzet, valamint olajfestményeken a különböző laktanyák.

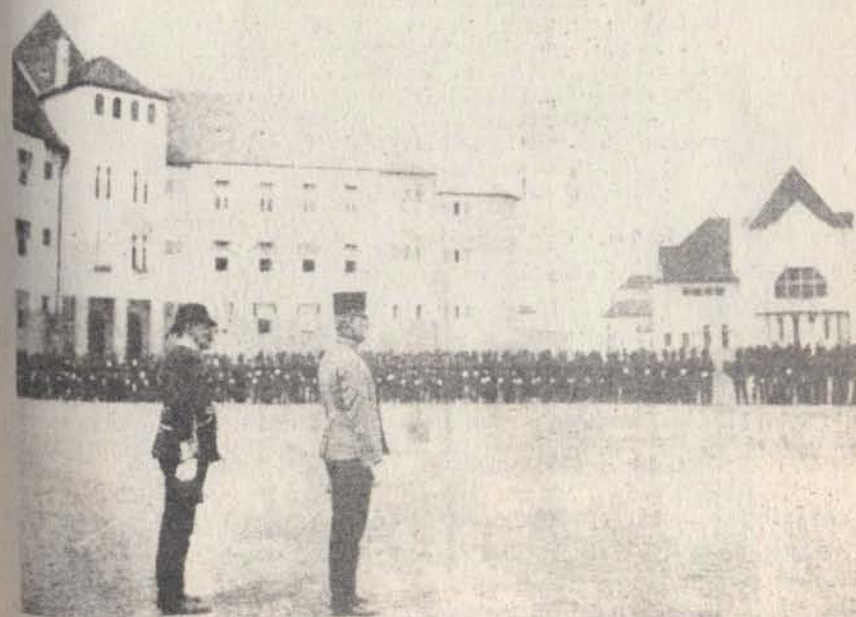
1897-ben megvált állásától Török Ferenc altbgy. a m. kir. és a m. kir. horvát-szlavon csendőrség első felügyelője, aki 11 éven át volt vezető pk-a a fiatal intézményünknek. Ő nevelte az első tisztikart, melybe minta-

szerű, köteleltségű szellemet öntött. Személyes befolyása és bölcs közreműködése teremtette meg azt a minden ízében tösgyökeresen magyaros szellemet, mely testületünk jellemző tulajdonsága lett. Az ő önfeláldozó és eredményes munkájának lett az eredménye, hogy a költségvetések tárgyalása során intézményünk további fejlesztésére vonatkozó pénzügyi javaslatokat ezután minden árnyalatu párt egyhanguan támogatta. 1903-ban a B.M. javaslatára az 1903. évi VII. t.c.-kel felállításra került a VII. cső. kerület Brassó és a VIII. Debrecen székhellyel.

1913-ban testületünk harminc éves szolgálatra tekintett vissza. A pénzügyi helyzet megengedte a legénységi illetek fokozatos emelését. Figyelemreméltó és gazdasági szempontból nagyértékű az a H.M. rendelet, mely megengedte, hogy a csendőrlegénység beléphessen a Magyarországi Munkások Rokkant és Nyugdíj Egyletibe. Ez a magánegyesület volt az, mely a kötelező baleset és betegségi biztosítást behozó 1907. évi XIX. t.c.-ket továbbfejlesztette a kötelező rokkantsági biztosítás megvalósítására. A törvény egyébként a szociális biztosítás terén világszerte vezetett. A B.M. viszont biztosította a csendőr altisztek árváinak szükség esetén az állami gyermekmenhelyekre való beutalását.

A H.M. alkalmat adott az altiszteknek — ha erre törekedtek, — hogy a posta és távirda segédtiszti képesítést elnyerhessék és azután ebbeli minőségükben kinevezhetők legyenek. A képviselőházi őrségbe vezényelt legénység körültekintéssel és tapintattal végzett szolgálata általános elismerésben részesült.

A közel egy évig tartott balkáni háború az ország délkeleti határán elő-

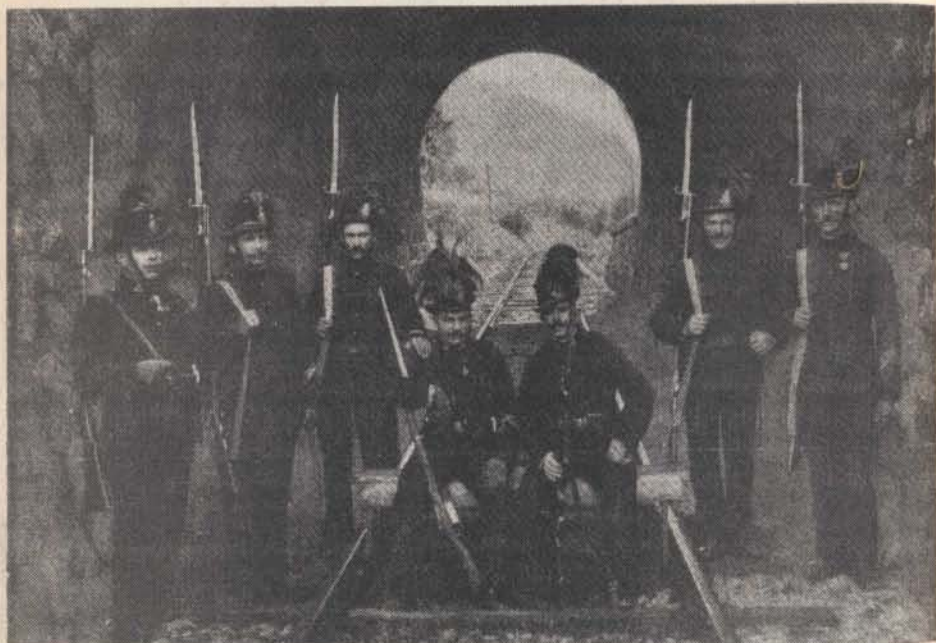

A nagyváradi Országos m. kir. Csendőriskola altiszti tanfolyamának 327 hallgatója vizsgázott le 1914. VI. 10-én toicsvai Nagy Gábor vör. cső. fel. előtt. Mögötte áll Kiss László alez. az iskola pk-a.

vigyázati intézkedéseket tett szükségessé, melyeket az illetékes őrsők eredményesen láttak el.

November 3-án adták át rendeltetésének Nagyváradon az „Országos m.kir. csendőriskola”-t. A díszes és a modern technika akkori vívmányai-val mintegy 10 hold területen emelt intézet pavillonrendszerben épült, s az elhelyezésre 30 hálóterem és az oktatásra 15 tanterem állott rendelkezésre. Altisztképző és próbacsendőrtanfolyammal indult, mindkettő a szükséges párhuzamos osztályokkal. A kiképzés tartama 10, illetve 2-8 hóban lett eleinte megállapítva.

A világháború az új feladatok egész tömege elé állította a m.kir. Csendőrséget. Tisztek és legénység jelentékeny része tábori csendőr szolgálatra és csapatszolgálatra alkalmaztatott. Kiegészítés és pótlás csak csekély részben volt, s az is csak a legénységi állományra eszközölt tartalékos altisztek és népfelkelők vezénylése illetőleg beosztása által. Előbbiek 6-800, utóbbiak 16-18.000 fővel. Szakképzettségük teljes hiánya miatt inkább csak számbeli és karhatalmi erőt képviseltek.

Vasúti alagutat őrző magyar csendőrök 1914 decemberében. A m. kir. csendőrség tagjai különösen a Kárpátokban vívott harcokban bizonyították be hősiességüket. Mindig nagy hálával és tisztelettel fog gondolni az ország lakossága csendőreinkre, akik nemcsak a közbiztonság fenntartását végzik béke időben, hanem a háborúban is teljesítik kötelességüket. (Tolnai Világlapja 1914. XII. 6. számából.)

A legénységi állomány rendszeres kiegészítés így a háború alatt teljesen szünetelt, minek következtében egyre jobban emelkedő létszámbiány mutatkozott. A rendszeresített létszámra eső fogyatéknak 1914-ben 403 fő, 1915-ben 719 fő, 1916-ban 258 fő, 1917-ben már 1676 főre emelkedett.

Ekkor már érezhető volt, hogy a világháború befejezése felé közeledett. A csendőrség vezetősége mindent elkövetett, hogy a háború befe-

jezése készületlenül ne találja, s hogy a közerkölcsök lazulásával az ország közbiztonsága kárt ne szenvedjen. Bár az 1918. augusztus 31-iki minisztertanácson a létszámemelésre benyújtott javaslatát elfogadták, s a szombathelyi IX. és a rózsashegyi (Liptó vm.) X. csendőrkerület felállítását elhatározták, a végrehajtást az események meghaladták. Harmincnégy éves működésére visszatekintve elmondhatjuk, hogy tesületünk kedvezőtlen viszonyok között, nagy ellenszenvvel állva szembe vette át szolgálatát, de kivívta áldozatteljes működésével a magyar nép szeretetét. A személy és vagyonbiztonságnak a fenntartása és megővése mellett vállára új kötelességeket véve szilárdan állott mindenkoron a köz szolgálatára.

Szamosfalvi Panajott Sándor ny.á. altbgy., a Magyar Szent Korona Országaihoz tartozó csendőrség felügyelője 1904—1908-ig, unokájával, Palikával 1933-ban, Magyaróvárott.

A horvát-szlavon csendőrség

(Kivonat a szerző „A m. kir. Csendőrség története” c. könyvéből,
a R.N.L. felhasználásával.)

Horvát-Szlavon-Dalmátországek századokon keresztül mind jogilag mind nagyobbára ténylegesen is Szt. István koronájához tartoztak és ezen az alapon Magyarországgal egy és ugyanazon állami közösséget alkottak. Magyarország társországi voltak. Ennek alapján autonómia önkormányzati jog illetve meg mind a törvényhozás, mind a végrehajtás tekintetében, beleértve a belügyi igazgatást is.

A közigazgatás legfelsőbb foruma volt a horvát bán, aki egyben Magyarország harmadik legnagyobb zászlósura és a magyar főrendi háznak is tagja. A vármegyék követeket küldtek a magyar országgyűlésbe, ahol a horvát nyelvet használhatták.

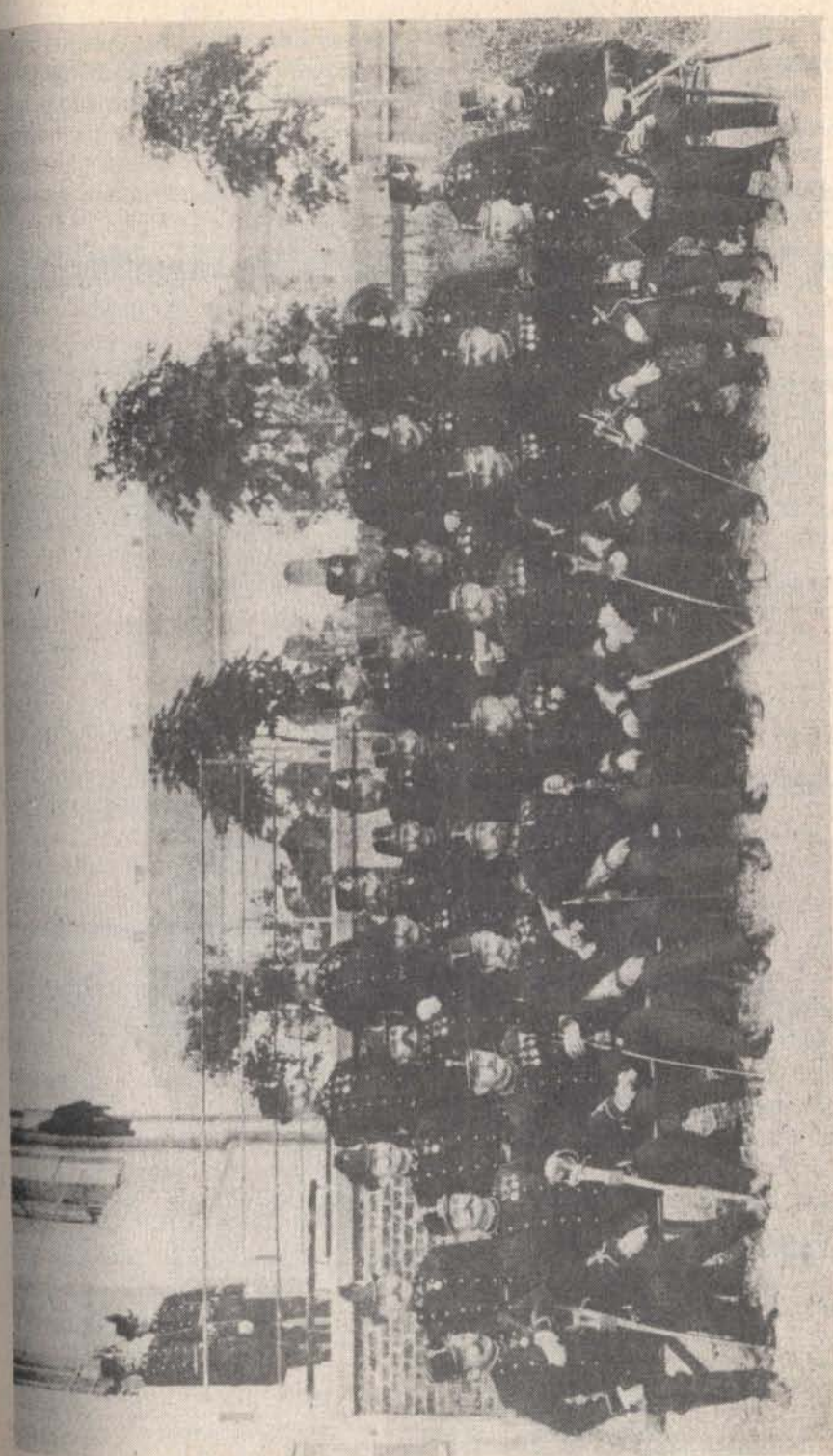
1849. VI. 8-án kiadott osztrák császári rendelettel a lombardiai „Gens d'armerie” ezred mintájára felállított zsandár ezredek közül a 10. sz. cs. és kir. csendőrezred került Zágrábba. Hatásköre Horvát-Szlavon-Dalmátországra, továbbá Isztriára és Karinthiára is kiterjedt. Szolgálati nyelve német, feladata és működése első sorban a nemzetiségi mozgalmak fékentartása, másodsorban a közbiztonsági szolgálat volt.

Az 1867-es kiegyezés után a zágrábi 10. cs. és kir. csendőrezred most már mint 8. sz. cs. és kir. országos csendőrpáncsnokság tovább működött. Szolgálati nyelven változatlanul német, személyi és fegyelmi ügyekben a cs. és kir. közös hadügyminiszter rendelkezése alá tartozott. Egyebekben, így a közbiztonsági szolgálat tekintetében is a horvát bán főhatósága alá lett rendelve.

1876-ban lényeges változást hozott a március 27-én kiadott királyi kézirat, melynek értelmében a zágrábi csendőrség szintén kivált a cs. és kir. közös hadügyminiszter rendelkezése alól, s a magyar királyi kormány vette át azzal, hogy katonai és fegyelmi tekintetben a m. kir. honvédelmi miniszternek lesz alárendelve. Neve m. kir. horvát-szlavon csendőrpáncsnokság. Állomáshelye továbbra is Zágráb, alárendelve a szárny (osztály), s 13 szakasz (szárny). Ruházata a honvédséghez hasonló, a tollas vadászkalapra a gránát helyett a magyar állami közép címert lett rendszeresítve, horvát felírással. Szolgálati nyelve horvát.

Testületi, szolgálati, fegyelmi és személyi ügyekben a m. kir. Csendőrséggel (1881 után) a Magyar Szent Korona Országaihoz tartozó csendőrség felügyelője volt hivatva biztosítani, kinek hatásköre a horvát-szlavon csendőrségre, illetve később a m. kir. horvát-szlavon csendőrkerületre is kiterjedt.

Mikor Horvátország közel 800 éves együttes állami lét után 1918. X. 29-én kimondotta Magyarországtól való különválását, a trianoni békeszer-

A m. kir. horvát-szlavon csendőrkerület törzse és tisztikarának egy része Zágrábban, 1904-ben. A felvételt szamosfalvi Pana János készítette, a Magyar Szent Korona Országaihoz tartozó csendőrség felügyelőjének szemléje alkalmával készült. (Csó. I. apok. 1940. II. 12.)

zódések a Szerb-Horvát-Szlavon Királysághoz csatolták. Így tehát volt társországi állásából folyó törvények és jogszabályok megszűnésével a zágrábi m. kir. horvát-szlavon csendőrkerület 37 éves szolgálatának vég szakadt.

✓ Lengyel Béla:

A m. kir. és a m. kir. horvát-szlavon csendőrség állománya 1914-ben.

Összesen volt 8 m. kir. és 1 m. kir. horvát szlavon csendőrkerületünk. A kerületek a pótszárnyból és 5-8 szárnyból (osztály) alakultak. Mindegyik szárny 2-3 szakaszból (szárny) állott. A szakaszokban váltakozó számú járás csendőrpáncsnokság volt, melyek megint őrsökből állottak.

A kerületeket ezredesek, vagy alezredesek parancsnokolták, a szárnyakat századosok, a szakaszokat pedig alantós tisztek. A csendőrségi járáások élén a járásörmesterek állottak.

I. cső. kerület Kolozsvár /pótszárny: Kolozsvár/
szárnyak : Kolozsvár,
Segesvár,
Deés,
Nagyenyed,
Zilah,
Torda
összesen 46 járás, 203 csendőrörssel
Állománya: 27 ti, 2 g.ti, 1,116 gy.cső.

II.cső. kerület Szeged /pótszárny: Szeged/
szárnyak : Szentes
Nagybecskerek
Pancsova
Temesvár
Lugos
Orsova
Karánsebes
összesen 56 járás, 261 csendőrörssel
Állománya: 35 ti, 2 g.ti, 1,319 gy. és
297 lovas cső.= 1,616 cső.

III.cső.kerület Budapest /pótszárny: Budapest
szárnyak : Budapest
Kecskemét
Szolnok
Zombor
Ujvidék
Miskolc
Eger
összesen 52 járás, 237 csendőrörssel
Állománya: 34 ti, 3 g.ti, 965 gy. és
439 lovas cső.= 1,404 cső.

IV. cső.kerület Kassa /pótszárny : Kassa /
Kassa,
Eperjes
Mármarosziget
Beregszász
Ungvár
Sátoraljaujhely
Lőcse
Rimaszombat
összesen 62 járás, 251 csendőrörssel
Állománya: 35 ti, 2 g.ti, 1,389 gy.cső. és
27 lovas cső.= 1416 cső.

V. cső.kerület Pozsony /pótszárny : Pozsony/
Pozsony
Trencsén
Balassagyarmat
Esztergom
Nyitra
Besztercebánya
Ipolyáság
Állománya: összesen 62 járás, 260 csendőrörssel
33 ti, 2 g.ti, 1,376 gy. cső.

VI. cső. kerület Székesfehérvár /pótszárny : Székesfehérvár /
szárnyak : Székesfehérvár
Sopron
Pécs
Szombathely
Kaposvár
Zalaegerszeg
Győr
Szekszárd
összesen 70 járás 287 csendőrörssel
Állománya: 36 ti, 2 g.ti, 1486 gy.cső. és
25 lovas cső.= 1,511 cső.

VII. cső. kerület Brassó /pótszárny : Brassó
szárnyak : Brassó
Nagyszében
Déva
Csikszentereda
Sepsiszentgyörgy
Petrozsény
Marosvásárhely
Beszterce
összesen 54 járás, 275 csendőrörssel
Állománya: 38 ti, 2 g.ti, 1,716 gy. cső.

VIII.cső. kerület Debrecen /pótszárny : Debrecen /
szárnyak : Debrecen
Nyíregyháza
Nagyvárad
Belényes
Arad
Nagykároly
összesen 58 járás, 226 csendőrörssel
Állománya: 30 ti, 2 g.ti, 880 gy. cső. és
340 lovas cső.= 1,220 cső.

M. kir. horvát-szlavon cső. kerület Zágráb /pótszárny Zágráb/
szárnyak : Zágráb
Eszék
Petrinja
Ogulin
Mitrovitza
összesen 247 csendőrörssel
Állománya : 25 ti, 2 g.ti., 1,176 gy. cső.

Összesítés :

a 8 m.kir. és a m. kir. horvát-szlavon
csendőr kerületekben : 460 járás, 2,247 csendőrörssel
Állománya : 275 ti., 19 g.ti., 11,431 gy. és
1,128 lovas
összesen: 12,559 cső.

Cső. Fel., B.M. és H.M. :
Állománya : 10 ti., 4 g.ti., 9 gy.cső.
V é s z e s z e g : 285 ti., 23 g.ti., 12,568 csendőr.

CSENDŐRTÍZPARANCSOLAT

- 1.) Megemlékezzél arról, amivel Istenednek tartozol.
- 2.) Én vagyok a te hazád: Nagymagyarország.
- 3.) Hűséged, becsületed, vitézséged nem eladó.
- 4.) Légy erkölcsös, józanéletű, engedelmes.
- 5.) Tiszteld előljáródat, mint atyádat, szeresd bajtársaidat, mint tenmagadat.
- 6.) Tanulj és tudj, a tudás második fegyvered.
- 7.) Védj a másét, a magadét ne pazarold.
- 8.) Mögötted a törvény előtted is az legyen.
- 9.) Igaztalanul ne vádolj, fegyvered ártatlant ne bántson.
- 10.) A család szentély, ha magadnak nincs, örsödben megtalálod.

Kiadta a m. kir. Honvédelmi Miniszter a Csendőrség Felügyelőjének javaslatára. Megjelent a Csendőrségi Lapok 1940. VII. 1-i számában.

őreg Csendőr:

A M. Kir. Csendőrség közbiztonsági szolgálatának fejlesztése, kiterjesztése 1920 — 1945.

Az I. Világháború a csendőrséget virágja teljében találja, hogy majd hat évre megakadályozza annak fejlődését. Kiegészítés és pótlás csak csekély részben volt, s a nem rég megnyílt gyönyörű nagyváradi iskola üresen állott. Ezenkívül sok csendőr önként jelentkezett harctéri szolgálatra és végül sok csendőrt vett igénybe a hadvezetőség a hadművelési területek biztosítására. (Szerbia, Galícia, Románia.)

A forradalom nem kímélte a csendőrséget sem. Különösen a tanácsköztársaságnak volt legfőbb gondja ezen intézmény teljes megszüntetése. Félve erejétől és hatalmától a vörösörségbe olvasztotta, azonkívül a politikai megbízottak egész rajával árasztotta el, kiknek besugásai sok derék csendőrtiszt és altiszt mártiromságát vonták maguk után. Így az őszirózsás forradalom és a tanácsköztársaság idején nem tudta azt a tevékenységet kifejteni, ami intaktsága teljében tőle elvárható lett volna. Az őszirózsás forradalom idején sok csendőr rekedt a megszállott területeken, sok csendőr szolgált a Székely Hadosztályban és azzal együtt estek fogságba. Sokan gyülekeztek Szegeden, mint az ujonnan felállított Nemzeti Hadsereg első tagjai. Így a forradalom letörése után elsőnek állott talpra. Szervezését azonban 1919 után újra kellett kezdeni és megindult a toborzás.

A békeszerződés szerinti új létszáma a csendőrségnek 471 csapat 71 gazdászati tiszt és 8,297 főnyi legénység. A csendőrkerületek a következők maradtak meg: I. Budapest, II. Székesfehérvár, III. Szombathely, IV. Pécs, V. Szeged, VI. Debrecen, VII. Miskolc. Ezekben 30 osztály, 33 szárny- 209 szakasz- és 853 őrsparancsnokság működik. Az utóbbi két- tő altisztek pság-a alatt. A békeszerződés követelte 1921. VII. t.c. annyiban változtatott a csendőrség ötven éves szervezetén, hogy a H.M. legfőbb fennhatóságát megszüntette anélkül azonban, hogy ezzel a csendőrség katonai jellegét érintette volna.

Egy időben megindult a korszerűsítés is, megkezdték működésüket a jt., jv. valamint Szombathelyen az öpk-képző iskola, s tervezik nyomozó alakulatok felállítását.

Budapesten felállítják az állandó tanulmányi bizottságot, tisztii tanfolyam pság-ot, központi gh-t, felszerelési anyagraktárt, hiradó tanfolyamot. Minden kerület székhelyén egy törzsgazdasági hivatal, minden osztály székhelyén egy-egy csendőriskola és egy-egy gh létesül. Ezen kívül Budapesten és Kiskunhalason egy-egy lovas alosztás, Cegléden pedig „egyesített csendőr iskolák pság”-a kezdi meg működését. A legfőbb vezetésben változás nem történt.

Az 1927. IX. 1-én kiadott új „Szervezeti és Szolgálati Utasítás,” SZUT, a központi vezetésben visszaállította a hármas egységet, a H.M. hatáskörét a csendőrségi 20. osztály szervezésével a csendőrség személyi,

fegyelmi és kiképzési ügyeinek intézésére. A csendőrség közbiztonsági és gazdaságkezelési ügyeit továbbra is a B.M. VI. b. osztály intézi. A m. kir. csendőrség élén a „m. kir. csendőrség felügyelője” áll. Hatáskörét a részére külön kiadott „Szervi Határozványok” állapítják meg.

Az új szervezés és a korszerű utasítások lelke Pinczés Zoltán őrgy. 1943-ban tábornok, a csendőrség felügyelője mellé beosztva.

Pinczés Zoltán
1891 — 1945

A csendőrség létszáma 580 tiszt (csapatost, g.tiszt, hadbíró, orvos, állatorvos) és 11,420 főnyi legénység. A tisztikiegészítés a honvédség tényleges tisztikarából történik, legalább két évi csapatszolgálat után. Egy éves tanfolyam után csendőrtiszti szakvizsgát kell tenniük. A legénység-nél a próbaszolgálat ideje másfél év. Az első kötelező 6 évre szól. A tisztek nősülése a honvédtisztekével azonos szabályok szerint történik. A legénységnek csak 20 %-a lehet nős. Ezért nősülési engedélyt csak 10 -12 évi szolgálat után kaphattak az előjegyzés sorrendjében.

A magyar csendőrség jó hírét vitték szerte a világba a gödöllői cserkész világtalálkozók — 1933-ban a fiúk, 1939-ben a lányok — a Jamboree-k résztvevői.

A korszerűsítés követelményeinek megfelelően fölállítják a központi nyomozó pság-ot Budapesten, majd egymás után kezdik meg az őrsök munkájának támogatását a kerületek székhelyein létesített nyomozó alosztályok, 1931—1932-ben. Fürdőhelyeken fürdőkülönítmények, fürdő-őrsök állanak föl az idénynek megfelelően, külön utasítás alapján. Megkezdik működésüket a központi közlekedési pság, a repülőtéri, vasúti, közlekedési és hradó őrsök.

A csendőrség szolgálatának elismerését jelentette Legfelsőbb Hadurunk azon elhatározása, mikor is február 14-ét 1932-ben Csendőrnappá nyilvánította. Ezen a napon az udvarlaci őrséget a Királyi Várban a csendőrség adta.

A területvisszacsatolások következtében részben létszámkiegészítés, részben karhatalmi okokból Galántán települt a m. kir. csendőr zlj.pság-

Az első nemzetközi Bécsi Döntéssel (Bécs, 1938. november 2) a Felvidék egy része visszatér:

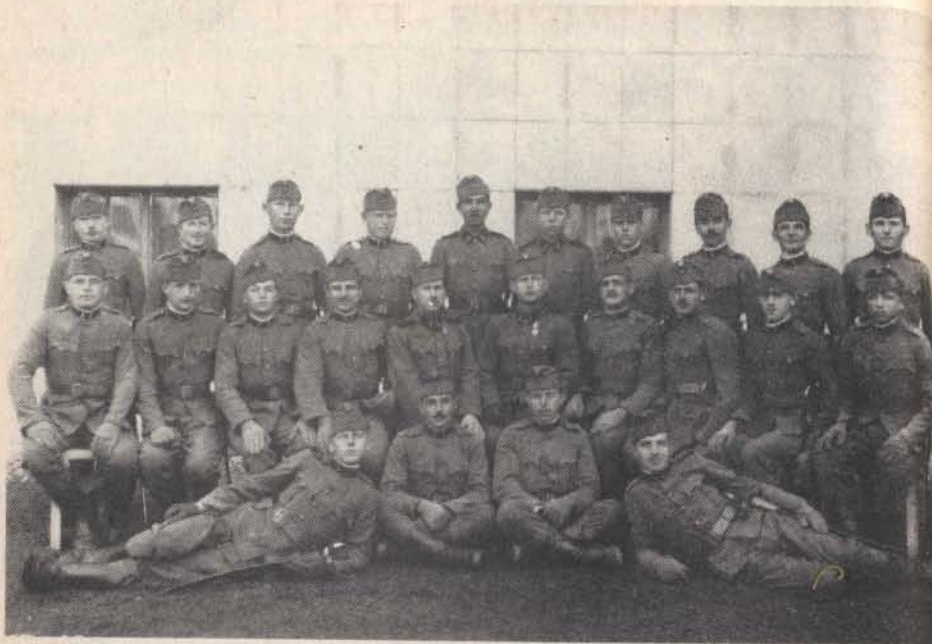

A kassai bevonulás 1938. XI. 11-én

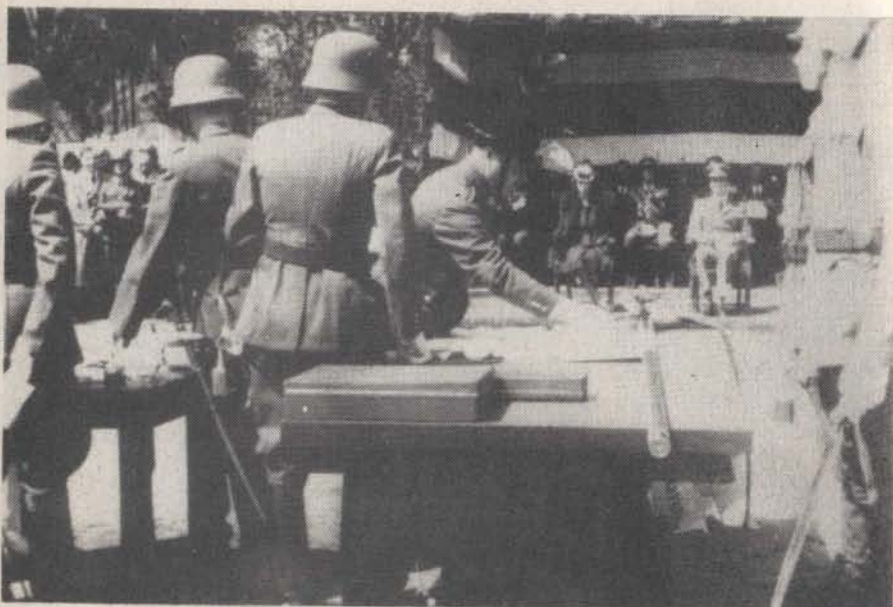

Az Ungvár-i csendőrös 1942-ben. Öpk. Balogh József főtorm.
(Földessy Mihály cső. gyűjteményéből.)

A második nemzetközi Bécsi Döntéssel (Bécs, 1040. VIII. 30) Erdély egy része visszatér:

Próbacsendőrök a Nagyvárad-i csendőr tanzlj-nál 1941-ben.

A Nagyvárad-i tüzér Hadapródiskola zászlószentelési ünnepélye Horthy István jelenlétében, aki a Kormányzó Urat képviselte 1941 őszén. Gyulai Ödön alez. a nagyvárad-i cs. osztály pl. zászlószentelést végeztet be.

Karácsony a Vargyas-i csendőrörsön (Udvarhely vm.) 1941-ben. Ópk. Nagy Sándor főtörm., közepén Pataki József cső. Állnak: Keresztes Ödön, Mezei Lajos, Vészi István és Kanyó Pál csendőrök.

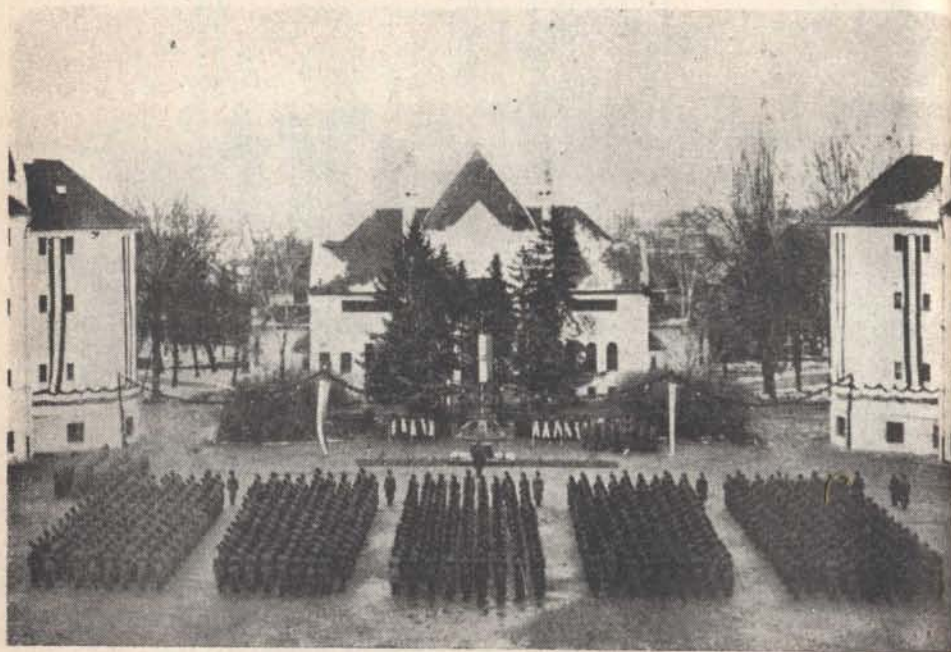
A két világháború közötti időszak erősen igénybevette a csendőrséget a földalatti, állami és társadalmi rend elleni mozgalmak felderítése. Ebből kifolyólag kihívta maga ellen a komintern haragját, s ennek lett a következménye, hogy a háborút és az összeomlást követő szovjet-orosz kommunista rendszer első tevékenysége volt a csendőrség liquidálása.

A törvényeket és rendeleteket nem a csendőrség hozta, azokért az országgyűlés és az egyes szak-miniszterek voltak felelősek. A csendőrség nem tett mást, mint esküjéhez híven örködött a törvények és rendeletek végrehajtása és betartása felett az állampolgárok politikai, faji, vallási hovatartozására való tekintet nélkül. Ennek megfelelően az őrsök a törvény keretein belül mindent elkövettek, hogy körletükben a rend és biztonság az utolsó percig fennmaradjon.

Mikor a háború mind inkább közeledett az országhatárhoz, 1944-ben megkezdődött egyes őrsök és pság-ok visszavonása, melynek során nem egy őrs és tanszázad súlyos, veszteségteljes harcra keveredett az ellen-

séggel. 1945-ben jött az orosz megszállás, számtalan csendőr halála, hadifogság, internálás, emigráció.

(Kiegészítő forrásmunka: Révai Nagy Lexikona — 1935.)

A nagyváradi tanzászlóalj az Országzászló előtt 1944 Csendőrnapon

„AUDIATUR ET ALTERA PARS.”
(Hallgattassék meg a másik fél is.)

A második világháborúban.

B. Rektor alapján.

(Részletek.)

1.) Razzia Bácskában

A magyarság létszámának ellensúlyozására az I. világháború után Magyarországtól elcsatolt Délvidékre a jugoszláv kormány vagy kétszáz ezer szegénysorsú szerb, bosnyák, rác, és montenegrói családot telepített. Ezek ott a magyarság rovására házat és kisebb földterületet kaptak. A telepeseket századokba, azaz „cseták”-ba osztották be és „csetnikek”-nek nevezték. Katonai kiképzésen kívül szabotázs-cselekmények elkövetésére is megtanították, majd a magyar hadsereg bevonulása előtt felgyavereztek őket.

Ahogy a kommunista párt a Délvidéken erősödött, a telepesek egy része annak partizán mozgalmához csatlakozott. Eleinte ezek együttműködtek a csetnikekkel. Amikor azonban kiderült, hogy a partizánok kommunista államformát akartak Jugoszláviában, a nemzeti érzésű csetnikek ellenük fordultak. Az angolszászok kezdetben a királyhű csetnikeket támogatták, de később Titó partizánjait halmozták el segítségükkel.

Bácska visszavétele után a magyar kormány a telepeseket vissza akarta küldeni eredeti lakhelyükre. A csetnikek, de főképp a partizánok nem akartak visszamenni, mert a kommunista párt helybenmaradást követelt tőlük. Ezek erdőkben, félreeső tanyákban, rokonaik, vagy megbízható barátaik házában húzódtak meg. A magyar hatóságok ebben az időben csupán adatgyűjtésre szorítkoztak. Segítségükre voltak a volt jugoszláv kommunistaellenes csendőr- és rendőrtisztek, akik ládászámra adták át az adatokat a magyar rendőrségnek és csendőrségnek. Ezt tették a délvidéki magyarok és több szerb is. A helyi lakosság adatai nem voltak mindig tárgyilagosak; nagy szerepet játszott az egyéni bosszú és a nemzetiségi gyűlölet.

Az egyik kommunista forrás szerint „a bevonulást követő néhány hónap hozott valamelyes nyugalmi állapotot. Ez azonban csak addig tartott, amíg a haladó erők magukhoz tértek az első kábulatból. Hamarosan megtalálták a kapcsolatot a szétszórt antifasiszta erők és akcióba léptek.” A szervezett partizántevékenység először Szerbiában, Boszniában, Montenegróban és Horvátországban indult meg. Később központi parancsra a kommunisták Bácskába is — főleg a Sajkásságba, ahogy az Újvidék-Titel-Csurog háromszöget nevezték — kezdtek beszivárogni. A német megszálló hatóságok elfogott futárok és kézrekerült partizánok útján már előre tudtak a bácskai kommunista felkelésről és erre figyelmeztették is a magyarokat.

A törvényellenes partizántevékenységről az ifjúkora óta kommunista Buzás János a következőket írta könyvében:

„Július közepétől kezdve néhány helyen szabotázs-cselekmények, szörványos fegyveres összetűzések történtek. A szabotázsakciók száma egyre nőtt. Itt is, ott is felröppent a vörös kakas a behordott asztagokra, fasisztabarát földbirtokosok csürjeire, tanyáira. Ősztől kezdve hatalmas kenderkazlak és bevasonizott szállítmányok gyulladtak ki. Az ellenállók telefon- és vasútvonalakat rongáltak meg, megtámadtak kisebb karhatalmi járőröket, vonatszerelvényeket robbantottak fel és siklaltak ki.”

A szegedi csendőrkerületi parancsnokság nyilvántartása szerint a Délvidéken több csendőrt is megöltek portyázás közben. Ilyen eset még a községek utcáin vagy házkutatás esetén is előfordult.

„Egy Csirparov nevű cipész hazafias felbuzdulásában igazi partizán „hősi” módra hátulról lőtt nyakon egy csendőrt, akinek azonban még volt annyi ereje, hogy pisztolyt rántson és megfordulva, a támadót agyonlője. Ez még 1943-ban volt. Csirpanov a „néphős” elnevezést kapta és utcát neveztek el róla Újvidéken. Az az utca, ahol „hőstettét” végrehajtotta és ahol a megérdemelt büntetést a helyszínen meg is kapta szerencsétlen áldozatától, aki a helyszínen szintén meghalt, az Ő nevét viseli.”

Egy másik forrás szerint az elhagott kommunisták azt vallották, hogy a Duna-Tisza közéről a Sajkásvidékre húzódtak a még szabadon lévő társaságok. Bánátról is erre a részre szivárogtak át fegyveres partizánszázadok. Céljuk az volt, hogy e terület harcosszerveit is magukkal rántsák és január 6-án (szerb karácsony) Szent Bertalan éjszakát rendezzenek e terület magyarságát, németiségét kiirtsák.

Az újvidéki nyomozó csoportok e hírek ellenőrzésére a vallomásokban Zsablyától keletre megnevezett tanyákon állítólag tartózkodó partizánok felkutatására 6 csendőrnemzetet vezényeltek ki. E csoport a zsablyai csendőrőrs legénységével és határvadász járőrökkel megerősítve a kérdéses tanyán január 4-én reggel rajta akart ütni. A vállalkozás azonban balul ütött ki. A csoport kellő előzetes felderítés nélkül közelítette meg a tanyát. A tanyában tartózkodó partizánok (kb. 1 szakasz) egész közel engedték magukhoz a csoportot. Azt tüzzel szétgraszották. Eközben több csendőr, köztük az őrsparancsnok és határvadászok elesetek, vagy megsebesültek.

Ezt a harcot Zsablyán nagy kutatás követte. Állítólag a szerb lakosság egy része támogatta a kommunista partizánokat. Az orvlövészek egy része a felelősségrevonás elől elrejtőzött a környéken, így a kutatást a Sajkásvidék egész területére kiterjesztették. Ennek végrehajtására Deák László honvéd ezredes parancsnokságával három honvéd zászlóaljat vezényeltek ki. Miután az a hír terjedt el, hogy a partizánok egy része behúzódtott Újvidékre, 1942. január 21-én, 22-én és 23-án ott is razziaát tartottak, amelynek vezetői Grassy József (honvéd) vezérőrnagy és Deák László honvéd ezredes voltak. Mint legfelsőbb parancsnok, jelen volt Fekete-halmy-Czeydner Ferenc altábornagy, a szegedi hadtest parancsnoka is.

Grassy az ottlévő honvédségi alakulaton kívül saját parancsnoksága alá rendelte az Újvidéken lévő rendőrséget és az oda összpontosított Csendőrséget is. A razzia tervét Tallián József, az újvidéki rendőrkapitány helyettese és Gaál Lajos csendőr alezredes készítette el.

A terv szerint a várost teljesen körülfogták és három körzetre osztották. A razzia lefolytatására 240 járőrt rendeltek ki. A kutató járőrök feladata az volt, hogy a lakosságot igazoltassák. Akik nem tudják magukat kellőképpen igazolni, akokat a kísérő járőröknek adják át, a kísérő járőrök hátrakísérik őket a gyűjtő járőrökhöz, akik aztán az elfogottakat a gyűjtőhelyre, a leventetthonban felállított igazoló bizottság elé viszik. A kutatás iránya a város külső területeitől a belváros felé halad. Akiket a helybeli lakosokból összeállított igazoló bizottság nem igazol, rögtönítélő bizottság elé kerülnek, és halállal büntetendők.

A kivégzéseket a Dunaparton, a strandon hajtották végre. Az áldozatokat itt tarkón lötték, holttestüket pedig a Dunába dobták. A kivégző katonai alakulat parancsnoka Korompay Gusztáv főhajónagy volt, aki a kivégzésekre a parancsot Grassy vezérőrnagytól kapta. A kivégzettek száma a különböző források szerint változik. Kállay 2,000, Horthy 1,300, Fenyő 3,309, Karsay 2,111, Buzási pedig 3,340 személy kivégzéséről tett említést.

Macartney szerint a délvidéki razziaokban magyar részről öt tiszt és hatvan legénységi állományú egyén, a helybeli lakosság közül 2,350 személy pusztult el. Az író a jugoszláv partizánmódszerek ellen a mérsékelt tiszt

gatást elkerülhetetlennek itéli, de az ily szigorú megtorló intézkedést indokolatlannak tartja.

Amint az újvidéki események híre elterjedt a fővárosban, az országgyűlés magyarizációt kért Bárdossy László akkori miniszterelnöktől. Bárdossy csupán nagyszabású partizán támadásról és annak jogos katonai leveréséről beszélt. 1942. március 10-én Kállay Miklós lett a miniszterelnök, aki dr. Babos József hadnagy ezredes vezetésével bizottságot küldött ki Újvidékre a tények felderítésére. A bizottság nyolcszázoldalas jelentésben számolt be az ott történt eseményekről. A beszámoló alapján a vezérkari főnök ügyészi nyomozást rendelt el. Az ügyvel kapcsolatosan először Popovics Milán, majd Bajcsy-Zsilinszky Endre szólalt fel a képviselőházban. Mind a ketten kivizsgálást, felelősségre vonást és az áldozatok hátramaradottjai részére kártérítést kértek.

A kivizsgálás megindításának valódi hátterét Sallay Dezső így ismertette könyvében:

Az eljárás nem most indult meg, hanem közvetlenül az események után, amikor a „razziában” résztvevő katonai és csendőri parancsnokságokat fölöttes hatóságai felszólították, hogy hivatalos jelentésben igazolják eljárásukat. A katonák jelentését a vezérkari főnök elfogadta, s ezzel az ügyet le is zárta. A csendőri fórumok azonban skrupulózusabbak voltak, tekintve, hogy a csendőri szabályzat értelmében minden egyes fegyverhasználat jogosságát kimerítően igazolni kell. A csendőri jelentés vizsgálatánál merült föl a kérdés, hogy a fegyverhasználatra ki adott parancsot, erre az a felelet érkezett, hogy a katonai parancsnokság. Ennek következtében ki kellett hallgatni a szegedi hadtest számos tisztjét. A hadtestet azonban időközben a harctérre vitték, s így a kihallgatások halasztást szenvedtek. Az adatgyűjtést tavaly (1943) júliusban fejezték be s októberben készült el a vádirat. A terjedelmes aktacsomót akkor újból a vezérkari főnökség elé terjesztették, amely most már hozzájárult a vádemeléshez.”

A tárgyalás a katonai büntetőtörvénykönyvben megállapított szabályok szerint 1943. december 14-én kezdődött Budapesten a Margit körút 85. szám alatti katonai büntetőintézet tárgyalótermében. A bíróságnak három altábornagy tagja volt: Náday István elnök, Németh József és Kiss János tagok. Dr. Babos József hadnagy ezredes volt a vádló, aki előzőleg a helyszínen három hónapon keresztül nyomozta a történeteket. A tárgyalást dr. Gazda Imre hadnagy százados vezette.

Az ítélelhozatal előtt Fekete-halmy-Czeydner altábornagy, Grassy vezérőrnagy és Deák ezredes Németországba szökött. Ezt Dr. Zöldi Márton készítette elő, aki előre Bécsbe szökött.

A hadbírószék egy hónapi tárgyalás után a vádlottakat bűnösnek találta; közülük öt személyt halálra és húsz személyt öttől tizenöt évig terjedő börtönbüntetésre ítélte. Halálra ítélték Fekete-halmy-Czeydner Ferencet, Grassy Józsefet, Deák Lászlót, Dr. Zöldi Mártont és Korompay Gusztávot.

A tárgyalás befejeztével a csendőrtisztek egy kivételével megkezdték büntetésük letöltését. Ezt a német megszállás félbeszakította. Az SS-be lépett magas rangú honvédtisztek a német megszálláskor visszamentek

Budapestre, ahol idegen nyomásra job beosztást kaptak. Az esettel kapcsolatos rendelet figyelmeztette a csendőröket, hogy még honvédségi alárendeltségben teljesített karhatalmi szolgálatban is csupán saját Szolgálati Utasításuk szerint járhatnak el.

A magyar kormány a razziában elszenvedett veszteségek és károk összeállítására Balla Pál belügyi államtitkár elnökletével bizottságot nevezett ki, amely a lakosság bejelentései alapján a helyszínen ezt el is készítette. Az országgyűlés az anyagi károk jóvátételén felül még évi tizenkét millió pengőt is megszavazott a razziában eltűntek és kivégzettek hátramaradottjainak életjáradékul.

2.) A német megszállás idején.

A háború előrehaladtával a németek nagy nyomást gyakoroltak a környező államokra, hogy megszorító intézkedést tegyenek a zsidóság ellen. Így Romániában megsemmisítő táborok létesültek, Horvátországban kényszermunkára fogták, Lengyelországban pedig gettókba zárták a zsidóságot. A szerb, német és bulgár zsidók — az egyéb megszorítás mellett — faji megkülönböztetésként sárga csillagot is viseltek.

Kállay Miklós miniszterelnök szerint a zsidó-kérdés Magyarországon nem faji, vagy vallási probléma volt, hanem a zsidóság számaránya és gazdasági jóléte közötti aránytalanságból fakadt. A zsidóság az ország lakosságának 1938-ig 6-7 %-át, Kárpátalja és Észak-Erdély visszatérte után pedig 8-9 %-át tette ki. Ugyanakkor a nemzeti vagyonnak egyharmada, a nemzeti jövedelemnek pedig a fele a kezükben volt.

Ennek az eltolódásnak kiegyensúlyozására az első zsidótörvény, az 1938. évi XV. törvénycikk, a zsidók számarányának az egyes foglalkozási ágakban elérhető felső határát 20 %-ban állapította meg. Darányi Kálmán miniszterelnök indokolása szerint ez a megoldás magának a zsidóságnak is érdekeit szolgálta, mert lényegesen enyhítette az antiszemizmust és ezzel a szélsőséges, türelmetlen mozgalmak terjedését.

A második törvény, az 1939. évi IV. törvénycikk, a zsidók számarányát a szellemi életben 6, az ipari és kereskedelmi vállalkozásoknál 12 %-ra csökkentette. A törvény a zsidóság javára nagyszámú kivételt is engedélyezett, ami a megszorítások mértékét jelentősen enyhítette.

Az 1941. évi XV. törvénycikk, a harmadik zsidótörvény, német mintára már faji alapon is elkülönítette a zsidókat a magyarságtól és tiltotta közöttük a házasságkötést is. Bár a különböző kormányintézkedések más téren is megszorították életmódjukat, mégis sok zsidó menekült idegenből Magyarországra, mert ott a német megszállásig biztonságban élhettek.

Amíg tehát a Magyarországot környező államokban (Szlovákiában, Romániában, Bulgáriában, Szerbiában és Horvátországban) az 1842-43. években a zsidó lakosság százazreit deportálták és ölték meg, nálunk ellenálltak a német követeléseknek, s a zsidótörvények szigorú végrehajtása ellenére a Kállay-kormány minden erőfeszítést megtett a magyar zsidóság életének megmentése érdekében.

1942. december 5-én a magyar kormány... elutasította Berlin azon

óhájának teljesítését, hogy a zsidók Magyarországon külön jelzéssel (sárga csillag) láttassanak el. Ugyancsak teljesen elutasító állást foglalt el a magyarországi zsidók Keletre való kiszállítására, illetve e kiszállítás előkészítése ellen.

„Margarethe I.”

A Magyarországon tartózkodó német követ 1944. március 15-én este megjelent a Várban és átadta Horthy kormányzónak Hitler meghívását a klessheimi találkozóra, ahol a harcoló magyar csapatok hazarendelésének ügyét is megtárgyalhatják. A kormányzó a vezérkari főnök, valamint a külügy- és honvédelmi miniszter kíséretében március 17-én különvonaton elutazott a megbeszélésre. Itt Hitler Horthynak szemére vetette, hogy Magyarország irányváltoztatás gondolatával foglalkozik, ezért ő csapataival megszállja Magyarországot. A tanácskozás meglehetősen feszült hangulatban folyt, amelynek végén Hitler megígérte, ha „megfelelő” magyar kormány alakul, visszavonja Magyarországról haderőit.

Ez alatt a pár nap alatt tizenegy német hadosztály az előzőleg kidolgozott „Margarethe I” terv alapján megkezdte az ország megszállását. Kállay miniszterelnök a vezérkari főnök helyettesével riadóztatta a honvédséget és ugyanezt tette a belügyminiszter is a csendőrséggel és rendőrséggel. Ugyanakkor figyelmeztették az országban élő idegenek és zsidóság vezetőit a közelgő veszélyre és elrendelték a minisztériumokban lévő titkos iratok elégetését. Komoly fegyveres ellenállásra azonban nem került sor, mert a miniszterelnök szerint: 1.) az mindenképpen sikertelen lett volna; 2.) neki nem volt alkotmányos joga a hadsereggel a kormányzó távollétében rendelkezni és annak fegyveres ellenállását elrendelni; és 3.) a tárgyalásokon Németországban lévő vezérkari főnök táviratilag utasította helyettesét, hogy a megszállásnak ne álljanak ellen. Így a németek komoly ellenállás nélkül birtokba vették az országot. Mire a kormányzó kíséretével hazaérkezett, a magyarság az addig némi-leg megtartott önállóságát is elvesztette.

Vidéki gyűjtőtáborok

A német megszállás után folyamatosan jelentek meg kormányrendeletek, amelyek a zsidóság vagyonát zár alá helyezték, állampolgári jogait felfüggesztették és végül a nemzeti közösségből kirekesztették. Az egyik legsúlyosabb intézkedés az április 4-én kiadott 6.163/1944 számú belügyminiszteri rendelet volt. E szerint a zsidóságot nemre és korra való tekintet nélkül gyűjtőtáborokba kellett szállítani, a zsidók lakását le kellett pecsételni, értéktárgyaikat pedig a községi vagy városi előljárásnak kellett átadni. A zsidók összeszedését a belügyminiszteri rendelet a területileg illetékes helyi hatóságok által alakított bizottságokra bízta. Az összegyűjtés az alábbi sorrendben történt: a kassai, marosvásárhelyi, kolozsvári, miskolci, debreceni, szegedi, pécsi, szombathelyi, székesfehérvári és budapesti csendőrkerület és az ezek területén fekvő rendőrhatalóságok területén. Az intézkedések végrehajtásában résztvett a rendőrség, csendőrség, pénzügyőrség és a városi, illetve községi előljárárság. Az összegyűjtés felső irányítója a német zsidótlanító különítmény, a

„Judendezernat” volt. Magyar részről a kormány nevében Endre László volt pestmegyei alispán és Baky László volt országgyűlési képviselő — belügyi államtitkárok — intézkedtek. A különböző zsidótlanítási szervek összekötőjének Ferenczy László csendőralezredest nevezték ki, akit ebben a minőségben mind a német bizottság, mind a magyar belügyminiszter megerősített. A gettózás és elszállítás részleteit a németek állapították meg s ezeket Ferenczyn keresztül hajtották végre a magyar közegekkel. A rendelkezések végrehajtása közben a Csendőrség részéről egyetlen fegyverhasználat se fordult elő.

A zsidó táborok megszervezése a németek által már kipróbált módszer szerint történt. A gettókat kerületekre osztották. Mindegyiknek volt egy, a lakók által választott vezetője. Ez gondoskodott a kerület tisztántartásáról, a betegek kórházba utalásáról, a német, vagy magyar hatóságok által munkára igényeltek kivezényléséről, az élelmezési nehézségek megoldásáról, stb. A gettónak saját rendőrsége is volt, ahol a vezetés leginkább a tapasztaltabb zsidó ügyvédek közül került ki. A gettó-élet legfelsőbb irányítása a helyi Zsidó Tanács kezében volt, amely a német zsidótlanító bizottság utasítása szerint működött. Ez utóbbinak ellenőrző közegei a zsidó tábor felállításától az elszállítások befejeztéig mindenütt jelen voltak és a magyar belügyminisztérium összekötő tisztje útján irányították a helyi közigazgatási és közbiztonsági közegeket.

A táborok őrzését a helyi adottságoknak megfelelően a rendőrség, vagy csendőrség egyenruhás közegei végezték. Később e két testület polgári ruhás nyomozói is megjelentek a táborokban, akik a jobbmódú zsidóktól vagyonuk elrejtésének helyét akarták — sokszor meg nem engedett eszközökkel — megtudni.

A vidéki zsidók elszállítása a gyűjtőtáborokból május 14-én kezdődött meg. Az erre vonatkozó bizalmas belügyminiszteri rendelet nem jelent meg a Hivatalos Közlönyben, azt csupán a végrehajtással megbízott hatóságok vezetőinek adták ki. Eszerint a vasúti kocsikba a berakást a területileg illetékes csendőrség vagy rendőrség végezte. A deportálandók száma és a szerelvény nagysága szerint a kocsikba a németek utasítására 50-70 személyt préseltek be. A közigazgatási elöljáróság minden vasúti kocsira négy nagy bádgedényt csináltatott, kettőt a víz és másik kettőt a fizikai szükséglet számára. A kocsikat aztán lélakotolva külön vonatszerelvények Kassára vitték, ahol névjegyzékkel együtt átadták a német átvevő bizottságnak.

A budapesti zsidóság

1944 július elején az ungvári, galántai és nagyváradai csendőrtanzászlóaljakat, valamint néhány tanzászlóaljakat vasúti szállítással a fővárosba rendelték. Cél: ünnepélyes formák között csendőr zászlóavatás a Vérmezőn. Zászlóanyának a kormányzó feleségét kérték fel. A csendőr egységeket a főváros területén szétszórva különböző honvédségi laktanyákban helyezték el. Az ungvári tanzászlóalj szállása a budai Radeczky-laktanya volt. A csendőrök naponta gyakorlatoztak, készültek a díszelgésre. A

zászlóavatást azonban „repülő-veszély” miatt elhalasztották, a csendőr alakulatok visszatértek állomáshelyükre.

Egyes magyarországi források úgy tüntették fel az esetet, mint az 1944 júliusában Budapesten összpontosított csendőrök Endre és Baky vezetésével a kormányzó elleni puccsra és a fővárosi zsidóság elszállítására készültek volna. Még a Dálnoki Veress Lajos vezérezredes által Nyugaton kiadott Magyarország Honvédelme a II. világháború előtt és alatt című könyv is — minden forrás nélkül, csupán „hírek alapján” — puccsot, „Baky-féle csendőrséget,” illetve „Baky-zászlóaljakat” emleget. A cikkírónak illett volna tudnia, hogy Bakynak nem volt csendőrsége és nem is szervezhetett ilyent. Minden új csendőralakulat felállításához a belügy- és a honvédelmi miniszterek közös beleegyezésére volt szükség. Ilyen megegyezés pedig nem volt. Különben Faraghó tábor csendőr felügyelő a magyar népbíróságon tett vallomásaiban a puccskísérlet tervét határozottan megcáfolta. Azt is tagadta, hogy ő Eichmannal és Endre Lászlóval a zsidók deportálásáról tárgyalt volna.

Horthy kormányzó csak 1944 nyarán értesült a zsidó-megsemmisítő német táborok működéséről. Ekkor elhatározta, minden tőle telhetőt megtesz, hogy megakadályozza a budapesti zsidóság elszállítását. Erre a célra más lehetőségek mellett a Csendőrséget is felhasználta.

1. A Budapest közelében lévő kistarcsai internálótábornak öt nagy emeletes épülete volt. Egyikben német katonák saját foglyaikat őrizték. A másik négy épület a magyar rendőrség felügyelete alatt állt. Ebből egyben közönséges őrizetesek voltak. A másik épületet zsidó túsoknak tartották fenn. Ezek munkára nem jártak, ágyon aludtak, sőt szobáik takarítását is mások végezték. Az utolsó két épületben azokat a zsidókat helyezték el, akiket a Gestapo különböző címeken tartóztatott le.

A tábor parancsnoka Vasdényei István rendőr felügyelő volt, akihez a rendőrségtől megfelelő segéd- és őrszemélyzetet osztottak be. A zsidó internáltak ügyeinek intézésére Budapestről naponta kijárt a Pártfogó Iroda osztályvezetője, Bródy Sándor is.

Július 12-én Vasdényei bizalmasan közölte Bródyval, hogy a Gestapo tisztjei tudtára adták, 14-én reggel egy újabb internáló vonat megy Kistarcsáról... A Tanács értesítette a kabinetirodát, a külföldi követségeket, a hercegprímást és mindezek akcióba léptek. Ennek a közös munkának eredménye volt. A kormányzó utasítja Jarost, hogy ha kell, karhatalommal vessen véget a további deportálásoknak, ha pedig a vonat Kistarcsáról már elindult volna, ahol éri, tartóztassa fel és irányítsa vissza. Jaross Ferenczynek továbbította a parancsot, ennek helyettese, Lulay százados csendőreivel kivonult.

Az időközben elindított vonatot Lulay csendőr százados embereivel Hatvanban utolérte, visszafordította, s az még aznap este visszaérkezett Kistarcsára.

2. A budapesti zsidóság megmentését Horthy Miklós kormányzó a következőkben írta le.

Budapest ügynevezett „megtisztítására” terv szerint augusztusban került volna sor. Itt 170.000 zsidót tartottak hivatalosan nyilván és állítólag még 110.000-et rejtegettek magyar barátaik. Összefogásukra és eltávolí-

tásukra Baký és Endre, a két belügyi államtitkár, rajtaütésszerű akcióval tervezett. Erre a hírre az Esztergom mellett állomásozó páncélos hadosztályt Budapestre rendeltem és a budapesti Csendőrség parancsnokát utasítottam, hogy ha kell, erőszakkal akadályozza meg a zsidóság elszállítását.

Lévai Jenő szerint a kormányzó augusztus 22-én utasította Ferenc László csendőr alezredest, hogy közölje a németekkel a következőket: „A magyar kormány nem járul hozzá a deportálásokhoz és a fővárosi felhozott katonai csapatok és csendőrök szükség esetén fegyveresen foglalkoznak minden német erőszakos kísérletnek ellenszegülni.” A német deportálós osztagok parancsnoka, Eichmann, dühösen támadott Ferenc Lászlóval amikor „rájött arra, hogy a katonaság és a Csendőrség összpontosításával félrevezették.” Az esettel kapcsolatban a Nagyvárad-i Csendőrség főparancsnokja egyike volt a következő felvilágosítást adta:

Augusztus elején a Péterffy Jenő csendőr alezredes parancsnoksága alatt álló iskolát sürgősen a fővárosba rendelték. Szállításuk az Üllői úton vonatlaktanya garázsa lett. Azonnali készütséget rendeltek el, mert a németek vagy a nyilasok támadásától tartottak. Géppuskáikat és golyószórókat tüzelőállásba helyezték és csendőrijárőrökkel portyáztatták a környéken. A körletet még a tisztok sem hagyhatták el. Napközben állandó kiképzés volt. Néptömeg szétesztatása, ellenséges érzelmek kialakítása, járőrök lefegyverzése és körkörös védelem volt a gyakorlat tárgya. Minden csendőr füstgyertyát kapott. Faraghó Gábor, a Csendőrség főparancsnokja személyesen ellenőrizte a kiképzést.

Az iskola- és tanszázadparancsnokokat váratlanul kormányzói kiharagadásra rendelték. A királyi vár fogadótermében a sor élén Faraghó állt. A kormányzó mindenkiel kezét fogott. Röviden ismertette az ország helyzetét, a nyilasok hatalmi törekvéseit és a németek szövetségesekhez nem illő viselkedését. Hangsúlyozta, hogy a körülmények szabják meg intézkedéseit és elhatározásában csupán a nemzet egyetemes érdekét tartja szem előtt. Ezután az iskola rövidesen visszatért Nagyváradra. Az őrsparancsnokjelöltek tanuláshoz láttak, a fiatalabb csendőrökből álló századokat pedig az Erdélyben harcoló honvéd hadosztályokhoz osztották be.

3. November elején az akkori magyar kormány azoknak a zsidóknak akiknek semleges állam követsége ideiglenesen útlevelet vagy védőlevelet adott, az V. kerületben nemzetközi gettót jelölt ki. Az itt lévő épületek „védett házak” voltak, a beköltözés feltételeit a Zsidó Tanács ismertette az érdekeltekkel.

A védett házak meglehetősen zsúfoltak voltak. A „hivatalosan engedélyezett 15.600 védett szemben a forgalomban lévő védőlevelek és védőútlevelek száma valószínűleg elérte a 100.000-et is... Tömégtelen hármasított és hivatalosan kiadott másodlat is forgalomban volt.”

A nyilasok 1944 decemberében a védett házak lakói ellen nagyszabású merényletet terveztek. Ezt csupán a svéd követség titkára, Wallenberg Raoul kérésére a csendőrök és Pozsonyi-úton elhelyezett debreceni rendőrezred akadályozta meg.

Lévai Jenő Fekete Könyve szerint szeptember elején a Lakatos-kormány a németekkel megállapodott, hogy a zsidó lakosságot Budapestről kitelepítve vidéken munkára fogja. A kormány meg is kezdte a zsidó internálótáborok felosztatását. „Csak a Fő-utcai Gestapo-fogságban őrlött zsidó (és magyar) politikai foglyok kiszabadítása (volt) sikertelen. Ezeket már július közepe óta deportálni kívánták a németek, de Faraghó altábornagy utasítására rendőrség és csendőrség vonult fel és így a szállítási elmaradt.”

A fegyveres közbelépés hátterét vitéz Király Gyula csendőr ezredes a következőképpen világította meg:

„A németek becsületszóra ígérték, hogy a Fő-utcai fogházba zárt magyar politikuskokat nem fogják Németországba elhurcolni. Ennek dacára fegyveres közbelépéssel kellett az elhurcolást megakadályoznunk. Ezt a közbelépést hárman szerveztük meg: vitéz Temesváry Endre csendőr vezérőrnagy, a budapesti csendőr és rendőr karhatalmak parancsnoka; vitéz Balázs-Piri Gyula csendőr ezredes, a belügyminisztérium Csendőrségi Osztályának vezetője és magam, mint a belügyminisztérium Közbiztonsági Főosztályának vezetője.”

Vitéz Temesváry vörge. és vitéz Király ezds-t a németek 1944. X. 16-án reggel hivatalukban letartóztatták és elhurcolták.

Angol—amerikai álláspont

A jeruzsálemi perben Eichmann Adolf nem ült egyedül a vádlottak padján. A tanúvallomások és bemutatott iratok a Zsidó Tanácsokon kívül terhelő bizonyítékokat szolgáltatottak még az angolok ellen is.

Kiderült, hogy Brandl Joél budapesti zsidót az SS kíségette Törökországba, hogy ott a magyar zsidók kiengedése fejében bizonyos árukat szerezzen Németországnak. Amikor Brandt hivatalos utazása során szíriai területre érkezett, az angolok letartóztatták. Négy és fél hónapig tartották fogva; ezzel megakadályozták a zsidóság egy részének kijutását a semleges Törökországba.

A cionista szervezet vezetői hihetetlen erőfeszítéseket tettek a mentés érdekében, de Londonban süket fülekre találtak. Dr. Chájim Weizmann kérte az angol kormányt, hogy bombázzák az auschwitzi gázkamrákat és krematóriumokat. Ugyanakkor kérte az Auschwitzba vezető vasútvonalak és hidak bombázását. A kérést elutasították...

Egy másik akta arról tanúskodik, hogy 1944 elején — tehát abban az időben, amikor a magyar zsidóság még úgyszólván intakt volt — tervet nyújtottak át az angol hatóságoknak többszáz palesztinai zsidó önkéntes magyarországi bevetésével kapcsolatban. A tervek szerint a palesztinai önkénteseket ejtőernyővel kellett volna ledobni Magyarország fölé. Az angol katonai hatóságok jóváhagyták a tervet, mert tisztában voltak annak stratégiai jelentőségével. Kivitelezésre mégsem került sor, mert a gyarmatügyi minisztérium politikai okokból ellenezte...

Hosszú a bűnlajstrom, amely az angol kormányt és az angol népet a vádlottak padjára ülteti. Ha közvetlenül nem is, de közvetve ők is részei az európai zsidóság kiirtásának.

(Magyar Ilona bronzöntvénye.)

Jegenyés Pál:

Csendőrök az emigrációban (Részletek.)

Én, mint Jegenyés Pál volt m. kir. csendőrfőtörzsörmester ünnepélyesen kijelentem, hogy az alant írt történetet az igaz valóságnak megfelelőleg úgy írom le sorrendben, ahogy az meg is történt:

1945. XII. 24-én este 6 órakor érkeztem meg Graz-ba kettő lófogatu ekhós kocsin. Walburgkirchenből indultam azzal az elgondolással, hogy Magyarországra megyek. Amikor Grazban az angolok felhívták figyelmem a sok határcidensre, Grazban telepedtem le, a Jäger építkezési vállalatnál kaptam kőmives munkát. Egy évig lebombázott házakban laktam, majd 1946. VIII. 30-án Geidergürtel magyar barakba költöztem, ahol már 12 magyar család lakott.

Nem volt könnyű életünk. Aki nem volt nehéz testi munkás, az alig kapott valami kis hust a jegyeire. Persze azért jutott ilyen is, csak ügyeskedni kellett. Nem „fekete” jegyekre gondolok, mert azokhoz pénz kellett és az nem volt. De akadt más lehetőség is. Így pl. a Mura folyó tulsó partján elterülő városrészt „Budá”-nak kereszteltük el, s ott volt egy kiskocma, ahol csodálatos birkapörköltet lehetett kapni, amihez nem kellett jegy. Nagy adagot adtak és olcsón! Elég volt egész napra.

1947. VII. és VIII. hóban jöttek a legnagyobb számban magyar menekültek, akik majdnem mezitelenül, semmi nélkül, csak pusztá életüket mentették. Ilyen állapotban érkezett vagy 20 csendőr bajtárs a többi száz meg száz civil magyarral együtt Graz városába.

Különösen csendőrök kerestek fel a magyar barakban és kérték segítségemet munkába való elhelyezéshez. Legtöbbjüket elhelyeztem kőmivesek mellé mint segédmunkásokat, akik pedig tovább menni kívántak azokat elláttam tanáccsal, utiköltséggel és párnapos étellel.

Bánfai József lovas csendőr szakv. indítványára 1947. VI. 21-én a fentebb írt kiskocsmában az alábbirt csendőrök jöttünk össze azzal a szándékkal, hogy megalakuljunk valami segélyezési alakulatként, hogy közösen összeadott pénzen tudjunk segíteni a még érkező és várható menekült bajtársakon.

Résztvevők: Jegenyés Pál és Rétháti István főtörm-ek, Nász István törm., Eszes Ferenc, Kiss Miklós és Körmendi János őrm-ek, valamint Bánfai József lovas szakv. — Dr. Bély Béla újságíró is a mi csoportunkhoz tartozott akkor.

Az akkori rendkívüli helyzetben azonban sem gyülekezésre, sem szervezkedésre engedélyt kapni nem lehetett. Így a rendőrkapitányságon azt ajánlották, hogy mint kocsmai asztaltársaság engedély nélkül működhetünk. A fentírt kiskocsmában alapítottam meg a „Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Asztaltársaságot.” Hat csendőr egyhangulag Jegenyés Pál főtörm-t ügyvezető és levelezőnek, Kiss Miklós őrm-t és Bánfai József szakv-t pénztári ellenőröknek választotta meg. Mindegyikünk egyenként 10 shillinget adtunk, így 70 shilling volt az első összevétel.

„Kiskocsmánk”
a grazi Goldene Pastete, ahol az
Asztaltársaság megalakult.

vitéz Karsay Jenő
1886 — 1968

Azokban az időkben tömeges menekülések voltak Magyarországból Ausztriába. Az osztrák hatóságoknak volt egy rendelete, ami szerint azokat, akik a határt útlevél nélkül lépik át el kell fogni és 3 heti szabadságvesztés a büntetésük. Amikor megtudtam, hogy a rendőrség fogdájában 24 magyar menekült van, Dr. Bély Béla és Rétháti István főtörm-rel megjelentünk a rendőrkapitány előtt, hol Dr. Bély, aki jól bírta a német nyelvet, kieszközölte, hogy a 24 magyart kiengedték. A 24 magyarért mi vállaltuk a felelősséget, hogy lakásról, munkáról és élelmezésük-ről gondoskodunk. A csoportban 3 csendőr bajtárs volt.

Ezt a csoportot is, mint a legtöbbjét elvittük a kiskocsmába, ahol jól lakattuk őket a finom birkapörkölttel. Egy részüket munkába helyeztük, a többieket pedig utiköltséggel, egy napi étellel és tanáccsal ellátva útra bocsátottuk. Ideiglenesen a magyar barakban, egy nagyobb szo-

bában kaptak közös elhelyezést. A költségeket most már a közös pénzből fizettük, nem úgy mint eddig, hogy a saját pénzemet költöttem a menekültekre.

A fenti kiskocsmában szoktunk hetenkint összejönni, ahol voltak olyanok, akik tájékoztatták az egybegyülteket a világeseményekről, hazai hírekről és általában amire csak kíváncsiak voltunk.

Ebben az időben már 50 bs-sal tartottunk magán, név nélküli levelezést, indigo papír sokszorosítással. Tehát a bajtársi levelezés 1947-ben már folyt, csak még neve nem volt a levélnek. Később vásároltunk egy sokszorosító gépet, s a négy oldalas tájékoztató újságunk eredeti példányát Dr. Bély Béla gépelte stencilre.

1948-ban nyár vége lehetett, mikor egyik vasárnap jöttünk ki a templomból, s egy csoportban beszélgettünk. Bánfai József szakv. egyszerre csak egy alacsony termetű, rosszul öltözött egyénre hívta föl a figyelmet azzal, hogy az illető csendőrtiszt. Odamentem, jelentkeztem, vitéz Karsay Jenő volt. Meghívtuk a kiskocsmába, hol egy jó adag birkapörkölt s pár pohár sör elfogyasztása után tisztségeinkre új titkos választást hajtottunk végre. Az új tisztikar így alakult meg: Az Asztaltársaság vezetője vitéz Karsay Jenő alez., ügyvezető, levelező és pénztáros Jegenyés Pál főtörm., pénztári ellenőrök Eszes Ferenc és Kiss Miklós őrmesterek. Ekkor lépett be vitéz Karsay alez. az 1947. VI. 21-én megalakult Asztaltársaságba.

Egy alkalommal beszélgettem vitéz Subik Károly prelátus-kanonok úrral, aki nevet adott kis tájékoztatónkak és megáldotta, s mondotta „Bajtársi Levél” a neve. Így született meg az első Bajtársi Levél az emigrációban, kiadtuk 1948. XI. 20-án. Ennek a B.L.-nek a szerkesztésénél már vitéz Karsay alez. úr is segédkezett.

Asztaltársaságunk alapításának 2. évfordulója alkalmával elérkezettnek láttuk az időt arra is, hogy a csendőrcsalád összefogását szélesebb, az egész világot összefogó alapra helyezzük. Az eddigi szűkebb keretű munkát az egész nagy világon szétszórta élő csendőrök egységes, közös munkakeretévé kívántuk átalakítani. „Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség” ez az új átfogó kapcsolat, amibe minden eddigi tevékenységünket és minden jövő feladatunkat egyesítettük.

Az MKCsBK nem új szervezet, csak egyetemes, az egész világra kiterjedő kerete eddigi összefogásunknak. Nincs új jelszava, csak a régi: Hiven, Becsülettel, Vitézül! Az MKCsBK ezúttal sem politizált és mint eddig, ezentúl is a történelmi magyar alkotmány alapján állunk, s csakis Hazánk alkotmányosan hozott és szentesített törvényeit tartottuk magunkra nézve kötelezőknek. Közelfekvő feladataink voltak: Számon tartani és támogatni egymást.

1950 derekán Dr. Dobolyi Lajos ezds. jelent meg baraklakásomban, s közölte velem, hogy Folkusházy Lajos altbgy. úr rendelkezése folytán jött azért, hogy a MKCsBK vezetőségével tárgyaljon a Közösség és a B.L. átvétele végett. A tárgyalást vitéz Karsay alez.-sel együtt hárman folytattuk le, s oda jutottunk, hogy miután nekem a kivándorlásom folyamában volt, s vitéz Karsay alez. Bregenz-ben kapott munkát és oda is költözött, az ügyvitel és a B.L. szerkesztése teljesen reám maradt és a sok

munkát egyedül elvégezni nem bírtam, s vitéz Karsay alez. is csak levelezés útján tartotta fenn velem a kapcsolatot: megegyeztünk abban, hogy a MKCsBK vezetését Folkusházy altbgy. úrnak, a pénztárt, a B.L. szerkesztését és az ügyvitelt Dr. Dobolyi ezds. úrnak adjuk át. Mikor ezen elhatározásunkat jelentettem Folkusházy altbgy. úrnak, ő azonnal megírta az átvételre vonatkozó levelét, amit a B.L. III. évfolyam 15. számában, a 121. oldalon, mint vezércikket 1950. IX. 15-én közzétettem.

1951. V. 3-án, mikor Folkusházy altbgy. úrnak az MKCsBK iratait és a B.L.-lél járó szerkesztési holmikat, papírokat stb. átadtam, a Bajtársi Levél címjegyzék szerint 540 fő volt az MKCsBK létszáma.

A Pénztári Zárszámadás szerint a maradvány 307 Schilling, 79 gr. Kelt: Salzburg, 1951. szeptember 17-én.

Átadtam: Jegenyés Pál s.k.,
1951. X. 6-án hajón útbaindultam Amerikába.

czeczei Mátéffy István
1886 — 1965

Kedves Bajtárs!

Mellékelten megküldjük bajtársi fogadalmunkat. Ezt a fogadalmat a Passau-ban élő m. kir. csendőrök bajtársi közössége tette. Elhatároztuk, hogy a bennünket összekapcsoló **testületi szellemet** az emigrációban is tovább ápoljuk és dicső multunkból mind azt az erkölcsi értéket kiementjük, ami meggyőződésünk szerint alapja kell, hogy legyen leendő működésünknek is.

A hontalanság alatt is híven akarjuk ápolni dicső hagyományainkat és

becsülettel szolgálni Hazánk felszabadításának szent ügyét.

Bajtárs! Gyűjtsd össze a környéken lévő csendőr bajtársakat és néhány bajtársnak küldjétek el a fogadalom szövegét. A kivándorlás folytán Európában soraink mindjobban ritkulnak és az összeköttetés fenntartása egyre nehezebb lesz. Gondoskodni kell egy olyan helyről, amely itt állandónak ígérkezik. Ezért kivándorlás esetén új címeteket az alábbi címre jeltésétek be: Bogyay Kamill, Aldershot, Brompton Sanatorium Frimley Green, Nr. England.

Mozgalmunkhoz való csatlakozástokat pedig az alábbi címek egyikére kérjük: Mátéffy István, Dr. Balló István, Oláh Pál, Passau, Waldwerke Ungarn Lager 13/b, vagy J. Kiss Sándor Grubeweg bei Passau, Ungarische Arbeitskrafte 13/b.

Bajtárs! Arra kérünk, hogy bármerre vesen is a sors, maradj meg magyarnak, tartsd meg gyermekeidet is magyarnak, az emigrációt csak egy elkerülhetetlen rossznak tekintsd, s bármilyen jó körülmények közé kerülnél is, egy percig se mondj le a visszatérés gondolatáról.

Felhívjuk figyelmedet a Graz-ban megjelenő **Bajtársi Levél**-re, melyben bajtársaink szólnak hozzánk. Mindnyájunknak olvasni kell e lapot és ha kivándorlunk, ezen át is ápoljuk és tartjuk a bajtársi kapcsolatot.

A szerkesztőség címe: Ungarische Kameradschaft, Graz, Geidorfgürtel No. 49. Österreich.

Megemlítjük, hogy mi felfektettünk egy **Emlékkönyv**-et, melyben naplószerűen megörökítjük a legfontosabb csendőr vonatkozású eseményeket. Ajánljuk, hogy ugyanezt tegyétek ti is, ott, ahol többen vagytok és dolgoztok a magyar jövőért.

Nyugaton, 1949. Szent István napján.

Dr. Balló István örgy., s.k.
Oláh Pál főtörm., s.k.

Bajtársi szeretettel köszöntünk:
Mátéffy István ezds., s.k.
J. Kiss Sándor főtörm. s.k.

folkusfalvi Folkusházy Lajos
1882 — 1972

Csendőr Bajtársak!

Édes magyar Hazánk bolsevista megszállás alatt sínylődik. Árva népünket kegyetlenül sanyargatják, üldözik és pusztítják, mert keresztény és magyar akar maradni. A vörös terror nemcsak Hazánkban tombol, hanem megsemmisítéssel fenyegeti az egész világot.

Nyugati nagy népei már ráeszméltek a veszély nagyságára és tervszerű védekezés folyik minden vonalon a halálos veszedelemmel szemben.

A védekezés és felszabadítás munkájából csendőrségünknek is ki kell vennie részét.

E szent cél érdekében, mint legidősebb csendőrtiszt, kezembe vettem a vezetést és irányítást.

Meg fogom valósítani, hogy a m. kir. csendőrség fegyelmezetten és egységesen a csendőrségi utasítások és honvédségi szabályok szellemében készen álljon a rá váró feladatok megoldására és végzésére. Szétszórtságunkban a nyilvántartás és összeköttetés létesítése, mint első teendő, folyamatban van. További lépéseink megtételét a helyzet alakulása fogja előírni.

A Magyar Harcosok Bajtársi Közösségével teljes egyetértésben és összhangban működünk.

Testületünkben nincs helye a személyeskedésnek, békétlenségnek és viszálykodásnak. Nincs helye a pártoskodásnak és politizálásnak, mert a pártokon és politikai nézeteken felülről, az egész magyarságnak érdekeit képviselő közbiztonsági szerv voltunk, vagyunk és leszünk. Hívőbeccsülettel és vitézül teljesítve kötelességünket, nyugodt biztonsággal tekintünk jövőnk alakulására elé.

Sok ezer hősi halált halt és vértanuvá vált bajtársunk hősi emléke előtt mély tisztelettel áldozunk. Emlékük szolgáljon példaképül nehéz munkánk végzésénél. A börtönökben és hadifogságban sínylődő bajtársaink felé hő fohászunkat küldjük, hogy szabaduljanak meg rabságukból.

Testületünk minden tagjának és hozzátartozójának meleg bajtársi üdvözlőlevelet küldöm!

(Megjelent a Bajtársi Levél 1950. évi 15. számában.)

vitéz Király Gyula
1893 — 1979

Kedves Csendőr Bajtársaim!

(Részletek.)

A MKCsBK vezetését 1960. III. 21-ével átvettem. Első kötelességemnek érzem, hogy kifejezzem mély tiszteletünket, hálánkat és köszönetünket igen nagyrabecsült Elődömnek, aki összefogott, összetartott egy évtizeden át életkorát meghazudtoló tettekkészséggel, mérhetetlen szeretettel, tántoríthatatlan magyar szellemben vezetett bennünket és meg nem alkuvó önérettel képviselte érdekeinket nagyon göröngyös emigrációs utunkon. Kívánom, áldja meg a Mindenható Öt hosszú, békés, nyugalmas öregkorral és engedje megérnie, hogy együttérhessünk haza a mi édes Hazánkba.

Már ismertek engem részint személyesen, részint eddigi körleveleimből (1958. VI. 20-a óta MKCsBK közigazgatási vezetőként dolgozott. Szerk.) írásaimból, mégis mostani elhatározásom küszöbén még van hozzátok néhány szavam, hogy tisztán álljak előttetek felfogásommal és követendő utammal.

Vallom, hogy emigrációs életünkhöz simuló rugalmas vezetésnek vagyok a híve. Közéleti embernek el kell készülnie a kritikára és állani is kell azt. A kritika jog és kötelesség azok részéről, akik eddig többet, jobbat tettek a közért és eredményesebb munkát végeztek, avagy többet,

jobbat eredményesebbet tudnak és akarnak is tenni. Ez az építő kritika, s azt mindig örömmel és hálával fogadom.

Határtalan örömmel üdvözöltem a hatósági (külföldön való működési) engedélyeket. Hittem és bíztam abban, hogy az ilyen csoportok — helyzeti energiájuknál fogva többet tesznek az összetartás érdekében és segítő bázisai lesznek a többi engedéllyel még nem rendelkező csoportoknak. Várom tehát szeretettel ezeknek a csoportoknak a készségét, hogy résztvesznek a vezetésben és részt kérnek maguknak a közös munkából.

Az emigrációs életben alig van egyesület, testület, ahol fel nem ütné fejét a magyarságtudat legnagyobb ellensége: a közöny. Meglátogattam egyik vagyonos bajtársunkat, aki éppen új házat szentelt. Meghatva tapasztaltam, hogy feleségének nem az volt az első dolga, hogy a szép, új hajlékot részleteiben is megmutogassa, hanem fölvevett az ebédlő asztalról és büszkén felém nyújtott egy csendőrtollforgót és egy fényképet, ahol az ura egy cső. szakaszban bevonult a felszabadított Felvidékre. Mellette álló férje csendesen, de csillogó szemekkel megjegyezte: „Mindenem, amivel Isten megajándékozott egykori csendőr életemnek köszönhetem!”

Felétek sietek kedves Bajtársaim, becsületes magyar és csendőrlélekkel keresem a többi Közösségünkért dolgozni akaró magyar lelket és egy boldog magyar jövőre gondolva kérlek, hívlak, várlak Benneteket.

(Megjelent a Bajtársi Levél 1960. évi 5-6. számában.)

vitéz Kövendy Károly CM.

Kedves Bajtársak!

(Részletek.)

A Magyar Királyi Csendőr Bajtási Közösség Vezetőség nevében igaz bajtársi szeretettel küldöm üdvözetemet a nagy világ minden irányába szétszóródott Bajtársainknak abból az alkalomból, hogy az előzőleg beje-

entett őrségváltás után mi vállalkoztunk arra a feladatra, hogy tovább hisszük a zászlót Híven, Becsülettel és Vitézül!

Önként vállalt feladatunkat igyekszünk úgy teljesíteni, ahogy azt kiváló Elődeink tették! Testületünk fiatalabb generációjához tartozunk s a jelen ültetherhelt munkás hétköznapiok után szabad időnkben igyekszünk teljesíteni a feladatot, végezni Világszervezetünk tájékoztató, nyilvántartási és segélyügyi szolgálatát.

Célunk tehát kapcsolatot tartani Bajtársainkkal az MKCsBK 27 csoportjába és még sok szórványába tartozó azonos világnézetű, azonos nevelésű egy tradíciót őrző m. kir. csendőrrel.

Nem járunk már közel 20 éve egyenruhában, nem hordunk rendfokozatot, nem őrizzük többé Hazánk közbiztonságát. De résztveszünk az emigráns magyar életben, tagjai vagyunk magyar egyházainknak és nemzeti szervezeteinknek. Ápoljuk nemzeti tradíciókat, együtt maradunk és összetartunk, mert ez saját és közérdek is. Ápoljuk a régi szolgálati tradíciókat, Hőseink és Mártírjaink emlékét, mert ezeket az ellenség által ma is megszállva tartott Magyarország mai vezetői 1945 óta tiltanak és alpusztítottak. Anyagilag is segítjük a rászoruló öreg, rokkant, beteg, valamint munkanélküli bs-akat azok özvegyeit, árváit otthon és az emigrációban.

Mint otthon, úgy az emigrációban is vállalva, szoros bajtársi kapcsolatban haladunk a honvédek világszervezetével az MHBK-val, mert ez is fontos magyar és saját érdek. Az MHBK és MKCsBK önállóságát nem veszélyeztetni, érdekeit nem sérti. Az együttműködés a szenvedő Hazára és az emigrációra is áldásos. Szeretjük az emigrációban felnövő ifjúságunkat és a magyar cserkészmozgalmat és a magyar iskolákat erkölcsileg és anyagilag is támogatjuk.

Ezt csináltuk eddig is, mióta átléptük szülőhazánk nyugati határát. Hiszük, hogy célkitűzéseink további folytatása célt és értelmet ad az MKCsBK-nak mint világszervezetnek további sikeres és áldásos működéséhez.

Bajtársi üdvözléteinket küldjük csoportjainknak és szórványainknak, első alkalommal nevezük meg székhelyeiteket, hogy lássátok, valóban világszervezet vagyunk:

Ausztrália: Quenbeyan NSW, Sydney NSW, Adelaide S.A., Perth W.A.
Európa: Linz Au., Bregenz AU., München, Ny.N.O., Stuttgart, Hildesheim, Utrecht Holl., Svájc, Párizs Fr.o., Tourcoing Fr.o., London Angl.
Amerika: Délamerika: Caracas Ven., Valencia Ven., Sao Paulo Br., Buenos Aires Arg. Északamerika: USA: Detroit Mich., Chicago Ill., New Brunswick N.J., Milwaukee Wisc., Pittsburgh Pa., Buffalo N.Y., Cleveland Ohio. Kanada: Montreal Qu., Toronto Ont., Hamilton Ont., Welland Ont., London Ont., Harrow Ont., Windsor Ont., Niagara Falls Ont.

Végül köszöntjük mindazon Bajtársunkat, akik egyénileg tartanak fenn kapcsolatot a Vezetőséggel és a Bajtársi Levéllel.

Az MKCsBK legfelsőbb vezetője továbbra is vitéz Király Gyula ezredes úr. Az MKCsBK Vezetősége áll 8 kanadai bajtársból, 4 tiszt mind egyetemet, illetve főiskolát, 4 thts-ből mind öpk. iskolát végeztek.

Bemutakoztunk. Bizalmat kérünk világszervezetünk minden tagjától. A magyarok Istene segítsen terveinkben. Igaz bajtársi szeretettel. Toronto, 1964. szeptember 1-én.

(Megjelent a Bajtársi Levél 1964. évi 10. számában.)

vitéz Vattay Ferenc

Ünnepi üzenet

(Részletek.)

Kedves Bajtársak!

A közelgő karácsonyi ünnepekre és az 1974-ik évre kívánok minden bajtársamnak és szeretett hozzátartozóinak kellemes ünnepeket, jó egészséget és sok szerencsét az új esztendőre.

Karácsonyfagyujtáskor gondoljunk elszakított, vagy már nem élő bajtársainkra, volt előljáróinkra és alárendeltjeinkre. Lépjük át gondolatban az örslaktanya kapuját, nézzünk szét, hogy rendben van-e minden? Járjuk be örskörletünket, beszélgessünk régi ismerőseinkkel, barátainkkal. Írjuk be szolgálati lapunkba, hogy itt jártunk és semmit se felejtettünk.

Kedves Bajtársak! Az idő telik, rohamosan múlnak a napok. Soraink ritkulnak, kor és rangkülönség nélkül megyünk, fogyunk. Addig is bízzunk, mert hit és remény nélkül nem lehet boldog élet. Mi volt magyar királyi csendőrök örizzük meg magunkkal hozott becsületünket, neveinket, gyermekeinket, unokáinkat magyar szellemben, amit elsősorban az édes anyanyelvünkön szívhatnak magukba. Majd ha elfogyunk, s az utó-

a Vezetőség elnöke

...arór tagja is elindul az örökkévalóságba, akkor adja át fiának, vagy...
...okájának az MKCsBK jelvényt a megmaradt zászlótartónak.
...Végül nem hangsúlyozhatom eléggé, hogy mindnyájan, kik befogadó...
...házánkban élünk, az MKCsBK alapítóinak szellemében, annak megfele...
...ben ehhez a nagy családhoz tartozunk! Lehetnek nézeteltérések, bán...
...kások, de ezek nem választhatnak el bennünket egymástól. Köreink...
...való kilépésüket távolmaradásukat ugyan nem akadályozhatjuk meg,
...eszküvel megerősített fogadalmunk köt, hogy csapatainkat el nem hagy...
...Multját senki meg nem tagadhatja, ezért legyünk egységesek, ki...
...e földön sorsunk szétszórt.
...szeretettel üdvözöllek Mindnyájatokat, mint a legöregebb tisztai bajtár...
...atok.
...ugaton, 1973. december 12-én.

(Megjelent a Bajtársi Levél 1973. évi 7-12. számában.)

a MKCsBK vezetője.

vitéz Baranchi Tamáska Endre

Kedves Csendőr Bajtársam!

(Részletek.)

Rangidős csendőr bajtársunk 1974. XI. 28-án kelt Tájékoztatójából értesültem, hogy 1974. december 1-ével én lettem a MKCsBK vezetője. Jól tudom, hogy amikor a bajtársaim bizalmából ezzel a magas tisztséggel lettem megbízva, a helyzetem nem lesz könnyű. Bizom azonban minden bajtársam támogatásában és segítségében és így a rám bízott feladatot el fogom tudni végezni.
...szervezetünk, mely a Magyar Királyi Csendőrség emigrációban élő tagjait fogja össze Bajtársi Közösség, Ebben a szóban „bajtársi” igen minden foglaltatik benne. Nem annyira a kényelmes otthonban, a múlt időkben bizonyosodott be, hanem inkább nehéz, komoly időkben tett azt tapasztalni. A harctéren a szovjet haláltáborokban, a ma-

gyarországi kommunista börtönökben, kínzókamráikban, kényszer munkatáborokban, vagy később a megaláztatásokban bővelkedő ún. „szabad életben” érezhettük azt, hogy mit jelent bajtársnak lenni. Történelmünk lapjaira kívánczó kiváló példáknek lehettünk tanui.

Otthon nagy reménységgel gondoltunk a szabad földön élő csendőrbajtársakra. Bízunk mindig abban, hogy ők velünk vannak, értünk dolgoznak és ez adott nekünk éltető erőt arra, hogy reményünket sohasem veszítsük el. Ebben bízva hittünk egyszeri szabadulásunkban. Hittük, hogy a szomorú korszak után fog jönni egy szebb jövő, mely minden igaz magyarnak célja és ezért kell munkálkodnia.

A vasfüggönyön túl a szovjet rabigában ma ez szinte lehetetlen. A szabadföldön élő bajtársak együttes, békés és kitartó munkájában van csak a remény. Legyünk méltók a „Bajtársi Közösség” címünkhöz. Munkálkodjunk együttes erővel, békés egyetértésben azért, hogy a kakastollasok becsületét ne csak tovább vigyük, hanem mindig csak emeljük.

Majd ha csak már egy csendőr bajtárs él közülünk, az tartsa magas zászlónkat, mert ezt kívánja tőle régi jelszavunk:

Híven, Becsülettel, Vitézül!

Most, amikor megköszönöm minden csendőr bajtársamnak bizalmát, kívánok Istentől megáldott kellemes Karácsonyt és egy szebb, szerencsésebb és boldogabb Szabad Magyar Újesztendőt!

Pittsburg, Pa., USA. 1974. Karácsony estéjén,

bajtársi köszöntés
az MKCsBK vezetői

(Megjelent a Bajtársi Levél 1975. évi 1-6. számában.)

Mári Bünlátó:
(Vitéz Oláh-Sajti Lajos)
1910 — 1980

Vádak, Vádlók és Vádoltak

(A csendőrbajtársak megvilágításában.)

A megmaradt és emigrációba kényszerült csendőrbajtársak régen felismerték, hogy a második világháború után elsőnek feloszlott m. kir. csendőrség gyalázása és előbbi szolgálatuk rosszindulatú bírálata nemcsak megkezdődött, de jelen napjainkban jóval a háború befejezése és testületünk feloszlása után is napirenden van odahaza az Óhazában, mi édes szülőhazánkban. Felismertük azt is, hogy az ellenséges és különböző csúcspontokig felkapaszkodott hazai írók nagy része a tetteinket, szolgálatunkat s így lényegében az egész történelmi multunkat eltorzítva, egyoldaluan és mindenkor a saját céljainknak megfelelően írta le különböző lapjaikban. Bizonyára azért, hogy az időközben felnőtt mindkét nembeli ifjúságunkat (az idősebbeket, akik a csendőrséget ismertek és szolgálatukat elfogadták, — nem tudják) félre vezessék és ezáltal magukat a vörös reflektorok fényébe emeljék.

Tudtuk és tudjuk ma is, hogy ha a szabadföldön élő és még gondolkodni, emlékezni is tudó csendőrbajtársak az idők folyamán kihálnak, — nem lesz többé élő erő, amely az igazságunkat feltárja. Így pedig fenn áll a lehetősége annak a veszélynek is, hogy — a már általunk leírt és összegyűjtött kevés esetektől eltekintve — csak az marad meg a történelem számára, amit az ellenségeink odahaza rólunk rosszindulatból leírtak. Ezek pedig nem válhatnak a dicsőségünkre sem nekünk élőknek, sem pedig a már elhalt bajtársaknak, de még csak az utódainknak sem. Fel kell tehát készülnünk a védelmünkre már most. Minden bajtársnak van élménye, s így értékes mondanivalója is lehet. Mi hosszú időn át az igazság felderítői voltunk s így nem engedhetjük élvezve és beszenyvezve eltemettetni magunkat.

A bajtársak között ismeretes, hogy testületünk felállítása a századfordulóhoz közeleg. Ugyanakkor az is, hogy jubiláló évünket illő módon kívánjuk megünnepelni. Úgy, ahogyan azt átéltük, megbecsültük és a történelem számára átadni kívánjuk. Ebbe a keretbe tartozik az 1976/1. B.L.-ben leközölt „Mátészalka gyászban van” című cikkel együtt jelen leírásom is.

Végrehajtási ügyek szolgálatában.

Úgy odahaza, mint az emigrációban is gyakran hallhattunk ilyen és hasonló kijelentéseket: „a csendőrök elvitték a tehenemet, disznómat”, vagy elhurcolták a bútoromat és olyan kegyetlenek voltak, hogy a fejem

alól kihúzták még a párnát is." Ezek hamis vádak. Terjesztése sokszor a tudatlanságból eredt, de leginkább tudat alatti rosszindulatból.

Tény, hogy szolgálatunk idején a végrehajtás — háborúk alatt pedig a „rekvirálás” is — odahaza közismert volt és rossz híret az emberek szájáról-szájra adták. Tény az is, hogy a veszélyesebbnek látszó esetekben a csendőrség a végrehajtásban — az illetékes főszolgabíró felhívására, de nem saját kezdeményezéséből — pusztán megjelenésével részt vett. Azt azonban már kevesebben tudták és híresztelték, hogy a csendőrség, ha arra egyáltalán szükség volt, csak mint karhatalom lett kivezényelve a végrehajtást eszközölő állami végrehajtó megvédésére. Így nem fordult elő soha, hogy a csendőrség tagjai az említett állatokat tárgyakat megfogták és elvitték.

A végrehajtás nekünk csendőröknek sem volt tetsző dolog, de felhívásunkra kötelességünk volt ott megjelenni. Súlyosbította a helyzetünket, ha a végrehajtás éppen egyházi adók behajtása ügyében történt. Ilyen esetekben azonban a csendőrről a sértett minden esetben felvilágosította és sokszor — az illetékes lelkészek közbejöttével — az elhalasztást is kieszközölte. Ha pedig ez már nem volt lehetséges, volt olyan eset is, amikor a járőr fizette ki a behajtandó összeget azért, hogy a végrehajtással járó kellemetlenséget minden irányban elkerüljék. (A csendőrvallásos emberek voltak és kivétel nélkül valamelyik törvényes, vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez tartoztak.)

Ifjúságnevelési ügyek szolgálatában.

A két világháború között és az iskolán kívüli ifjúságnevelésben két intézmény volt odahaza a legismertebb. Egyik a levante intézmény, másik a cserkészlet. Mindkettőt törvény hívta életre és működésük katonai ellátásnak számított. Ezt az ellenőrző külhatalmak is felismerték és a trónon anoni guzsbakötésben a „militarizmus felélesztésével” vádoltak bennünket.

A levante intézmény és a cserkészlet az egész ország területére kiterjedt. A cserkészlet azonban főként a városokban működött s így nekünk a csendőröknek a levante intézmény volt az ismertebb. A levanték a munkásságukkal és az elrendelt elővezetésekkel igen sok gondot és munkát okoztak az amúgy is túlterhelt csendőrségnek. Végül pedig, amikor a második világháború végén a nyugatra menekült levanteiket kihallgatták, rólunk így nyilatkoztak: „A csendőrök szedtek össze bennünket és hajtottak ide ki. Mi nem kívántuk elhagyni az országot. Az elhagyásra megkényszerítve voltunk a csendőrök által.” Valótlan állítás és hamis vádak is a csendőrség ellen. Tény, hogy a levanték kevés hányada az oktatás vezetésére volt alkalmatlan, az életüket mentették. Később kiderült, azért állították így, mert ezáltal előnyöket reméltek. És ezt el is érték. A fogolytáborokban el lettek küldve, ahol kedvük szerint játszhattak, szórakozhattak és jobb ellátásban is részesültek addig, amíg a honvéd és csendőr hadifoglyok elhárították, dolgoztak és szenvedtek. Győzött tehát ismét — most a leleményességben rejtlő — hazugság az igazság felett. Ifjúságunk mentéséről léve-

mi csendőrök nem kifogásoltuk a tetteiket. Megértéssel és türelemmel hordtuk a terhünket.

Nemzetiségi ügyek szolgálatában.

Németek-svábok. A második világháború közeledése, majd fellángolása idején a hazánkban élő nemzetiségi csoportok felélénkültek, majd egyre követelőbbek is lettek aszerint, hogy melyik csoporthoz tartoztak. A német követelmények, majd a megszállásunk idején, az ún. népi németek — más szóval a svábok — kerültek élre és követelték az önállóságuk elismerését. Közben pedig a vezetőjük ilyen kijelentéseket is tett: „ha a nemzetiségünk a kivánságunkat nem teljesítik, — vegyék tudomásul, hogy a német csizma nem csak menetelésre való, de rúgásra is alkalmas.” Az illető ezután, hogy a kijelentésének nyomatékot adjon, jelképesen a le-
göbe rúgott.

Szlovákok-tótok. A szlovák, más szóval a tótok mozgalma is igen élénk volt. A harctéri balszerencse következtében hátra vonuló német és az előre törő orosz csapatok győzelmei következtében pedig különösen fellángolt. Dühös hévvel még az alföldi kevés tótság is oda vetemedett, hogy Békéscsaba székhellyel külön kis tótországot követeltek, — Szlovákiához átvezető koridorral.

Románok-oláhok. Egyedül a románok, régebben „oláh”-nak is nevezett nemzetiségűek voltak a háború alatt a legcsendesebbek, de Románia átalakulása következtében ők is megmozdultak, sőt Magyarország orosz megszállása idején hátba is támadtak bennünket. Így pedig ők a svábok és tótoknál is rosszabbnak bizonyultak, mivel addig, amíg a svábok és tótok csak követelődtek, fenyegetődtek, — az oláhok támadtak és gyilkoltak. Erdélyben és a határ széleken igen sok csendőr lett az áldozatuk.

Zsidók-izraeliták. Az ország élet-halál harcában a zsidóság sem maradhatott semleges és általunk megvédett. Az országgyűlés megszavazta s így német mintára életbe lépett nálunk is a zsidótörvény. Megszorításokat hozott a számunkra, melyben különböző atrocitásoknak is ki voltak téve. Súlyosbította a helyzetüket, hogy a törvény értelmében a megkülönböztető sárga csillagot kellett hordaniuk. Ugyanakkor azonban a zsidók sem voltak eléggé óvatosak, mivel egy részük — főként a vallásosabb zsidók — a rendkívüli időkben is hosszú szakállt és csigákba göndörített oldalszakállt (az ún. pájeszt) viselték. Így támadások idején egyenesen célpontokká váltak. Védelmük érdekében ezért később gettókba kerültek, ahol elkülönítve és nyugodtabban élhettek.

Mintahogyan általában minden törvénynek van kivételező szakasza, így a zsidótörvényben is feltalálható volt az érdemből származó mentesítés. Ennek alapján pedig az ország több helyén, s így Szolnokon is a zsidók egy csoportja felmentésért folyamodott. A bizalmas felderítéssel és jelentéstétellel a csendőrség lett megbízva. Nyomozóik megállapították és úgy személyi, mint tárgyi bizonyítékokkal is alátámasztották, hogy a folyamodó zsidók között voltak olyanok is, akik az első világháború alatt harci fegyvertényükért vitézségi érmekeket szereztek. Sőt volt

A csendőrség sportjai és versenyei

olyan is, akinek az arany vitézségi érme is meg volt bizonyító okmány nyal. A legszorgalmasabb utánajárással sem lehetett azonban megállapítani állításuk azon részét, miszerint ők a tizenkilences forradalom idején — és annak letörése érdekében — fegyverrel a kezükben újra harcoltak. Tény viszont, hogy ők akkor is fegyvereket szereztek, de azokat csak saját magukat és a vagyonukat védték. A csendőrség a felderítési eredményét az illetékes helyre megtette, de eredménye előttük ismeretlen maradt.

Békében a zsidóság jelenléte az országban a csendőrségnek különösebb gondot nem okozott. Ha ügyes-bajos dolgaik akadtak, azokat a csendőrség — a törvény és fennálló szabályok szerint — mindenkor és egyformán az igazságnak megfelelően intézte úgy, ahogyan más állampolgárokkal szemben is tették. Ha pedig nemzeti ünnepünk volt, mint pl. március tizenötödike, a csendőrség küldöttséggel tisztelte meg a zsidóságot a saját zsinagógáikban. A zsidók ugyanakkor a csendőröket a főhelyekre, az első padsorba ültették. Rabijuk pedig olyan buzdító és hazafias érzésektől áthatott beszédeket mondott, amely dicséretére válhatna bármely honfitársunknak.

A csendőrök észrevették, hogy a hazai zsidóság általában szégyelt (lehetséges az is, hogy csak ámitásból tette), ha őket a nevükön „zsidó”-nak nevezték. Éppen ezért a jelentéseinkben az „izraelita” kifejezés volt szabad használnunk.

A zsidótörvény bevezetése nekünk csendőröknek csak munkatöbbletet, bosszúságot és igen sok esetben súlyos gondot is okozott. A háború alatt a felelőtlen és túlbuzgó személyek a zsidó házak és üzletek ablakait sok helyen bevették, s a zsidókat az utcán és a közös szállító eszközökön is molesztálták azáltal, hogy szakállukat-pájeszukat rángatták, sőt több esetben tettelegesen is bántalmazták őket. Ezek nyomozása szintén a csendőrségre hárult. Súlyosbította helyzetünket később, hogy a gettózáshoz is a csendőrséget vették igénybe. Ezek miatt pedig ellenszenvések és gyűlölet is lettünk a szemükben. Vádoltak bennünket azzal is, hogy az összeszedésüket és kiszállításukat nem szabotáltuk, sőt azt is a szemünkre vetették, hogy nem védtük meg őket a németekkel szemben. Erre a feleletünk és védelmünk csak ez lehet: azért nem, mert abban az időben már mi is erőtlenekek voltunk s így még magunkat sem tudtuk megvédeni a németekkel szemben csak úgy, mint ahogyan más országokban sem tudták. Nekünk csendőröknek a háború alatt oly sok volt a tennivalónk és oly sokat követeltek tőlünk, hogy a szó szoros értelmében elvéreztünk, s így igazsággal állíthatjuk, hogy feláldoztuk magunkat a nemzet oltárán.

Tudjuk, hogy a háború után visszatért és odahaza elrejtőzött zsidók bizonyos százaléka a titkos rendőrségnek lett a tagja és más vezető állásokat is betöltöttek. Igen sokan vettek részt a lakosság közé kiküldött ún. „népi átnevelés”-ben is. Tudunk viszont olyan esetekről is, amikor egyes zsidók a háború utáni csendőrperekben önként jelentkeztek tanúknak és a csendőröket védték. A kéz tehát akkor ismét kezét mosott s így remélhetjük, hogy a jövőben újra együtt dolgozhatunk szülőhazánk és népünk igazi felszabadulásáért.

Cikkemmel kegyelettel adózom néhai NYILASI BÉLA főtörzsőrmester, miskolci hiradó öpk, a csendőrség egyik legjobb allround sportolójának, aki kiváló sportteljesítményével öregbítette a csendőrség hírnevét.)

A testnevelés elősegíti a nemzet gyakorlati céljainak elérését, a testi és szellemi nevelést megjavítja, a közegészség állapotát s a nemzet munkaképességét gyarapítja és fokozza a honvédelem biztonságát. Az I. Világháború és a forradalmak vérzivataros évei után nem remélt lendülettel törni a testi kultúra, a testnevelés. Egyre nagyobb tért nyer az a felfogás, hogy nem elég az ifjúságot megfelelő szellemi kiképzésben részesíteni, hanem elég a sportolás szabályszerű ágait rendszeresen üzni, de hogy valaki egész ember legyen, arra már gyermekkortól nevelni kell. Világszerte ismeretes Junius Juvenalis (A. D. 60-140) római satíráíró jelszava: „Mens sana in corpore sano!”, vagyis ép testben ép lélek. A mai modern világban kivételes gyöngyszemként ragyog az Oral Robert által Tulsa-ban (Oklahoma, USA) 1963-ban alapított egyetem jelszava: „Mind, spirit, body educating the whole man!”

A testnevelést nálunk az 1921. évi LIII. t.c. minden 21 évet még be nem töltött ifjúra kötelezővé tette. A sport bevonult az iskolákba. 1925-ben megalakult a Testnevelési Főiskola.

A sportot nemcsak a forradalom után fölállított honvédség, de a csendőrség is felkarolta. A csendőrségnél a sportot **Szählender Béla** altbgy. cső.fel. vezette be, s ha jól emlékszem 1924 vagy 1925-től kezdődtek meg a csendőrségi versenyek atletika, lovaglás, vívás, úszásban egyéni és csapat versenyszámokban. Ezt folytatta vitéz **Szinay Béla** altbgy., cső.fel., de távozása után, 1936-tól a sportlap főszerkesztésével a csendőrségi versenyek megszűntek. Engedélyezve lett, hogy a sportolni óhajtok polgári egyesületekbe beléphessenek és versenyezzenek.

A csendőrségi sportolás és versenyek mozgatója, irányítója és szervező lelke **Puljer Fülöp** akkori szds. Szählender Béla altbgy. cső.fel. mellé beosztott parancsörtszt, országos sportelődadó, a Magyar Atlétikai Club (MAC) tagja volt. Minden dicséret elsősorban őt illeti. Tisztelettel kell adóznom **Kertész Jenő** ezds., miskolci ker. pk-nak, aki nagy szeretettel és odaadással karolta fel a sportot és annak fejlesztése terén igen sokat köszönhetünk neki. Emlékezetem szerint ő vezette be a kerületnél a síküzemlépést, amit előbb néhai vitéz **Csoór Dezső** g.szds. vezetett, majd én vettem át Miskolcra helyezésem után.

Mindenek előtt le kell szegezmem, hogy több évtized távlatából nehéz visszaemlékezni versenyek helyére, napjára, versenyzők neveire, eredményeire. Különösen azért, mert nem maradt vissza semmiféle irat, vagy parancs. Ezért csak a kimagasló versenyeket, eredményeket és versenyzőket tudom felsorolni. Ettől eltekintve sem kétséges azonban, hogy a vezérlő gondolat és tevékenység következtében milyen nagyszé-

rü eseményekkel gazdagodott a csendőr fiatalság sport-élete.

A sport ugyanis eszméket és eszményeket termelt ki és bebizonyította mind az egyén, mind a közösség életében életképességét. A honvédségi és a csendőrségi versenyek egy kis olimpiászt képeztek a maguk nemében, mert az egész ország területéről összegyűlt versenyzők mérték össze egyéni és csapat számokban erejüket. Ezek az összejövetelek egyben bajtársi ismerkedések, találkozások is voltak.

Már előjáróban kitérek az edzésekre. Az edzés nagy felkészültséget, türelmet és szívósságot kívánt, mert arra csak megszabott határidő lett adva. Ez alatt az idő alatt kellett kihozni az egyénből a lehetőséghez mérten a legjobbat a fel és beállított edzési terv szerint. A vívás elemeiből indultam ki, mely fizikai erővel párosult szellemi tevékenység. A szem nemcsak lát, hanem figyel is, az ész gyors felfogással dönt, ítélik, hogy a kar végrehajtó munkáját mily gyorsasággal, pontossággal párosítsa. Mindig úgy kell edzeni, hogy az edzőnek az egész embert kell néznie és aszerint foglalkozni vele, hogy teljes erőt adjon, de tartalék is maradjon.

A csendőrségi edzések a miskolci kerületnél voltak megtartva, hogy úgy mondjam ott volt az edző-tábor. A keruletektől Miskolcra küldött versenyzőket előbb ki kellett válogatni, hogy alkalmasak-e a kijelölt versenyszámokra. Ha nem, akkor vissza kellett őket küldeni. A megmaradt versenyzőket az atlétika megfelelő ágazatában kellett elhelyezni — amelyre jelentkeztek — aszerint edzeni, s a verseny idejére erejükhöz mérten versenyképessé tenni.

a) Csendőrségi versenyek.

1924—25-ben kezdődtek meg, ha jól emlékszem. Az elsőt a budapesti ker. pság. rendezte meg kiválóan. Megjelent a Kormányzó úr, József kir. herceg, Zsófia kir. hercegasszony és több más magas állású katonai és polgári személy. A lovasmérkőzéseket **Paldt Károly** hu.ezds. a csőhöz beosztott lovaglótanár rendezte a Vérmezőn. Hogy akkor már Kricsfalussy-Hrabár Sándor és vitéz Biró Árpád József fhdgy-ok résztvettek-e rajta, arra nem emlékszem. **Biró** fhdgy. Kont lovával résztvett egyik olimpiáson is. (1941—42-ben az ország díjlovagló bajnoka volt. Szerk.) Bizonyosan részt vett **Huba (Huber) Ferenc** szds., a kiskunhalasi lovas tanosztály későbbi pk-a. Több cső, tiszt között én díjugratásban vettem részt, de a sövény-vizesárok akadálynál lovammal együtt buktam, s így a versenyt nem folytathattam tovább („kifujtak”).

Az atlétikai versenyeket a Budapesti Budai Torna Egylet (BBTE) Széna téri pályáján rendezték meg, igen nagy közönség előtt. Versenyszámok voltak: 100, 400, 800 méteres síkfutás, magasugrás, súly és diszkoszdobás, valamint kerületenkint 4x100 és 4x400 méteres váltófutás (staféta). A vidéki kerületek tisztjeinek neveire nem emlékszem. A budapesti kerulettől indultak **Marssó Lőrinc**, **Kontra Kálmán**, **Baky László**, **Zsengellér József** fhdgy-ok **Kiss** hdgy. (aki a méneskarhoz ment át) és jó magam.

Szombathelyen a ker. pság rendezésében volt megtartva a vívóver-

seny kard, tör, párbajtör számokkal. Indultak többek között **Kontra Kálmán** ki a törversenyt, **Baky László**, aki a párbajtör, míg **Temesvári Endre** szds. (későbbi cső.fel.) aki a kardversenyben lett első. Vívott még **Zsengellér József** és jó magam, a helyezésre nem emlékszem.

Szegeden a ker. pság rendezésében úszóverseny volt, hol a vízből mentést mutatták be az arra betanított legénység által.

Micskey Kálmán, akkor fhdgy., aki igen jó versenyúszó hírében állott kiváló idővel nyerte a 100 és 400 méteres gyorsúszást.

A debreceni ker. pság. rendezte a mezei futóversenyt 12-15 km. távolságon. Minden kerulettől indult tiszt és legénység is. Én is indultam, s abszolút elsőnek jöttem be.

A miskolci ker. pság. rendezésében folyt le az atlétikai verseny ugyanazon számokkal, mint Budapesten. Itt is valamennyi kerulettől indultak tiszték és legénység is. Itt kaptam ki (saját városomban) **Puljer Fülöp** szds-tól a 400 m-es síkfutásban 1 méterrel. A kölcsönt azonban ugyanott visszaadtam, a 4x400 m-es váltóban győzött az én csapatom, megverve őket 2 méterrel.

Volócz-on (Bereg vm.) még **vitéz Szinay Béla** altbgy., cső.fel. rendelte alapján lett felállítva a csendőrségi sitanfolyam 1939 Karácsony után. Célja oktatók kiképzése kifejezetten hegyi őrsőkön szolgáló csendőrök részére 4 tiszt és 30 fő legénységgel. Az étkezés jó volt, kiadós az őrsön volt megszervezve mind a tiszték, mind a legénység részére. Kiváló hóviszonyok mellett, jó mederben folyt a kiképzés. Kiterjedt nemcsak magára a síoktatásra, hanem a járőr felszerelésére, viselkedésére is, pl. igazoltatás, menete a terephez való alkalmazkodás, hóviszonyok, vaxolás, stb. Voltak kisebb-nagyobb túrák, melyek igen jó hangulatban, vidáman, közmegelegedésre, kedvesen, kedélyesen nagy lendülettel folytak le. Mindig jókedv és öröm sugárzott le az arcokról. Egyszóval mindnyájan szívesen sieltünk, nem érezték robotmunkának. Ez kitűnik a Cső. Lapok 1940. II. 1-i számában gyöngyöshalászi Takách Attila akkor hdgy. „Pillanatfelvételek a volóci sitanfolyam életéből”. (B.L. 1979/1. szám). Úgy tudom, hősi halált halt, legyen emléke áldott, ki mindig vidám volt és kedélye felvillanyozta a sielő társaságot.

Takách Attila vendégelt meg bátyja által Ceylon-ból küldött kiváló ízű és illatu sötétzöld színű teával. Azóta se ittam olyan jót és fölségeset.

b) hadsereg versenyek.

Az első Kaposvárótt volt, mikor Szeőke tbk. akkor ezds. volt a kerületi pk. Csendőrtiszt csak egyedül én vettem részt, mert akkor ott szolgáltam, s a 600 m-es síkfutásban megvertem az akkor igen jó futó hírében álló Horváth Halas hv. fhdgy-ot. Tiszteletdíjként egy súlyos nagy, ezüst cigarettatárcát kaptam, melyet a II. Világháborúban fogságba esve az oroszok vettek el tőlem, csizmámmal együtt. Ők is adtak „tiszteletdíj”-ként helyette egy talpnélküli gumicsizmát. Abban végeztem gyalogló versenyt a kb. 600 km-re fekvő Auschwitz-ban lévő gyűjtő fogolytáborig.

1928-ban Budapesten a Ludovika Akadémia rendezésében folyt le az első öttusa (modern pentatlon) verseny, melyben a csendőrség részéről én

idnultam, s 15 társammal megalapítói voltunk ennek a versenyszámnak. Megnyertem, s így lettem tagja az olimpiai keretnek.

A modern pentatlon — öttusa — megalapítói és első magyar versenyzői 1928-ban.

A csendőrség egyik legszebb győzelme volt 1934-ben, Budapesten, a Sportoktatási tanfolyam (SPOTI) rendezésében megtartott atlétikai versenyen. A 4x400-as váltóhoz 6 csapat állott starthoz, köztük a honvédség krémje a SPOTI csapata. Csapatunk tagjai: **Máté János, Kökény Ferenc, Kerékgyártó József, Nyilasi Béla** csendőrök. Eldördül az indító pisztoly. A start jó, egyszerre ugrik ki minden versenyző. Az első 400-on még mind együtt vannak, a másodikon már nyúlik a mezőny. A SPOTI valamivel elől van, s utána a csendőr. Az utolsó 400-nál néhány méter előnnyel vált a SPOTI, mikor indul a csendőr csapat utolsó embere **Nyilasi Béla**. Minden erejét megfeszítve rákapcsol és fut, mint egy automata, s a célban 2 méterrel győz! lélegzetviasszafojtva mondja a két polgári időmérő és célbíró, hogy országos rekord beállításával győz a csendőrség csapata. Persze nagy a meglepetés. Idegeim még vibrálnak, nagy kő esett le a szívemről, s roppant boldog vagyok, nagy az öröm. Csapatommal összeölelkezem, s irigykedve néznek ránk.

Magasugrásban **Osztopányi János** csendőr indul és győz 186 cm-rel, aki Dunántúl és Alsó-Ausztria között lefolyt mérkőzésen a magasugrás válogatottja volt.

Pisztolylövésben a Nagytétény-i lőtéren **Solymosi András** első díjat nyert.

400 m-es síkfutásban első **Nyilasi Béla**, ki egyben Északmagyarország bajnoka is.

Miskolcon, a hadtest atlétikai versenyeken is indult a csendőrség csapata: **Tari István, Tóth József, Vajk Géza, Vida Albert, Máté János, Kerékgyártó József, Nyilasi Béla, Cagány Sándor, Szabó Ferenc** csendőrök, akik míg miskolci iskolánál, szárnynál, vagy osztálynál szolgál-

tak, a Miskolci Atlétikai Club-nak tagjai voltak. Ha megjelentek a versenyeken „ROHAMCSAPAT”-nak nevezte a honvédség.

Lilafüreden megrendezett járőrversenyen a csendőrség csapata: **Tari István, Máté János, Tar János, Kurucz Géza** csendőrök, s én a jv. Felszerelés: Leg-nek hátibörönd, köpeny, karabély, 40 éves, kenyérzsák, vízzel töltött kulacs, sebkötözőcsomag. Jv-nek pisztoly, hátizsák, vízzel töltött kulacs, rajta köpeny, sebkötöző csomag.

A táv első harmadában lövészet 100 m-en lövészárokból mozgó 8 citromsárga léggömbre. Az éppen maradt léggömb hibapontnak számított. Fejenként 5 töltényt lőhettek. Ez alkalommal Kurucz Géza kimerült és nem bírta a távot, főszerelését elosztották. Máté Jánosnak síje eltört. Ha ez nem történik, a lesikló versenyen első lehetett volna. Így hatodik helyezést értünk el.

1934-ben ugyancsak Lilafüreden, ugyanez a járőr indult azzal a különbséggel, hogy Kurucz helyett **Wisky Zoltán** cső. lett beállítva. A negyedik helyezést értük el.

Az 1935. évi síverseny Mátraházán lett megtartva. A járőr tagjai: **Nyilasi Béla, Kerékgyártó József, Bakos János, Wisky Zoltán** csendőrök, jó magam mint jv. Jó kiadós tempóval indulunk. Lövészetnél 1 léggömb állva maradt, a kiszabott tölténymennyiséget felhasználtuk, menni kellett. A hibapont miatt erősebb tempót diktáltam, mikor is Bakos rosszul lett. Úgy kellett hóval feldörzsölni. Átvettem karabélyát, lőszerét, tölténytáskáját, míg Nyilasi háti böröndjét és kenyérzsákját. Bakossal együtt, szabályszerűen együttartva érkezünk be a célba. Eredményhirdetés: Abszolút első helyezés! Megvertük a SPOTI válogatott csapatát!

A győztes járőr Mátraházán 1935-ben a síversenyen:
balról jobbra: Thassy-Plavernszky Ferenc szds., Nyilassy Béla, Kerékgyártó József, Bakos János és Wisky Zoltán csendőrök. Idő 20 km-en 3 óra 12 perc.

Közöttünk hatalmas öröm, lelkesedés, nagy éljenzések, kézfogások, fotografálás és gratulálás. Igen ám, de Gömbös Gyula miniszterelnök és H.M. nem adja ki a csendőrségnek járó nagy tiszteletdíjat, a másfél

méteres bronz díszkoszdobó szobrát — azzal, hogy mi csak vendégek voltunk a versenyen. Ha Bakos nem lesz rosszul, még jobb időt is tudtunk volna elérni.

A tiszti futó versenyben, hol a terepismertetés után kellett vaxolni, függően a hótól, a versenyzők szinte dugva vaxolnak, nehogy azt egy versenytárs ellessesse, elég jól vaxoltam. Bár a felfelé menetnél kissé visszacsúsztam, mégis jól ment minden: megnyertem a versenyt.

Indultam a lesikló versenyben is a Kékes tetőről le 2 km. távolságon, cél a mátraházai tiszti üdülő. Bár országos hírű nagy menők is voltak a hv. és rep. tisztek között, gondoltam 5. vagy 6. helyezésre. A cél előtt 25?-300 m-rel földes részre szaladtam, elestem, eltörik a bokám, de befutok a célba féllábon is. Rögzítő kötést kapok, otthon megröntgeneznek: bokatörés, begipszeltek. Utókezelésre a Budapest-i gyógyfürdő-kórházba utaltak be, hol Szinay Béla altbgy., cső. fel személyesen látogatott meg. A versenyző járőrt cső. fel-i parancsban megdicsérte, s én gratuláló levelet kaptam tőle.

1936 évben ugyanaz a járőr, ugyancsak Mátraházán újból megnyeri az első díjat. A ho. járőrök már üdvözlik, s elismerik, hogy a tavalyi győztesek nagyon tudnak.

c) Polgári versenyek

Minden évben Budapesten és nagyobb városokban, főleg hadtest-székhelyeken megrendezték a Kegyeleti Stafétát a háborúban elesett hősök emlékére. Irgalmatlan sok egyesület vett részt. Polgári alakulatok, honvédség, csendőrség, rendőrség. Budapesten a Vérmezőtől a Ludovika Akadémiáig terjedő útvonalon folyt le. Hogy hány ember váltott, nem tudom. A leghosszabb volt a Vérmező-i, 800-900 méter. Míg aktív sportoló voltam ezt a távolságot minden évben én futottam. Később Nyilasi Béla vette át.

Nagy polgári egyesületeket is beleszámítva a csendőrség csapata mindig a honvédség előtt 4.—5. helyen végzett.

A magam részéről először a Miskolci Vasutas Sport Clubban voltam, később én is a Miskolci Atlétikai Club színeiben versenyeztem, míg Budapesten a BBTE tagjaként indultam majdnem minden versenyben. Egy ízben a 200 m. gátfutásban országos bajnok voltam. Budapesten elért szép eredményeimet Pericht Rudolf edzőnek köszönhetem, aki a budapesti bombatámadások alkalmával hősi halált halt. Emléke örökké él.

Honvéd sportügyességi jelvényekkel ellátottak.

(Rendfokozatok a m.kir. Csendőrség 1944-re kiadott zsebkönyvéből.)

a) Tisztek

Sportbajnoki jelvény: Dr. Frater Gyula szds., vitéz Karsay Elek fhdgy., vitéz Kiss László alez., Dr. Mezlényi Egon szds.

Nagy honvéd sportügyességi jelvény: András Gyula örgy., Beodray Ferenc alez., Börzsönyi Mihály alez., Dalmy Ádám szds., Farbaky József edzs., vitéz Gaál Lajos alez., vitéz Halmy József edzs., Kontra Kálmán alez., Körmöczy Nándor g.szds., Dr. Malonyai László szds., vitéz

Márssó Lőrinc alez., vitéz Megay László örgy., Örendy Norbert alez., Palfy Sándor alez., vitéz Péterffy Jenő alez., Porubszky György alez., Régnér Dániel g. hdgy., Rieger Mihály g. örnagy., vitéz Szathmáry Károly szds., Tarnó Gyula fhdgy., Say József g. alez., Dr. Székessy István örgy., Tavassy Lajos alez., Dr. Toldi Árpád edzs.

b) Tiszthelyettesek és legénység

Sportbajnoki jelvény: Osztopányi János főtörm.

Nagy honvéd sportügyességi jelvény: Balogh János I. főtörm., Bozsik Sándor cső., Czuczai Béla főtörm., Cserjési József cső., Csigai István cső., Erdélyi János főtörm., Fagyal József főtörm., Gyimes Márton főtörm., Hatos József cső., Honos István örm., Hordós István cső., Hornyák István cső., Horman József cső., Hugai István fvsz. örm., Huszár Elemér cső., Kápási Ferenc cső., Keresztes Andor szv. alhdgy., Koronkai József főtörm., Ludányi Endre töröm., Madarasi Miklós cső., Márton Bálint fvsz. főtörm., Németh János V. főtörm., Pázsit Lajos alhdgy., Rác Imre cső., Rác János törm., Ribáry László főtörm., Sáska Imre cső., Ser Ferenc cső., Söptei József cső., Szabó István X. Főtörm., Szederkényi Ferenc cső., Szelényi Gyula cső., Toronyi István örm., Vértes György alhdgy., Vincze Dezső szv. főtörm.

Kis honvéd sportügyességi jelvény: András Mihály cső., Ádám Jenő főtörm., Bartha József cső., Bánhalmi Mihály cső., Bányai József főtörm., Becsik Vendel cső., Bende Ferenc cső., Bereczky Árpád cső., Bertók Pál alhdgy., Bingyu Sándor cső., Burai János cső., Butor Aladár szv. főtörm., Csapó József főtörm., Csiszér Gyula cső., Dragomér Dezső cső., Dulai János cső., Farkas István cső., Fekete József törm., Fekély József cső., Gallai István cső., Gergely Imre cső., aGergely Pál cső., Harangozó László cső., Hámori Vendel cső., Hegedüs János prbcső., Kardos József cső., Kovács Jenő I. főtörm., Kurkó Ignác cső., Lukács János cső., Major Endre cső., Merényi György örm., Mészáros Menyhért cső., Molnár János VII. cső., Monori István cső., Monostori Vilmos cső., Pál Zoltán cső., Román József cső., Száfta Lajos cső., Szilágyi Imre cső., Tamás János cső., Vadász László cső., Varga Bertalan cső., Varga József II. cső., Vida Márton alhdgy., Vig Imre törm.

Megjegyzés.

Végezetül gondtalan gyermekéveimből szeretnék idézni. Ez a fiatal gyermekkor nevelt sportemberré. Faluról kerültem Kassára, a Jászóvári Premontrei Rend gimnáziumába, mint egy vad, fékezhetetlen, szeles csikó, s nehéz volt tanárainknak megzabolázni. Végül is betörttem. (Utána az élet még több szenvedést rótt rám, 7 év szovjetorosz fogság, Kazinc-Barcika, ÁVÓ, Eger stb. úgy, hogy nagyon is betörttem.) Kassán, mivel jó nyujtó és korlátornász voltam, Kmetykó tanár, Miskolcon Kuharik tornatanárom kedvence voltam. Nyujtón válogatottja lettem a róm. kath. Gimnáziumnak. Otthon a lóhoz is hozzászoktam. Sok

baja is volt jó Anyámnak, meg Édesapámnak, mert hol a ló, hol a puskák, hol meg az őrvényes Tiszában való úszkálás volt a baj.

Édesapám a Jászóvári Premontrei rend szabolcsi nagygazdaságának volt kezelője mint tisztartó-gazdatiszt. Ebben a gazdaságban volt a Lipicia ménes, s az arabs mének (Shagyák) összpontosítva. Ezeket mi gyerekek a lovaszokkal együtt, különösen a nyári szabadságok alatt lovagoltuk. Ha lehetett volna, rajtuk is háltunk volna. Itt hajtották be Takács Menyhért prépost és mások négyes és ötös fogatát, melyek részt vettek Rákóczi hamvainak hazahozatala alkalmával a menetben.

Így lettünk mi lovas fiókákból sportemberek. Imre bátyám, ki hősi halált halt, fia diák korában a legjobb sífutó volt, s ifjúsági győzelmeiket aratott. Ma Budapesten él, s boldog nagyapa. Legidősebb nővérem fiából K.Z.-ből tüzértiszt, champion lovas, lovaglótanár, Mária Nosztrán 6 évet húzott le, '56-ban kimenekült. Ma Bécsben, mint emigráns tüzértábornok lovasítja a széket. Másik nővérem fia Tibor, tüzértiszt, részt vett Laci bátyjával együtt a Ludovikás Ellenforradalomban. Románelli Guidó olasz ezredes mentette meg őket az Oktogon téren felállított bitófáktól. Tibor unokaöcsém, az I. Világháború után magánvállalkozó lett, '56 után menekült ki, s Venezuela után Kanadában telepedett le családjával. 1980. II. 14-én hirtelen meghalt. Bátyja, László unokaöcsém, mint rendőr főtanácsos fejezte be pályafutását. A kommunizmus alatt hol itt, hol ott kapott munkával tengette életét. Sok szenvedés után halt meg rákban Budapesten.

Családom minden tagja sportol, s már a dédunokáim is síelnek. Részemről, az Isten különös kegyelme folytán, még mindig síelek és vívok hol karddal, hol az étellel.

Vadász-Meggy altábornagy átadja az első díjat Thassy-Pidvenczky Ferenc miskolci csendőrszázadosnak

Feljegyzések, Körlevél, Visszaemlékezések

Feljegyzéseimből

(Részletek.)

vitéz Vattay Ferenc

I.

1910-ben neveztek ki az ország legkisebb vármegyéje székhelyére, az Ugocsa megyei Nagyszőlősrre csendőr szakaszparancsnoknak. 1914. VI. 28-án, úgy emlékszem egy szép, nyári vasárnapon történt, hogy a napos csendőr futva jött ki lakásomra úgy 11 óra körül, s jelentette, hogy Budapestről keresnek telefonon. Vásárhelyi belügyminiszteri osztálytanácsos közölte velem, hogy ma reggel Szarajevóban meggyilkolták a trónörökös, Ferenc Ferdinánd főherceget és feleségét. Kérte, hogy a hírt közöljem báró Perényi Zsigmond belügyi államtitkárral, s hogy azonnal térjen vissza Budapestre. Perényi a déli vonattal el is indult. Így lettem a vidéki csendőrtisztek közül valószínűleg az első, aki megtudta a gyász hírt.

Július 1-vel Miskolcra helyeztek át 2. szakpk-nak. Alig voltam azonban néhány napig otthon kirendeltek Nagybereznára (Ung. vm.) határszolgálatra. Innen Galiciába vittek, az orosz arcvonalba, Skoléba, az 55. gy. ho-hoz, majd Stryj városába a 130. gy. dd.pk. Watosinszky ezds. mellé parancsörtisztnak egy lovascsendőr szakasszal. Parancsokat vittünk egyik ország-tól a másikhoz. Az ellenség támadása már megindult. Éppen pk-om

háp-ján tartózkodtam, amikor a kolozsvári 51/II. menetzlj. pk-át, a hamuszürke hajtókájú Turnherr örgy-ot hozták hátra sebesülten, mi alakulatánál válságot eredményezett.

Watosinszky erre parancsot adott, hogy vegyem át a zlj. pság-ot és csináljak rendet. A megjelölt irányba nézve láttam, hogy messzebből egy csukaszürkeruhás rajvonal tart elénk. Miután a csendőrségnél abban az időben sötétzöld egyenruha volt rendszeresítve, odafordultam a szintén törzshöz tartozó tartalékos hdgy-hoz, hogy cseréljünk köpenyt, mert most nekem kell a csukaszürke, nem neki. Mikor megtörtént, azonnal a visszaözönlők felé futottam, s kardot rántva, az ellenség felé mutatva „Állj, feküdj!”-öt vezényeltem. Az arcvonalat megállítottam, a kötelékeket rendeztem és velük a védelemre berendezkedtem. Később még alám rendeltek két Landwehr századot is és előnyomulásra kaptam parancsot. Csoportommal megakadályoztam a ho. körülkerítését, s biztosítottam annak rendezett visszavonulását.

Harctéri alkalmaztatásom azonban mindössze 4 hétig tartott, mert zlj-amat, melynek létszáma igen lepadt összevonták egy Landwehr zlj-jal, engem pedig Szolyvára vezényeltek távbeszélőtiszti szolgálatra, honnan hamarosan bevonultam alakulatomhoz Miskolcra. 1916 tavaszán hozta a Rendeleti Közlöny, hogy a 3. osztályú Katonai Érdemkeresztel a hadidiszítménnyel a kardokkal tüntettek ki.

1818 őszén, miskolci 2. szakaszom örseit szemléltem, mikor elért a forradalom. Itt kaptam a szárnytól a parancsot, hogy szemlémet szakítsam meg és vonuljak be. Azonnal fölkerestem Zsóry főszolgabíró, de ő még hírét se hallotta a forradalomnak. Tőlem tudta meg. Miskolcra való visszaérkezésem után intéztem tovább szakaszom ügyeit. A budapesti III. cső. kerülettől alig kaptunk valami rendelkezést. Ügyködtünk minden felsőbb tájékoztatás nélkül. Vezénylések útján erősítettük vagy gyengítettük az őrsöket a befutott jelentésekhez képest. Közben bevonult Patáky Károly fhdgy. a Bielitz-i tábori csendőrosztagtól, így Lipcsey örgy. sznypk-kal együtt hárman voltunk tiszték.

A harctérről visszaözönlők részéről a rendbontások napirenden voltak és fokozódtak. Megtörtént, hogy az emődi öpk. tőlem, szapk-tól kért parancsot, hogy használjon-e fegyvert? Azt válaszoltam, hogy a szabályzatnak és a helyzetnek megfelelően csak a helyszínen lehet megítélni mi a teendő. Saját felelősségére kell döntenie. Nagyobb rendbontás azonban s így fegyverhasználat nem fordult elő.

Jellemző egyébként az akkori helyzetre, hogy 1919-ben, az ún. Lánchídi csata idején, a rendőrség a tüntető tömeg Várba való felmenetelét tüzzel akadályozta meg. Ekkor történt, hogy Lukachich altbgy. Budapest városparancsnoka a királyhoz Bécsbe kérdést intézett, hogy lövessen-e? A király nem-mel válaszolt. Lehetséges, hogy a király nem, de Lukachich tudta, hogy a budai Vár laktanyájában együtt van egy teljes ütőképes bosnyák zlj. Ez zártrendben vonult át később Budapest utcáin a vasut állomásra, hogy szülőföldjükre hazatérjenek.

Ha már az elhatározások kérdésénél tartunk, fel kell sorolnom még egy esetet. Az 1848-as októberi forradalmak idején a délvidéki határörpk. Molináry öntevékenyen elhatározta, hogy a fölkelők Zágráb felé való

előnyomulásának csupán a határőralakulatokkal gátat fog vetni. Azonnal szponosítást rendelt el és a felkelőket rövid, de heves harcokban leverte. Erre vonatkozólag Molináry, a későbbi tábornagy mondta, hogy büszkébb arra volt, hogy I. Ferenc József király őt a későbbi kihallgatáson azzal tüntette ki, hogy azt mondotta: „Ami engem különösen megörvendeztetett az az volt, hogy nem is kérdezett előbb, hogy mit csináljon... de cselekedett!” Érdemes a három példán gondolkodni.

1918. október 31-én nagy kihatású esemény történt, mely bennünket csendőröket mélyen érintett. Gróf Tisza István miniszterelnök budapesti merminai uti lakásába fegyveres katonák hatoltak be és őt mint háborús bűnösöt kérdőre vonták. Ő bátran felelt, mire azok felesége jelenlétében lötték és eltávoztak. 1914-ben a koronatanácsban Tisza István volt az egyetlen, aki a háború megindítása ellen érvelt. Még fájdalmasabb volt, amikor hallottuk, hogy háza akkor már csendőri őrizet alatt állott. Ez a különítmény a Budapesten felállított karhatalmi tartalékhöz tartozott. Az is szomorú tény, hogy a merényletet megelőzően maga gróf Tisza kérte a karhatalom visszavonását, s addig is amíg arra intézkedés nem érkezik, annak tartózkodási helyét az épület alagsorában jelölték ki. Így történhetett meg, hogy a gyilkosok egyenesen és háborítatlanul jutottak szobájába. Ha a csendőrök őrséget állnak, az esemény egészen másképp folyt volna le.

Ugyanezen napon Károly király Schönbrunnból telefonon Károlyi Mihályt nevezi ki miniszterelnöknek, majd XI. 13-án az államügyek intézésétől visszavonult. 16-án Károlyi feloszlatta az országgyűlést és népköztársasági elnök lesz. December 10-én Kun Béla lép előtérbe és megjelenik a Vörös Újság.

1918 év végével már a fegyelem lazulásának jelei mutatkoztak, főleg Budapesten, az irodai szolgálatot teljesítők között, ahol mozgalom indult meg az altiszteknek tisztviselőkké való átminősítésére. A fegyelem fenntartására és megerősítésére a kerületi pság-ok küldöttségeket szerveztek, melyek a szárny székhelyeken felvilágosító előadásokat tartottak. Mi a részes időkét nagyobb fegyelembomlás nélkül vészeltük át.

1919. III. 20-án a forradalmi kormányzótanács elnöke Kun Béla lesz és kihirdetik a statáriumot. Megalakítják a vörös őrségeket és megkezdődik a bolsevista terror.

Április elején a budapesti kerülettől rendelkezés érkezett, hogy engem az Egerben felállítandó Vörös Őrkerülethez vezényelnek. Ott új szolgálati esküt nem tettünk, nem is követelték. Látván a lehetetlen helyzetet május 1-én Stolzenberger Vilmos szds., Őrkerületi helyettessel elhatároztuk — miként azt már sok más csendőr megtette — visszamegyünk Miskolcra. Az utat két napos gyaloglás alatt meg is tettük, de eredeti beosztásomat ott persze nem kereshettem föl. Két napi otthontartózkodás után Stolzenbergerrel együtt Kassára utaztunk, hol nem volt kommunizmus. Ott találkoztunk a többi tisztekkel Justh Endre, Lábady Kálmán ezds-ekkel, Tomory Endre szds., Jászay fhdgy-gyal. Elhatároztuk, hogy Ausztrián keresztül utat keresünk a szegedi mozgalomhoz. Május végén elindultunk vonaton Csacza felé. Augusztusban Thurzó-látván egyik barátunknál hallottuk, hogy Kun Béla átadta a hatalmat a

szocialistáknak és megszökött. Megalakult a Friedrich kormány. A hírhatalmatára visszaindultunk Kassára, s onnan mindnyájan igyekeztünk régi beosztásunkba, én Miskolcra. Valamennyi bszamat a régi rf-tal találtam. Itt értesültem a szomorú hírről, hogy felügyelőnk Fery Oszkár altbgy-ot két tisztjével együtt megkínzás után megölték és tetemeiket a Dunába dobták. Nekifogtam régi munkámat végezni. Az volt a benyomásom, hogy mindenki örült, hogy a kommunizmusnak vége van és bázkodással tekintettek a jövő elé.

1920-ban elkövetkezett az eskütétel napja Kormányzónkra. Azt a parancsot kaptam, hogy a helybeli és az őrsöktől bevont csendöröket zlj-be összevonva vezessem eskütételre. Öltözetünk meglehetősen vegyes volt. Ezért szakaszon belül igyekeztem valami egyöntetűséget teremteni. Az egyik szakasz békebeli sötét ruhában, tollas kalappal, a másik tábori egyenruhában tollas kalappal, míg a harmadik tábori egyenruhában tábori sapkával sorakozott. Így azután csak az utolsó szakasz volt csak ugyan vegyes öltözetben. Persze ezt csak azzal tudtuk elérni, hogy a bártársak egymás között addig csereberéltek, míg a szakaszok azután kialakultak.

Az eskütétel Miskolcon a Rudolf laktanyában folyt le tábori mise keretében Nagy Pál vezds. a honvédség főparancsnoka előtt. Szívesen gondolkodok erre vissza, hiszen ez volt első és egyben az utolsó alkalom is, mikor csendőrzászlóaljnak háromszori dísztüzet vezényelhettem. Az ünnepség díszmenetben való elvonulással ért véget.

Eskütételhez összpontosított csendőrzászlóalj
1920-ban Miskolcon, a Rudolf laktanyában.

1921-ben a miskolci csendőriskolának lettem a pk-a, hamarosan Inotára vezényeltek (Veszprém vm.) négy napos rohamtanfolyamra, hogy az ott elsajátítottakat a csendőriskolánál honosítsam meg. Ezzel az iskolával vezényeltek ősszel, a soproni népszavazás idején, mint karhatalmi századot Fertőszentmiklóásra. Október 20-a volt, mikor este 8 óra után repülőzugást hallottam. Másnap tudtam meg Besser Béla szds. barátomtól, hogy Károly király érkezett vissza a királynéval Dénesfára és hogy az Osztenburg zlj-jal, mely csendőrzlj-nak volt leplezve megindult Budapest felé. Amit mondott, az igaz volt. Aznap este 6 órára Bezerédy hu.ezds. ápk. a templomba rendelte a helyőrség csapatait eskütételre, hogy esküdjünk föl a királyra. Telefon, távirat zárolva volt, magamra voltam utalva. Nem csodálható, ha azt írom, hogy ez volt életem legnehezebb helyzete. Századom fegyelmezetten volt kezemben. Letettük az esküt, illetve megújítottuk azt Károly királyra. Néhány nap múlva ugyanez az ápk. megint berendelt bennünket, hogy újítsuk meg eskünket a Kormányzóra. Ezt is megtettük. Nehéz volt a helyzetet csendőreimnek megmagyarázni, de azok fegyelmezetten végighallgattak és az újabb esküt is letettük. A cső.fel. később igazoló jelentést rendelt el, de az ügynek folytatása nem volt.

Néhány nap múlva az entente csapatok Sopronban, a népszavazás befejeztével ünnepélyes fölvonulást rendeztek. Vegyes érzelmekkel néztem végig díszmenetüket. Az angol és francia csapatok menetütemben, míg az olasz hegyivadászok (bersaglieri) azt futólépésben hajtották végre.

Ezzel az iskolámmal, mint csendőr díszszázad résztvettem egy Vérdő-i díszszemlén is a Kormányzó úr előtt egy két zlj-os csendőr ezred kötelékében. Addig csereberéltük megint a ruházatunkat, hogy végül is a század a régi díszben, egyöntetűen, méghozzá fehér kesztyűben állhatunk ki a díszszemlére. Nagy segítségemre volt Pelényi (Poschner) Ferenc alhdgy., az iskola szolgálat vezetőjének szorgalma és kiváló hozzáértése. A díszmenet várakozáson felül sikerült, különösen, mikor a közönség részéről olyan megjegyzésekről értesültem, hogy a fehérkesztyűs század díszmenete volt a legszebb.

II.

1922-ben mint századost az akkor felállított újra számozott miskolci VII. csendőrkerület törzséhez osztottak be, mint előadótisztet. 1923-ban azonban áthelyeztek Budapestre, mint szervezési és kiképzési előadót, a B.M. VI-c. osztályába, mely a H.M. csendőrségi osztályának volt a folytatása. A huszas évek végén, talán 1928-ban történt, hogy Pinczés Zoltán barátom, a későbbi vörgy. a B.M. Csendőrségi VI-b osztályából átjött hozzám, aki már akkor a H.M. VI-c osztályában voltam előadó. Lehangozva közölte, hogy értekezletre kell mennie, melynek tárgya az államrendőrség hatósági területének kiterjesztése Gödöllőig. Ebben az esetben ezen a területen lévő csendőr őrsök elvesztenék létjogosultságukat. Tenni kell valamit, mondotta. Erre elhatároztuk, hogy az én osztályvezetőm, Fischer József tbk. hozzájárulásával átmegyünk a H.M. szervezési osztályába és ott vitéz Falta László vk. ezredest kérjük meg, hogy képviselje

a csendőrség érdekeit. Ő meg is tette. Az értekezleten, melyen mi is jelen voltunk, kijelentette, hogy jelenleg nem közölhető indokokból a H.M. nevében nem járul hozzá az elgondoláshoz. A kérdés ezzel véglegesen lekerült a napirendről.

Pinczés Zoltánnal továbbra is szolgálati kapcsolatban maradtam, s együtt vettünk részt külföldi tanulmányutakon. 1926-ban Nemzetközi Rendőr kiállítás volt Berlinben, s ezen részt vett a csendőrség is. Kiállítottunk egy teljesen felszerelt gyalogsendőrt (babát), kiképzést ábrázoló grafikonokat, képeket és könyveket. Az anyagot Pinczés Zoltán gyűjtötte össze és rendezte el, míg a szervezést és a kiképzést ábrázoló grafikonokat én készítettem el. A kiállítás megnyitásán Orbán László ezds. és én vettünk részt, ott voltunk az azt követő tanácskozásokon, s megtekintettük a Berlinton keletre lévő Küstrin-i csendőrőrsöt, s jelen voltunk a napi foglalkozáson.

Körülbelül két év múlva, a B.M. VI-c osztályban kezdeményeztem egy javaslatot. Alapja: A H.M. szervezési osztálya közölte, hogy Ausztriában a csendőrségnél nyomozó alakulatokat állítottak föl. Miután mi ilyennel még nem rendelkezünk, javasoltuk, hogy egy bizottság, tanulmányi út erejében a már működő alakulatokat tanulmányozza. Az osztrák kormányval való letárgyalás után Szopkó Viktor ezds. a tanulmányi bg. elnöke, a B.M. részéről Pinczés Zoltán, a H.M. részéről én kerültünk kirendelésre. A tanulmányút a Wien mellett működő nyomozó alakulatokat, főleg a technikai berendezésüket (mellyel a vidéki őrsöknek segítségükre) továbbá a tiroli Erl községben lévő őrsöt érintette.

További külföldi tanulmányút — melyen én nem vettem részt — Brüsszelbe, Párizsba, és Londonba vezetett. Nemesszeghy László ezds. Pinczés

Szemle és díszmenet a Vérmezőn 1921-ben.

Zoltán és ha jól emlékszem Kisfaludy-Stróbl Pál vettek részt ezekben. Tudok róla, hogy még volt egy külföldi kiküldetés, melyen Olchváry Milvius Attila vett részt, de ennek részleteit nem ismerem (Varsó, Lengyelország. Szerk.) A tanulmányutak után szerkesztette meg Pinczés Zoltán a Nyomozó Utasítást és a Törvényes Rendelkezések c. kézikönyvét. A „Szervezeti és Szolgálati Utasítás a m. kir. csendőrség számára (SZUT) szintén Pinczés Zoltán átdolgozása. A „Csendőrségi Ügyviteli Szabályzatot (CSÜSZ) a B.M. VI-c osztályában én állítottam össze.

III.

Az első világháborúból az alábbi hősi halottakra emlékszem:

Balogh András hdgy., hátszegi (Hunyad vm.) csendőr szakaszpk. az orosz harctéren halt meg a Hazáért.

Máté Lajos cső., a balázsfalvi (Alsó-Fehér vm.) őrs tagja betörőkkel vívott harcban halt meg a közbiztonságért.

Domby Sándor szds., szombathelyi sznypk. 1914 őszén harctéri csapat-szolgálatra jelentkezett. Mint zljpk., zászlóalja élén roham közben az orosz harctéren hősi halált halt.

Sáromberki Ziegler Károly fhdgy., az ökörmezői (Máramaros vm.) határbiztosító táborig csendőr különítmény tagja egy kozák járőrrel keveredett harcba és elesett. Apja, ugyancsak Károly, vörgey., a Szt. Korona Országaihoz tartozó csendőrség felgyelölője volt 1908—1911-ig.

Fliesz György fhdgy. az 1905-ös évfolyamba tartozó hadapród hadnagyi rf-árol mondott le, hogy a csendőrséghez próbaszolgálatra felvehető legyen, harctéri csapatszolgálatra jelentkezett, az orosz harctéren halt hősi halált.

„... Mindannyiszor, amidőn az őrszlaktanyákban a feketekeretes képek előtt megállok, mindig átérzem azt a kötelességet, melyet ezek a hazájukból kiszorított hontalan Emléklapok rónak reánk. Kötelességünk minden erőnkkel azon munkálkodni, hogy ma itt, csak papíron őrizhető emlékeztető sorok aranybetűkkel, márványba vésvé annak a csendőrlaktanyának a falára kerüljenek, ahonnan hőseink a kötelességteljesítés nagy és magasztos útjára elindultak. Kell, hogy elvigyük az északi Kárpátok hegyes, völgyes, az erdélyi havasok erdőborította, a Délvidék aranybúzatermő és nyugaton pedig az Alpok lejtjeihez tartozó hegyes-dombos magyar csendőr állomásokra...” Isten adja, hogy úgy legyen!

(Részlet 1937. II. 14-én Székesfehérváron mondott beszédéből.)

Körlevél

a 100 éves m. kir. Csendőrség alapítási évfordulója küszöbén

vitéz Ághy-Asbóth Zoltán

Kedves Csendőr Bajtársak,
Magyar Testvérek!

1981. február 14-én lesz 100 éve, hogy a m. kir. Csendőrséget felállították. 1881 után a bizonytalan közbiztonság megszűnt, hasonlóképpen az akkori betyárvilág is.

Az elmúlt 88 év alatt sok megpróbáltatáson kellett a csendőrségnek is keresztül mennie. Mi, akik a II. Világháború szomorú befejezése után Isten segédelmével a szabad nyugatra kerültünk megfogyva, de nem törve, éljük emigrációs életünket sokan mint állampolgárai befogadó új hazánknak.

Az idő gyorsan rohan, sok drága jó Bajtársunk eltávozott már Isten akarata folytán az Örök Honba. Mi, akik még élünk, folytatjuk magyarságunkért harcunkat, úgy, ahogy tudjuk és ahogy lehet isteni hitünkért, szeretett magyar Hazánkért, fajtánkért és új Hazánkért.

En, mint öreg bajtárs, aki két világháborúban voltam, 1945 óta élem Veletek második emigrációs életemet. A pécsi m. kir. hadapród iskolát végeztem el. 1818—1920-ig nem volt a csendőrséggel kapcsolatomban, csupán portyázni láttam őket a volt falumban, főleg gyermekkoromban. 1918 utolsó heteiben kerültem Erdélyből Dunántúlra, mert az oláhok akkor már megszállták Marosvásárhelyt, ahol az ezredünk volt és Kolozsvárt, ahol elfogtak, de megszöktem tőlük. Budapesten, az akkori H.M.-ben azt mondták, hogy menjek oda, ahova akarok, fejem állt akkor minden — sajnos. Hazánkban akkor nem voltak Kemál pasák, mint Törökországban. Sopronba mentem, s a 18. h.g.y.e-nél jelentkeztem szolgálatra, hol Édesapám és öcsém is szolgált és sok ismerős bajtársam volt. Innen a sopronnyéki fogolytáborba vezényeltek, hol sok tárolt hadianyag volt. Erre vigyáztunk pár tiszt és 5 legénység.

Itt volt akkor egy 25 csendőrből álló különítmény, mely valahonnan a megszállt területről jött. Az akkori Károlyi Mihály féle társaság a csendőr legénységet is kinevezte katonai tisztviselőknek. Parancsnokuk egy volt alhdgy., vagy thts., őrnagyi rf-nak megfelelő katonai tisztviselő volt, de rozettával és nem csillaggal. A többiek is egy-két-három (arany) rozettás valakik voltak.

1921 májusában kerültem a csendőrséghez, s miután a próbaszolgálatot és a csendőrtiszti tanfolyamot elvégeztem, 1922 májusában véglegesítettek. Csendőrtiszt lettem.

Magas koromnál fogva nekem is kell gondolni arra, hogy a Mindenható az én részemre is elküldi majd az Örök Honba szóló behívót, ahol az Ő szent akarata folytán találkozni fogok szeretteimmel, hősi és mártírhálált halt Bajtársaimmal, mert ez az én hitem is! Ezért az alábbi, igaz szívemből jövő írásommal fordulok Hozzátok, drága jó Csendőr Bajtársaim:

Feladatunk a közbiztonsági szolgálat ellátása volt. Lelki szemeim előtt elvonulnak az otthoni csendőrnappok, melyeket bensőséges módon minden évben megünnepeltünk. Február 14-ét Csendőrnappá nyilvánította vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója.

Katonailag voltunk szervezve. Legénységünk a magyar nép fiaiból volt kiválasztva, kiválóan kiképezve a magyar törvények ismeretére és kaptak magasfoku katonai tudást. A csendőrség tagjai, mint a törvények őrei kifogástalanul teljesítették szolgálatukat. Amikor háborúba kerültünk „Híven, Becsülettel és Vitézül” harcoltak a onvédséggel együtt, ahova állították őket. Sokan haltak hősi halált az I. Világháborúban, 1916-ban, s Erdély határán harcoltak a betörő románok ellen, amíg a magyar és német hadsereg egységei fölvonultak.

Az I. Világháború után, 1919-ben a forradalom és a kommunisták első számú ellensége a m. kir. csendőrség volt. A vörös diktatura több csendőrt, tisztet és legénységet gyilkolt meg kegyetlen módon. Kínzás után megölték Fery Oszkár altbgy-ot a csendőrség felügyelőjét, Borhy és Menkina alez-eket és vidéken altiszteket. 1919 augusztusában a kommunizmus megbukott és ismét a csendőrség vette át a közbiztonsági szolgálatot és rendet teremtett az országban.

1938—1941-ben a visszatért Felvidéken, Erdélyben, Délvidéken és Kárpátalján, hova a honvédséggel együtt a csendőrség is bevonult, szintén átvette a közbiztonsági szolgálat ellátását. Ide kerültem én is: Kárpátaljára! A Kárpátok gerincén ismét kakastollat lengetett a szél! Ez a boldog, szép idő — sajnos — nem tartott sokáig. 1941-ben kitört a II. Világháború amibe mi is belekeveredtünk.

Ott volt a csendőr a Donnál, a vitéz Jány 2. hadsereg kötelékében, majd a visszavonuló tragikus harcokban, a Kárpátokban. Alsóvereckénél az ungvári csendőriskola lett bevetve védelemre! Erdélyben a nagyváradi cső. tanzlj. harcolt hősiiesen, nagy veszteséget szenvedve az elszánt harcokban. Az 52 napos Budapest hősi védelmében több, mint 3,000 csendőr harcolt és sokan haltak hősi halált közülük.

1945 április elején bekövetkezett a szomorú vég. hazánkat a szovjet-rosz hadsereg szállta meg a nyugati ún. keresztény államok segítségé-

vel és tartja ma is megszállva. Helsinkiben a Nyugat végképp eladott bennünket a rabnemzetekkel együtt a szovjetnek. Megkezdődtek a vég nélküli terror-kivégzések, bebörtönzések és elhurcolások Szibériába. Az elsőszámú célpont ismét a csendőrség volt. A fogságba került bajtársakat, vagy a helyszínen lötték agyon, vagy átadták Rákosi pribékjeinek, s azok rövidúton halálra ítélték és kivégezték őket, sokat súlyos börtönrre ítélték, s kínzások miatt haltak hősi halált.

Kedves Bajtársak! Kérlek Benneteket, hogy igaz magyar és bajtársi szeretettel gondoljunk vissza Kárpátok koszorúzta, szép, magyar Hazánkra, fajtestvéreinkre és az ezekért hősi és mártírhaltalt halt Bajtársainkra, kik oly sok véráldozatot hoztak értünk is. Gyermekeinknek, unokáinknak mondjuk el, hogy milyen szép volt Nagymagyarország és ki volt a m. kir. Csendőrség. Kérjük leborulva, imádkozva mindenható Istenünket: Adja vissza szép magyar Hazánkat és annak szabadságát! Hősi és mártírhaltalt halt bajtársaink lelkét pedig fogadja be az Ő szent hajlékába és adjon nekik örök nyugodalmat és békességet.

Bajtársaim! Magyar Testvéreim! Hontalanságunkban fogjuk meg egymás kezét, tartsunk össze, szeressük egymást és segítsük a támogatásra szorulókat. Ne azt nézzük, ami elválaszt, hanem keressük ami összetart bennünket. Támogassuk azokat az emigrációs egyesületeket, melyek megalkuvás nélkül harcolnak az istentagadók ellen hitünkért, Hazánkért és annak szabadságáért!

Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk! Híven, Becsülettel, Vitézül!

Dr. Bányay László:

Testületünk és a betüvetés

Visszapillantás a Csendőrségi Lapokra.

Budapesten, a Böszörményi-úti csendőr tisztí étkezdében egyik délidőben asztalomhoz ült Pintér ezds., az akkori ker. pk. helyettese. Beszélgetésünk nagyrészt kérdés-felelet formájában folyt le. Természetesen ő volt a kérdező. Megtudta, hogy a polgári életben kapcsolatom volt az irodalommal és résztvettem szavalóversenyeken.

— Örülök, hogy ezeket elmondta. A közeli Csendőrnapon itt, a tisztí étkezdében műsorral egybekötött vacsorát tervezünk, utána tánc... Egy szavalatot is szeretnénk beiktatni. Rád gondoltam.

Rövid habozás után vállaltam. A műsoros estén Krüger Aladár „Mozdonyok beszélgetnek Aradon” című hatásos hazafias versét szavaltam. Sokan jöttek hozzám gratulálni, köztük egyik alezredesünk, akit addig csak látásból ismertem.

— Beöthy Kálmán vagyok. Jól adta elő a verset, átérezted mondani- valóját. — Megköszöntem az elismerést, de akkor nem tudtam eléggé értékelni. Láttam rajta, hogy még tartogat valamit számomra: Ő is inkább

beszélgetett: foglalkoztam-e betüvetéssel azelőtt? Röviden beszámoltam újságírói tevékenységemről vidéki és fővárosi lapoknál, egyik regényemről, verseimről és így tovább. Figyelmesen végighallgatott és meleg köszönettel köszönt.

Néhány hét múlva osztályparancsnokom útján kihallgatásra kértek a B.M. XX (cső. szolgálati) osztályára és ezt követően megjelent a rendelet a helyezéséről ennek az osztálynak segédtisztí posztjára. Ez a beosztás együtt járt a Csendőrségi Lapok segédszerkesztői feladatkörével. A szerkesztő Benedek Mihály alez., míg Beöthy — akkor már ezds. — az osztályvezető helyettese volt.

A kezdeti nehézségek megleptek. Túlzott önbizalommal fogadtam a szerkesztői munkát, mert újságírói és „tördelő szerkesztő”-i tapasztalataim erre jó alapot ígértek, de rövidesen le kellett szállnom a magasról. Beláttam, hogy mindent előről kell kezdenem.

Testületünknek ez a szaklapja az egymást követő cső. generációk sajátos hagyományain nőtt fel. A lap stílusa is tradíciókat tükrözött. Benedek alez.-től igen sokat tanultam, de oktatóim közé kell sorolnom az ő magyszerű elődeit: Beöthy ezds.-t és Pinczés Zoltán vörög.-ot, a csendőrség „eszét” akinek jó ideig segédtisztje voltam.

A Lapok-kal kapcsolatos tennivalók zömét a napi hivatalos idő után, rendszerint lakásunkon kellett elvégezni, lapzárta előtt sokszor éjfélig tartó agymunkával. Napközben persze beosztási helyünkön is bőven akadt elintézni való: a Lapok-hoz beérkező posta átnézése, a selejtes anyag kiszűrése, a válaszokra vonatkozó döntések és rengeteg telefonálás — mindez alaphivatásunk betöltése mellett. Mivel a Lapok két-hetenként jelentek meg (minden hónap 1-én és 15-én), alaposan, gyorsan és tervszerűen kellett dolgozni. Ebben nagy segítségünkre voltak az értékes munkatársak (Csepí Béla alez., Dienes Andor g. szds., nemes Varga László g. alez., Finta Imre szds., stb.) és ügykezelési vonalon a kitűnő, tapasztalatokban gazdag segédmunkások, élükön Árkosi Gyula alhdgy.-gyal. Mi szerkesztettük és adtuk ki az évente megjelenő „Csendőrség Zsebkönyvé”-t, ami szintén különös gondosságot igényelt.

Benedek alez. magának tartotta fenn a fontosabb cikkek elbírálását és a szerkesztői üzenetek egy részének megírását. Ahogy multak a hónapok, természetesen mind több és több feladat hárult rám, míg végre teljesülhetett régi vágyam: én is „gazdája” lehettem a Tanulságos Nyomozások rovatnak. Egy alkalommal küldönc altisztünk, akit csak keresztneven Lajosnak hívtunk és aki a B.M. polgári altisztjei sorából került hozzánk, ijedt arccal jelent meg lakásomon, jóval munkaidő után.

— Nagy baj van, százados úr — lihegte elfúló hangon. — Az a kézirat, aminek kefelevonatát ma estére várta a nyomdától, kézen-közön eltűnt. Csak a nyomdában vesztetett el, mert a kézbesítőkönyvemben aláírták az átvételt.

— Bizony, ez nagy veszteség — feleltem gondterhelten. — Mikor történt a kézbesítés?

— Két napja. Mielőtt bevitettem a nyomdába, hazamentem ebédelni és szavalatt apósom elolvasta a történetet. Nagyon érdekesnek találta. Személyesen ismertem Lajos apóst. Nyugdíjas cső. thts. volt, aki fél-

lábbal még mindig a Testület kebelében érezte magát. Székely ember lé-
tére szerette az esztét használni és ezenfelül kitűnő emlékezőtehetséggel
áldotta meg a sors.

— Lajos, azonnal hozza magával az apósát ide, a lakásomra — ren-
delkeztem. Majd együttesen újra megírjuk azt az elveszett cikket.

Így is történt. Éjjel kettőig rágódtunk rajta, de megérte. Maga a cikk-
író sem tudott volna felfedezni lényeges különbséget a beküldött és ki-
nyomtatott szöveg között. Volt ugyan tartalékunk bőven a Tanulságos
Nyomozások még közlésre váró anyagában, de az említett cikk különö-
sen jó volt, sajnáltam volna, ha kimarad a Lapok-ból. Egyébként is lap-
zártá előtt álltunk. Benedek alez. sohasem tudta meg, hogy milyen ka-
landos utat tett meg az a bizonyos négyhasábos cikk.

A beküldött kéziratok szövege rendszerint szükségszerű módosításokkal
került nyomdába, hol többel, hol kevesebbel. Ezt egyik munkatársunk
sem kifogásolta. A szerkesztőség nemcsak bírált, de alkotott is, mert
módosításaink oktató, építő szellemben történtek.

Arra törekedtünk, hogy a Lapok színvonala lehetőleg mindig emelked-
jék. Zsebkönyveink első oldalán ezt hirdettük: „A Csendőrségi Lapok
szórakoztató és tanácsadó barátja, önképzésében támogatója minden
csendőrnek.”

Ma is úgy érzem, hogy ezt a nemes hivatást mindvégig híven, becsü-
lettel teljesítettük.

Bánfal József:

Utolsó napi szolgálat Hazánk földjén

Igen sok feketenapos évforduló van történelmünkben sajnos. Nekem
különösen szívembe markol az 1980. április 3-iki évforduló, mikor Hazánk
utolsó darab földjéért folyt a harc.

1945 februárjában, Balatontól délnyugatra a front mögött az örsökről
visszavonuló csendőrökből P. fhdgy. pság-a alatt egy csendőrszázadot
állítottak föl három gyalog és egy lovasszakasz erőben. Én „Ükunoka”
nevű lovammal a lovasszakaszba kerültem. Fegyverzetünk és fölszerel-
ésünk ugyanaz maradt, mint a közbiztonsági szolgálatban volt. A terv sze-
rint a Balkánról visszavonuló német hadtest csatlakozik a harcban álló
magyar és német erökhöz, s azok segítségével az ellenséget Dunántúlról
visszaveti. Az orosz által elhagyott területen majd nekünk kellett vol-
na a rendet helyreállítani. Ember tervez, Isten végez.

A leharcolt, kifáradt német hadosztály — sajnos — a hóolvadástartól fe-
ázott sáros terepen csak kezdeti sikereket tudott elérni, míg az orosz
megindította március közepén tavaszi nagy támadását, melynek követ-
keztében Hazánk utolsó darab földje is két hét múlva orosz megszállás
alá került.

1945 Nagypénteken reggel otthagytuk komárvárosi szállásainkat, s vis-

vonultunk Nagykanizsára. A szdpk. a szakaszokat az utak túlszűfolt-
ta miatt különböző menetvonalakon indította délnyugati irányba. Hir-
köészülékeink nem voltak, így az összeköttetést lovas járőrök tartot-
könn. Húsvét volt, de a húsvéti harangok helyett az ágyúk dörgé-
k kellett hallanunk. Április 3-án reggel Ny.örm-rel együtt a Muraköz-
menetelő szakaszhoz indított útba bennünket a szdpk. A jó magyar
szállás — ahol be voltunk szállásolva — bőséges reggelit adott és a tás-
sainkat is jól megpakolta ennivalóval, sőt zabot is adott lovainknak,
ennyi csak a nyeregtáskába elfért. Az idős gazda „Isten segítse ma-
sunkat haza” kívánsággal búcsúzott. A Murán átvezető híd már elő volt
készítve a robbantáshoz, így az utászok kompon vittek át; leportyáztuk
községeket Csáktornyáig, de a gyalogos szakaszunk még a nyomát se
találtuk. Az utászok még egyszer átvittek a Murán, de akkor már a szdpk-
sunkat se találtuk szállásán. Így elindultunk Muraszombat felé.

A hídon még át lehetett menni, a Muraszombat és Csáktornya térség-
ben német tűzérési állások voltak, akik küldték az áldást az előnyomu-
ellenségre, mely hasonlóképpen válaszolt. Jelentkeztünk a muraszom-
bati öpk-nál, aki könnyes szemekkel fogadott. Az örsön nagy volt a fel-
áradulás. Ládákat raktak kocsikra, iratokat égettek, családtagok vártak
az örsön. Az öpk. annyit mondott, hogy „Fiaim, menjenek Isten nevé-
ben, amerre tudnak. Cselekedjenek szívük szándéka szerint.” Úgy érez-
tük magunkat, mint az utat vesztett sivatagi vándor. Tanácsadóként
maradt azonban a Szog. Szab., mely szerint a szétugrasztottak feladata
legközelebbi csapathoz bevonulni és annak pk-ánál jelentkezni. Ezért
Nagykanizsára mentünk, s itt a Szent László ho. pság-on írásbeli pcs-ot kap-
tunk, mely szerint a ho.lőszerkezelő oszlopához kell bevonulnunk, a lut-
tenbergi erdőbe, mely már a Németbirodalom területén volt.

Este volt, mikor a határállomáshoz érkeztünk, hol német tábori csend-
őrök teljesítettek szolgálatot. A határ előtt, még Hazánk földjén lóról
álltunk, megeresztettük a nyergek hevederjét, a zablákat kivetettük
a lovak szájából, zabot adtunk nekik, néma bajtársainknak, akik egész
nap hordoztak bennünket. A kantárszárát a karomra akasztva neki
álltam egy fa törzsének... ott álltunk Hazánk halálos ágyánál... halotti
portyák helyett égő falvak tűzének fénye festette vörösre az eget. Ágyuk
szórótekercsek, világító rakéták repültek a levegőbe. hazánk utolsó föld-
jéért folyt a harc. Behunytt szemmel átöleltem az utolsó magyar fát,
minttha édesanyámtól búcsúztam volna... összekulcsolt kezekkel imád-
tam... Miután lovaink kiürítették a zaboszsákokat, nyugtalankodni kezd-
tek. Átnyergeltünk és fölkészültünk a nagy útra. Még egy pillantást ve-
tettünk a magyar égre és elhagytuk Hazánk földjét.

Az ország elvesztésének tudata nehéz súlyként nehezedett lelkünkre.
Az előző nap fáradalmait a luttentbergi erdő „párnái” a levelek között
csökkentük ki. P. fhdgy. századából, a lovasszakaszból többen jelentkez-
tek a ho-nál kik szintén a lőszerkezelő oszlophoz kerültek. A mi felada-
sunk volt a tábori szolgálat. Telefonvezetékek ellenőrzése, lőszer és élel-
m szerkesztés, készenlét partizánvekenység elhárítására. A szlo-
vá nyelvi lakosság részéről — bár nyelvi nehézségeink voltak — tul-
pásokról nem értesültünk. Jellemző honvéd bajtársaink fegyelmezett

magatartására. A vidék enyhe éghajlata segítségünkre volt. Sátorfelszerelésünk nem volt, így sok esetben a szabad ég alatt szállásoltunk. A réteken nőtt a fű, lovaink is találtak ételmet. Ugyanakkor olyan hírek jártak, hogy Triesztben az angol és amerikai csapatok szálltak partra és útban vannak Hazánk irányába. Hadosztályunk csapatai állásaikat a háború utolsó napjáig megtartották.

1945. május 8-án a ho. csapatait tervszerűen kivonták a harcvonalból, s kétnapos menet után Deutschlandsbergben szállásoltunk be, útban Karinthia felé. A 70. sz. műutat azonban az oroszok már lezárták, így alakulatunk nem tudott besorolni a feltorlódott hegyi utakhoz. Mikor az orosz páncélosok megjelentek, talán két percbe se telhetett, míg lovam fölnyergeltem, s alig 60 méterre vágtáztam el a tovarisok mellett, akik már terelték a foglyokat visszafelé Sztalin kalitkájába. Lovam meghálálta nekem a gondos ápolást. Összeszedte minden erejét, hogy kijusson velem a veszélyből. A Kor-alpok tövében sok bajtársunk jutott orosz fogságba. Többen pedig a kilátástalan helyzetben önként vállalták az oroszok vendéglátását. Egy osztrák bs-tól tudtam meg, hogy a foglyokat gyalogmenetben kísérték Jánosházáig, ahol bevagonirozták őket.

Mi, akik az angolokhoz kerültünk egy hónapi lóhus diétán megerősödvé gazdákhöz kellett mennünk dolgozni, betölteni az orosz, angol, francia stb. hadifoglyok helyeit, akiket a megszálló angolok visszaszállítottak hazájukba.

1945 késő őszen költöztem át Steiermark-ba, ahol már 34 éve várom a békét.

Elbeszélések, Novellák, Gondolatok, Versek.

Tempo di marcia / Magyar csendőri induló. / Trio / Fejér táncos

Édes hazám, magyar tóna, magyar erdő, magyar vég!
Téged járlok éjjel-nappal, télen-nyáron magyar rög.
Itépen liszton-sárgát stxóm meztu-ditke-tete-mül,
Érted itele, érted halole, magyar népem egge-dül.
Érted itele, érted halole, híven bennitelle, vité-zül!

vitéz Nagy Lajos:

...„Már én többet csendőrkáplár nem leszek!”

Istenben boldogult drága Édesapám áldott emlékére...

A csendőr laktanya Sümegen (Zala vm.) szemben a Rózsa tanárék lépcsősoros házával a poros Tapolcai úton volt. Falba épített zöldre festett kapu zárta el úgy a ki, mint a belátást. Kívül embermagasságban egy ceruza vastagságú drótzsinór lógott, amit ha meghúztak, a kapun belől csengő hangja figyelmeztette a bentlevőket, hogy valaki be akar jönni.

Nyolc m.kir. csendőr volt a laktanya lakója, akiknek az én drága jó édesapám volt a parancsnokuk. Még aligség múltam hároméves, amikor ha tehettem, jobban mondva Édesanyámtól megszökhettem, a laktanyában kötöttem ki, ahová úgy tudtam bemenni, ha valaki helyettem megtántotta a csengőzsinórt. Szívesen tették, mert a városka lakói valamennyien tudták, hogy édesapám az őrsvezető úr és én az Ő csemetéje vagyok.

Volt abban az időben az őrsön egy Németh nevű csendőr, aki nemcsak színleg, mert az öpk. fia vagyok, de igazán szeretett. Az ölébe vett és hosszú ollóval betüket nyírt ki papírból. Látod Lajos, kezdte az oktatást, — mert az az volt — ez a betű I, ez meg az R, majd K és A: s most ha összerakjuk, írkat jelent. Én azután törtem a fejem, azon a furcsaságon, hogy miként lehet ezekből a kinyírt cetlikből IRKA?... Amikor a szizmás-kamrában subickolta a lábbelijét — hol volt akkor még a Schmolli paszta és egyéb fényesítő csodadolgok — krajcárt adott, ha nagyokat koptem a subickos skatulába. Édesapám sokszor benézett a legénységi szobába, s egy darabig szótlánul figyelte az oktatást, majd magunkra hagyott bennünket. Szerettem a fényes kardot, a tollaskalapot, amit sokszor a fejembe nyomtak, hogy a két vállamon akadjon fenn. A mi lakásunk a temető utcában volt, közel a Kisfaludy házhoz. Édes jó anyám nagy könyvmoly volt, szerette a könyveket és ezt a szokást Tőle örököltem. Egyszer, nagyon jól emlékszem rá, Németh őrsvezető egy könyvvel lepte meg: Kisfaludy Sándor a rég elhunyt testőr-költő írta. Sümeg, Csobánc, Kátika, Szigliget várairól szólt. Mintha ma is hallanám jó anyám hang-

ját, amint olvassa a Sümegváráról írt verset: „...Úlj mellém a kandalóhoz, fel van szitva melege... a sümegi várról mesél nekünk ez az agg rege...! A sümegi vár-rom ott magaslott az orrunk előtt. Meredek cukorsüvegszerű magaslat tetején, ahonnét vásott kölykök kőkoloncokat gurítottak alá a Ferences barátok konyhakertjébe, aminek sokszor keserű vége lett, mert a lesben álló tenyeres-talpas noviciusok, ha elkapták valamelyiküket, bizony alaposan elnadrágolták a köveket gurítókat.

Képviselőválasztásra készültek abban az időben. Két jelölt versengett a mandátumért: Eitner Zsiga börgyáros és Tarányi Zsolt földbirtokos. Az egyik emberei fehér, míg a másiké vörös tollat hordtak a kalapjuk mellett. A választás napján a reálgimnázium előtti téren, a Ramasetter szobor előtt zengett, zúgott, ordított egymás hangját tullicitálva a két tábor: „...Abzug Tarányi, kár volt felállni!... „Eitner Zsiga lesz a követünk!”

Drága jó anyám a kezemet fogta, amint a Püspökvár kapujából néztük a megháborodott, löcsökkel, fokosokkal argumentáló ember tömeget. Már úgy látszott, hogy összemennek, mikor a reálgimnázium sarkánál feltűnt drága jó édesapám szálas alakja, csakugy sapkásan, kardosan. Felállt a Ramasetter szobor kópárkányára és elkiáltotta magát, hogy „Ruhe”! Apám Pozsonyban szolgált, a közösöknél, s az egymás torkának ugrani akarók nagyrésze is közös ezredekben ette Ferenc Jóska köménymagos, savanykás, komiszkenyerét. Így hát megértették, hogy mit jelent a „Ruhe”! Lábhoz kerültek a fokosok, mindenki ment a maga dolog után. Két ferences barát vizet hozott vederben, lemosták Tarányi jelölről a sok záptojás nyomát, amivel meghajigálták. Eitner Zsiga börgyára udvarán csapraverette az Öreghegyi szőlőjéből szüretelt rizlingborral tele hordóit. Ahol kevéssel ezelőtt egymás vérét ontani akarók — lettlégyenek azok fehér, vagy vöröstollasok nekibusulva énekelték, hogy

„Esik eső karikára, Kossuth Lajos kalapjára...

Amennyi csepp esik rája, annyi áldás szálljon rája... Eljen a Haza!”

Egyik este jó apám azzal jött haza, hogy áthelyezték a keszthelyi őrre. Az ottani öpk-ot Nagyváradra vezényelték, az altiszti iskolához. Apám veszi át tőle az őröt. Elutazásunk előtti este búcsúvacsora volt a Herskovics féle Korona vendéglőben, hol ott volt mindenki, aki Sümegen számított valaminek, még a ferences barátok főnöke is. Édes jó anyámmal én is elmentem, s mikor mint katolikus gyerek kezet csókoltam a főpapnak, az „barack”-ot nyomot a fejemre, hogy legyenek olyan jó és derék csendőr, mint az édesapám. „Már pedig az én gyermekem nem lesz csendőr — replikázott anyám — odahaza a szobába mindig törülközőt akaszt a nyakába és papsodit játszik... az én Lajosomból pap lesz!” A házfőnök elnevelte magát... hát legyen, hogy igaza van asszonyom, de én, amint nézem ezt a kis legényt, inkább csendőrt jósolok belőle, mint papot! A vendégek is nevettek apámmal együtt, én meg kaptam egy sós-perecet. Szegény jó édesanyám, aki már álmában püspöksüveggel látott, tévedett. Anzelm atyának („Az utolsó bakonyi betyár” c. novellám K.M.V. Cleveland, 1953-ban jelent meg) lett igaza, csendőr lettem, ha nem is olyan kiválóan minősített, mint drága apám...! De addig sok minden történt körülöttem. Búcsúzóra felállva eldalolták a régi csendőr nótát, hogy:

Már én többet csendőrkáplár nem leszek, Kalapomhoz, kalapomhoz kastollat nem teszek. Mert a kakas kukorékol hajnalban... azt kérdezi, huncut káplár hol jártál az éjszaka?...

A főbarát is együtt dalolt az ünneplőkkel, csupán akkor hallgatott el, amikor a kakas kérdezte a huncut káplárt, hogy hol tekergett az éjszaka. Bizonyára gondolta a kegyes Atya, hogy az a bizonyos huncut csendőr nem kelkigyakorlatos házban töltötte el éjszakai idejét.

Keszthelyen nem sok időt töltöttünk. Még annak az évnek, 1906-nak Péter-Pál napján, mikor a Keszthely körüli hercegi földeken keresztet be rakták a learatott termést, apám megint azzal jött ebédre, hogy újra pakolni kell, mert áthelyezték a kassai VIII. kerülethez, Homonnaolykára (Zemplén vm.), közel a lengyel gránichoz. Abban az időben szinte üzletszerűen ment az Egyesült Államokba kikivándozók kiszöktetése. Ezeket a hadköteles fiatalembereket galíciai ügynökök csempész utakon vezették át lengyel honba, ahonnét már könnyen eljutottak Danskába, ahonnét Amerikába vitorláztak. Augusztus végén értünk édesapám új állomáshegyére. Ott volt azután sirás nem napokig, vagy hetekig, de hónapok kellettek, amire jó anyám bele tudott nyugodni, hogy a csudálatosan szép Balaton mellől itt kell élnie az égenuszó felhőkkel csókolózó hegyek között, ahol még a postamester is csak nyögve tudta a magyar szót kiejteni.

Hat éves lettem és jó szüleim beirattak a homonnaolykai elemi népiskolába. Tanítónk az ottani oroszhitű pap volt, aki szakállt, hosszú haját és olyan földigérő, feketeszínű kaftánt viselt, mint a község egyetlen kocerájosa egyuttal kocsamárosa Liberman Jakov. Kevés időt töltöttünk a farsindelyes iskolában, de annál többet kint a szabadban, fent a hegyek között, ahol a Bátyuska kecskéit, meg hosszúgyapjas birkáit őriztük. Így ment el vagy két esztendő, amikor szüleim rájöttek, hogy nagyszerű kecskepásztor lettem, de az egyszeregyet csak kétszer tíz a húszig tudom elmondani. Volt Homonnán édesapámnak egy ismerőse, bizonyos Stark Jenő nevű nyugdíjas zupás őrmester, akivel együtt szolgált Pozsonyban. Oda vitt jó apám kvártélyra és beadott a homonnai r.kath. elemi iskolába. Itt végeztem el egészen a 6. osztályig, állítólag jó eredménnyel.

Közben apám és jó anyám azon spekuláltak, hogy hova adjanak be köznépiskolába? Apám evangélikus vallású volt, Kocs-on (Komárom vm.) született, hol állítólag csak hárman voltak katolikusok, a temető-csősz, a vasuti bakter, aki Tóvároson teljesített szolgálatot és a falusi bakter, azaz éjjeliőr. Édesanyám a római hitvallást követte, így Kassára akart a piarista atyákhoz adni. Apám Sárospatak mellett kardoskodott. Így zsörtölődtek, mikor egyik málnaszagu vasárnap este az egész Monarchia területére szétvitte a szikratáviró, hogy megölték a trónörökösöt és a feleségét. Háború lesz, mondogatta jó apám, Istenem, mi lesz velünk sopánkodott édesanyám.

A jámbor tótok nagyszakállu papjukkal együtt éjt mint nap, furcsa kinevezésű templomukban, a cerko-ban imádkoztak. Jön a cár, mondogatták. Jönnek vele a kozákok, akik borotvaéles kardjukkal kimetszik az anyaméhéből a gyereket és még a vasorru bábát is megerősszakolják! Mi lesz velünk jajgattak az asszonyok... háború lesz, mert Varanon véres eső

hullott és a tavernai Repkának ötlábu borjut ellett a tehene! És amíg a vészmadarak — akik közé az én drága anyám is tartozott huhogtak — én gondtalanul töltöttem nyári vakációmát a kassai gimnáziumból, ahová édesapám minden ellenkezése dacára anyám beadott.

Egyik augusztus eleji napon csendőrtiszt — még ma is emlékszem nevére: Demetrovics hadnagy úr — jött hozzánk az őrsre. Hozott magával egy félszemű, öreg őrmestert, akinek orrvadászok, valahol Somogyban lötték ki söréttel a bal szemét. Későbbben sokat mondta évődve, hogy ha céloz puskájával nem kell fáradnia, hogy balszemét bezárja.

Maraffa őrmesternek hívták, neki adta át apám az őrsét, hogy utána bevonuljon tábori csendőr szolgálatra Krakkóba. (Maraffa őrm-nek az oroszokkal vívott harcait és hősi halálát megírtam kis regény formájában, mely megjelent a clevelandi Szabadság napilapban.)

Édesapám valami negyvened magával Boronkay csendőrszázados pság-a alatt előbb Przemisly várába, annak eleste után orosz fogságba került. A szibériai Krasnojarszkban megismerkedett az ott raboskodó Gyóni Géza önkéntes úrral, az első háború híres katonaköltőjével. Hadi-fogoly csendőr bajtársait magaköré gyűjtve kézzel másolták és terjesztették tragikus sorsu költő bs-unk írásait. Ma is megvan, mert a II. Világháborúba, az orosz frontra induláskor édes jó anyám nekem adta édesapám Szibériát megjárt zsebalaku bubliáját (Károli Gáspár fordítása), aminek első üres lapjára Gyóni Géza saját kezével írta be a „Levelek a Kálváriáról” egyik remekbe készült ciklusát:

„Nézed-e a csillagokat? Az esték ott is oly fehérek?

„Imádkozol-e minden este és hiszed-e még, hogy visszatérek...?”

1920-ban tért vissza apám Szibériából, hol jobb lába lefagyott, összezugorodott, s egy jó arasszal rövidebb lett. Nyugdíjba ment, s hogy ne unatkozzék, még ugyanaz évben, Szombathelyen letette az erőöri vizsgát, s mint „Vadász” került az Andrassy grófok füzéri vadászterületére. Közben engem már ezt megelőzőleg kiebrudáltak egy tucatszámú pap tanárunkkal együtt, mint megbízhatatlanokat Csonkamagyarországba.

Jelentkeztem az ujonnan alakult Nemzeti Hadseregbe, majd onnét jó édesapám végtelen öröme a m. kir. csendőrséghez. Egerbe kerültem és ott találkoztam Demetrovics gh. thts-sel, akitől megkérdeztem, hogy nem rokona-e az a Demetrovics hadnagy úr, aki apámát 1914-ben tábori szolgálatra bevonultatta? „Igen”-nel válaszolt, de hogy milyen oldalról, arról nem nyilatkozott. Én akkor próba úr voltam, „Sokoropátkai” az öregek szerint, akiknek kérdéseire nem illett hosszantán válaszolni.

1922 kora tavaszán, mikor már mint próba úr ettem vitéz Horthy Miklós Kormányzó Urunk kenyerét, egyik vasárnap délután meglátogattam drága jó édesapám. A sárospataki vasuti állomással majdnem szemben, a jegyzői internátusban voltunk elhelyezve, ott volt a laktanyánk. Még jóformán be sem ért hozzám, már ismerősre akadt, Kokas törzs urra, aki konyhafőnökünk volt, s tőle eredt a következő mondás: „A Jóisten örömeiben teremtette a darásnudlit, meg a köménymagos zupát, mert akik ebből a felséges ételből belaknak, megtanulnak spórolni, mert többet nem adnak ki pénzt értük!” Hát ez a szörösszívű konyhafőnök volt jó apám próbacsendőre Pinkafőn (Vas vm.), s mint ilyen, számtalanszor

járőrtársa. Valami 5 demijont kerített elő és három bajtársamat futtatta Csajka Bandihoz borért és lett olyan mulatás a véletlen találkozás öröme, hogy a végén ha cigányt tudtak volna keríteni (farsang vége volt és azok bálokon és lakodalmakban muzsikáltak), talán még táncrea is perdültek volna.

Bajtársak! Mint egy igazi nagy család tagjai!

Tölgyessy szds. úr, Báró fhdgy. úr, valamint Fehérváry zls. úr éppen úgy dalolták, hogy „Csendőrkáplár nem leszek...” mint jó apám, Kokas törzsúr, Horváth thts úr a szolgálatvezetőnk és a többi segédoktatók. Kár, igen nagy kár, mondogatta Kokas főúr, hogy Csepi fhdgy. úr szb-on van ő bizonytal tudna cigányt keríteni... no de így is jó, s fésüt hozott, amire vékony hártypapírt helyezett, s fújta, illetve kísérte a nótázó bajtársakat...

„Szép élet a csendőrellet a világon...”

Laktanyája a tanyája, barna kislány a babája...

Tyuhajja!”

„Holnap valamennyiünk kihallgatáson fog megjelenni” — mondta évődve Tölgyessy szds. úr, ugyanis meg vagyon írva, hogy laktanya helyiségben tilos a mulatozás! „Százados úrnak alázatosan jelentem — replikázott Fehérváry zls úr — ez nem laktanya — ez iskola! Az iskolában vidám gyerekek járnak és nem gyászhuszárok! Ebben maradunk, emelte fel poharát drága jó édesapám egészségére. Bizony jó később járt a délután, amikor a százados úr telefonált Maderspach Viktornak, a hercegi főerdésznek, hogy lenne szíves kocsit küldeni egy hadirokkant bajtársának, akit hazavinne Kemencepatakra.

Drága jó édesapám csendőrképe, mellén a jv, jelvényel dacára a megváltozott világnak ma is ott lóg testvéröcsém szobája falán, mint egy berámázott intés, hogy „Ne féljete, halálomban is vigyázok rátok...”

Hajas István:

Őrségváltás

Nagy Őnnep készül odafönn
Szent Péter rendezi,
Szeme titokban fölragyog
Ahogy eltervezi.
Szépcsendben, míg az Úr pihen
Már a főpróba tart:
Őrségváltásra fölvezet
Százazer hős magyart.

Ilyent mióta van az ég
Nem láttak angyalok,
A Szűzmáriás lobogó
Mily szép, ha fönt lobog.
De csitt, a kürtös most emelt
Ajkához trombitát
Hogy felköszöntse ég-világ
Mindenható Urát!

Zeng a kürt és az angyalok
Serege felvonul,
A százezer hős őrszemet
Figyelik szóltanul.
A mennykárpitja felhasad
Az Ur a színre lép:
Arca derűsen fölragyog,
Tetszik a ritka kép.

Hol Szent Péterre mosolyog,
Hol az őrségre néz.
Merev vigyázzban tiszteleg
Százazer hős vitéz.
Ennyi hőst, ennyi honfiat!
Hol szedtél Péterem?
Legfelsőbb Hadur jelentem:
Magyar földön terem!

Vitéz Bakonyi-Molnár Béla:

Protekció a járőrvezetői tanfolyamon

Fekete Pál alezredes úr emlékére, aki a II. Világháború idején az Erdélybe betört orosz és román túlerővel szemben zászlóalja élén példás bátorsággal küzdve Hősihalált halt.

Az 1930-as évek elején mint fiatal őrmester a délbaranyai, villányi őrsön teljesítettem szolgálatot. Szerettem a fiatalságomat is magába ölelő sok-sok kedves és szép emléket adó őrskörletet, az őrsállomást, lakatanyáinkat és annak emberséges parancsnokát Lorányi Vilmos tthts-t, az őrsre beosztott bajtársakat, egyszerűen nagyon, de nagyon boldog voltam és úgy vélem, hogy az ott élő akkori bajtársaim is.

E békés szép napok egyikén a délutáni személyvonattal egy jókiállású, magas, derék, szálegyenes, fiatal, csinos tiszt érkezett azaz vonult be őrsünkre. Először az irodában őrsparancsnokkal tárgyalt, majd utána tantermünkbe lépve valamennyiünket barátságosan üdvözölt és elbeszélgetett velünk. Így tudtuk meg, hogy Fekete Pál fhdgy. csaknem két hónap tartamára gyakorlati szolgálatra érkezett hozzánk.

A sors úgy adta, hogy a következő napon első járőrszolgálatát velem fogja leportyázni. Elég rossz időt fogtunk ki. Kegyetlen hideg, kemény kárpáti szél nyargalt a mohácsi sík felől — talán erejét a Nemere is támogatta. Délelőtt 9 óra tájban alkonyati sötétség borult a környékre. Kővér, nehéz fekete fellegek pásztázták az eget, s villámgyorsan nyugatnak tartva húztak az Alpok felé.

Őpk-om ellenezte, hogy Fekete fhdgy. ilyen időben szolgálatba induljon, de ő hajthatatlan maradt. Percek alatt felszerelve, eligazításra, indulásra készen voltunk, csupán a főhadnagy úr csizmája hökkentett

Még. Gyönyörű, művészi szép munka volt. Anyaga a sevro és a boxbőr közötti finomabb átmenet, a talpa is könnyű és vékony. Azonnal jelentettem, hogy ez a csizma úgy néz ki, mintha mestere a pécsi megyebálra remekelte volna. 34 órás őrzárunk felét se fogja kibírni ebben a cudar időben. Ajánlottam, hogy a bőrdöskamrában van egy pár vadonatúj, zsiros-borjubőr csizmám, még a lábamon se volt, azt huzza föl... javaslatom elvetette. Megindultunk portyázni, s ugyanúgy az ég is megindult. Ádáz, szélelbélelt olmoseső órákon át verdeste szemünk, arcunk, s kb. 19 órai portyázás után, Villámkövesd községben tudtunk csak nagypihenőt tartani. A gyönyörű csizma erre az időre egy vízzel duzzadt, formáját vesztett lábtüvé deformálódott. Alig tudtuk a lábáról lehúzni. Jól begyújtottunk a dobkályhába, s a csizma szárításához fogtunk, mely a kályha melegétől ugyancsak gőzölgött és füstölt.

Rosszat sejtve kiosontam a pihenőszobából és elküldtem a kisbírót, hogy hozza el az őrsről az új pár csizmámat, két pár új zoknival együtt, tartsa a lakásán, amíg érte megyek.

Úgy jó 5 órai pihenés után szedelőzködni kezdtünk. A főhadnagy úr azonban képtelen volt a féligszáradt, összezsugorodott csizmát fölhúzni. Végül is elfutotta a Szent Antal tüze és kivágta a csizmát az udvar közepére, s elfáradva, bosszusan megjegyezte: „Most látom, hogy mégis csak jó lett volna a Bakonyi-féle csizma. Most mit csinálunk, miként folytathatom a szolgálatot?” — Tessék csak a járőrvezetőre bízni — jelentettem én — az tud minden körülmények között a helyzetnek megfelelően intézkedni. Kifordultam a szobából és pár perc múlva az én új pár borjubőr csizmámmal tértem vissza. Rámnézett, s kezet nyujtva csak annyit mondott: „Köszönöm Bakonyi a figyelmességét, nem fogom elfelejteni.” A csizma a megfelelő nagyságu és eléggé kényelmes volt. Szolgálatunk hátralévő részét most már semmi sem zavarta, rendes időben bevonultunk az őrsre.

Még sok nehéz és fárasztó szolgálatban vettünk együtt részt, melyek között akadtak kedves, vidám és szép napok is, melyek az idő múlásával felejthetetlen szép szolgálati emlékekké módosultak. Két hónap után elment tőlünk. Távozása valamennyiünk lelkében egy kis szomorúságot, enyhén fájó ürt hagyott, hiszen mint embert, feljebbvalót, s jó bajtársat valamennyien megszerettük. Ő is megkedvelt minket, s az őpk-hoz intért leveleiben mindenkor érdeklődött valamennyiünk személye felől.

1936-ban járőrvezetői tanfolyamra vezényeltek Pestszenterzsébetre, hova a januári hóvihár miatt három nap késéssel vonultam be. Hegedűs alhdgy., szolgálatvezető első felindulásában le akart tartóztatni. Végül is az ügyeleti szobában, széken ülve töltöttem az éjszakát, mint egy valószínű fogoly a napos és ügyeletes csendőr felügyelete alatt. A másnap reggel elsőnek beérkező Fekete százados úrnál jelentkeztem, aki a régi ismert kedvességgel fogadott és egy napi pihenőt adott a hosszú és fárasztó út után.

Szobámba térve csak úgy ruhástól az ágyra dobtam magam, dehogy is tudtam én elaludni. Úgy véltem, reméltem, hogy a régi, közös, kedves szolgálati emlékek jogán majd bizonyos kedvezményekben fogok részesülni. Röviden: a tanfolyam elvégzését egy kis protekció könnyüvé és

elviselhetővé fogja tenni számomra. Ezen gondolatoktól megnyugodva egy nagyon jót, egészségeset aludtam.

Szilády Gyula örgy., tanfolyampk., Sáróy Kálmán szds. mellett Fekete szds. úrra maradt több jelentősebb tantárgy előadása a tanfolyamon. Minden hétfő délelőtt két összevont órája volt büntetőjogból. Már az első órákon észrevettük, hogy sokkal bővebben és részletesebben foglalkozik az anyaggal, s óra után előadását sűrűn gépelve négy oldalon minden hallgató kézhezkapja. Pár nap múlva büntetőjogi órán így szólt hozzánk: A múlt órán ismertetett anyagot, mely a jog kialakulásának és fejlődésének történetével foglalkozik ismételve átvesszük. A saját szavaival mindezt el fogja nekünk mondani Bakonyi őrmester.

Nevem hallatára ültömből felpattantam. Pár zavart, vérszegény, kapkodó mondat után csak hebegtem, majd a kínos hallgatás lett urrá rajtam. Szégyenemben szerettem volna a föld alá süllyedni... miért is nem olvastam el, legalább egyszer, a kiadott anyagot. Fekete szds. arcán szigorú vonás jelent meg, még jó néhány másodpercig türelemmel várt, majd megszólalt: Bakonyi őrmester, ön bele sem nézett az én fáradsággal összeállított tájékoztatómba. Ezért meghagyom, minden egyes tantárgyam órája kezdésekor ön már itt kint fog állani a dobogó mellett. Ez a rendelkezésem érvényes a tanfolyam egész idejére, a vizsga napjáig. Üljön le!

Megsemmisülten rogytam le ülőhelyemre. E naptól kezdve keményen neki kellett látnom a tanulásnak, a történetekkel rá voltam kényszerítve, de a saját önérzetem is sarkalt. Így is történt. E naptól kezdve minden óráján kintálltam a tanári asztal közelében, s ha a feleltetésre kiszóltott négy hallgató közül valamelyik elakadt: Majd Bakonyi őrmester folytatja! szavaira nekem folytatnom kellett ha óhajtottam, ha nem. Bizony néha jól bele is izzadtam, akár csak az elmúlt nyáron a burgonya és tengeri kapálásába.

Talán mondanom se kell, egy kissé kiábrándultam. Főként azt nehezményeztem, hogy túlságosan szigorú hozzám. Tanári kedvezmény, könnyítés, vagy éppen protekció ekkor már eszembe se jutott. Társaim eleinte derültek, némelyik kimondottan kárörvendő jókedvvel. Azután mint mindent, ezt is megszokták, s szürkévé, jelentéktelenné törpült az én kis személyi ügyem. Én meg megelégedett, boldog lettem volna, ha a többi hallgatóhoz hasonlóan kezel.

Ha nehezen is, de egyszer csak eljött a nagy nap: tanfolyamunk záróvizsgálója. Júniusvégi gyönyörű, madárdaltól hangos szombat reggel irány volt a város határában, az Illatos árok közelében lévő akácos erdő. Diszoszlopban vártuk a szemlélő előljárót, aki meg is érkezett öt fős törzstiszti kísérettel. Megkezdődött az elméleti vizsga, majd a harcászati gyakorlatok bemutatása. Ez utóbbi úgy elnyúlt, hogy csak 4 órakor tudtuk a vizsgát és a szemlét befejezni. Így érthetően sürgőssé vált minden. Nem maradt idő a vizsgaeredmények, rangsorolás kihirdetésére se. A gyors bevonulás után csomagolás, fürdés, öltözködés, felszerelés és már is indulás a pályaudvarra.

Fekete szds. úr elkapott azzal, hogy vigyek el egy levelet öpk-om részére, majd egy kissé eltűnődött és elmosolyodott, maga elé nézett,

amamra tette jobb kezét és csak ennyit mondott:

Bakonyi bajtárs! A tanfolyam jól ment. Isten veled, érezze jól magát, menj ki otthon a tanfolyam fáradalmait, megérdemli. Mindenkit bajtársi szeretettel üdvözlök a Villányi őrön!" Szemembe nézett... nyílt, alárendeltet becsülő pillantással... keményen. Férfiasan megszorította a kezem és elment.

En utána tekintettem, figyelve távozó lépéseit, kissé elhomályosodó szemmel és valami kimondhatatlan melegség, forróság öntötte el a szívem és úgy éreztem, bármiként is zajlott le a tanfolyamunk, részemről minden nehéz pillanat feledve. Fekete Pál százados urat, az én melegszívű előljárómat a régi ragaszkodással, őszinte tisztelettel és igaz csendőri bajtársiassággal továbbra is szeretem!

Amikor bevonultam, a levelet átadtam öpk-omnak. Velem kapcsolatban csak ennyi volt a levélben írva, a tőle megszokott humorral:

Bakonyi őrmester a jv. tanfolyam első napjaiban hanyag és lusta magatartást tanusított, de én nap, mint nap serkentettem, valósággal a munkát tiportam és így sikerült neki a tanfolyamot kitünő eredménnyel, rangszámmal elvégezni. Nem hozott szégyent a Villányi őrre!"

Többé személyesen már nem találkoztunk. Elestének szomorú híre felháborítóan megrendített, valósággal lelkibeteggé tett. Mi, akik ismerjük és szerettük igazságos előljárót, melegsívű bajtársat veszítettünk el benne, aki mindig arra törekedett, hogy alárendeltjei nevelés és tanítás útján értékesebb emberekké, s így jó csendőrökké váljanak. Az Ő lelkébe fakadt tiszta, igaz magyarsága, hiszen legdrágább kincsét, az életét is az ajzáért feláldozva példatadóan arra mutat, hogy az örök Csendőresz-e szerint élt és cselekedett: „Híven, Becsülettel, Vitézül Mindhalálig!"

István Csiki István:

Harangszó

Harangszó ölt a völgyben szárnyat,
Isten napja van, vasárnap.

Mormog a vizek gyors áradata,
Légy üdvöz tiszta keblek Atyja.

Örök hosszan viszhangozzák:
Remtőnk hálánk szálljon Hozzád!

Fenn zúg a szél a fellegekben,
Téged dicsérünk örök Szellem.

Öröknyves fölzüg Istenéhez,
Neked szíve Neked tömjénez.

Madárdal a buzgó kíséret,
Szeretett Atya áldunk Téged.

Ámen.

Kovács György II.:

Gondolatok, nem árt, ha többen tudjuk

1911. február 9-én gróf Apponyi Albert megjelenik az amerikai kongresszus előtt. Beszédében hangsúlyozta, hogy az ó-világ képviselőjeként jött, majd így folytatta: „Önök is az ó-világból jöttek ide. Önök szerencsés csillagzat alatt születtek... amikor az Önök ősei elhagyták az ó-világot magukkal hozták a hagyományok legjobb részét és maguk mögött hagyták terheiket. Ez a szerencsés helyzet nagy felelősséget helyez az Önök vállaira. Mi, ó-világiak... akik vágyunk kikerülni az ellenségeskedés és bizalmatlanság régi szellemének szemetéből, mely elnyeléssel fenyeget. Önökhöz apellálunk... segítségért, hogy eltakaríthassuk a gyűlöletes örökségét az emberek közötti gyűlöletnek.”

Mint ahogy minden öregedő emberben, úgy bennem is — hiszen életem országútján a 78. km. oszlop felé bukdácsolok — megcsöndesednek az indulatok és szelid bölcsességgé érlelődik a sorscsapások ellen lázadó erő. A háttérben azonban meghúzódik egy-egy kétségbeejtő gond. Ez pedig az utánpótlás! Mint ahogy az ősvadon kemény munkával termőföldé változtatható, az ember lelkében élete alkonyán fölmerül a kérdés: ki folytatja majd az ő félbenmaradt munkáját ha már ő nem lesz? Azon töpreng, hogy lesznek-e mögötte fiatal, izmos karok, melyek majd azon a bizonyos napon megragadják a kezéből kicsúszó balta nyelét és vágják a csapást tovább a magyar jövő felé? Avagy megszűnik a további munka is? Nyomukat belepi a gaz, az emberi közöny bozótja benövi újra a megtalált utat és a feledés sötétjébe rejti örök időkre a magyarok igazságát?

Soká tart, míg rádöbbenünk: kivándorlásunk végleges, nem települünk már haza soha! Súlyos válság ez az emigráns számára. Van és lesz, aki megszetörik, meghasonlik önmagával, belebetegszik. Sokan öngyilkosok lettek és még lesznek is. Van és lesz, aki még a hidakat is föl akarja vágata mögött égetni és magyarságának még a nyomait is kikozmetikázá, ha lehetne! Sokan már nevüket is megváltoztatták. A többség azonban lassan eljut annak fölismeréséig, hogy ha letelepedésünk ugyan egy letre szól, de bőrünkben nem tudunk kibújni. Magyarok maradunk itt is. A magyar emigráció csak nyerhet, tekintélyt, súlyt, erőt, ha szerves kapcsolatban él a nemzet ezeréves, továbbélő ősi szellemi gyökérzetével.

• • •

Vannak és lesznek még közöttünk olyanok, akik az élet küzdelmében megadják magukat és a honvágy gyötrő súlyát levetni kívánva hazamenni, ha nem is élni, legalább meghalni. Lesznek olyanok, akiket az élet keserősége arra készítet majd, hogy levette magyarságukat idegenre váljanak és még azt is letagadják, hogy valamikor magyarok voltak. És bizonyára lesznek sokan, akik valahol a feleúton, a két véglet között megpróbálják becsülettel hordozni a kettősség terhét: kötelességüket a befogadó új hazájukkal szemben és felelősségüket magyari voltuk iránt. Segítse őket a magyarok Istene!

Németh Ernő:

Lábad nyomában

*Uram, a néped jajtól, könnytől fáradt,
Megjárta már a kínos Golgotát,
Bűnbánatunkra nem volt még bocsánat,
Halld meg fohászunk és tégy velünk csodát.*

*Kiket a végzet büntetése ért el,
Porbahullókat el miért hagyod?
Tekints felénk is, sorsunkat Te mérd föl
És csillapodjék sujtó haragod.*

*Uram, szívünket lándzsa éle járja,
Mások bűnét is terhünkre róvod?
Hajolj fölénk a szürke föld porába,
S ne érje hátunk tüzes ostorod.*

*Engedd Uram, hogy ismét Rád találjunk,
S legyen szilárd lábunk alatt a föld,
Hitünk Te vagy és Benned bizó vagyunk,
Lábad nyomában újra testet ölt.*

(Beküldte Kovács György II)

Az útmester

Még abban a szép daliás időkben, ott a Tisza partján szolgáltam az egyik őrsön. Ott volt útmester a jó Gönczöl Áron, ki valamikor csendőr volt, de átnyergelt erre a könnyebb mesterségre, mert itt csak néhány útkaparónak parancsolt. Őt is az első világháború vihara sodorta ide Nagyenyed környékéről. Szép egy szálas székely volt a javából. Az a hír keringett róla, hogy valamikor, fiatalabb korában egy alkalommal fogadásból az egyik gazdálkodót a tanyáján lovastól együtt bevitte az udvarára. Ahogy az ember így jól megnézte, ez kitellhetett tőle, mert olyan vállakkal rendelkezett, hogy a kis falusi ajtókon csak oldalvást tudott bemenni. Igen ám, de a rossznyelvek kikezdték, hogy az nem is ló volt, hanem valami kis fiatal számarocsksa. Ő csak bajsajgott a bajusza alatt és csak annyit mondott, hogy ha egyszer ándungja kerekedik, majd megmutatja.

Csendesen peregtek akkor a békeévek, volt idő mindenre. A községben a gyógyszerészt Wieland Jenőnek hívták. Sokszor elnéztem, hogy az Istencsudájába nem történt még ellene jelentés, mert hogy kancsal volt a javából, azt meg kell adni. Csodálkoztam, hogy tudja pontosan keverni az orvosságokat, dehát még nem halt meg senki sem azoktól. Nőtlen volt. Az a hír járta, hogy fiatalabb korában, valahol a Felvidéken erősen udvarolt valami bírósági atyafi egyik lányának. Igen ám, de ikerrek voltak! Jenő bácsi sokszor összetéveszté a választottját. Nem sokat teketóriázott, megkérte mind a kettőt. Az apa természetesen kizavarta. Bánatában azután nem nősült meg. Volt ötszobás lakása, hatalmas kerttel. Kettőt felajánlott a községi intelligenciának, hogy abban alakítsanak egy Uri Kaszinót. Megvalósult, s így kaszinótag lett Gönczöl is.

Tagja volt az Uri Kaszinónak a községi végrehajtó is. Az egyik őszi napon történt, hogy két esküdttel sorra vették a községet, mert voltak olyanok, akik még nem fizették ki az adójukat. Nem azért, mert nem lett volna miből. Csupán úgy gondolták, hogy fizetik az adóval együtt a végrehajtót is, hát hagy dolgozzék az is. A Tisza parton jó termés volt mindenben, s estefelé befolyt minden behajtani való. Amint hazafelé battyogtak, útba esett az állomás és a restiben jó cigánybanda húzta a szebbnél szebb magyar nótákat. Ide azután betértek hármásban. Vége az lett, hogy a kis zsebpénze a végrehajtónak, no meg a behajtott adónak is egy része megzenésült a jó tokaji bortól. Mert hát alig pár kilométerre volt a Kopasz hegy, így ott csak tokaji bort mért minden árendás és kocsmáros.

Hajnalosan zörögtek a laktanya ablakán. Kinézünk, kit látnak szemem: a községi végrehajtót. Beengedtük. Panaszt tett, hogy két rablógyilkos megtámadta az éjjel és a tegnap beszédett adónak egy részét elvették tőle. Letolja a nadrágját és mutatja, hogy öt késszurással szurták meg, de farba. Egy kicsit humorosnak látszott az ügy, mondtam neki, hogy mutassa csak a nadrágját. Azon azután semmi sérülés nem volt.

Éjjel felé vonultam be szolgálatból, s utam a vasuti resti mellett vitt el, s bekukkantottunk, láttuk, hogy ő már az asztalon táncolt, míg a két esküdt meg az asztalra borulva aludt. Ezt közöltem vele, mire látta, hogy nem lehet az ügyben feljelentést tenni. Így mi is szépen lefeküdtünk és aludtunk másnap reggelig.

Másnap dolgom volt a községházán, s érdeklődtem, hogy mi van a végrehajtóval. Vidáman közölték, hogy az adó egy kis részét a restiben megzenésítette az éjjel, de reggelre már elszámolt, mert a szülei kiegészítették.

Az ügynek azonban folytatása lett, mert a jó Jenő bácsi még aznap alar-mirozta a kaszinó tagokat, s este 9-kor rendkívüli gyűlést tartott. Ott majdnem mindnyájan megjelentek, s előadta, hogy mit csinált a községi végrehajtó. Véleménye szerint ki kell zárni örökre a kaszinóból, mert ilyen uri ember nem csinál. Ekkor Gönczöl útmester urunk emelkedett szólásra, s a következőket mondotta:

Kedves Barátaim! A mi jó barátunk, a községi végrehajtó tegnap egy parancsot kapott a jegyzőtől, melyet bizonyos részben végre is hajtott. Igen ám, de a tokaji bornak meg van az a különleges jó tulajdonsága, hogy az embert vígkedélyre hangolja. Így barátunk azt a kis pénzt megzenésítette. De miután a szülők ezt nem hagyták és kiegészítették, már sehol sem történt. Itt meg kell említenem, hogy a történelemben tanultuk, hogy rokonságban vagyunk a japán néppel. Na már most, ha egy japán a rábizott parancsot nem tudja végrehajtani, akkor felmetszi a hátsát, amit ott „harakiri”-nek neveznek. Tiltakozom tehát barátunk kizárása ellen, sőt javasolom, hogy itt ünnepélyesen dicsérjük meg, mert miután nem tudta bizonyos vonatkozásban a parancsot végrehajtani, penellusával öt becsületes szurást bökött a farába és ezzel a tetteivel — a japánokhoz hasonlóan feltalált egy ilyen tettet, melyet nevezünk el röviden „farakiri”-nek.

Megjegyzés

Ezen a néven ezt a történetet az 50-es évek végén megírtam a M.Cs.Cs.-Ke Egyesületi Értesítője részére. Nincs tudomásom róla, hogy megjelent-e, avagy nem. Ezért most csak így, röviden emlékszem meg. D-59.

Turcsányi Mihály:

Kovács altábornagy úrhoz a pécsi Vitézi Szék kapitányához

*Mint üstökös szálltál magasan felettem,
S én, parányi ködfolt, körödbe kerültem.
Lelked fényt hintett rám az égi pályádról,
S e fény lényem körül most glóriát rajzol.
Örömmel hallottam mit felőlem mondtál:
Istenfejből pattant szikrának tartottál.
Hited bátorított, erősített engem,
S egyszerűségemből előmerészkedtem.*

Úgy érzem, nem vagyok akinek tartottál,
Tétova éltetek mégis irányt adtál.
Olyan volt ez nekem rejtett magányomba'
Mint béna koldusnak püspök ezüst botja.
Mint ahogy a koldus arra támaszkodva,
Biztosabban lépne sárba, hóba, porba.
Úgy indultam útnak szavaid hatásán
S vonszolom most magam éltem véghatárán.

Ha nevem fennmarad, ha szeretnek engem:
Jó tábornok uram Neked köszönhetem.
Áldom ezért lelked, áldom a jó szíved!
Nem fejet, de térdet is hajtok előtted.
És ha élted elszáll, az ég magához von,
Hűségem elkisér, s ott lebeg sírodon.

Beöthy Kálmán:

Az ismeretlen

Együtt ültünk a csendőrnapi ebédnél. Szemben velem Farkas alhadnagy, évekkal azelőtt szakaszparancsnokom. Régi időkről, emlékekről beszélgettünk. Amit Farkastól hallottunk, azt mondom el itt:

Amíg kezdő csendőr voltam, természetesnek találtam, hogy a szentesi szolgálatba el kellett mennem, mikor meg járőrvezetősködni kezdtem, magam kértem, hogy elmehessek. Így aztán meg is szerettem ezt a szolgálatot, de nem azért, mert rendszerint semmi sem történt, hanem, mert ezen az éjszakán olyan különös volt az egész község, az egész világ. Több csend volt, több jószándékot láttam és a hosszabb ideig világos ablakszemek előtt portyázni sokkal szebb volt, mert a világosság a csendőr barátja, segítője. Ilyenkor hinni lehet többet az embernek és én úgy éreztem bevonulás után, hogy ez a nyugalom-látás az én karácsonyi ajándékom. Lassankint vágytam is ez után a szolgálat után, ezért örömmel vettem, hogy az őrsparancsnokom most is engem vezényelt ki.

Néhány év óta ugyan már családom van: csendes szavú, mosolyogni szerető asszonyom és két kedves, medvebocs-kövér, játékos kis fiam, akiket nagyon szeretek, mégis ma este is így köszöntem nekik:

— Apátok éjfélig a községben lesz, ha megvártok, szép mesét mondok nektek!

Tudtam, hogy akkorára már az angyalokkal fognak kergetőzni álmaik szép mezején, de ezzel csak vigasztalni akartam őket. Nem szeretnék, ha szolgálatba megyek. Különösen a nagyobbik fiam méltatlakodott mindíg. Ehhez már joga volt, miután két fényes szemével már nemcsak nézett, hanem már látott is; kis kövér ujjával már mutogatta az i, meg ü betűket. gondolkodni tehát tudott már. Most is rám nézett pillantás nél-

a csillogó karácsonyfácska alól. Fején a gyertyák és az arany fénye tömlött, arccskáján a piros almák színe.

— Méj nem megy a Dudász báci?

Csak ő tudja, miért küldte volna Dudás törzsőrmestert, akinek szintén gyermeke volt. Én azt hiszem, azért, mert a szívében már megkeresedett a szeretet irántam. Azt meg az anyja szava által az Isten tette belé. Ez volt nekem az egyik szentestei ajándékom. Felkaptam fiamat, megcsókoltam. De viszonzásra nem találtam, rám se nézett, méltatlan lettem rá...

Mert volt más ajándékom is még. Azt mint csendőr kaptam. Szolgálatban.

Az éjfélel mise után tovább portyáztunk a községben. Meg-megálltunk utcákon, inkább csak azért, mert annyi év alatt már így szoktuk s benne volt lábunkban a megállás. Csak ezért álldogáltunk hát itt is, ott mert ezen az éjszakán igazán nem vártunk semmi bünt. Aztán tovább mentünk. A hó csak maga világított már, az apró ablakok sárga fényvilágait valaki már felkapkodta róla... Mi maradtunk csak ébren az egész éjszakai világban, csend borult a házak tetejére és az udvarokra.

Fordultunk s egyszer ott voltunk megint a templomhoz vezető szűk utcáig, sissé meredek utcácskán. Felmegyünk a templomhoz, gondoltam, onnan a dombtól szétnézünk a község felett, aztán nemsokára két óra, vége a szolgálatnak. Gondoltam, de másként történt.

Mert a kis utcán lépegetve, egyszerre egy férfialak tűnt elénk. Neszelenül jött a hóban. Városi hosszú, fekete kabát volt rajta, fején kemény kalap. Kezében, úgy láttam, bőrönd. Nagyon értékes lehetett ez a bőrönd, mert úgy tartotta a kezében, maga előtt, mintha tojások lettek volna benne. Ki lehet az ily késő éjszakában?

Egy hirtelen mozdulattal már a Balogék kapujához lapultunk. De Kato-őrmester szuronyhüvelye odacsapódott s erre a férfi felkapta a fejét, megállott. Figyelt. Egy félpercig. Aztán nyugodtan jött tovább. Ki lehet az?... Vendég volt valahol, talán a jegyző úréknál? Lehet... de hová megy? Vonat nem indul, csak kora reggel. Ki ez?...

Eléjleptem a kapualjból. Ránk köszönt szárazon, nyugodtan, mintha tudott volna rólunk.

— Jó estét! Az urak most is kint vannak?

— Jó estét kívánunk! — viszonzottam — Mi kint, de Ön?

Nem sokat gondolkodott.

— Bíz én is kint vagyok a jó meleg szobából, a plébános úréknál voltam, de holnap már szolgálatban vagyok a gyárban, haza kell menni, megyek az állomásra. Pedig fényesen éreztem magamat az öregnél. Ismeritek, úgy-e?

Meglepődtem, erre a feleletre nem számítottam. A plébános urat jól ismertem, tudtam róla, hogy aki vendég nála, az három napig nem megy ki a kapuján. Most mégis elengedné? Meglepődtem azért is, mert nem ismertem ilyenkor nem megy. Nem pászolt a helyzet semmiképpen. Egy kicsit izgatott lettem, de már nem egyszer kiugrasztottam én a nyulat a szobámban, akiket nem ismertem, de akik olyan valakire hivatkoztak, akiket én ismertem. Most még megtoldottam ezt a szokásomat, ami egyszerű

volt és abból állott, hogy megkérdeztem ilyenektől valamit a közös ismerősömről. Vagy tudta amit kérdeztem, vagy hazudva elárulta magát. Mindenképpen közelebb jutottam személye tisztázásához. Most, mondok meg is toldottam ezt, amennyiben olyan valakit kérdeztem tőle, akit én sohasé láttam, sohasé hallottam:

— Hát akkor Ön — feleltem vissza — a plébános úr unokaöccse, a Bertalan mérnök úr?!

Ismétlem, sohasé hallottam ezt a nevet, de azt tudtam, hogy semmiféle atyafisága nincs a plébános úrnak. Tehát: vagy igent mond s akkor hazudott, vagy nemet mond, s akkor nem tudtam meg többet felőle. Hacsak azt nem mondja: Nem kérem, én más vagyok, én X. Y. vagyok. Ez az ismeretlen azonban ravasz volt s azt felelte:

— Honnan ismer? — Ezzel megnevezte magát.

— Kérem, mérnök úr, — feleltem — ismernünk kell nekünk a falu atyafiságát is... De menjünk kérem, mert még le tetszik késni a vonat. Mi is éppen arra tartunk. Katona őrmester, maga menjen elől, tapasztossa a havat!

— Igazán nagyon kedvesek — hajtotta meg magát felém az ismeretlen. Elindultunk. Én már tudtam, hogy itt valami nincs rendjén. Már Katona őrmestert is tervszerűen rendeltem elé, hogyha a mérnök úr el akarja „sietni,” ne juthasson messze. Tudtam, hogy Bertalan mérnök csak az én névismeretemben él, s a plébános úrnak semmiféle atyafisága nincs. Saját szájából tudtam. Az ismeretlen tehát valóját letagadta. Oka van rá, az bizonyos. Az okkal valami összefüggésben lehetett a bőrönd, ami úgy lógott szinte merev kezében, mintha mindennél értéke-
sebb volna benne. Mi lehet? Kriszkindli?...

Egymás mellett mentünk és szerencsém volt, mert aprókat léphettünk csak a síkos hó miatt. Volt időm látni, hogy az ismeretlen az ujjait nem a bőrönd fogantyúján tartja, hanem jórészt annak az oldalán. Szinte féltette, hogy ki ne nyílják. Vagy a zár volt rossz, vagy nem volt idő már becsukni? Nagy izgalommal néztem az ismeretlen arcát, ruháját, bőröndjét. Még nem állhattam eléje, de nem is akartam elengedni, ha már ennyire hazudott előttem. Tisztázni kellett még egyet mást.

— Sokan voltak a plébános úrnál? — folytattam a társalgást.

A választ sejtettem.

— Ne...em... — akadozott.

— Az édesanyjabiztosan?

— Igen! — hagyta rá készségesen. Ezzel egészen elvesztette a játszmát, mert szegény jó tekintetes asszony éppen esztendeje hunyta le szemét. De folytattam, higgye, hogy fogja az orrom végét...

— Persze, a káplán úr is?

— Igen, az is ott volt, az a magas szőke, szemüveges, úgy-e, arra tetszik gondolni?

A káplán valóban így nézett ki. Tehát őt látta ez az ismeretlen. Hol látta? Az éjféli misén?

— Az éjféli misén is tetszett persze lenni?

Örömmel felelt:

— Voltam, igen, tessék elhinni, olyan megható ilyen fővárosi embernek en kis templomban.

Na, tehát volt az éjféli misén s ott látta a káplánt. A plébános úrnál nem volt, tudtam. De nem volt másnál sem, hisz ő mondta, hogy a plébánosnál volt. De a templomban volt. Mi lehetett a célja ott?... Már adtam.

Volt a templomban, ezen a szentestén idegenben, látta, hogy a persekbe hullanak a fillérek, látta, hogy a szentségtartó arany, talpazatán toldalt zöldes drágakövek szikráztak. Megfelel a hírének a szentségtartó... állapította meg biztosan. Azzal adott áldást a káplán úr, mert a plébános úr hetek óta ágyatnyomó beteg...

Egyszer vége volt a misének, a megbékélt lelkek hazatértek, s legelőször a sefü-sefa sekrestyés cingár alakja is lecsoszogott a domb... aztán viszontlátták egymást: az idegen és az arany kehely...

Így vettem számat az adatokból. Még csak tárgyi bizonyíték kellett... Talán a bőröndben lesz valami... Hogy nézhetném meg anélkül, hogy gyanúmat felfedném?... Egy kis balesettel ki lehet verni a kezéből a furcsán tartott táskát? Persze... Mire az utca végére lecsúszkáltunk, meg volt a tervem. A saroklámpa alatt szándékosan megcsúsztam, de úgy, hogy fellöktem a mérnök urat is. Nagyon kiáltott, kalimált és a bőröndje nagy meglepetésében elrepült a kezéből. Mire a földért, szét is nyílt. Szétnyílt és a tartalma elibünk került. Arany kehely drágakövel, gyertyatartók, bádogperselyek... Zörgős dolgok, azért kellett úgy tartani, mint a liliomot! Gondoltam én ezt!

A mérnök fel akart ugrani, de visszalöktem.

— Ne mozduljon! — szegeztem neki a szuronyt. — Katona, bilincset!

Katona ekkor csukta be a száját — a csudolkozástól. De ugrott és az elűstös lánc nemsokára a mérnök úr kezén villogott.

Aztán megengedtem, hogy felálljon. Megvizsgáltam a bilincselést, s azt nem találtam egészen jónak.

— Fordítsa a két tenyerét egymásfelé, mintha imádkoznának — mondtam Katona őrmesternek. — A mérnök úr az éjféli misén elfelejtett imádkozni, igaz mérnök úr?

— Igaz, — morogta.

— Nahát, akkor indulhatunk.

(Megjelent a szerző „Kakastollások” c. kötetében. Budapesten, 1938. május 15. napján.) Könczöl István törm. ajándéka a Múzeumnak.

Dr. Balló István:

Tervek és tervezetek a volt M. Kir. Csendőrség igazolására és visszaállítására

1.

A hadi helyzet rohamos romlása következtében 1944 őszén megkezdődött Budapesten a H.M. osztályok zömének és a családtagoknak hátratelepítése. A legsürgősebb és legfontosabb tennivalókat ezután — a főépületbe összevonva — osztályonként már csupán néhány főből álló szűk törzs intézte. A 20. osztályból vitéz Szilasy László ezredes úr osztályvezető, jómagam és Sente Géza zls. őrnök maradtunk vissza. November utolsó napjaiban mi is megkaptuk az indulási parancsot és december 2-án kora reggel gépkocsival útbaindultunk Perenyére (Vas vm.), azaz Gyepü II-re és bevonultunk osztályunkhoz. Rajtunk kívül a 8. osztály volt még ott elhelyezve vitéz Tusa János ezredes úr osztályvezetővel.

A következő hetekben fontos szervezeti változás történt az osztályban. Ugyanis a m. kir. Rendőrség átszervezéséről intézkedő 1944. XII. 2-án kelt 6220/1944 M.E. számú rendelet végrehajtása során az osztályon belül megalakult a 20.b (rendőrségi) alosztály és bevonultak az oda beosztott rendőrtisztek.

Csakhamar elérkezett március hónapja és ezzel együtt a vég kezdete is. III. 2-án megindult a nagy reményekkel kecsegtető német-magyar ellentámadás a Dunántúl felszabadítására. A támadás azonban már 9-én elakadt és 16-án, erős tűzérési előkészítés után az oroszok megkezdték a már előre várt ellentámadásukat. Helyzetünk reménytelenné vált és 28-án, a kora reggeli órákban, sebtiben requirált szekerekkel és hajtókkal útbaindultunk valahova Nyugatra, a nagy bizonytalanságba.

Pontosan 4 hetes gyalogmenet után IV. 28-án megérkeztünk Bajorországra, újabb elhelyezési körletünkbe, a griesbachi járásba, Passautól nyugatra, kb. 30-35 km-re, ahol egy vegyes, honvéd, csendőr, levante és polgári egyénekből álló csoportnak lettem a szálláscsoport parancsnoka családtagokkal és járművekkel.

A rendőrbajtársak már az indulásnál kiváltak az osztályból.

Leküzdve az elhelyezkedéssel és berendezkedéssel járó kezdeti nehézségeket első teendőink közé tartozott a bajtársi kapcsolatok felvétele a környéken lévő és a távolabbi vidékeken élő bajtársakkal, volt előljáróinkkal és feljebbvalóinkkal. A vasuti közlekedés fokozatos javulásával az utazások is megélénkültek. Mind több és több bajtársról sikerült tudomást szerezni és megkezdhattuk a szétszóródott bajtársak nyilvántartásba vételét.

II.

Lassan-lassan kezdtünk beleilleszkedni a számunkra teljesen idegen környezetbe. Jóformán naponta jártam eligazításra a szállásomtól kb. 4 km-re lévő központba, a 8. osztályhoz. Kíváncsian, reménykedve és kétségek között vártuk a hazulról érkező híreket, amik inkább aggasztóak voltak, mint biztatók. Legközelebről érintett minket csendőrökét az a megdöbbentő közlemény, hogy otthon a csendőrséget testületileg háborús bűnösnek nyilvánították és feloszlatták. Aggodalmunkat még csak fokozta az amerikai 83. gy. ho. pság-nak 1945. IX. 15-én kelt kiadványa, mely szerint „minden magyarnak a közel jövőben haza kell mennie Magyarországra.”

Rövidesen megtudtuk a feloszlattással kapcsolatos részleteket is. A vonatkozó rendeletet Debrecenben, 1945. évi márciusi keltezéssel 1960/1945 M.E. szám alatt az ún. „Ideiglenes Nemzeti Kormány” adta ki. Az 1. paragrafus 1. pontja hazug és koholt vádak alapján megállapította „a volt M. Kir. Csendőrségnek, mint testületnek a felelősségét, ezért intézményét megszüntette és szervezetét feloszlatta. Ezzel a rendelkezéssel nemcsak a volt csendőrököt bocsátották el a szolgálatból minden ellátási igény nélkül, hanem a már régebben nyugdíjba ment csendőröknek és hozzátartozóiknak is minden illetmény, nyug és kegydíj igénye is — elenyészően csekély kivételtől eltekintve — megszűnt.

Ugyanez a rendelet intézkedett az ország közbiztonságának új megszervezése és egységes irányítás alá helyezése tárgyában is.

A rendelet a kihirdetés napján már életbe is lépett. Aláírta volt bajtársunk és egyik legmagasabb rendfokozatu katonánk Miklós Béla „miniszterelnök.” Ebben a kormányban vállalt miniszteri tárcát vitéz Fatagho Gábor altbgy., volt moszkvai katonai attasé, később a csendőrség felügyelője, aki a moszkvai tárgyalásokat vezette.

Az elkeseredés óriási volt és ezt még csak fokozták azok a hírek, amiket otthon rekedt, vagy már hazatért bajtársainkkal kapcsolatban közvetve, vagy közvetlenül kaptunk hazulról. A példa nélkül álló kegyetlen és törvénytelen jogfosztással szemben teljesen tehetetlenek voltunk és egyelőre nem tudtunk mást tenni, mint várni, amíg a cselekvésre valamilyen lehetőség adódik.

Ez is elkövetkezett, elég hamar. Bajorországban az emigrációs magyar ügyeket legfelsőbb fokon a müncheni Magyar Iroda irányította, melynek élén Henney Gusztáv szkv. vezds., volt külügyminiszter állt.

Egyik utam alkalmával, 1946. VI. 13-án megtudtam, hogy Millok Sándor, szoc.dem-párti államtitkár, hazaszállítási kormánybiztos is éppen a Magyar Irodában tartózkodik. Sikerült kieszközölnöm, hogy fogadott. Bevezetőben vázoltam az általános csendőr helyzetet, a köztünk keringő rémhíreket, amiknek eredményeképpen épp a közel múltban volt három tragikus halálesetünk: Pinczés Zoltán vör. és felesége, valamint Zékány Zoltán alez. öngyilkossága. Megkérdeztem Millokat, hogy mi a valóság otthon a csendőrök ügyében?

Millok válasza a következő volt: „Magyarországon a csendőröket épp úgy testületileg vonják felelősségre, mint Németországban az SS-eket. A mi bosszunk azonban nem fog 20 évig tartani, mint Horthyéké tartott velünk szemben.”

A továbbiakban tiltakoztam az ellen, hogy a törvényileg alapított testületet M.E. rendelettel oszlatták fel és megkérdeztem Millokat, hogy azok a csendőrök, akiket az igazoló eljárás során „Igazolt”-nak találunk számíthatnak-e a végzettségüknek és szakképzettségüknek megfelelő elhelyezkedésre a honvédségnél, vagy a rendőrségnél?

Millok válasza: „Szó sem lehet róla!” volt.

Ekkor még nem tudtam, hogy a volt csendőrökkel szemben nincs általános igazolási eljárás, csupán saját kérelemre egyéni. Az igazolás feltételei, az 1690/1945 M.E. rendelet 2 paragrafus 5. pont értelmében, a mi szemünkben egyenlők voltak a hazaárulással, vagy az esküszegéssel. Becsületére válják testületünknek, hogy alig volt olyan csendőr, akit „Igazolt”-ak és ezek állami szolgálata se volt hosszú életű.

Utolsó kérdésem volt, hogy azoknak, akik nem csapatszolgálatot teljesítettek, van-e kilátásuk állami szolgálatban való elhelyezkedésre? Millok válasza: „Nem! Állami szolgálatba csak azok kerülhetnek, akik az új demokrácia érdekében pozitív érdemeket szereztek.”

Beszélgetésünk mindvégig feszült légkörben folyt le, meglehetősen éles szökváltásokkal, de a végén azért kézfogással búcsúztunk.

Közben egy vöröskeresztes ápolónő, aki tudott Millokkal való beszélgetsemről, megkérte a Millokkal együttlévő Balla propaganda miniszter feleségét, hogy a szokásos hétfői esti Millok üzenetek keretében ismertessék a csendőrséggel kapcsolatos rendelkezéseket. Balláné ezt meg is ígérte. Magam az üzenetet nem hallottam, azonban többen, akik erről a beszélgetésről tudtak, vagy közvetve tudomást szereztek, figyelték a rádiót és annak ránk vonatkozó részét az alábbiak szerint mondták el, illetve írták meg nekem: „Millok Sándor hazatelepítési kormánybiztos németországi útjáról visszaérkezett. Útja során találkozott szegény zsidókkal, akik még ma is hontalanul bolyonganak és az országutakat róják. Találkozott csendőrökkel is, akik ahelyett, hogy hamut hintenének a fejükre és mea culpáznának, még ma is ócsárolnak bennünket.”

Jellemző az akkori magyar demokráciára az alábbi kis történet. A Magyar Irodának volt egy kis házi ebédlője is, amit Ordódy orvos vör. felesége vezetett. A Millokkal való beszélgetés után én is ott ebédeltem

velünk volt Balláné is. Rövidesen Millok is bejöttés odaszólt Ballánénak: „Kegyelmes Asszony indulhatunk.” Erre Balláné a következőképpen válaszolt: „Azonnal Méltóságos Uram, készen vagyok.” Nemsokára távoztak és utána kitört a hangos kacagás: Íme az új magyar Demokrácia. Ennek a beszélgetésnek a híre eljutott az angol zónába is és az ottani „Magyar Bizottság” hivatalos lapja a „Nyugatos” tárgyilagosan beszámolt róla.

Millok Sándorral való beszélgetés elég lehangoló volt, de nem csüggesztett el! A csendőrség feloszlításának alapjául szolgáló testületi felelősségen kívül egyik leggyakoribb vád volt, hogy a testület nyilas volt.

Abban az időben a volt H.M. 20. osztály tisztjei majdnem mind együtt voltunk, azonkívül a Cső. Fel-nél, valamint a B.M-ben beosztott több bajtárs is könnyen elérhető volt és tudtuk volna igazolni, hogy 1944. III. 19-e után a testület a belügyminisztériumon keresztül milyen erős német politikai nyomás alatt állott. Azonkívül utolsó szolgálati beosztásomból kifolyólag nálam volt még néhány eredeti ügydarab és feljegyzés, amelyek bizonyították a vád alaptalanságát. Például igen fontos bizonyíték volt egy kivonat a m. kir. drezdai V. csendőrkerületi pság. lkt. 1945. sz. helyzetjelentéséből, melyben a ker. pság. javasolta a testülethez beosztott F.N.Sz-nak „a testület köréből való azonnali eltávolítását és ezzel ennek a besugó rendszernek a megszüntetését.”

Továbbá tudtuk volna igazolni, hogy azok a tiszték, akiket az október 15-e után felállított egyes pártalakulatokhoz, mint pl. Nemzeti Számonekérő Szék, Fegyveres Nemzetszolgálat hivatalból kellett vezényelni: egymásután kérték a testülethez való visszavezénylésüket. A Nemzetvezető azonban elrendelte, hogy a F.N.Sz-hoz vezényelt tiszteteket nem lehet visszavezényelni, sőt ott mindig kell csendőrtisztnek szolgálni.

Ki tudtuk volna mutatni a bosszú és gyűlöletszülte testületi felelősségrevonás alaptalanságát és tarthatatlanságát is.

Mindenre azonban nem került sor.

Nagy öröme közben sikerült egy otthon maradt barátommal felvenni a kapcsolatot, kit a továbbiakban csak Kálmánnak nevezek. Kálmán civil ember volt és az egyik politikai párt vonalán jó és befolyásos összeköttetésekkel rendelkezett. Részletesen tájékoztattam a csendőr problémáról és megkértem, hogy járjon el illetékes helyeken és ha kedvező választ kap, akkor én küldöm az eredeti papírokat, esetleg, ha szükséges és érdemes, hajlandó leszek magam személyesen is hazamenni.

Ősz volt már, mire Kálmántól választ kaptam. Megnyugtató volt. Azt írta, hogy az amnesztia rendelet megjelent, várják a végrehajtási utasítást és ennek során a tömeges szabadonbocsátásokat. Rövidesen tehát mi csendőrök is hazamehetünk. Feszült hetek következtek.

Végre újabb levél jött Kálmántól. Az ügydarabokat nyugodtan elégethetem, ezek ma már nem érdekelnek senkit Magyarországon. Marad tehát minden a régiben?!...

Október vége felé azután ismét felvillant egy kis reménysugár. Régi jó barátom és bajtársam Dr. Boda József cső. örgy. látogatott meg Mayerhófi szállásomon. A Kormányzó urat kereste fel és közölte velem, hogy a Kormányzó úr az alkotmányos viszonyok helyreállítása során a

csendőrséget akarja elsőnek visszaállítani és ehhez egy tervezetre lenne szüksége, mely a rendelkezésünkre álló létszámadatok és az otthon kialakult helyzet figyelembevételével megindulási alapul szolgálna a Testület visszaállítására. Megkért, hogy vállaljam el ennek az elkészítését. Örömmel vállaltam. Megjegyezni kívánom, hogy Dr. Boda József busunkat a Kormányzó úr még Gödöllőről ismerte a kastélybeli-cső. örökülönitményi szolgálatból kifolyólag. Az egykori lovastüzér a reggeli sétalovaglások során többször is a Kormányzó úr kíséretében volt.

Pár hét alatt elkészült a tervezet és 1946. XII. 5-én, otthoni régi jó barátommal Dr. vitéz Váczy György (ügyvéd, földbirtokos) országgyűlési képviselővel személyesen jelentkeztünk Welheimben a Kormányzó úrnál. Mindkettőnk már régen ismert és igen szívélyesen fogadott. Dr. vitéz Váczy György a törvényhozásban a szolnoki kerületet képviselte és innen volt az ismeretség. Én pedig mint a kormányzósággal kapcsolatos különleges szolgálatok ellátására felállított csendőrsztály segéd tisztje, majd pedig mint a királyi kastélyban elhelyezett csendőr örökülönitmény parancsnok-e és parancsnoka éveket töltöttem Gödöllőn.

A Kormányzó urat üdvözlötük névnapja alkalmából, majd rátértünk jöveteleink céljára. A Dr. vitéz Váczy Györggyel folytatott beszélgetés főleg az otthoni és az emigrációs politikai kérdések körül forgott. Tőlem igen melegen érdeklődött az otthoni és az emigrációs csendőrök helyzete felől és nagy elismeréssel beszélt testületünkről. Helyzetmegítélése szerint a magyar békeszerződést 1947 tavaszán megkötik és utána három hónapon belül a szovjet hadseregnek ki kell vonulnia az országból. Így — számítása szerint — 1947 őszén már haza is térhetünk. (Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a Kormányzó úr helyzetmegítélése az adott körülmények között, amint annak háttéréről tájékoztatott, reális volt.)

Mint mondta, ő már fáradt, megviselt öreg ember és törvény szerint ma is az ország kormányzója. Tisztségét azonban csak addig akarja megtartani, amíg helyreáll az alkotmányos rend és helyét a nemzet által alkotmányosan választott fiatalabb utódjának átadhatja. Az alkotmányos rend helyreállítását a csendőrség nélkül elképzelhetetlennek tartotta.

Nagy vonásokban ismertettem a tervezetet (L! IV. Fejezet) amit a Kormányzó úr figyelmesen végighallgatott és néhány inkább elvi jelentőségű megjegyzést tett. Ezeknek az volt a lényege, hogy a múltból lehetőleg mentsük át mindazt, ami erkölcsi érték, a leendő csendőrségi szervezetet pedig igazítsuk hozzá a változott idők követelményeihez. Szöbakerült — egy esetleges hazatérés esetén — a Kormányzó úr személyi biztonságának kérdése is. A volt testőrséget ugyanis 1944. X. 15 után megszüntették, tagjainak sorsa ismeretlen volt. Jelenttem, hogy vállaljuk a személyével kapcsolatos biztonsági szolgálatot. Búcsúzáskor figyelmeztetett beszélgetésünk szigorúan bizalmas jellegére.

A következő év 1947. II. 14-én jelentkeztem ismét a Kormányzó úrnál. Megköszöntem a Csendőrnapi rendszeresítését, ami az emigrációban a legerősebb összekötő kapocs lett közöttünk. A beszélgetés többi része az időszéri kérdések körül forgott. Ez volt az utolsó személyes találkozásom a volt Legfelsőbb Hadurunkkal.

Valósággal meglepetés erejével hatott midőn 1947 április havában több gyűlésről is megkaptuk a Budapesten megjelent „Demokrácia” c. hetilap 1947. II. 10-iki, 25-iki és III. 5-iki számait. A két utóbbi számot sajnos a háború közepén elvesztettem, így csak a február 10-iki számom van meg. Rendkívül érdekes tartalma miatt az alábbiakban közlöm Kulcsár Lászlónak a nyugatos kérdéssel foglalkozó cikkét:

„A nyugatos csendőrök problémája.

Az amerikai zónában több táborban 15,000 magyar csendőr él. Mint az amerikaiak mondják: velük van a legkevesebb baj. Fegyelmezettek, tiszták és rendszeretők. A baj csak az, hogy minden hazai reakciós mozgás belekeveri ennek a rétegnek a létezését a mahinációikba. Itt is inkább, mivel ezek parancsnokságok alatt zárt keretekben élnek. A magyar kormányzat tudja, hogy ezt a réteget sem terheli kollektív felelősség nyugatra távozásukért.

A csendőrök 80 %-a nem háborús bűnös és örömmel térne vissza hazájába. A megoldás módja a demokratikus átnevelés keresztülvitele kiindult bizottságok útján a csendőr táborok átvizsgálására, hogy ez a tábori káder, mely 15,000 ember hontalanságának pokla a nyugatos kérdés felszámolásával együtt eltűnjön végre Európából.

A Demokrácia napi renden tartja a nyugatos kérdést. Következő számainkban ankétszerűen foglalkozunk a problémával: Mi történjék a különböző táborokban kallódó és kivándorlási ügynökök hálójában vergődő 15,000 magyarral.”

Figyelmesen átolvasva a jóindulatu, de súlyos tévedéseket tartalmazó cikket az láttam, hogy bár a nyugatos kérdés otthon nagy port vert fel, csendőr részről eddig még nem volt semmi hozzászólás. Összeállítottam egy tanulmányt, melyben részletesen kifejtettem az egész messerszerűen felnagyított „csendőrkérdés”-t. Hivatkoztam a szomszéd államok példáira és javaslatot tettem a megoldás módjára. A tanulmányt közvetve eljuttattam Kálmánhoz, Budapestre azzal a kéréssel, hogy először mutassa be Nagy Ferenc miniszterelnöknek és ha Nagy Ferenc a közzétételt időszériének látja, akkor adja át közlésre a „Demokrácia” szerkesztőségének. A tanulmány — sajnos — sohasem jelent meg. Nagy Ferencnek ugyanis közben hivatalos ügyből kifolyólag Svájcba kellett utaznia és ezt az alkalmat használta fel Rákosi Mátyás, hogy a csendőrséget szervező ellenében és lemondassa. Ez 1947. V. 12-én történt és Nagy Ferenc már nem tért vissza Magyarországra, hanem Svájcban megvárta családját és kivándorolt az U.S.A.-ba.

Még ugyanebben az évben, a nyár folyamán arról értesültünk, hogy az amerikai zónában megkezdődött a német őrszázaljak felállítását. Kilátás volt rá, hogy sikerül esetleg egy-két magyar őrszázaljat is felállítani. Egyik legmagasabb volt előjárónk azonnal összeköttetésbe lépett Münchenben a Magyar Irodával. A válasz rövidesen megjött: őrszázaljakról szó sincs! Az amerikai hatóságok csupán német üzemi őrségeket állítanak fel és az Arbeitsamt-ok útján lehet oda jelentkezni. Így az a

szép elgondoljunk, hogy a csendőr őrzészlóaljbán — hazamenetel esetére — egy tágabb keretet is el lehessen rejteni, kútba esett.

1947. VIII. 20-án az altöttingi zarándoklat alkalmával Schloss Guttenburgban megalakult az emigrációs idgl. magyar kormány és a zarándoklatra összegyűlt képviselők is gyűlést tartottak. Az alakulás hatása a következő hónapokban már érezhető volt, megélnékült az emigrációs politikai és katonai élet. Münchenben és Passauban egymást érték a megbeszélések. Esetenkint jelenteni kellett a létszámadatokat. A budapesti rendfenntartásra tervezett honvéd karhatalmi ezred és cső. karhatalmi zlj. felállítására azonban soha nem került sor. A papírmunkánál nem jutottunk tovább.

Az utolsó komoly lehetőség 1949. VIII. végén mutatkozott a volt M. Kir. Csendőrség esetleges alkalmazására nézve. Mr. X, egy külföldi megbízott kérésére sürgősen el kellett készíteni egy tájékoztató jelentést a csendőrség szervezetéről, rendszeresített létszámáról és a jelenlegi tiszti és legénységi létszámhelyzetről. A kért jelentések elmentek és ezzel az ügy le is zárult.

Az érdeklődés hátterében a kelet és nyugat között kiéleződött és nagyon feszültté vált politikai helyzet állott. Erre az időre esett a berlini légi híd és a két külön német állam megalakulása. A háborús veszély elmúltával az esetleges alkalmazás lehetősége is elesett.

III.

Az amerikai hatóságok 1949 őszén kapták meg azt a tiltó rendelkezést, mely a magyar katonaviseltekre, csendőrökre, vitézekre, leventékre és a magasabb állású köztisztviselőkre vonatkozott. A katonaviseltekre és a köztisztviselőkre vonatkozó tiltó rendelkezést később feloldották, a többiekét azonban nem. Úgy látszott, hogy a kivándorlási reményeink az U.S.A.-ba kútba estek. Szerencsére, csak átmenetileg.

A következő év, azaz 1950 április elején kaptam néhai Olchváry-Milvius Attila vörgey. úr üzenetét, hogy nagyon fontos csendőr ügyben azonnal keressem fel. Mint a vörgey. úr írta „Régi tiszteletreméltó otthoni cégünk van a legsúlyosabban érintve. Nagyon, nagyon fontos ügyről van szó és biztosan számítok Reád.” Lehetőleg sürgősen válaszolni kellett egy amerikai megbízott által a vörgey. úrnak átadott kérdő pontokra. Mint a megbízott Mr. Jacobs (állítólag őrnagy) mondotta, a válasz döntő fontosságú a csendőrök kivándorlása szempontjából. Az ügy szigorúan bizalmas volt.

Nagyon nagy nehézségek előtt állottunk, mivel a kérdések úgy szervezeti, mint személyi vonatkozásban visszamentek egészen a testület alapításáig. Időrendi sorrendben névszerint kívánták a honvédelmi miniszterek, felügyelők, a H.M. és B.M. osztályvezetők felsorolását, továbbá részletesen a csendőrség szolgálatának ismertetését. Különös súlyt helyeztek a csendőrségnek a két világháború közötti működésére, továbbá részletkérdésekben is érdeklődtek testületünknek a II. Világháború alatti tevékenységéről. Ilyen részletkérdések voltak pl. A csendőrség szerepe az állítólagos 1944. VI. 2-ra tervezett puccsal, az október 15-iki események-

el, a ghettókkal és a zsidó deportálásokkal kapcsolatban. Szerencsére kihozott 20. osztálybeli iratok között volt jó néhány, amit kiválóan fel tudtunk használni. Azonkívül megtudtam, hogy Nagy József cső. bs-am. al egy egész háborús évfolyam „Csendőrségi Lapok” van bekötve. Bajársam ezt készségesen kölcsönözte és ez nagyon nagy segítséget jelentett a memorandum összeállításánál.

Közben értesültünk, hogy a tiltó rendelkezés következtében a Würzburg-i kikérdezés után két csendőrtől a regisztrálást visszavonták.

Május végéig elkészültünk magyarul az összeállítással. Ezt a vörgey úr fordította németre és a veje németből angolra. Ezt az angol fordítást adtuk át Mr. Jacobsnak. Mindkettőnknek aláírásunkkal (név és rendfokozat) továbbá tiszti becsületszavunkkal kellett megerősíteni, hogy amit írtunk, az a tiszta valóság.

Június első napjaiban újabb levelet kaptam a vörgey úrtól. Halasztatlan ügyben azonnal keressen fel. A memorandummal kapcsolatban további részlet és aktuális kérdésekre kellett választ adni. Ez is megtörtént. A memorandum sorsáról többet nem hallottunk.

A müncheni Magyar Iroda 1951. VII. 28-iki körleveléből tudtuk meg, hogy a csendőrök, leventék, vitézek stb. kivándorlására eddig fennállott tiltó rendelkezést, amelyet elvben már hónapokkal ezelőtt megszüntettek, most gyakorlatilag is hatályon kívül helyezték.

A végrehajtási utasítás is megérkezett az európai D.P. Commission központjába és ennek eredményeként megkezdődött az érdekeltek tömeges behívása processingre. A tilalom feloldása érdekében egyes amerikai magyar szervezetek, valamint a müncheni Magyar Iroda is sokat fáradozott.

A memorandumra kapott és Hoover az F.B.I. volt főnöke aláírásával ellátott dicséret elismerés tudomásom szerint a torontói Csendőr Múzeumban van. Magam 1952. februárjában szintén kivándoroltam az U.S.A.-ba és a nyilvántartás további vezetését egy Európában visszamaradt és azóta elhunyt idősebb bajtárs vette át.

IV.

Mint az előbbieken említettem a Kormányzó úr legfelsőbb parancsára egy tervezetet kellett készíteni a csendőrség visszaállítására. A tervezet elkészítésénél az alábbi szempontokra kellett tekintettel lenni:

A felső vezetésben a hármas tagozás H.M., B.M., Cső.Fel a kisebb nagyobb surlódások és zökkenők ellenére is jól bevált és a nyugodt békeidőkben a fejlesztés inkább a korszerűsítésre, mint a nagyobb szervezeti változtatásra irányult. A területvisszacsatolásokkal, főleg azonban az erős háborús igénybevétellel és fokozott követelményekkel kapcsolatban azonban mindinkább előtérbe került a közbiztonsági szolgálat átvezetésének szükségessége. A vonatkozó rendelet — sajnos — későn, már csak a háború vége felé került kiadásra. Ez a rendőrség katonai átszervezése tárgyában kiadott és 1944. XII. 2-án kelt 6220/1944 M.E. számú rendelet is fenntartotta a hármas tagozást, sőt azt tovább fejlesztette. A 2. paragrafus szerint ugyanis:

„A m.kir. csendőrség és a katonailag szervezett m.kir. rendőrség egy-egy egységes vezetés alá kerül. Az egységes vezetést a csendőrség és rendőrség felügyelője látja e.”

A háborús szükséghelyzet miatt ez a kinevezés már korábban, az október 15-iki változások után megtörtént és Finta László altbgy. úr volt az első felügyelő.

Mint a bevezetésben is említettem a H.M. osztályok visszamaradt törzsei épp a rendelet kiadásának napján hagyták el Budapestet és a rendelet végrehajtási utasítása a 912/el.n.I.a.1944. számú körrendelet március 1-én csak kitelepítési helyünkön Gyepü II-n került kiadásra 1945. I. 20-án.

A teljesség kedvéért szükségesnek tartom a személyi rendelkezéselem megemlítését is. A rendelet II. fejezete szerint:

„13. paragrafus A rendőrség jelenlegi tagjai új kinevezéssel válnak a katonailag átszervezett m. kir. rendőrség tagjaivá.

14. paragrafus. Átvételre csak azok jöhetnek tekintetbe, akik a honvédségi feltételeknek minden tekintetben megfelelnek. Az elbírálást egyenként kell foganatosítani.

17. paragrafus A Nemzetvezető és a H.M. által történt kinevezéseket a Honvédségi Rendeletekben közzé kell tenni.”

Nem akarok most annak bírálatába bocsátkozni, hogy 3-4 hónappal az összeomlás előtt célszerű és kívánatos volt-e az amúgy is túlterhelt és szétesés előtt álló rendőrségi szervezetet megbolygatni. Csupán megjegyezni kívánom, hogy a 14. paragrafusban említett „egyéni elbírálást” az adott körülmények között meg se lehetett kezdeni. Az új (katonai) kinevezések nem történtek meg és így a Honvédségi Rendeletekben nem is lehetett kinevezést közzétenni. Emlékezetem szerint csupán egy katonai kinevezés történt a rendőrségnél. A Nemzetvezető Hódosy Pál csendőrezredest, (1914. okt. évf. 1942. okt. 29-iki rang) soron kívül rendőr vezérőrnaggyá és a rendőrség felügyelőjévé nevezte ki.

Az I. fejezetben már láttuk, hogy az Ideiglenes Nemzeti Kormány Debrecenben 1945 március havában kiadott 1690/1945 M.E. számú rendeletével a csendőrséget megszüntette és a csendőrség felállításáról intézkedő 1881. évi II. és III. tc-et hatályon kívül helyezte.

Ez a szervezés szakított a katonai jelleggel. A rendelet 5. paragrafus (1) bekezdés szerint: „A magyar állam egész területén a belügyminiszter legfelsőbb felügyelete és ellenőrzése alatt a magyar államrendőrség gyakorolja az összes rendőrhatósági jogokat és látja el a rendőrközegei útján a rendőri szolgálatot.”

A 7. paragrafus szerint pedig: 1. „A belügyminiszter közvetlen felügyelete alatt Budapesti Főkapitányság és Vidéki Főkapitányság létesítendő, mint II. és III. fokú rendőrhatóságok.”

Az új rendőrség megszervezéséhez a kormány és a kommunista párt nagy erővel láttak hozzá és Rajk László belügyminiszternek a költségvetési évre bejelentett adatai szerint a rendőrség költségvetése 384 millió forint volt, létszáma 35.000 fő, 3 rő.altbgy. és 25 rő.vörgy.

Erdemes megemlíteni, hogy ugyanakkor a honvédség költségvetése 208 millió forint volt és a trianoni „békeszerződés”-ben engedélyezett magyar véderő is mindössze 35.000 fő volt.

Otthon tehát már meg volt egy erős, kiépülőben lévő rendőrszervezet, amit nem lehetett figyelmen kívül hagyni. Ezzel szemben állott a teljesen szétvert, intézményeitől megfosztott és erősen kivérzett csendőrség, melynek tulajdonképpen még a számszerű adatait se ismertük, ami meg lehetne indulni. Mindössze egy biztos adatunk volt. Az 1945. március 1-i 629 fős csendőr csapattiszti karból csupán 217 volt rendszerezett cső. alakulatoknál, a többi szétszórva, hadibeosztásban és harcban rogtonzott karhatalmi alakulatoknál és nem rendszeresített helyeken. A legénységre nézve még csak megközelítő adataink se voltak.

Ezenkívül a csendőrség azonnali visszaállításának ellene voltak a csendőrség tradíciói, a csendőrség szolgálatának éveken át történt szüneteltetése és az ez alatt az idő alatt ellenünk folytatott nagyon erős lényeges propaganda is.

A.) Ilyen körülmények között rendszerváltozás esetére csupán egy megoldás kínálkozott: a már meglévő és működő rendőrség keretében kezdeni meg a testület felépítését teljesen előlről a már ismertetett 6200/1944 M.E. számú rendelet figyelembevételével. Ehhez szükségesnek mutatkozott:

1.) Egy főfelügyelő kinevezése a tábournoki karból (honvéd, vagy csendőrtiszt),

2.) A volt H.M. és B.M. osztályok, valamint a főfelügyelő törzsének működésbe állítása,

3.) A vidéki főkapitányságon belül, de a vidéki főkapitánytól függetlenül a Cső. Fe. felállítás.

Szállítás szempontjából — időnyerés és szállítástechnikai okokból is — a rendes hazaszállító szerelvények igénybevétele mutatkozott célszerűnek. Az irányítás az utolsó állomáshelyre történt volna, ahol a hazakezert csendőröknek a területileg illetékes rendőr szervnél kellett volna jelentkezni nyilvántartásba vétel végett. Külön kellett intézkedni az elszakított területeken szolgálatot teljesített cső. egyénekre nézve.

A részletintézkedések csak hazatérés után következhetnek volna az akkori otthoni helyzet ismeretében. Vajon fel lehetne-e állítani néhány csendőrkerületet a megmaradt tiszti és legénységi állománnyal, vagy pedig célszerűbb lenne — átmenetileg — beleilleszkedni a meglévő csendőri szervezetbe.

Mindenesetre szükség lett volna valami átmeneti időre, mialatt a csendőrség annyira megerősödött volna, hogy a szolgálatot országosan, újból elvéthette volna.

A tervezet célja volt csupán elvi alapokat szolgáltatni a meginduláshoz. Az egységes közbiztonsági szolgálat végső szervezete csak otthon alakulhatott volna ki az átmeneti idő után.

A tervezetet 1946. XII. 5-én elfogadta a Kormányzó úr az 1947. XI. 20-án a Münchenben tartott közbiztonsági értekezlet és 1949 augusztus végén a már előbb a II. fejezetben említett Mr. X. is.

B.) A csendőrség visszaállítására vonatkozó tervek során meg kell említenem az ausztriai traunfalli csendőr táborról, mely 1945 április végétől október végéig állott fenn. A táborban a visszavonuló csendőr alakulatok kerületenkint helyezkedtek el és ha a tábor továbbra is fenn-

maradt volna, akkor a II., III. és VII. cső. kerületek már lényeges em-beranyaggal, míg az I. és VIII. kerületek ugyan jóval kevesebb, de mégis jelentős létszámmal tudtak volna beleilleszkedni az előbbi A.) pont alatti megindulásba.

C.) Két komoly és tartalmas tanulmányt állított össze néhai Domonkos László örgy. bs-unk. Az elsőt még 1950-ben Németországban és tárgya volt „Csak egy közbiztonsági szerv, vagy újra közbiztonsági szervek?” Tanulmányában arra a következtetésre jutott, hogy:

„A jövőben a közbiztonsági feladatok megoldását csak egy közbiztonsági szervre kell bízni” és az ország felszabadítása esetére az emigrációban

„a közbiztonsági szolgálatot majdan egyedül ellátó új közbiztonsági szerv felállítását kell előkészíteni.”

A második tanulmánynak tárgya „Az új közbiztonsági szervnek alárendeltsége” volt. A tervezet szerint az új katonai jellegű közbiztonsági szervet — függetlenségének és pártatlanságának megóvása céljából — függetleníteni kell a mindenkori kormánytól. Ez a szerv a főparancsnokkal együtt önálló költségvetéssel közvetlenül csak az országgyűlésnek és az államfőnek lenne alárendelve.

D.) Nem hagyhatom említés nélkül azt a komoly munkát, melyet bajtársaink Bánfai József lovas csendőr indítványára 1947. VI. 21-től Grazban (Stmk., Ausztria) mint „Magyar Csendőr Bajtársi Asztaltársaság” (cím: Geidergürte Baracke), majd mint Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség Jegenyés Pál főtörm., néhai Karsay Jenő alez., továbbá 1951. II. 1-től Salzburgban Folkusházy Lajos ny.á.altbgy., volt felügyelő vezetése alatt (cím: Ungarische Kameradschaft, Sterneckt Str.9.) s utódaik azóta is megszakítás nélkül végeznek. Bátor és önzetlen kezdeményezésükkel az összeomlás után hazulról menekülő és kint szétszóródott csendőr bajtársakat fölkarolták, a kivándorlások megindultával világszervezetünk alapjait lefektették, az összeköttetést fönntartották és szolgálják ma is a csendőr testület rehabilitálását és jövőjének megalapozását.

Folkusházy altbgy. úr eredetileg nem volt csendőr, 1935-ben jött a honvédségtől a testület élére, mint felügyelő. Az emigrációban — elődje kivándorlása folytán — csupán 1950 októberében vette át a csendőr ügyek intézését. Tartozom nemes emlékének azzal a tárgyilagos megállapítással, hogy magas kora és nehéz körülményei ellenére is munkáját olyan lelkesedéssel és odaadással végezte, hogy ez mindnyájunk számára követendő például szolgált.

E.) Értesülesem szerint hasonló természetű előkészületi munkák mást is folytak, azonban azok részleteiről nincs közelebbi tudomásom.

V.

Volt Kormányzó urunkkal a levélbeli kapcsolat az 1947. II. 14-iki jelentkezésem után is megmaradt. Az alábbiakban néhány szemelvényt közlök 2 levélből. Ezek hűen mutatják, hogy vélekedett Legfelsőbb Hadurunk a volt M. Kir. Csendőrségről.

Estoril, 1950. II. 15.: „Érdekelne tudni, hogy hány csendőr van hazánkon kívül nyilvántartva.” — „A csendőrség volt — meggyőződésem szerint — Magyarország legjobb intézménye.” — „Ha visszatérhetünk hazánkba a csendőrség megszervezése lesz a legsürgősebb és a régiüket korhatár nélkül vesszük vissza.” (A jelentés elment.)

Estoril, 1953. V. 9.: „A magyar csendőrség volt meggyőződésem szerint a legjobb és a legmegbízhatóbb közbiztonsági alakulat a világon.” — „Tartsatok össze, hogy tudósításaitok mindenkihez gyorsan eljuthassanak.” —

Hasonló szeretettel és melegséggel emlékezett meg József kir. herceg öfelsége is testületünkről. Szemelvények 2 leveléből:

Regensburg, 1950.II.11.: Ez a levél megérné, hogy teljes terjedelmében ismertessem. Röviden a tartalma: A királyi fennségnek gyermekkorában annyira tetszettek a kakastollasok, hogy 12 éves korában kisuccsával együtt elhatározták, hogy ők is kakastollasok lesznek. Édesatyja sokszor dicsérte a kakastollasokat. Felnőtt korában, már mint katoná tapaszta, hogy a kakastollasok:

„Mindig ott voltak, ahová sötét órák nehéz helyzete állította őket. Hivatásuk hősei voltak. Így tanultam meg őket őszintén tisztelni.”

„A kakastollasok szívemhez nőttek az első világégésben, mert megbízhatóságuk mindhalálig jelképezte őket, hősiességük mulhatatlan emléket emelt nekik.” — „Szeretettel gondolok a még élőkre és áldom az elesettek emlékét.”

Regensburg, 1952.II.8.: „Erős a hitem, hogy derék, oly sokszor bevált testületük régi szép hírnevét újból meg fogja alapítani az új Magyarországon.”

Az alábbi idézet Eckhardt Tibor (1888—1972) leveléből való:

New York, 1952.II.28.: „A testületi szellem és a bajtársiasság fenntartása az emigrációban kétszeres jelentőséggel bír, mert megőrzi a múltból ami jó volt és meggazdagodik külföldön azokkal az értékekkel, amelyekre az emigráció, annak tapasztalatai tanítanak.” — „Ne hadakozunk a múlttal, hanem készítsük elő a jobb jövőt.” Elgondolásunk meggyezett Eckhardt Tiboréval.

Utoljára hagytam Ottó kir. herceg. trónörökösrel való találkozásomat. Öfensége hugával Adelaide kir. hercegnővel 1950. VII. 14-én meglátogatta a magyar tábor Pssau-Waldwerke-ben. A táborvezető megkért, hogy vegyek részt a kíséretében. Megszemlélte a tábor, majd rövid beszédet tartott az egybegyültekhez. Dicsérte a magyar emigráció helytállását és válaszolta a feszült külpolitikai helyzetet. Megkérdeztem, mi lesz a magyar légióval. háború esetén azonnal meg lesz és a magyar lobogó ott lesz az U.S.A. oldalán — válaszolta a trónörökös. Amikor megtudta, hogy csendőr voltam, nagyon melegen érdeklődött emigrációs és otthoni helyzetünk felől és elismerőleg emlékezett meg testületünkről.

VI.

Tanulmányom kissé hosszabbra nyult, mint megindulásakor gondoltam. Csak munka közben jöttem rá, hogy a teljesség, az időbeli sorrend és az

összefüggések könnyebb megérthetősége végett több olyan részletre is ki kellett térnem, ami eredetileg nem volt szándékomban.

Úgy érzem, hogy jó három évtized távlatából is köszönetet kell mondanom volt Legfelsőbb Hadurunknak és József kir. herceg Őfenségének, akiknek vértanu testületünk iránti nagyrabecsülése és erkölcsi támogatása biztos támaszunk volt az emigrációs élet útvesztőiben.

De köszönettel tartozom — rendfokozatra való tekintet nélkül — azon honvéd és csendőr bajtársaimnak is, kiknek bizalma lehetővé tette, hogy a közös cél érdekében nem a fölé és alárendeltségi viszony, hanem az őszinte bajtársiasság szellemében éveken át együtt dolgozhattunk.

Mondhatná valaki, hogy kárbavesztett fáradság volt, mert csendőr vonatkozásban a fő kitűzött célt, a Testület visszaállítását nem értük el. Erre csak azt válaszolhatom, hogy mindent megtettünk, ami az adott körülmények között lehetséges volt. De amikor egy-egy hírre felvillant egy kis reménysugár, majd hirtelen eltűnt, megdöbbenve láttuk, hogy a mi ügyünk nem az emigrációban, de nem is Budapesten, hanem Moszkvában dől el és a csendőrkérdés csak függvénye a nagy magyar tragédiának és a szétdarabolt Kárpát-medence problémájának.

Elértük azonban mindazt, ami az akkori helyzetben és a sokszor nagyon-nagyon ellenséges légkörben elérhető volt. És pedig:

Az U.S.A.-ba a hatóságok feloldották a csendőrök bevándorlási tilalmát, sikerült lemosni a ránk kent sok hazug rágalmat és bebizonyítottuk a külföld felé is, hogy a volt M.Kir. Csendőrség testületileg nem volt háborús bűnös és hogy

a volt M.Kir. Csendőrség nem volt nyilas.

Mint utólag megtudtuk, a volt M.Kir. Csendőrséggel szembeni hangulatváltozásban a különböző beadványokon kívül nagy szerepet játszottak azok a jelentések is, amelyeket a különböző csendőr egységek által a megszálló hatalmak alkalmazásában teljesített szolgálatokról kaptak az illetékes katonai hatóságok és polgári szervek. (A Magyar Nemzeti Bank csendőr őrsége, a traumfalli tábor, stb.) És amint azt Mr. X a már említett 1949. augusztus végi megbeszélésen hangoztatta, újból büszkén nézhetünk bárki szemébe, ha a külpolitikai helyzet alakulása folytán az akkori elgondolások valóra válnak, a volt M.Kir. Csendőrségre még rendkívül fontos feladat várt volna.

A tanulmány alapját eredeti levelek, feljegyzéseim és eredeti kiadványok képezték. Ezek több, mint három évtizede pihentek és nem is szándékoztam őket nyilvánosságra hozni. Dr. Kiss Gyula bajtársunk azonban megkért, hogy mindezt foglaljam össze a Bajtársi Levél jubileumi, 1980/2. száma részére, hisz ezek, mint írta „a Testület későbbi elbírálásánál fontosak lehetnek.” Helyhiány és az ügy természete miatt sok mindenre nem térhettem ki. Szeretném hinni, hogy ez nem megy a tárgyilagosság és a pontosság rovására.

Ezenkívül úgy éreztem, hogy ezzel az összeállítással tartozom volt Testületünk, valamint a hősi halálban és mártíromságban megdicsőült bajtársaim emlékének is. Ők a legszentebbet, életüket adták a Testületért és az örök Magyarországért. Méltán várhatják a szerencsés túlélők-

öl, hogy a legtöbbet tegyük meg a Testületért és érettük.

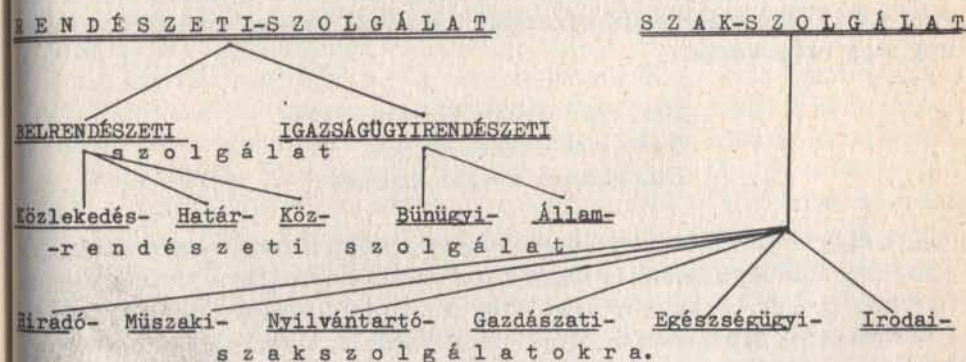
Tragikus elégtétel, hogy az események minket igazoltak és meglátásaink kísérteties pontossággal követték egymást. Nem tudjuk mit hoz a jövő! Az ideológiai háború talán közeledik a végkifejlődéshez. Bármilyen jénjék is hitünk sziklaszilárd: egy új Magyarországon és a Magyar Golgota végén ott van a Szent Kereszt, mely immár 2000 év óta hirdeti:

Feltámadunk!

Domonkos László:

A közbiztonság

A tanulmány 1952-ben, aug. 20-án kelt az emigrációban és 125 oldalon tárgyalja egy új közbiztonsági testület szervezési elveit, felállítását és szolgálatait. Az I. részben foglalkozik azzal az alapvető kérdéssel, hogy csak egy közbiztonsági szerv, vagy újra közbiztonsági szervek legyenek? Maga a közbiztonsági szolgálat feloszlik:

A II. részben a testület alárendeltségéről további jellegéről ír, katonai, polgári, valamint, hogy katonai vagy polgári BTK legyen.

Célja a tanulmánynak, hogy az eddiginél jobban és tökéletesebben oldja meg a közbiztonsági kérdéseket. Ez akkor érhető el, ha a múltból tárgyilagos kritikával átmentjük — nem azt, ami jó volt, hanem — ami jönnek ígérkeznek a jövőben az új viszonyok mellett is és ehhez hozzáadjuk a helyesnek vélt új gondolatokat.

A jelleg kérdésénél e kritika alapján azt szűrte ki a szerző, hogy az új közbiztonsági szervet a fegyveres erő részeként, megválogatott és magas erkölcsi nivón élő egyénekből kell megszervezni. A katonai BTK hatálya alá rendelt tagjait a pártpolitikától teljesen el kell tiltani.

Mindezen jellemzők együttes hatásaként az új közbiztonsági szerv katonai jellegűvé lesz és olyan testületi szellem formálódik ki benne, amelyre a szükséges szervezés, kiképzés és nevelés mellett egy pártatlanul és szakszervezően működő fegyverrel meztelen közbiztonsági szervet biztosít az országnak. A következő fejezetben a tanulmányra beérkezett véleménye-

ket ismerteti, s örömmel állapítja meg, hogy mind az emigráció sajtója, mind azok, akik egyénileg reagáltak, általában elismeréssel és szívesen fogadták ezt a szakmunkát.

A II. rész utolsó fejezetében az új közbiztonsági szerv elnevezésével foglalkozik azzal, hogy Független Magyar Rendőrség, vagy Független Magyar Csendőrség látszik alkalmasnak. A magyar nyelvben ugyanis ezek a szavak fedik a közösség biztonsága felett örökös testület és személyek fogalmát. Végül is e kérdésben a választást a szerző „kedves olvasóira, a döntést pedig — az arra egyedül illetékes — törvényes magyar országgyűlésre hagyja.” Nem tartja ugyanis illendőnek, „lévén e tanulmány szerzője csendőr, hogy ebben a kérdésben véleményt nyilvánítson.”

Jegenyés Pál:

Visszaemlékezés

Most, mikor ünnepeljük a m. kir. Csendőrség 100. évfordulóját a magyar költő Gyóni Géza jut eszembe, aki jóval az első világháború előtt írta meg ezt a verset:

*„Vért szűr a pajzs Hispániában,
Rengenek a sötét hegyek,
Bús fürtnek a halál szüretre.”*

Az akkori idők Habsburgellenes hangulatában bizony nem volt ez több, mint egy tollforgatással is foglalkozó vidéki néptanító ifjonti lázadása. Azonban mikor csakugyan vért szűrte a pajzs a kárpáti sötét hegyekben, s vért szűrtek a prsemiszli erdők beton falai is, Gyóni Géza m. kir. tart. zászlós úr boldogan csatolta fel kardját és elindult egészen a krasznajarszki hadifogolytábor halálos priccséig, hogy mint Balassa, Petőfi után a legnagyobb magyar katonaköltő, a hűség, hazafiság rettenthetetlen lantosa kint kiáltja oda minden destrukciónak:

*„Csak egy éjszakára küldjétek el őket,
Gerendatöréskor szálkakeresőket,
Csak egy éjszakára...”*

Ezek után emlékezzünk a múltra! Testületünk tagjai hatalmas áldozatok árán, a legnehezebb körülmények között is helyt álltak esküvel fogadott kötelelességeiknek mindaddig, amíg el nem jött egy új éra kezdete és annak következményeként felszámoltattunk Testületünkben és hivatásunkban. A lavinaomlás Hazánkkal és Nemzetünkkel együtt porrázústa létünket is. Azonban ezt a tragédiát nem szabad egyéni szemmel nézünk, mert itt nem egyéni, sem nemzet, vagy ország létét érte tragikus sors, hanem egyé vált Európa egy modern Mohács siralmában és pedig

zért, mert át kellett alakulnia. Részünkről egy új világ vette kezdetét, aminek alapvető tövényei teljesen felfordították a mi — különösen társadalmi — felfogásunkat és berendezéseinket. Az átalakulás szükségességét célozta lavinaomlás véres és súlyos ár azért, hogy magunkra döbbenjünk vétkeink miatt. Sajnos nekünk a tisztuláshoz nem a pokol tornáca, hanem a gyehennák tüze jutott, mert nekünk, az Isten kegyelméből megmaradtaknak meg kell tisztulnunk. Fel kell ismerni, hogy melyik az a híd, ami átvezet bennünket a régiből az új világba és tudnunk kell, hogy mit kell a romok alatt hagyni örökre és mit kell tíz körömmel annan kikaparni, hogy megfeleljünk az új korunk haladó szellemének és megfeleljünk a jövő becsületes és tisztaságon felépülő új világnak.

Készülünk egy második honmentésre, felépítésére a szabad világban ahol korlátlan eshetőségek és kimeríthetetlen kútforrások állanak rendelkezésünkre az erők közös összefonódása terén. Amíg hazánkban golgotákat járnak testvéreink, amikor mártírokat, szenteket szülnék hitért, becsületért és értünk Ők! Mi gondolkozhatunk azon, hogy jogunk van-e lejtejni szánkon azt a szót, hogy „csendőr”?

Szedjük össze és csoportosítsuk egy kicsit „létünket” és nézzünk bele tisztán helyzetünkbe. Szortírozzuk az eseményeket, mint azt ami dicső helyzetünknek tényezői, kapunk egy tiszta képet, amiből meg fogjuk látni miből mit, hol és mennyire kell reparálni, hogy végre egymás szemébe nézhessünk igaz csendőr becsülettel.

Van-e testületünk? Nincs. Ez annyit jelent, hogy volt Testületünket fenntartó összes törvények, szabályzatok, utasítások, melyek létünk alapját képezték megsemmisültek. Tehát jogvesztettek lettünk hivatásunkban. Hogy miért? Igen egyszerű. Mert az új éra a haladó szellem törvényei alapjára helyezi mindazon jogokat, melyek a jövő irányító rugói fogynak lenni. Azok a szabályzatok stb-k, melyek bennünket mozgattak már csak azért sem lehetnek jók, mert egy olyan világnak az alapját képezték, aminek el kellett tűnnie. Tehát szelleménél fogva elvesztette létjogosultságát. Nagyobb részben és főleg alkalmazási módozataiban úgy viszonylanak a jelen korhoz, mint a New York-i expressz-hez a kukibikos talicska.

Az, hogy az oroszok számoltak fel bennünket nem más, mint történelmi sorsunk évezredestrágédia sorozatának egy — reméljük — az utolsó stációja. Állítom és hiszem, hogy az új éra az oroszok nélkül is felszámolt volna bennünket. Különbség csak az, hogy az első estben a barbarizmus, mint a fejlődő világ szellemének anarchistája, míg az utóbbi esetben az új éra, mint az emberiség szellemének diadalmas fejlődése tette volna. Végrehajtási eszközökben különbség lett volna, az tény, de lényegében nem. Ami megmaradt, az nem más, mint „hivatásunk” szelleme. Aztán az Isten kegyelméből megmaradtunk, mint számüzött rongyos viharvert, de mindent kiálló acélemberek. Összekötő kapcsunk az a szellem, amiért annyi vér folyt ki az emberért. És most, amikor az acélnál is acélosabbaknak kell lennünk, mint valami rákfene eszi-rágja a bizalmatlanság és a bizonytalanság érzése összekötő kapcsunkat. Itt állunk egy mindannyiunkra kötelező parancs előtt, az „eggyéforrás” feladata előtt. És képtelenek okos és nagytekintélyű egyének torzsalkodásaik fő-

lé helyezni kötelességünket és feladatunkat. Ennek az a legfőbb oka, hogy mindegyikünk (egyedül és kizárólagosan) csak magát tartja hivatva, hogy kötelességünk jogos „?” képviselője legyen.

Azt pedig tudomásul kell venni mindenkinek, hogy itt hazafiui és csendőr hivatásbeli kötelességről van szó. Ezt pedig kisajátítani egy más csoportnak, vagy személynek nem lehet. Éspedig azért, mert ebben egyek vagyunk. De nem X-ben, vagy Y-ban, hanem közösségünkben. Senkinek sincs joga a csendőrök fölött kizárólagos parancsnoksági, vagy parancsnoklási jogot kisajátítani. A legfiatalabb bajtárs is jogosan megkövetelheti, aki áldozatot hozott Hazájáért, Nemzetéért és hivatásáért, hogy aki őt ezen becsületében képviseli, vagy képviselni akarja, ne a szabályokkal támassza alá rátermettségét, hanem erkölcsi értékével, mert csak ezen az alapon létezhet összetartás.

Vázoljuk csak röviden helyzetünket. Kétségtelen és elvitathatatlan az a tény, hogy a csendőrség emigrációs egységét először egy Asztaltársaság teremtette meg. Az is kétségtelen, hogy ehhez a vállalkozáshoz igazi csendőr kiállás, áldozatvállalás, merészség kellett. Legénység és a benne lévő tiszték között nem uralkodott nézeteltérés és pedig azért nem, mivel a közösség felett kizárólagosan csakis csendőr hivatásbeli szellem uralkodott. Zavaró körülmény sem volt. 1951-ben a vezetést Folkusházy altbgy. úr vette át, majd később vitéz Király Gyula ezds. úr intézte. Ezt követően a torontói csoport 8 tagja, végül a Calgary-i csoport végzi önzetlen munkával feladatát.

Jövőnk követelményei, hogy azokká az egyénekké formálódjunk át, akik megfelelnek a jövőnek. Bölcsességben és magyarságban Széchenyi és Deák szelleme hasson át bennünket és akkor büszkén tesszük csendőrkalapunkat fejünkre, szoríthatjuk meg egymás kezét csendőr becsülettel és vehessük kezünkbe csendőr kardunkat, hogy zászlónk alatt felsorakozzunk és induljunk a küzdelemre.

De addig, amíg nem jövőnk, hanem a gyásos múlt vezet bennünket, ne nyuljunk egyikhez sem, mert szentségtörést követünk el. Mélyre pedig ne süllyedjünk ennyire, mert csendőr becsületért kiomlott bajtársi vére taposunk. Vezesse Bajtársakat a magyarok Istene azon küzdelemükben, hogy az új világunk csendőrségét „Híven, Becsülettel, Vitézül” jelszavak dicső örökében az emberiség magasztos szolgálatának érdekében megalkossák és felvirágoztassák. Úgy adja a magyarok Istene!

Megjegyzés

Volt testületünk bünbakként való fölszámolása korántsem jelenti, hogy az elavult lett volna, továbbá, hogy annak szelleme a hűség, jelszava a kötelességteljesítés, a kiállás elvesztette volna létjogosultságát. A m.kir. Csendőrség 1881 óta folyamatosan, megállás nélkül fejlődött mind szakmai, mind szolgálati felfogásában a társadalmi rend követelményeinek megfelelően.

„Az emberiség szellemének diadalmas fejlődése” akár technikai síkon akár ideológiában nem nélkülözheti a fenti általános követelményeket. Az összeomlás után kialakult önkéntes társulásunk felállítására senki

sem adott parancsot, mert nem is adhatott. Egymás megsegítésére és közösségi munkára bajtársaink önként jelentkeztek, együttesen teremtették meg az anyagi alapot és együttesen örültek minden eredménynek és sikernek.

Azóta eltelt 35 esztendő. Akik ma még mindig tartják egymással a kapcsolatot, akik még mindig önként vállalnak közösségi munkát és — hogy lehet — részt vesznek a terhek viselésében is, azok igenis csak bátran nevezék magukat csendőröknek, azok „nem süllyedtek mélyre”, nem kell, hogy féljenek attól, hogy „a csendőr becsületért kiomlott bajtársi vére taposnak.”

Bajtársaink levelei, az azokból áradó erkölcsi támogatás, körülményeknek megfelelő hozzájárulások azt mutatják, hogy nem kell szégyenkezniük, hogy „a bizalmatlanság és bizonytalanság érzése, mint valami rákgyökere eszi-rágja összekötő kapcsunkat.” Ezek a bajtársaink tudják — mielőtt egy cső. barátunk Sydneyben beszédében kifejezte — „ma vezetés helyett példaadás, irányítás helyett iránymutatás és általános fegyelem helyett önfegyelem” kell hogy összetartson bennünket.

Szerző bajtársunkat az elsők között is példamutató bátor kiállásáért, folyamatos emigrációs működéséért osztatlan elismerés illeti meg. Szabadadjon azonban itt leszögezmem, hogy az újvilág csendőrségét nem mi fogjuk felállítani. Azok pedig, akik utánunk jönnek, majd amikor jönnek, elvárják tőlünk, hogy nem régi sebeinkben való vájkálással, sem pedig önmegismerés és önmagunk odahaza olyan jól ismert vádolásával töltsük el a még hátralévő időnket. Igenis írjuk meg azokat a sok-sok nappalból éjjelbe nyúló, hosszú, kimerítő szolgálatokat, hol nem volt se napi 8 óras munkaidő, se szabadnap. Ezeknek a sok-sok szolgálatoknak volt az eredménye az a közbiztonság, melyet a m.kir. csendőrség békében és háborúban élete és vére árán is a magyar nép érdekében és védelmében fönttartott.

Igazoljuk be régi jelszavunk örök értékét egymás megbecsülésével és a bajtársi kapcsolat zavartalan fönttartásával. Ez ma még meg van. Ezt őrizzük, ápoljuk továbbra is, míg az utolsó csendőr is be nem vonul a Hadak Útján lévő égi laktanyába. (Szerk.)

vitéz Szombathy Lajos János:

Testamentum

ÉN, Magyar Királyi Csendőrség, a Haza közbiztonságának és nyugal-
mának Öre, a Nemzet bizalmának Letéteményese, elhatározásra jutot-
tam. Minden ellenkező állítással szemben, a valóság az, hogy még élek és
mint a magyar történelem száz éves kort elért szerves része és élő tanu-
ja, kötelességemnek tartom most szólni. Jubileumomat jelentő száz
esztendőt életben elérve, elérkezettnek látom az időt arra, hogy még éle-
temben tetemrehívás legyen tartva felettem. A magyar történelemírás
igaz voltának kívánok ezzel szolgálni. Földi rendeltetésem jogosságának
és a száz hosszú esztendőn át teljesített közbiztonsági, nemzetvédelmi,
majd emigrációbeli nemzethűségi tevékenységem tárgyilagos és időbeli
vizsgálata, az igazság és igaz történelemírás szempontjából sokkal font-
osabb, semhogy mindezek e jubileumi forduló alkalmával közömbös
vállrándítással legyenek elintézve és idegen másokra hagyva, hogy
azok állapítsanak meg rólam és tegyenek, amit akarnak. Ez nem lenne
lovagias és igazság-hű nemcsak velem szemben, de ugyanúgy a netaláni
vádloímmal avagy ügyem védőivel szemben sem. Szükséges és fontos,
hogy már most maradandó és tiszta vizet öntsünk a pohárba.

Születtem 1881-ben, Nemzetem legfőbb kívánságára é nélkülözhetet-
len szükségére. Elhivatottságomat törvényesen megkoronázott, apostoli
királyunk szentesítette. Életem sorsa súlyos terheket rakott reám: a Hű-
ség, a Becsület és a Vitézség maradéktalan teljesítésének súlyos terhet
kellott hordoznom, cselekedve azokat Istennel a Hazáért mindhalálig. E
terhek alól számomra soha nem lehetett kitérés, soha nem volt kibúvás;
mindég helyt kellett állanom. De ilyeneket nem is akartam, azt magam-
hoz méltatlannak tartottam. Szolgálatomban csak egyetlen lehetőségem
volt: teljesíteni és ott meghalni, ha kell! A mindentudó Isten előtt tiszta
szívvel vallom, hogy mindezen kötelességeket mindenkor hiánytalanul
teljesíttem, a száz év alatt súlyos életárat fizetve azért, amit Hazám
és Nemzetem érdekében, legjobb szándékkal, azt eskümmel is meg-
erősítve, önként vállaltam. Ha közben netalán hibát is követtem volna
el, vállalom érte a felelősséget, úgy Isten, mint a történelem ítélőszéke
előtt. A felelősség elől soha nem tértem ki és most sem teszem. Hiva-
tásom olykor olyan súlyos feladatokat, kényszerítő körülményeket rótt
ki reám, melyek túlhaladták az átlag emberi képességeket, így tehát a

eltornyosuló problémáim közepette esetleg tévedhettem, hibázhattam is,
de szívem legőszintébb szándékát és cselekedeteimet mindég a hűség-
ben-becsületben-vitézségben megmaradás irányította. Sem ember, sem
anyag ellen bünt, vétkeket soha nem követtem el, a kapzsiság ismeretlen
jellememben. A történelem és a magyar nép maga minderre a tanum.
VALAKI egykoron majd a végső és valóban megérdemelt ítéletet fogja ki-
mondani felettem, bizonyonnyal jól tudja minden tetteimet, minden gondola-
mat, mert Ő látta és tudja életem minden percét. Ő az Igazságos Ítéelő,
mely hitemben teljes bizalommal megnyugszom és várom az ítéletemet.

Száz éves életem során látszólag kétszer is megöltek, de én mégsem
haltam meg. VALAKI megmentett. Mindég alázatos hűségben igyekez-
tem járni az én Uram, az Úr Krisztus által kijelölt úton, önként és boldo-
gan választva a járni mutatott keskeny utat és szoros kaput. Végtelen a
válam, hogy mindeddig nem engedett elveszni, nem engedett meghalni,
hiszen még fontos kötelességem van itt a Földön. Hivatásom tiszta lelkét
és igazságát kell az utókornak híven átadnom.

Mindkét halálra-ítéltetésem Hazám két szerencsétlen végződésű hábo-
rújának szomorú következményei okozták, amikor idegen érdekek ide-
gen képviselői rátörtek mindenre, ami igaz, becsületes, tiszta és szent
volt. Felesküdtől életemmel az utolsóig védtem mindezen gyönyörű,
istenadta értékeket. Való igaz, óriási veszteségeket szenvedtem, azon-
ban csak a testemet rombolhatták széjjel, de a szellemem, a lelkem hal-
matatlannak bizonyult és így van az, hogy a Legfelsőbb Kegyelem aka-
ratából még itt vagyok és élek. Sőt bizonyos, hogy még hosszú-hosszú
időig élni is fogok, mert csak az hal meg igazán és végleg, akit elfe-
lejtnek. Engem pedig nem lehet elfelejteni, mert én még ma is az
igazságot szolgálom, azt testesítem meg. Márpedig az Igazság még ak-
kor is Igazság és élő, végső győztes, ha azt nem látja meg senkisé-
m. Úgy, mint ahogy Krisztus a kereszten is diadalmas király volt.

A vergődő, megkínzott és becsapott emberiség most vésszel-terhes,
boldogtalan időket él. Az elszabadult, fékevesztett Gonoszság hatalma ál-
tal szakadatlan agyomosással, testi-lelki terrorral egyre brutálisabban
van kényszerítve, hogy elfelejtse, mit jelent szabadnak és boldognak len-
ni. Ebben az eltorzult, bünbe zuhant életben maguk a rabtartók sem
boldogok és ők sem szabadok. Rabjai annak a szerencsétlen állapotnak,
amelyet ők maguk idéztek elő és terrorjukkal tartanak fenn. Ez az el-
szabadult, riasztó világ semmiben sem az, melynek fenntartásáért annak-
idején fáradságos szolgálatomat végeztem. Ez, le egészen a gyökeréig,
elfogadhatatlan és vadidegen a szabadságszerető, emberséges érzésű,
mindig istenfélő magyarság testének-lelkének. Kétségtelen, hogy így
nem lehet sokáig élni, mert az ember szabadnak és boldogságra lett ter-
emtve. A Teremtő akarata éppen ezért, előbb-utóbb, de bizonyosan
diadalmaskodni fog és az elnyomott, rettegésben tartott ember megint
szabad és boldog lesz. Akkor jön el az én várt időm és a rabságból fel-
támadó Hazámban újra megcsillannak majd országszerte a kakastollak.
Számomra addig nincs más tennivaló, mint hinni, bízni, tenni amit csak
lehet és megmaradni annak, ami voltam. Hűséggel járni és magatar-

tásommal, cselekedeteimmel világítani másoknak a régi, megszokott úton, a példás, tiszta élet útján.

Részeimet, véremnek cseppjeit alkotó bajtársak közül mindkét háború, de különösen utóbbinak szörnyű harcai, majd a veszteséget követően keserű-véresen fekete időkben a kínzó börtönök és az embert állatnak is alig tekintő Szovjet általi tömeges elhurcolások drága ezreket szakítottak ki az élők sorából. A megmaradtak sorai számban vészesen megfogyatkoztak, de hitük, hűségük és tiszta életet szolgálni akarásuk sem a Rabházában keserves életet élőkben, sem pedig az emigráció világába szétszóródottak soraiban soha nem rendült meg. Az élet vastörvénye a megmaradtakat is egyre-másra szólítja ki idő haladtával a sorból, örök pihenésre. Elháríthatatlanul bekövetkezik majd a szomorú nap, amikor a legutolsó volt magyar királyi csendőr koporsójára is elhelyezik a kegyelet koszorúját. Ha a kifürkészhetetlen Rendelés végzése szerint Hazánk akkor még mindég nem lenne szabad, úgy egy időre csend, a várakozás és hívő reménykedés csendje fog bekövetkezni, melyben csak az emlékezet örökmécsesének lángja világít és a szünetet nem ismerő Idő rágása dolgozik.

De én még akkorsem halok meg; mint örökéletre teremtett, újrafeltámadó lélek még akkor is élni fogok, mert engem nem lehet elfelejteni. Én az igaz magyar történelem felelős hű tanuja, szerves és felelős része vagyok, tehát élni fogok. Ha valahol a szabad világban a hozott áldozataim, veszteségeim emlékezetére oszlopot állítanának fel, arra emberbaráti és bajtársi búcsúzóul fel lehet vénsni a költő szavait: „Nyugosznak ők, a hős fiak, dúló csaták után...” Igen, az elhalt hős bajtársak nyugosznak, mert a test csak földi porhüvely, gyenge és romlandó, de én szellem-lélekben akkor is élni fogok és a Haza felszabadulása első percében újra élő testté válva feltámadok, miként a tűz hamujából a Phönix-madár. Feltámadok, mert nem felejtettek el, mert szükség lesz reám megint s mert engem Nemzetem mindenkor visszasír és visszavár. Visszasír és visszavár az én sokat szenvedett drága magyar népem, melyben közülök nekem minden egyes szeretett, soha nem feledett édestestvérem. Soraikból való, velük mindenkor egy voltam és az is maradtam. Minden tettemmel csak őket, csak nekik szolgáltam. Nincs nekem más testvérem, csak magyar!

Elcsendesülő szavaimat, meghallgatást kérve, testamentumnak számom és olyanként hagyatkozom azt az utánunk következő, felnövő és talán meg is tévesztett, félrevezetett magyar ifjúságunk számára. Ők a mi vérünk, utódaink, joguk van hozzá, sőt meg kell, hogy tudják az egyetlen igazságot, mert a nemzettel szemben nagy felelősséget vesznek ifjú vállalkra. Akik előttük jártunk, kötelességünk nekik az igaz utat megmutatni. Meg kell tudják, hogy a magyar csendőr minden magyarnak igaz, hűséges és segítőkész testvére volt. Sohasem volt „népnyuzó”, soha nem volt fajellenes, ugyanúgy, mint ahogy soha nem volt kegyetlen, becstelen, vagy megvesztegethető. Az igazság és hűség tisztalelkű katonája volt. A bosszúállás mindenkor idegen volt testének-lelkének és rengeteg ártatlan szenvedése dacára most is azt hirdeti, hogy a Haza fel-

szabadulása után ne legyen általános büntető megtorlás, csupán a valódi bűnösök számonkérése.

Vasfegyelem alatt állva, a csendőr nehéz kötelességet töltött be, melyben a parancsot teljesítenie kellett. Ha valahonnan, mindezek dacára mégis vád, rágalom érné, az olyan, mint amikor az aranyra sarat dobálnak: az sárosan is ragyogó nemesfém, tiszta arany marad! A magyar csendőr az első világháború győztes és kegyetlen hatalmai igazságtalan tevételeivel darabokra szaggatott, koldusszegénnyé tett Haza által nehezen fizetni tudott szerény fizetéséből egyszerű, takarékos életet élt és istenfélő, tiszta életével mindenütt jópéldát adott. A magyar nép mindenekért szíve teljes szeretetével szerette és becsülte az ő kakastollas katonáit, mint a magyar élet, a magyar nép szabadságának, biztonságának és nyugodt álmának hűséges őreit. Amíg ÉN — a Magyar Királyi Csendőrség — szolgálhattam a létemet alkotó csendőreimmel a magyar népet, mindenki nyugodtan alhatott és álmodhatta boldog álmait, mert az éjszakákat, életet és vagyont az éber magyar csendőr vigyázta és virrasztotta. Nem voltak „elhurcolások”, soha nem hallott volt a „csengőfrász”. Mindenki tisztelte és szerette a csendőrt, csak a gonosz, a bűnben járó, hazaellenes félt és gyűlölködött ellene.

A második veszített világháború után hazátlanságba sodródott csendőrök számtalan bizonyosságot tettek a nagyvilág előtt és példát mutattak arról, hogy milyen a magyar csendőr. A világ minden táján és minden helyzetben becsülettel állták meg a helyüket, emberi értékeikre soha nem esett. Tanu erre a félvilág népe. Újra és újra bizonyosságot szolgáltatottak tiszta erkölcsű, szorgalmas és istenfélő életükről. Az idegen országok népei mindenütt bizalmukba, szeretetükbe fogadták őket. Anyagiilag bármilyen gazdag és független helyzetbe jutottak, lelkükben mindig magyar csendőrök maradtak. Hazájukat, Nemzetüket, Testületüket nem felejtették, azokhoz hűtlenség nem lettek. Soha nem szégyeltek-tagadták, ha a Magyar Himnusz, vagy Boldogasszony Anyánk éneklésénél, még sok-sok év után is, fájón alágördülő könnyeseppüket kellett letörölniök.

Fiatal Magyar Testvéreim, Fiak, Unokák! Hozzatok szólok most, reátok hagyatkozok. Eljő egyszer, bizonyjal eljő az idő, amikor a Magyar Haza megint szabad lesz és ismét életrehívja az Ő csendőrségét, oda jelentkezőket hirdet. Aki közületek úgy érzi, hogy kijelölt útja, szíve dikélt útja arra vezet, amerre a Hűség-Becsület-Vitézség gyönyörű kötelességének teljesítése lakozik, haladéktalanul jelentkezzen felvételre, mert dicsősége lesz az neki. Tegyétek megint biztonságossá, nyugalmassá a magyar életet, vagyont, éjszakákat. Tegyétek szabaddá és védté minden gonosz ellen a mi sokat szenvedett, eltiport és bűnös szándékok által a kipusztulás lassú kínhalálára ítélt drága magyar népünket. Tegyétek boldoggá őket, az én és a Ti véreiteket, hiszen minden szeretetet és gondoskodást százszorososan megérdemelnek. Ha vádaskodás érne engem, aki előttetek jártam, a legjobb hitetek szerint vizsgálódjatok, egyedül csak az igazságra hallgassatok, azt védjétek és hirdessétek. Az igazság engem fog igazolni! ÉN, a Magyar Királyi Csendőrség, tiszta nevet, mocsoktalan becsületet és a Hazáért minden áldozatra kész szívet hagyok reátok örökségül. Azt óvjátok és őriztétek

meg. Ha pedig majdan az elkövetkezett, felszabadult időkben, mint a megújult Testület új tagjai járjátok és vigyázzátok a sötét magyar éjszakákat, éreztétek, hogy soha nem vagytok egyedül, soha nem vagytok elhagyottak. Becsületben élt és halt elődeitek, az öreg csendőrök halhatatlan szelleme ott fog virrasztani elettetek, segítő gonddal kísér és önbenneteket. Az előttek járt régi csendőrök mondták: „Becsületesen élni lehet nehéz, de mindig jó!” Búcsúzóul csak azt kérem tőletek, hogy úgy éljete.

Az ismeretlen jövő homályában rejtőző napjaink még sok megpróbáltatást, bánatot, keserű könnyeket hozhatnak, de tudjátok meg és higgyétek, hogy az égi Atya egyetlen intésével, egyetlen szerető csókjával átváltoztathatja a könnyeket az öröm gyémántcseppjeivé. Ezért soha ne csüggedjete, soha el ne fáradjatok magyaroknak maradni és magyarokként élni. Minden szomorú és fájó lehet, de az mint csak átmeneti, mert van egy igaz Barát, AKI végül még sohasem hagyta el azokat, akik az Ő gondviselésében bíztak. Bízhatok Öbenne. Útjai kifürkészhetetlenek, de mindig a jóra vezetnek. A MA a mienk, minden gondjával, küzdelmével és olykor felcsillanó, reménykedő örömeivel. A TEGNAP könyve örökre becsukódott, a HOLNAP lapja pedig még nincs felnyitva, de föléje már oda van írva a kegyelmet adó, megtartó ígéret. Higgyetek ebben az ígéretben és akkor mindenre lesz erőtök.

Ettől az érzéstől és meggyőződéstől áthatva mondom Nektek előre is

(Sydney-i csoportunk felvétele)

Sydney-i (N.S.W., Ausztrália) bajtársaink egyik csoportja a Hősök keresztje előtt 1962. VI. 24-én
HŐSÖK NAPJÁN.

szöveget azokért a jókért, amiket a Hazáért és Nemzetért tesztetk és
adni fogtok. Bízom abban, hogy méltó utódokként járjátok majd az előt-
tek becsülettel és sok fáradsággal kitaposott régi utakat, a magyar
csendőrbecsület és hűség igaz útját.

Isten gondviselő szeretetébe és oltalmába ajánlva Hazánkat és Né-
nket, — zárom a testamentumomat:

ÉN

az 1881-ben alapított Magyar Királyi Csendőrség

elnöke (Nyugat-Ausztrália), 1980. január 3-án.

Közösségi, Egyesületi és Társadalmi események

Ausztrália

Sydney (N.S.W.) 1980. III. 23-án tartotta meg csoportunk a hagyomá-
nos, őszi csendőr kirándulást — Csendőr Piknik — a bajtársak, hozzá-
tartozók és a csendőrbarátok részvételével. A megjelentek, 24-én, közös
 emléklapon küldötték el üdvözlőüket és „köszönőüket a MKCsBK 'Baj-
társi Levél' Szerkesztőségének” a közösségi munkáért. Már csak két
 csendőr bajtárs van, 65 alatt, aki még dolgozik, a többi mind nyugdíjas
 és az ezzel járó, mozgást gátló sok betegség is kezdi éreztetni hatását.
 Ezért sokan hiányoztak.

(Az igen jól eső kedves figyelmet hálásan köszöni és a jókívánságokat
 szeretettel viszonzza a Szerkesztő Bizottság.)

1980. V. 10-én tartották meg bajtársaink Csendőrnapi díszvacsorájukat
 a csendőr, hozzátartozók és csendőrbarátok részvételével, akik örömmel
 vágadták meg az alkalmat, hogy a fehér asztal mellett megint találkozz-
 assanak. A megemlékezést a MKCsBK tb. tagja, a csoport barátja
 Tóth Tolnay Lajos szkv. vk. szds., az ausztrál hadsereg alezredese tar-
 totta, aki alapos fölkészültséggel összeállított beszédében többek között
 az alábbiakat mondotta:

„... Ma este a m. kir. Csendőrség alapításának 99. évfordulójára em-
 keztünk, arra a testületre, mely a II. Világháború előtt nem harcra
 volt hivatott, hanem mint az államhatalom képviselője a törvényes rend és
 első béke támasza az ország nyugalmanak és közbiztonságának őre
 volt.

A háború vége felé azonban, mikor a harc határainkat elérte a csend-
 őrség a SZUT 71. paragrafusa értelmében mint az állam és nemzet bi-
 almának letéteményese felmorzsolódott az apránkinti bevetésben. Tiszti
 létszámának 60 — legénységi létszámának pedig 50 %-át veszítette. Így
 még 1944 nyarán 22.000 főt számláló csendőrségből 1945 márciusában
 11.000 fő maradt élve.

A háború után a csendőrséget egyetemesen vonták felelősségre, kol-
 lektíven bírálták el mint „népellenes” és „zsidóüldöző” testületet. Nem,
 nem volt népellenes, de a hazaárulókat és felforgatókat üldözte. A zsidó-

kat pedig — parancs szerint — összetelepítette, de nem kitelepítette — ezt a német SS végezte. De nem volt védekezés az alaptalan vádak ellen: a csendőrséget minden ágazatában amegsemmisítette az új államrendszer. Így alakult meg a sokat említett 8-ik törzs, a Nyék, Megyer, Kürtgyarmat, Tarján, Jenő, Kara, Kaza után a SZABAD magyarok törzse szerte a világban. Alig ezer csendőr tagja van. Nem száműzöttek és nem bujdosók, idegen földön élők, de SZABADOK. Azok, akik ma, bár hazatelepülhetnének, de nem tudnak élni az ottani rendszerben.

Ennek a 8. törzsnek a csendőrök az oszlopos tagjai. Legfőbb jellegzetességük az összetartozás megnyilvánulása ma is, 35 évvel a háború után. Az okait kutathatjuk: a kettős honvéd és csendőreskü, önkéntes jelentkezés a testületbe? A fegyelem, a kiképzés? Az elszennvedett veszteségek közös emléke? Mindezek. De ezekhez járul a MKCsBK vezetőinek ernyedetlen fáradozása. A Bajtársi Levél szerkesztőbizottságának és munkatársainak oda-adó munkássága. A gyűlések, társadalmi események, elismerések, emlékérmek, a halottak „Csendőrtemetése” mind az összetartozást ápolja.

És ne felejtjük el a csendőr asszonyokat, akiknek hűséges támogatása nélkül ma nem volnánk ott, ahol vagyunk. Ők méltóak a mai napon a megemlékezésre...”

Vitéz Tolnay Lajos megemlékezését nagy tetszéssel és őszinte köszönettel fogadta a hallgatóság. Ezt követően a késő éjjeli órákig maradt együtt a csoport beszélgetve, a múltat idézve, élcelődve és talán kicsit irigylve a még mindig dolgozó két „fiatalt”, mert még csak 61, illetve 63 évesek. Így szaladt el az idő és oszlottak szét a vacsora résztvevői. (A csoport 481.25 Cdn dollárt küldött 1980 évre a B.L. kiadási költségeire melyet ezúton is hálás köszönettel nyugtázunk.) (Dr. vitéz J.I. 1980. V. 26.)

Adelaide (S.A.) Csoportunk az ezévi Csendőrnapot 1980. II. 17-én tartotta meg sok éves szokás szerint a város szívében elterülő Botanikus Park-ban, óriás fák árnyékában, jó meleg de kellemes nyári időben, egész napon „majális” keretében. A bajtársak — bár a 30 év erősen megritkította soraikat — még mindig nem csökkenő szép számban, 14-en jöttek össze hozzátartozóikkal, barátaikkal összesen 65-en. A magukkal hozott ebéd elfogyasztása után meghallgatták a rádió magyar műsora végén az üdvözlést: „Szerettel köszöntjük a hajdani m. kir. Csendőrség Adelaide-ban élő tagjait a dicső Testület alapításának 99. évfordulója alkalmával, amikor családi és baráti körben emlékeznek a Botanikus Park gyönyörű fái alatt. A most következő pezsgő ritmusu dalt velük kapcsolatban mindnyájan jól ismerjük... és lemezzel lejátszották, hogy: Már én többet zsandárkaplár nem leszek... c. nótát...”

Ezt követően a csoport vezetője tartotta meg Csendőrnapi megemlékezését, áldozva az elesett csendőrhősök és a csoport elhunyt bajtársai emlékének. Utána ismertette a Testület 100 év előtt történt létesítésének emlékére az 1981-re tervezett ünnepeket. A megjelentek a késő délutáni órákig maradtak együtt kellemes beszélgetésben és nótázásban.

A csoport 210.30 Cdn dollárt küldött 1980 évre a B.L. kiadási költségeire melyet ezúton is hálás köszönettel nyugtázunk.)

(J.M. 1980. III. 5.)

Melbourne (Viktoria) A Csendőrnapi összejövetelt 1980. II. 16-án, egy hónapos előkészület után tartotta meg csoportunk Bánkúti József örm., csoportvezető Melbourne-től északra kb. 40 km-re lévő tanyáján. A bajtársi szeretettel hívó szóra 48-an jelentek meg a bajtársak hozzátartozóikkal, akik között jócskán akadtak olyanok, akik a csoportvezető szorgalmas kutatása folytán kerültek ismét a nyilvántartásba és kapcsolódtak bele a bajtársi életbe. Öröm volt látni azokat a csendőr bajtársakat családjakkal, akiknek ez volt az első részvételük Csendőrnapon, mióta szolgálati beosztásunk megszűnt. Dr. Szentandrásyék vendége Dr. Sándor Pál szds. Sydneyből feleségével szintén eljött. Az érkező vendégeket Pásztor Pista fogadta jóféle brandy-vel, majd szemrevételezték a csinosan berendezett nyaralót, hol Bánkutiné Nusika várta őket sütemény és pogácsahalmazok közepette. Közben már inycsiklandozó szagokat hozott a szellő a hátsó udvarról, hol Pásztor Rózsika főzte a bográcsgulyást. 1 órakor sorakozott fel a társaság a bográc felé (még valódi csajka is akadt), majd letelepedtek ki a házban, ki az árnyas fák alatt felállított asztalokhoz. utána hideg sültök következtek, míg a befogadóképesség fel nem mondta a szolgálatot. Nem hiányoztak a jégbehűtött italok se a gondos házigazda és a katonatiszti iskolát végzett és Vietnambot végigjárt szép szál fia jóvoltából. Utána megeredt a szó a rég nem látott, vagy egyáltalán eddig még nem ismert bajtársak között.

Délután 3-kor gyülekezett össze mindenki, hogy a csoportvezető üdvözlő szavait meghallgassák, aki felolvasta a távolmaradottak üzeneteit is, (köztük Utczás Mihály szds. adelaidei csop. vez-től), megemléltette a betegeket (Tursányi Mihály alhdgy., Tóth Lajos törm., Gulyás Bertalan csendőr) s felkérte a jelenlévőket, hogy látogatásukkal osztozzanak velük és könnyítsék sorsuk továbbvitelét. Ismertette a csoport terveit a 100 éves évforduló megünneplésére, majd kért a csoport nevében a bajtársaktól anyagi támogatást.

A csoportvezető beszéde után Péterffy Zsombor szds. beszélt a nap jelentőségéről és beszámolt világjáró útjáról. 8 hónap alatt bejárta mindkét Amerikát, Kanadától Argentínáig. Európát, Magyarországot és őshazáját Erdélyt is. Összehasonlításokat tett a különféle közbiztonsági szervezetek között, kiemelve a katonailag szervezettek előnyeit és magas erkölcsi nivóját a polgári szervezetű rendőrséggel szemben. A csendőrség közbiztonsági szolgálatot teljesített és akkor Magyarországon volt közbiztonság. Míg nálunk a kiderítetlen bűncselekmények száma 5 %-on alul volt, Ausztráliában és némely nyugati államban ez 50 % körül van.

A beszámoló után kb. 5 órakor a távolabb lakók oszladozni kezdtek, noha a hazai és disznópecsenye sistergett a hatalmas roston. Aki ezek fogyasztásának nem lehetett részese, az nyers állapotban kapta meg, hogy érezze, hogy a napnak nemcsak a szelleme volt magyar, hanem az ize is. A csoport utolsó vendégei este 11 óra után hagyták el a gázlámpákkal kivilágított tanyát. Nem volt kétséges, hogy a megjelentek mindegyike bajtársi szellemben megerősödvé tért vissza az álomvilágból a hét-

köznap, nekünk örökre idegennek maradó ausztrál világba. Nem mulaszthatom el, hogy ne idézzem Antalffy Pál örgy. (Pali Battyánk) kedves sorait. „Ki kell, hogy emeljem az összejövétel koronázatlan királynőt a csendőr asszonyokat. Az Ő önzetlen és odaadó munkásságuk nélkül bizony aligha sikerült volna ez a Csendőrnapi. Ha a magyar asszonyok beleteszik valahova a szívüket, ott a siker biztosítva van.” (A csoportvezető 300.00 Cdn dollárt küldött 1980. évre a B.L. kiadási költségeire, melyet ezúton is hálás köszönettel nyugtázunk. (B.J. 1980. IV.21.)

A Melbourne-i Csendőrnapi résztvevőinek egyik csoportja Bánkúti Józsefék tanyáján 1980. II. 16-án.

Északamerikai Egyesült Államok

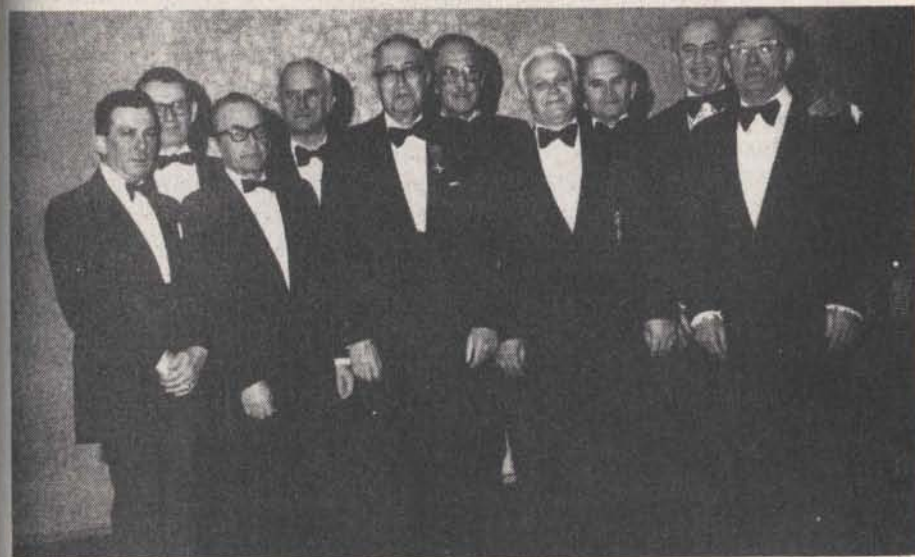
New Brunswick (N.J.) Csoportunk a r.kath magyar Szt. László egyházközség tágas nagytermében 1980. III. 1-én tartotta meg társasvacsorával egybekötött Csendőrnapi megemlékezését kb. 250 vendég részvételével igen szép sikerrel. Ez hűen tükrözi vissza a helybeli magyar egyházakkal hosszú éveken át fönntartott együttműködést. Nekik köszönhető, hogy a csendőrségre szórt rágalom ma már a múlté és egyik összejövétel se olyan népszerű, mint a mienk. A vacsora előtt a közönség Hódy Sándor vezetésével elénekelt az amerikai és a magyar Himnuszt, amit követett Horváth Sándor zls., csoportvezető, az est főrendezőjének beszéde, aki többek között az alábbiakat mondotta:

„...a szovjet által még mindig megszállva tartott véreinknek szükségük van a magyar emigrációra, az emigráns örtornyokra, akik nyugat

lé elkiálthatják mindazt a panaszt, amit otthonélő testvéreink nem mondhatnak el. Igen is szükségünk van a magyar sajtóra, ifjuságot nevelő iskolákra, a cserkészetre, s nem utolsó sorban jó magyar papokra, akik magyar nagyjaink szeretetével szolgálják az oltárt és a gyülekezetet. Szükségünk van gerinces jó magyarokra, akikben még mindig ég a láng, hogy előmozdítsák Magyarország függetlenségét és segíthessék megmaradását. Végezetül hadd mondjak köszönetet a jelenlévő lelkész barátoknak és Nektek magyar testvéreim mind a magam, mind bajtársaim nevében. Nem tudjuk Isten milyen jövőt tartogat számunkra, de ha élünk, akkor 1981-ben a 100. évfordulót még szeretnénk megrendezni, talán az oltársót, s megemlékezni a m. kir. Csendőrségről, annak tagjairól, akik a magyar földből nőttek ki és akik összeforrtak a magyar hazával és annak népével. Az Úristen adjon még ezeknek az öreg bajtársaknak pár szentendőt, hogy ezeken a Csendőrnapiokon meg tudjanak jelenni... Híven, Becsülettel, Vitézül... Mindhaláig!”

A beszédet követte Nt. Bertalan Imre ref. lelkipásztor gyönyörű, mindnyájunkat egybekapcsoló vacsora előtti imája. Utána gyümölcscocktail, magyaros töltöttkáposzta, sült dicsnópecsenye, sült kolbász — tetszés szerint — sütemény és kávé került fölszolgálatra. Az igen szép társadalmi és anyagi eredménnyel záródó est jövedelméből a r. kath egyháznak 100.- (teremhasználat) a ref. egyháznak 50.- dolláros adományt juttattak. A sikeres est megrendezéséért a rendező bizottságot, abban Földes Domokos és Zimonyi Vendel bs-akat dicséret illeti. (Egyidejűleg a B.L. kiadási költségeire az előfizetésekkel együtt 315.- dollárt utalt át a csoportvezető, melyet ezúton is hálás köszönettel nyugtázunk.)

(H.S. 1980. III. 8.)

A Cleveland-i csendőr bajtársak egyik csoportja az 1980-as MHBK bálon:

B-ról j-ra vitéz Szentpétery László, vitéz Mészáros Iván, Molnár István elnök, Záhonyi Arzén, Dr. Balló István, Nyilas Iván, vitéz Kemes László, Elek Sándor, Gaál Mihály és Tóth István

Cleveland (Ohio). A Magyar Csendőrök Családi Közösségébe tömörült bajtársi csoportunk Csendőrnapi összejövetelét 1980. III. 2-án tartotta meg hozzátartozói és barátai társaságában. A megemlékezést Torday Egon bs., MHBK főcsoportvezető mondotta és szeretettel emlékezett meg a volt m. kir. Csendőrségről, melynek szervezetét és működését ő is és édesapja is ismerték, 160 személy vett részt az igen jól sikerült bajtársi összejövetelen.

1980. V. 17-én közgyűlést tartottak, mikor is az 1980. évre 250.00 dollárt szavaztak meg egyhangúan az MKCsBK Bajtársi Levél kiadási költségeire. Néhai Madarász Ernő g. szds. elhunytával megüresedett pénztárosi tisztségre ugyancsak egyhanguan Gaál Mihály lovas őrm. bs-unkat választották meg, aki Bajtársi Levél helyi tudósítását is elvállalta.

(G.M. 1980. IV. 14 és VI. 12.)

Cleveland (Ohio). Az MHBK helyi főcsoportja 1980. V. 20-án közgyűlést tartott, miután a főcsoportvezetői tisztség Torday Egon szds. lemondásával megüresedett. A megjelentek Dobolyi Árpád cső. hdgy., bs-at választották meg, aki az egyhangúan megnyilvánult bizalmat elfogadta. Új főcsoportvezető bs-unknak — aki néhai Dr. Dobolyi Lajos cső. ezds. fia — s Közösségünk tagja, kívánunk sok szerencsét, szép eredményeket és sikert további munkájához. (G.M. 1980. VI. 12.)

Csodálatosan szép, ragyogó napsütésben, 1980. VI. 22-én tartották meg hagyományos bajtársi ebédjüket 11 magyar egyesület képviselője, illetve elnöke és az ifjuság impozáns részvételével. A megjelenteket Dobolyi Árpád főcsoportvezető üdvözölte, aki az izletes étkezés elfogyasztása után köszöntötte a lelépett vezetőséget, kiknek dicsérő díszoklevelet, illetve emléklapoktatót nyújtottak át sok éves munkájuk elismeréseképpen a közönség lelkes tapsaitól kísérve. Utána a főcsoportvezető 21 új tagot iktatott be, akiket a jelvények átadásakor arra kért, hogy viseljék azokat olyan büszkén és szeretettel, ahogy azt elődeik tették. Ezenkívül személyesen körüllátogatta a 26 asztalnál helyet foglaló vendégeket, ahol a régi kedves ismerősökkel és jóbarátokkal kellemes órákat töltöttek el nyájas hangulatban. A szép erkölcsi sikerrel zárult összejövetelért Kovács Iván bs-at és a rendező bizottságot illeti elismerés. (Magyar Újság 1980. VII. 3.)

1980. VII. 12-én Terézhalmy Géza tü. szds. bs-unk és felesége ismét megrendezték immár hagyományos „tüzér-piknik”-jüket, melyre több bajtársunk hivatalos volt. A nagyszerűen sikerült „garden-party”-ról a jelenlévők társaslevélben küldötték üdvözlésüket a Bajtársi Levél szerkesztőségének, melyeket köszönettel vettünk és jókívánásaikat ezúton is viszonzozzuk bajtársi szeretettel.

(f.M.I. 1980. VII. 12., 21. 30)

Sarasota (Florida) 1979. XII. 4-én Borbála-napot tartottak a helybeli tüzerek. Délben Szalay István szds. házában volt villásreggeli, aki vidám rímekben köszöntötte a tüzereket. Este Apáthy László fhdgy., volt MHBK cso. vez. otthonában tartották meg az ünnepélyt, melynek keretében vitéz Baranchi Tamáska Endre olvasta föl Borbála tekercsét a jelenlévők nagy

szereplésére. Utána vitéz L. Jezierski László vk. őrgy. emlékezett meg háborús haditettekről, majd a házigazda fölolvasta a legidősebb tüzérbajtárs Mészoly Elemér vörgy. üzenetét. A bensőséges ünnepséget finom vacsora követte és a háttérben halkán szólt hangszalagról a kellemes gitárymuzsika. A társaság az éjjeli órákig maradt együtt fölelevenítve régi tüzeremlékeket. (v.BTE 1979. XII. 28.)

Hadnagyavatás a Böszörményi úti csendőrlaktányában
1940. VII. 9-én.

Sarasota (Florida). 40 éves szellemi találkozó. A Tamáska-Kuli évfolyam 40-es létszámmal vonult be a Ludovika Akadémiára és ott osztályoztattuk Bodur Gyula cső. fhdgy. volt 1939. januárjában. A 40 csendőrhajótörő őrmester nem volt új az ősi Akadémia falai között, hiszen előtérük már két évfolyam töltött ott egy-egy évet. A több száz aks között a csendőrhajótörők kis létszáma szinte elveszett. Besorolásuk a legfeljebb, akkor a III. évfolyamba történt. Az Akadémia akkori pk-a vitéz Csibarnaki Farkas Ferenc vk. ezds. örömmel fogadta őket. Az akadémiai évfolyam elvégzése után mely csak csapattiszti kiképzést adott, s egy-egybe vonta a különböző fegyvernemektől származó hallgatókat, szintén 1939-ben bevonultak 1939 őszén a Böszörményi úti csendőrlaktányába, a Csendőrtiszti Tanfolyamra. Itt már csendőr szakkiképzést kaptak. Parancsnokuk először Balogh Béla, majd vitéz Szabadhegyi Ferenc cső. ezredesek voltak. Az elméleti és gyakorlati kiképzés és vizsgák után 1940. július 9-én avatták 38-ukat csendőrhadnaggyá. Az ünnepségen résztvett a Honvédelmi Miniszter, a Ludovika pk-a és sokan mások. Innen vonultak be Magyarország különböző részein lévő beosztásaikba. Az avatás óta 40 év telt el. A 38 hadnagy élete egy-egy regény lehetne. Nagyrésze megjárta a szovjet hadművelési területet, harcolt csendő-

reivel az ország különböző területen a szovjet csapatok ellen, s sokan így jutottak orosz hadifogságba. A szovjet bíróság két évfolyambelit ítélte el 25 évre. A kommunista Magyarországon pedig különböző börtönökben, kényszermunkatáborokban, internáló táborokban töltöttek sokan több évet. Csak kevésnek sikerült — beosztásuk folytán — a szabad nyugaton maradnia.

A háború után életpályájuk aszerint folytatódott, hogy a világ melyik részére vetődtek, s ott hogyan tudtak gyökeret eresztetni. Van az évfolyam tagjai között mérnök és egyetemi tanár, afrikai „fehér vadász” és szobrászművész, állami tisztviselő és ipari vállalkozó, vállalati osztályvezető és technikus. Szóval mindenki szorgalmával, tehetségével, tudásával igyekezett új életformát teremteni. Otthon persze ez szinte lehetetlen volt, mert a „csendőrbélyeget” viselniük kellett.

Az évfolyam tagjai közül a Hadak Útjára léptek: Dr. Sótonyi Jenő, akit otthon a kommunisták kivégeztek, továbbá Dr. Hegedüs Mihály, dr. Hidvégi Flórián és dr. Polgár Barna. Áldott legyen emléküik. A vasfüggönyön túl élőkrol nem sok adatunk van. Ma már felettük is egy „kicsit” kiderült az ég. Élnek. Jelenlegi híreink szerint az évfolyam 34 tagja közül Magyarországon 17, az USA-ban 6, Kanadában 3, Délamerikában 3, Ausztráliában 3, Európában (a szabad nyugaton) 1, s Afrikában 1 él.

1980-ban a Csendőrnapon a volt évfolyamtársak közül a „szellemi találkozó” az USA-ban (Sarasota, Florida) hárman jöttek össze (Dr. Borhy Emil, dr. Kuli Sándor és vitéz Baranchi Tamáska Endre). Ez alkalommal emlékeztek meg és gondoltak a világon szétszóródott évfolyamtársaikra, akikkel csak így lélekben tudtak ezen a nevezetes napon együtt lenni. 1980. VII. 9-én: Egy 1940-ben avatott csendőrhadnagy.

Negyven év után j-ról b-ra: Dr. Kuli Sándor, vitéz Baranchi Tamáska Endre, dr. Borhy Emil és az 1939-es avatású Görgey Kálmán

Kanada

Welland (Ont.) A Welland és környéke MKCsBK csoport közös elhatározással eltért az előző évek gyakorlatától és a szokásos Csendőrnapi vacsorát nem február 14-én, vagy a hozzá legközelebb eső napon tartotta meg. Az elhatározás oka, hogy hat városban laknak, és február talán a tél legkritikusabb hónapja. Sokszor előfordul, hogy pl. Port Colborne-ban, az Erie tó partján hóvihar dühöng, a lakást el sem lehet hagyni. Ugyanakkor St. Catharines-ben vagy Niagara Falls-on szépen süt a nap. Ezért a Csendőrnapi vacsorát ebben az évben Niagara Falls-on, Máté János bs. lakásán, 1980. VI. 7-én tartották meg. A vacsorán megjelentek Bándy Bertalan az MHBK Welland-i csoportjának vezetője, Gallant Lajos cső. barát feleségeikkel és sokan mások. A megjelenteket a csoportvezető üdvözölte. A résztvevők a késő éjjeli órákig maradtak együtt meghitt bajtársi hangulatban. A Bajtársi Levél kiadási költségeihez az 1980. I. felére 100.00 dollárt küldöttek a bs-ak. (M.J. 1980. VI. 10)

Szokásos évi piknikjüket a Welland környéki bajtársak 1980. VII. 27-én tartották meg Lukács Ernő bs. Welland közelében lévő farmján. Kb. 75 személy vett részt a pikniken. A csoport tagjain és a meghívott civil vendégeken kívül a Hamilton-i, Delhi-i és Buffalo-i bajtársak csaknem teljes számban megjelentek. A vacsora bográcspörkölt galuskával, krump-lival a résztvevők egyhangú véleménye szerint igen izletesen volt elkészítve. A szakács Kolozsváry Zsigmond bs. volt. Sorsolás is volt: Egy himzett blúzt nyert Layko Mátyás bs. felesége, egy kalocsai terítőt Ragacs Rezsőné, míg az egy üveg boróka pálinkát Raytik Pál nyerte meg. A piknik kitűnő hangulatban igen szép anyagi, de főleg erkölcsi sikerrel zárult. A .B.L. kiadásaira a csoport 1980/II. felére 100.00 dollárt küldött melyet ezúton is hálás köszönettel nyugtázunk. (M.J. 1980. VIII. 7.)

Toronto (Ont.) Az 1980. IV. 14-én Arnstorfban elhunyt vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc vezds., a Magyar Szabadság Mozgalom alapító vezérével a helybeli bajtársak, vitézek, Szt. László lovagok temetése napján IV. 17-én búcsúztak gyertyát gyújtva és emlékeztek az emigráció aktív nagy emberére. A csendőroket különösen szerette és tisztelte. Mint Mindszenty hercegprímás, ő is 25 évvel előbb ugyanazokat mondta rólunk: „A volt m.kir. csendőr ott áll az emigrációban is mindenütt elsőnek, mozgatója a magyar szellemnek, példát mutatva küzd a nemzeti eszme és szülőhazánk felszabadítása körüli munkában.” Európai útjaim alkalmával mindig meglátogattam. Mindenkor felsorolta tíz ujján az emigráció alkotó magyar értékeit és ezek között mindig szerepelt két csendőr. Nagy embert veszített haldokló emigrációnk, s vegyünk Tőle példát: haláláig hűséggel teljesítette kötelességeit Magyarorszáért. Egyetlen fia páncélos hadnagyként hősi halált halt a Szeged körüli harcokban 1944 őszén. Nyugodjék békében előbb elhunyt felesége és leánya mellett az Arnstorf-i temetőben. Legyen emléke áldott. (v.K.K. 1980. VII. 14.)

A kegyelet és az emlékezés gyertyáját gyújtották meg Toronto-i bajtársaink vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc vezds. temetése napján 1980. IV. 17-én.

Montreál (Quebec). Csoportunk hagyományos Csendőrnapi ünnepélyét ezúttal 1980. IV. 27-én a Szt. István Kultúr Egyesület éttermében tudta megrendezni, mert az egyházközség zsúfolt programjába nem volt beilleszthető. Ettől eltekintve hősi halált halt és elhunyt Bajtársaink lelki-üdvéért 1980. III. 15-én mind a katolikus, mind a református magyar templomokban szentmisét mondtak, illetve érettük könyörgés volt.

A Csendőrnapi ünnepély IV. 27-én vasárnap délben díszebéddel vette kezdetét. Megjelentek Detre Gyula és Korsós László bs-ak, az MHBK kanadai főcsoportvezetője, illetve a helyi csoport vezetője, a Szt. István Kultúr Egyesület Vezetősége feleségeikkel és sokan mások. Ebéd előtt Ft. Boday Jenő S.J. atya mondotta el az asztali áldást. Utána Cserhalmi Ferenc őrm., csoportvezető üdvözölte a megjelent vendégeket és a bajtársakat. Az ünnepi beszédet Detre Gyula bs. mondotta többek között az alábbiakat:

„A volt m.kir. Csendőrség alapításának 99. évfordulóját ünnepelte február 14-én a szabadföldön élő emigrációs magyarság. Mindenek előtt emlékezzünk azokról a hősi halált halt csendőrbajtársokról, akik az örök ellenség ellen folytatott harcban estek el, a mártírhalt és kivégzettekéről, továbbá a hontalanságban elhunyt odahaza és idegenben nyugvó bajtársainkról, az özvegyekről és árvákról... A mai felfordult világban az eskü szentségének, a parancs teljesítésnek az áldozata lett a magyar csendőr. Aki otthon maradt az vagy az életével fizetett szeplőtlen múltjáért, vagy az ÁVH brutális, a terror minden eszközét igénybe vevő üldöztetést, bebörtönzést kínoztatást szenvedett csak azért, mert egy ki-

...karhatalmi szervezet tagja volt. De a magyar csendőr ma is tisztaság és nyugodt lelkiismerettel áll és teljesíti az emigrációban is hazájáért, népével szemben emigrációs kötelességét esküjéhez híven... A 99. évforduló e szent órájában a kanadai MHBK összes bajtársai és a Montreal-i Magyar Bizottság tagsága nevében kérem a Jóisten áldását továbbá munkátokra, a m.kir. Csendőrség hagyományainak ápolására. Ne kegyelmissen el benneteket, hogy fogyunk, hogy összejöveteleinken mindig kevesebben leszünk. Ez az élet rendje, de a m.kir. Csendőrség emléke mindenkor elevenen élni fog: A Nemzet örökkévaló!...”

A jó étvággyal elfogyasztott izletes ebéd és a hivatalos rész után a bajtársak még sokáig maradtak együtt és beszélgettek el barátaikkal és vendégeikkel.

(S.F. 1980.V.12.)

A vendégek egyik asztala a Montreal-i Csendőrnapon 1980. IV. 27-én.

Calgary (Alberta). A Calgary-i Rockyview Parkban, a Magyar Kanadai Kultúrközpont területén tartották meg az MHBK, az MKCsBK, a MSzS és a Vitézi Rend helybeli csoportjai közös „Bar B Q”-jüket, a szokásos nyári pikniket, 1980. VI. 22-én. A nyári kirándulás ezúttal táborigényesen vette kezdetét. A magyar, kanadai és MHBK zászlókkal, valamint virágokkal gazdagon díszített táborigényesen magyar nyelvű szentmisét mondott Ft. Molnár István plébános. A szentbeszédet Ft. Horváth Miklós, ny. plébános, az MHBK egyik alapító, köztisztviselője, tagja mondotta. Örömeinek adott kifejezést, hogy a bajtársak munkájukkal földi hazánkra való emlékezéssel az égi haza jelentőségét is szem előtt tartják. Végül elismeréssel szólt az egyetemes együttműködésről, melyről ezen össze-
jöveteleikkel a bajtársak ismét tanuságot tettek. Mise alatt a Nyugdíj-

sok Énekkara énekelt Keresztes Lajos vezetésével, az Úrfelmutatáshoz a csengőt kürtjel helyettesítette. A Kultúr Központban tartott első tábori mise a Himnusz eléneklésével ért véget.

Utána megterítették az asztalokat, s a finom sültus, kolbász, lacipe-csenye, különféle frissítők, továbbá Koronghy Gyula és zenekara megteremtették a jó hangulatot és a vidámságot. A pikniken résztvevő vitéz Duska László az MHBK központi vezetője. Megjelentek Nt. Göndöcz Kálmán ref. lelkipásztor, Berdin Árpád a Kultúr Központ elnöke és számos tagja a magyar közéletnek feleségeikkel. Még a délután folyamán hirtelen kerekedett vihar se tudta a jó hangulatot befolyásolni, mert a község egy része tovább maradt a Központ épületében előkészített asztaloknál. A már hagyományossá vált közös piknik főrendezője Zsitvay Sándor bs. a MHBK helyi csoportjának vezetője volt, míg a rendező bizottságban Zsitvay Sándorné, Karancz Jánosné, Szelei József, vitéz Balogh József, Dániel János, Dániel Gyula, Karancz János, Sárközi Kálmán és Szőke Károly végeztek különösen jó munkát a kirándulás szép, közös sikere érdekében.

Calgary (Alberta). 1980. III. 30-án Szelei József cső., csoportvezető lakásán megtartott gyűlésen 12 bs. előtt terjesztette be a Csendőrnapi megkezdésével kapcsolatos elszámolását, melyet a jelenlévők elfogadtak. Utána négy fős Jubileumi Rendező Bizottságot választottak, hogy az készítsen tervet a Calgary-i 1981. évi Jubileumi Csendőrnapi megkezdésére, s azt terjessze a közgyűlés elé. A bizottság tagjai Szelei József, Szabó Gellért csp. vez. helyettes, Keresztes Lajos és Dr. Kiss Gyula, továbbá a bizottság egyhangú javaslatára 1980. VII. 27-től Karancz János bs.

Calgary (Alberta) Az M.H.B.K. helyi csoportja 1980. V. 4-én megtartott taggyűlése alkalmával a központi vezető a közösségi életben végzett értékes munkájukért, valamint az egyetememes magyar közösségi szolgálat terén kifejtett értékes és eredményes működésük elismeréseképpen az alant felsorolt bajtársakat tüntette ki: Ifj. Kiss Gyula (bálgárdák főrendezője) és Szabó Attila bs-ak M.H.B.K. Koszorús jelvény — Dániel János bs. (csoportunk titkára) M.H.B.K. Jubileumi Emlékérem bronz fokozat — Ft. Horváth Miklós bs. (a Calgary-i r.k. magyar egyházközség ny. plébános) M.H.B.K. Jubileumi Emlékérem ezüst fokozat — Zsitvay Sándor bs. (csoportvezető) az Európai Frontharcos Szövetség Lovagkeresztjét kapta. Ugyanakkor Fülöpp József a Szt. László Társaság és Rend Lovagkeresztjét nyújtotta át Rada Tibor bs-nak. Az 1980. VI. 12-én megtartott tisztújító közgyűlésen megejtett titkos szavazás eredményeképpen az elkövetkező 2 évre a megjelentek ismét Zsitvay Sándor bs-at választották meg csoportvezetőnek, aki a tisztséget elfogadta. (Zs.S. 1980. VII. 31.)

A magyar élet eseményei világszerte

Ausztrália

Perth (W.A.). A kisszámú helybeli magyarság minden lethargiát és lasszavonást levetve, különböző egyesületi erőinek összefogásával a 60 évvel ezelőtt brutális erőszakkal reánk kényszerített **Trianoni békepanc** elleni tiltakozásának 1980. VI. 8-án megtartott ünnepélyes összejövetellel adott kifejezést. Az YMCA nagytermét a magyarság és más anyanyelvű vendégek teljesen megtöltötték. A külön írásbeli meghívót kapott miniszterek, képviselők és más ausztrál vezető személyiségek csaknem teljes számban jelen voltak. A színpad a feldarabolt magyarság térképével, az ausztrál és magyar zászlókkal volt hatásosan díszítve. A műsor — a vendégekre való tekintettel főként angol nyelven folyt le — a God save the Queen és a Magyar Hiszekeggyel kezdődött, majd Sarkadi Zsuzsi gyönyörű díszmagyarban az angolra lefordított magyar Himnuszt adta elő. Szerepelt, már az elmúlt években is sok sikert aratott, helybeli „Keszkenő” táncsoport, kalotaszegi ruhában, emek összhangban hibátlanul bemutatott tánccal. Hints Tivadarnak a Trianont követő években írott „Üzenet Erdélyből” c. költeményét vitéz Zombathy Lajos János bs-unk adta elő mély átérzéssel, mely többekből könnyeket váltott ki.

Az ünnepi beszédet Nt. Kemény Péter, evangélikus lelkész mondta. Elvitatatos adatokra támaszkodva kihangsúlyozta, hogy W. Wilson US elnök jószándékának hangzó pontjait egyszerűen félreseperték, s feldarabolták a Kárpát-medencének több száz éven át bevált geopolitikai és gazdasági egységét, mellyel a csonka haza lakosságát koldussá tették és kiszolgáltatottá gyűlölködő szomszédai kénye kedvének. „Mentse meg a szegény Ausztráliát és a még szabad világot attól, hogy olyan sorsba jusson, mint amilyent nekünk, magyaroknak a győztesek oly gonosz szívtelességgel kiosztottak” fejezte be a mély megilletődéssel és nagy hatással fogadott beszédét a szónok. Ozsdolay László az angolra fordított „Szózat”-ot szavaltta el jól hangsúlyozott, tiszta angol kiejtéssel.

Utolsó szónok volt a World Freedom League ausztráliai elnöke, Mr. Paul G. Pearson MBE, aki a magyarok ősi hitükhöz való hűségét és nemzeti hagyományaikhoz való ragaszkodását jelölte meg, mint biztos utat, melyek végül is elvezetnek a szebb és jobb jövődökhöz. A Himnusz közös eléneklésével fejeződött be a műsor, melyet uzsonna követett. A rendezőség a megjelent vezető ausztrál személyiségeknek Yves de Daruvár „The tragic fate of Hungary” c. könyvét, valamint „Witnesses to Cultural Genocide” c. művet adományozta.

(v.Sz.J.L. 1980. VII.4.)

A Graz-i magyarság koszorúja Hősök Vasárnapján 1980. VI.8-án.
A koszorút tartja középen Bánfai József lovas cső. bs-unk.

Graz (Stmk., Ausztria). A Graz-i és stájerországi Magyarország tiszta kék ég alatt, ragyogó napsütésben 1980. június 8-án tartotta meg Hősök Vasárnapját. A Központi Temető kápolnájában 9.30-kor Ft. Nyers János mondott szentmisét és szentbeszédet, s emlékezett meg a magyar Hősökről, akik legdrágább kincsüket, életüket áldozták értünk és Hazánkért. Utána megszentelte a gyönyörű piros és fehér szekfűkből álló nemzeti szalaggal díszített zöld koszorút. Mise végeztével a rózsafüzért imádkozva a hősök temetőjében lévő Emlékműhöz vonultak, hol Lengyel Béla altbgy., a magyarság és a város köztisztelőjében álló tagja magyar és német nyelven beszédet mondott. Megemlékezett mind az első, mind a második világháborúban elesett, a temetőben pihenő Hőseinkről, valamint mindazokról, akik az évszázadokon át helytálltak és elestek Európa védelmében. Bécs nyugodtan táncolhatta valcerjét, Róma harangozhatott és hirdethette az evangéliumot, Párizs épülhetett, London a tengerben csak a szovjet hősöket ünneplik, a párt berkeiben, akik már háromszor tiporták el népünk szabadságát. (B.J. 1980. VI.30.)

Oberwart (Felsőőr, Vas vm., ma Burgenland, Ausztria). Magyar Cserkészszövetség Európai Kerülete 1980. április első hetében regős tábort rendezett, melyre Nyugateurópa szinte minden sarkából és 4 tengerentúli országból is 90 fiú és leány jött össze. A mezőgazdasági szakiskola

modern épületében voltak elhelyezve, s előtte egy hétig az árbócokon az Osztrák Cserkészszövetség zászlója mellett ott lobogott a magyar nemzetiszínű zászló. A tábor célja a népművészet megismerése és ápolása volt, mely ma is eleven valóság. Néptánc, balladatanulás, tojásfestés, faragás, himzés nemcsak élményt nyújtott, de gazdagabbá tette a tábori életet. Megnézték Liszt Ferenc szülőházát Doborjánban (Sopron vm., ma Raiding), Alsóőrben a Falumzeumot és Felsőőrött a Ref. Olvasóköri előadásában „A bor” c. népszínművet. Résztvettek a nagyheti szertartásokon és a feltámadási körmeneten is. Húsvétvasárnap ők hívták meg az Őrség magyarságát és búcsúztak szívet-lelket melegítő kedves műsorral. (Életünk, 1980. május.)

Párizs (Franciaország). Kovács János szkv. csendőrőrmester fiát Kovács Istvánt 1980. VI. 21-én a Lisieux-i Szt. Péter katedrálisban fényes papi segédlettel szentelte pappá a Liseux-i püspök. Ahol a fiatal pap jelenleg is szolgálatot teljesít. Az ünnepi szertartáson a püspök mellett 21 pap, 5 segédpüspök, sok seminarista, valamint 2,000 hívő vett részt. A katedrális teljesen megtöltötték. A szertartás 2 és fél óráig tartott.

Ezen a szép és magasztos ünnepen a magyarság is képviselve volt. A M.Kir. Csendőr Bajtársi Közösséget mint családtag én képviseltem a feleségemmel, 400 km. távolságból utaztunk oda. Az ünnepi szertartás befejezése után a felszentelt fiatal pap igen meleg hangú köszönetet mondott a szertartást végző püspöknek és a résztvevőknek francia és magyar nyelven.

A befejezést magyarul mondta a következőképpen:

„Kedves magyar Barátaim! Szívvel köszönöm jelenléteteket és imáitokat ezen a boldog ünnepnapon. Egy szívvel, lélekkel, franciák és magyarok énekeljük Isten dicsőségét és áldjuk adományaiért. Köszönöm, hogy itt vagytok és kísérték választásomban Istent szolgálni. Tessék elhinni szívből francia és magyar vagyok. És igazán mondom sokszor gondolok reátok és a nagy bíboros Mindszentyre, aki annyit tett népéért, a magyar népért. Kedves magyar Testvéreim! Mindenkinek még egyszer szívből mondok nagy köszönetet.”

Mise után a közelben lévő szerzetes nővérek nagy fogadótermében fogadás volt a résztvevők részére. Másnap, 1980. VI. 22-én a szülői háznál társas díszvacsora volt, melyre 70 személy volt hivatalos, igen meleg hangulatban telt el. Ez volt a szülők egyetlen fiának a kánai menyegzője. Az ünnepi díszvacsora igen nagy hozzáértéssel és körültekintéssel volt megrendezve, igen jó hangulatban, másnap reggelig tartott az örömnep.

(Tóth József törm., csoportvezető, 1980. VI. 27.)

Burg Kastl (Nyugatnémetország). A magyar gimnáziumban megkezdődtek a felvételek azon tanulók részére, akik az elemi iskola 4. osztályát sikerrel elvégezték. Az intézet 9 évi oktatás után egyetemre jogosító érettségi bizonyítványt ad. A tanítás nyelve magyar és német. A kötelező tárgyak mellett cél nemzeti hagyományaink ápolása, kultúránk és igaz történelmünk megismertetése. Az internátusi ellátás a tandíjjal együtt 250.00 US dollár. Jelentkezni lehet az alábbi címre; részletes tájékoztatót küldenek:

Az 1979/80-as tanévben 30 tanuló tett érettségi vizsgálatot. A tanévet Te Deummal zárták 1980. VI. 28-án.

Gyulafehérvár (Alsó-Fehér vm., ma Alba Julia, Románia). Ft. Márton Áron Erdély püspöke, aki gyenge egészségi állapota ellenére mind a szatmári, nagyváradai és a temesvári egyházmegye ügyeit is intézte 84 éves korában, II. János Pál pápa hozzájárulásával 1980 tavaszán nyugalomba vonult. 1896-ban született Csikszentdomonkoson, az I. Világháborúban hadnagyként szolgált, majd Gyulafehérvárott szentelték pappá, a 32 éves korában Kolozsvárott püspökké. Erdély egy részének visszacsatolásakor székhelyén maradt. 1949-ben meghurcolták, bebörtönözték, s 1968-ban bérnámhatott első ízben. Utódja Ft. Jakab Antal 1971 óta segédpüspöke, ki szintén Csikban született és 14 évet töltött börtönben. (Életünk, 1980. július.) Az otthoni és a világszerte szétszórt magyarság tisztelete és megbecsülése veszi körül Püspök urat. Adjon a Mindenható továbbra is erőt és egészséget Neki, örhélyén, híveinek és magyar testvéreinek ragaszkodó szeretetében. Szerk.

Észak-Amerikai Egyesült Államok

Sarasota (Florida). Vitéz Baranchi Tamáska Endre festő és szobrászművész a First Federal Bank előkelő Halljában kiállítást rendezett 1979 október hó két utolsó hetében. 28 olaj, aquarell, pastell és szénrajzot állított ki. Nagy volt az érdeklődés és a helybeli magyarok is sokan megtekintették a kiállítást. A helybeli legnagyobb újság a „Sarasota Herald-Tribune” fél oldalas cikket közölt a művész munkásságáról és életéről három fényképpel. (v. BTE 1979. XII. 28.)

Kanada

Toronto (Ontario). Az Árpád-nap megünneplésére a Kőrösi Csoma Sándor Társaság 1980. IV. 26-án a Kultúrközpontban (840 St. Clair Avenue, West) Árpád-napi vacsorát és táncestet tartott. Ugyanott honszerző vezérünk emlékére a torontói magyarság 1980. IV. 27-én, vasárnap délután műsoros Árpád-napi ünnepélyt rendezett, melynek keretében a hun-avar-magyar vonatkozásokról tartott vetítettképes előadást Dr. Érdy Miklós. (K.M. 1980. IV.26)

A Rákóczi Alapítvány meghívására Dr. Teller Ede, az Amerikai Egyesült Államokban élő világhírű tudós, a hidrogénbomba megalkotója 1980. V. 8 és 9-én Toronto, Kanada vendége volt. V. 8-án a torontói egyetem és a Rákóczi Alapítvány közös rendezésében előadást tartott közel 1,000 érdeklődőnek az energia kérdéseiről. 9-én tartott sajtófogadások után

mint az Ontario tartományi kormány vendége megköszönte, hogy Ontario volt az első, mely befogadta 1956-os magyar szabadságharcosokat, majd újból és újból felhívta a figyelmet a polgári légvédelemre. Este a Kanadai Magyar Kultúrközpontban megtartott díszvacsora keretében személyesen adta át az egyetemi Magyar Tanszék kiválasztott diákjainak és egy fiatal magyar sportolónak a Rákóczi Alapítvány ösztöndíjait, majd előadást tartott a közel 500 résztvevőnek. A nagy magyar tudóst Endes László a Kultúrközpont elnöke mutatta be a megjelenteknek, ki „Honfitársaim” szóval kezdett magyarul beszélni, hogy „ha nem is vagyunk sokan, de sokat tettünk” majd angolra fordította a szót. Talán senki se fordította le modern nyelvre olyan egyszerűen és mindenki részére érthetően, a kétezer éves klasszikus római intelmet, hogy „si vis pacem, para bellum.” Üzenete: Csak egyetemes, általános, áldozatos felkészültséggel védheti meg a nyugat szabadságát. A Szovjetuniót nem lehet szép szavakkal megállítani. Beszédében többek között az alábbiakat mondta:

„... Ma Keleteurópa a világnak egyetlen része, ahol a kegyetlen gyarmatosítás még létezik. A lehetetlenség ebben a helyzetben az, hogy sokan, akik sohasem dolgoztak küzdöttek a szabadságért tálcán kapták meg azt, s mi magyarok és sok keleteurópai nemzet, akik hosszú évszázadok óta harcoltunk a szabadságért — ma még súlyosabb bilincseket hordunk, mint azelőtt... Mi nem akarunk háborút, de ha az oroszok rálépnek erre az útra, akkor nekünk ellen kell állnunk, mert a szabadság számára ez lesz az utolsó lehetőség...”

Üzenetéhez nem kell semmiféle megjegyzés. Világos, érthető, egyértelmű. Tudja az egész világ, hogy veszély-korszakban élünk. Kitérni nem lehet, de el kell fogadni a figyelmeztetést a felkészülésre. Az előadást Korponay Miklós, a Rákóczi Alapítvány elnöke köszönte meg és a díszvacsora műsorát vitéz Hamvas J. József zárta, s mondott köszönetet az előadónak, a díszvacsora szereplőinek és rendezőinek. (H.J.J., Krónika, 1980. VI.)

Dr. Teller Ede,
v. Hamvas J. József
társaságában.

Calgary (Alberta). A Széchenyi Társaság 1980. IV. 13-án tartotta meg az évi rendes közgyűlését, melyen a következő igazgatósági tagok lettek 1982-ig megválasztva:

Elnök: Fekete Tibor (Calgary). Társelnökök: v. Hamvas J. József (Toronto), Mézes Miklós (Középkánada), Móricz Blanka (Nyugatkanada). Ügyvezető titkár: Falvi Márton (Calgary). Pénztáros: Kovács Márton (Calgary).

A torontói tanszék munkáját mind a Széchenyi Társaság, mind az egyetem vezetősége kiválóan találja. Dr. Bisztray György személyében egy lelkes és kitűnő tudású tanítója van a magyar nyelv és irodalomnak. A magyar történelem tanítására megtették az első lépéseket. Röviddel a tanszék megindulása után megalakult a magyar diák-klub a torontói egyetemen, ami szintén közelebb hozza egymáshoz a magyar származású fiatalokat. Befejezésül az újonnan választott és a már meglévő igazgatósági tagok nevében Farkas Endre üv. igazgató tett ígéretet, hogy a Széchenyi Társaság alapelveihez hűen a magyar kultúra tántoríthatatlan harcosa és terjesztője marad nemzeti hagyományaink és a kanadai magyarság szolgálatában.

(Farkas Endre 1980. május hó.)

Calgary (Alberta). A Kanadai Magyar Kultúregyesület 1980. IX. 20-án rendezte meg helyiségeiben az első magyar művészeti és népművészeti kiállítást a helybeli magyarság készséges támogatásával.

A nagyrészt Magyarországról származó dísz tárgyak, porcelánok, edények és festmények mellett művészeink fafaragványai, kerámiái, s kézimunkái, népviseleteinek pavillon-rendszerű, ötletes, könnyen áttekinthető elhelyezése megérdemelt elismerést váltott ki a látogató közönségből. A kiállítással a Kultúregyesület köszöntötte a területrendezések során a szövetséges Kanadába 75 évvel ezelőtt fölvert Alberta tartományt.

Bajtársi hírek

Apáik nyomdokában a magyarságért

Vitéz Vattay Ferenc ezds. úr (Buenos Aires, Argentína) a MKCsBK volt vezetőjének fia ifj. vitéz Vattay Ferenc szkv. vk. szds. aki az argentin Hadiakadémia kérésére vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc könyvét „A Tatárhágó visszanéz” fordítja spanyol nyelvre, jelentős munkát vállalt magára. Kapcsolata egyébként az argentin haderővel több évre nyúlik vissza. Legutóbb is a II. Világháborúról jelent meg tanulmánya spanyol nyelven az argentin katonai szaklapban. Ugyancsak elismerést érdemel vitéz Vattay Miklós mérnök, ezredes úr unokája, akit a Buenos Aires-i Katolikus Egyetem tanársegéddé nevezett ki. Ebben a minőségben nagyban hozzájárulhat hazánk és nemzetünk érdekeinek képviseléséhez. (Vitézi Tájékoztató.)

vitéz Vattay Ferenc ezds. úr fia,
unokája és két dédunokája társaságában.

Buenos Aires (Argentína, Délamerika). A Kinizsi Pál 12. sz. magyar cserkészcsapat tagjai 1980 februárjában vízi mozgótáborban vettek részt a Colorado folyón a Cordillerrák előterétől kezdve a folyó torkolatáig. 1980. II. 1-én indultak 16-an Kerekes György cs. ti., csapatpk., szigorló orvos vezetésével 16-án, ifjak és öregcserkészek, élelemmel, sátorfelszereléssel 7 kajak és 2 canoe-val. Naponta 50-60 km-t eveztek folyóváltással. Este táborot vertek, vadásztak, halásztak és izletes vacsorát főztek maguknak. Tanulmányozták a növény és állatvilágot. A Colorado majdnem egész útján kacskaringós, mélysége változó, sodra egész úton figyelmet igényelt, II. 11-én érkeztek meg mögöttük a változatos víziúttal

A Buenos Aires-i magyar cserkészek 1980-as vizitáborra résztvevőinek egyik csoportja a Colorado-n.

Pedro Lauróba. Útjukról a Buenos Aires-i La Razon és a La Prensa fényképes riportokkal emlékezett meg, megdicsérvén a „Colorado meghódítóit, akik első ízben tettek meg 850 km-es utat, melyhez hasonló még nem volt.” A La Razon még azt is megemlítette, hogy a magyar származású argentin csapat tagjai még pontos térképészeti adatokkal se rendelkeztek. A résztvevők ifj. Kulifay László utinaplója alapján a következők voltak: Fóthy Miklós és Lomniczy Mátyás canoe, Franko Péter és ifj. Kulifay László canoe, Kádár Kari és Roósz Laci kajak, Kerekes György pk. egyedül kajak, Kerekes Laci bácsi és Szilvássy Tamás bácsi kajak, Lomniczy Jóska bácsi és Szilvássy Lőrinc (aki a vizitábor gondolatát először fölvetette) kajak, Mágel Sanyi és Németh Gyszi kajak, Mayer Milton és Pap Pindur kajak, Pap Jenő egyedül kajak. (K.L. 1980.IV.13.)

Nagyiványi Patricia

Buenos Aires. Szüleik régi életétől annyira különböző körülmények közepeztette fiataljaink tehetségükkel, szorgalmukkal és nyelvkészségükkel nemcsak Európában, de az újvilág majdnem minden országában is beke-

nek az élvonalba és kiharcolják maguknak a karriert, a hivatást, melyre valamikor apáik is elkötelezték magukat. 1949 óta látjuk, hogy bajtársaink kevés kivétellel tudásukkal és szorgalmukkal igen jó megélhetést teremtetek maguknak, gyermekeiket gondosan nevelik és több nyelven is iskoláztatják. Ez ma az alapja a gyors előmenetelnek. Az eredményért, a sikerért azonban fiataljainknak maguknak kell dolgozniuk, mégpedig keményen, ami beigazolódást nyert Nagyiványi Patricia esetében is. Csendőr százados bajtársunk leánya Buenos Airesben született és a magyar érzést magával hozta. A szülői otthonban csak magyarul beszélnek. Elemi és középiskoláit a spanyol és német nyelven működő 83 éve fennálló Goethe Schule-ben végezte kitüntetéssel. Az első években meg kellett küzdenie német anyanyelvű társai irigységével, mellőzéssel, azok nem akarták maguk közé bevenni. Ekkor elhatározta, hogy megmutatja, hogy eredményt fog elérni és mindenki mögötte marad. Úgy is lett. Mint érmetlen kitüntetett egyetlen tanuló tette le kiváló eredménnyel mind a spanyol, mind a német érettségit.

Ugyanezen idő alatt Olivosban Ft. Pesti József S.J. atyához járt magyar iskolába, aki a szentáldozásra is előkészítette és oktatta magyar nyelvre, földrajzra és történelemre. Magyarországi nagynénje jóvoltából hazulról magyar meséskönyveket kapott, melyeket először apjával, majd később önállóan olvasott. A meséket követték Gárdonyi, Jókai, Mikszáth örökszép regényei. Ennek köszönheti szép szókincsét és hogy jól magyarul és nincs semmiféle fogalmazási nehézsége. Ezenkívül korai fiáskévei alatt elkezdett zongorázni, balettleckéket vett, (ma végzett balettanárnő) és angolul tanult. Évekig volt tagja a magyar cserkészcsapatnak és az első bál felejthetetlen emléke a cserkész-bálhoz köti. Érettségi után az egyetemen biokémiára iratkozott be, hol ma V. éves hallgató. Jövőre, mikor végez az élelmiszervizsgálatban szeretne elhelyezkedni. A művészetek közül az ének érdekli és a könnyebb zene. Szabadsága alatt ismerősöknél a tenger mellett cukrászsüteményt árult. Modern nő életére is szeret hímezni, kötni, főzni, szereti tudását továbbadni, szereti a kisgyermeket.

1977-ben belépett az MHBK helyi csoportjába, hol hamarosan megbízták titkári teendőkké. 1979-ben szép elismerés érte, mikor szorgalmas, felkészült bajtársi munkájáért az MHBK Koszorús Jelvényét kapta meg. Mély magyar érzése, szüleivel megörzött kapcsolata, műveltsége, nyelvtudása reményekre jogosít. Kívánunk Patriciaának további előmenetelt, sikereket és boldog, szép családi életet. (K.L. 1980.III.28.)

Jegenyés Pál főtörm. (Lake Geneva, Wisc., USA) családjában apáról fűtúra száll a katonai hivatás szeretete. Apósa járásörmesterként, György bátyja pedig törzsörmesterként, az I. Világháborúban mint tábortörmester szolgáltak a csendőrségnél. Fia Jegenyés László alhadnagyi (R.S.M.) előléptetés előtt álló US főtörzsörmester a kerületi sorozó bizottság elnöke. Jelenleg három állam területén 12 városban ellenőrzi a katonának fölvetett egyének iratait, s ha szükséges kivizsgálást végez. 1960-ban sorozták be katonának az ejtőernyős ezredbe. Résztvett kétszer a Vietnam-i vizitáborban, ahol megkapta az amerikai „Bronzcsillag” kitüntetést. Egészségesen visszatért, s csapatától áthelyezték az önként jelentkezők

katonai alakulatához. Ez utóbbi helyén is háromszor részesült kitüntetésekben szorgalmas munkájáért. Betöltötte 20 éves szolgálati idejét, s Brainerd-be (Min., USA) van egy szép háza, oda akar nyugdíjba menni, hova szüleit is hívja.

Unokája **Jegenyés Jeffrey** 1980.II.15-én vonult be a US hadseregbe, most van kiképzés alatt. Veje **Némethy József** őrmester.

Unokája **Némethy Katalin** német tanárnő lesz, ír, olvas, beszél angolul, magyarul, németül és spanyolul. (J.P. 1980. III. 10.)

Ifj. vitéz **Körössy Zoltán** és családja anyósa társaságában 1979. Karácsonyan.

Ifj. vitéz Körössy Zoltán, a US hadsereg tartalékos tagja, dr. vitéz **Körössy Zoltán** szds. fia, 8 évet szolgált a Coast Guard-nál, mint (operational) technikus, 5 és fél évi egyetemi tanulmányai után mint altatót avatták föl és ma a Fairfax kórházban (Virginia) végzi a betegek operáció előtti altatását. Van egy kedvtelése. Keres, fényképez bármit, ami a magyar kir. fegyveres erőkhöz tartozott, legyen az egy katonai fénykép, szobor, érem, festmény, katonai tárgyú magyarbélyeg stb. Ma már több, mint 270 képe van két fényképalbumba csoportosítva. Van 1895-és 1935-ös Manlicher puskája, szuronnal, huszár alezredesi egyenruha köpennyel, csak a csizma, pisztoly és a kard hiányzik. Nagyon élvezi gyűjteményét. Gyermekai mindketten értenek és beszélnek magyarul. (ifj.v.K.Z. 1980.VI.29.)

Szathmáry Tünde 1980. májusában elnyerte a M.H.Sc., egészségügyi tudományok mestere oklevelet.

Dr. Reilly Györgyné született **Dr. Szathmáry Emőke** a hamiltoni

(Ont., Kanada) **McMaster** egyetemen életreszóló szerződést kapott, s a fizikai antropológiát tanítja. Már négy éve a Kanadai Antropológiai Társaság választott elnöke. (v.K.K. 1980. VIII.18.)

The Canadian Hungarian Folklore Association presents

PONTOZÓ '80

PONTOZÓ '80

Toronto (Ont., Kanada). A magyar tánc, a magyar zene és festői népviseleteink ragyogó seregszemléje volt a torontói „Pontozó '80”. A Kanadai Magyar Folklor Egyesület 1980. VII. 4. és 5-én rendezte meg a Kanadai Magyar Kultúrközpont helyiségeiben 2 napos ünnepségét, hol az Amerikai Egyesült Államokból és Kanadából 24 műkedvelő táncsoport 400 táncosa mutatott be 58 szebbnél-szebb magyar táncot eredeti zenével és népviseletben. A két napos összejövetelt — melynek keretében sor került az első magyar szólótánc-versenyre is — 1,600 fős közönség nézte és tapsolta végig honorálván fiataljaink átlagon messze fölül nyújtott gyönyörű teljesítményét. Különösen kitűntek a Kodály Együttes (Toronto), a Kárpátok Együttes (Los Angeles), az Ungaresca táncsoport (New York), a Mackinaw Együttes (Montreal) a Szittyá táncsoport (St. Catharines, Ont.) és a Magyar Táncsoport (London, Ont.). (R.T. 1980.VIII.5.)

Szeretettel gratulálunk az elért szép eredményekhez s kívánunk további sikert Mindnyájatoknak!

Egy öreg csendőr levele... a második generációhoz

Kedves fiatal Barátom, hozzád szólok, aki egy csendőrapa leszármazottja vagy. Te egy új ország állampolgára, egy új nemzedék tagja, egy más kultúra neveltje vagy. Tudok-e én, a már hatvanas éveit kezdő öreg, neked valami időtálló értékű és jövőt építő tartalmu útmutatást adni? Nagy kérdés ez!

A kor, amelyben Te élsz nem is hasonlít arra, melyben mi nevelkedtünk. Ez a kor negatív hősök kora, jelszava a szkeptikus kételkedés, a mindent kritizálás és a fegyelem társadalmat építő erejének tagadása. Ha ezeket a szempontokat már fenntartás nélkül a magadévá tetted, úgy ne is olvasd tovább soraimat, mert azokat ugyanis az „öregék öndicséretének és mentegődzésének” fogod elkönyvelni és ezzel az ügy számodra befejezést is nyert.

Ha azonban kritikai érzéked olyan fokú, amely az Igazság kereséséhez szükséges, akkor azonos úton járunk. Ezen az Igazság-kereső úton megtaláljuk a közös nevezőt egymás megértéséhez.

A társadalmi berendezkedéseknek két szélső skálája van. Egyik a mindent megengedő szabadság, mely az egyén társadalmat sértő tulajdonságainak is helyet adva anarchiába süllyed, míg a másik az egyént megsemmisítő falanszteri fegyelemmel azt bilincsbevert robottá alacsonyítja le. E két szélső pólus között tántorog az ember — mint Madách Ádámja — a történelem sodrában. Van-e egy iránytű, egy egészséges és nem torzított értékmérő, melyhez igazodhatunk? Igen van. Ez pedig nem más, mint a már előbb említett Igazság. Ez az az Igazság, melyet szándékosan írok nagybetűvel.

Az Igazság, melyhez igazodnunk kell az a fogalom, melyet az angol nyelv „Truth” szóval jelöl meg. Ennek a mindent átölelő és az egész létezését irányító fogalomnak földi vetületét a gyakorlatban igazságszolgáltatásnak, vagy „justice”-nek nevezzük. Az igazságszolgáltatásnak olyan viszonyban kell lennie magával az átfogó Igazsággal, mint a törvénynek az alkotmánnyal. Nem szegheti meg és nem sértheti annak szellemét!

Azért kell ezen fogalmakat tisztáznunk, mert a Magyar Királyi Csendőrség hármasszóval, a híven, becsülettel, vitézül” mindig ezen nagy Igazsághoz való hűséget, becsületet és bátorságot kell hogy jelentse. Mert van gangszter-bátorság, cinkos-hűség és betyár-becsület is. Ám ezek pont abban különböznek a mi eszméinktől, hogy az Igazság szellemének fordítanak hátat.

Az Igazság szolgálata az igazságszolgáltatáson keresztül minden egészséges emberi közösségnek alapföltétele. A Csendőrség mindig a bűn ellen harcolt és nem a bűnöst üldözte! Ám ez egy ideális világnézet, mely a háború szörnyű valóságában csak roppant erkölcsi bátorság árán tartható be. A mi népünk egy rettenetes válaszut elé lett állítva, melyet templomainkban mondott imáink így fejeztek ki, hogy „...mentsd meg Uram Hazánkat az egyik oldalon az istentelenség és a másik oldalon az

pagányság fenyegetésétől!” De a kis népek tragédiája az, hogy soha nem a jó és a rossz, hanem csak a rossz és a kevésbé rossz között van módjukban választani. Könnyű fehér lovon a történelem színpadára pattanni, mint a világ erkölcsi bajnoka annak, akit a sors a nemzeti függetlenség luxusával ruházott fel. Roppant nehéz azonban annak a helyzete, akit erkölcsi kiállásáért azonnali föbelövés fenyeget. Nekünk magyaroknak és így természetesen a Magyar Királyi Csendőrségnek sem állott módjában az „abszolút jó”-hoz való hűség gyakorlati megvalósítása ott, ahol már a két oldalon elharapódzott gyűlölet csak a tömegsírok gyártásában látta a győzelem biztosítását. Mindezen torzítások ellenére bátran állítom, hogy úgy a magyar nemzet, mint annak lelkületét híven tükröző magyar csendőrség nagy tömegében önmagán belül megőrizte eszmei hűségét és ahol csak tehette hünen, becsülettel és vitézül szolgálta az egyetemes Igazság ügyét. A Csendőrség — egyes egyénektől eltekintve — szellemében mindig a magyar falut képviselte, mely soha nem hódolt be sem a nyilas, sem a kommunista fanatizmus örvénye túlkapásainak. Igazság volna azt bizonygatni, hogy soha és senki nem követett el olyan szabálysértéseket, melyek mélyen sértették azt a szellemet, amelyen a csendőrtestület alapjai nyugodtak. De pont az bizonyítja a Csendőrség hűségének becsületes igazságérzetét, hogy ezeket a hatalmaskodásokat a testület a maga keretén belül mindig szigorúan ítélte el. A mérleg másik serpenyőjében álljon azonban az a tény is, hogy a Csendőrség a nemzet megszállásnak sok helyen fegyveresen állt ellen és a Csendőrség volt az, akitől a nyilasság a legjobban félt, mivel Széllásit is ez a testület tartotta börtönbe.

Igen, ezeket el kellett mondanom kedves fiatal Barátom, mert ez is hozzátartozik az Igazság teljességéhez. Erről azonban Te sehol nem fogsz hallani sem hallani a mai magyar történelemben. Mert nincs a történelemben egy olyan szervezete a magyarságnak, mely annyit szenvedett volna a hazája védelmében és annyira meg lett volna hurcolva a háború során, mint a Csendőrség. Nincs egyetlen testülete sem a nemzeti mulatknak — és ebbe még az egyházakat is beleérttem, — mely olyan fanatikus gyűlölettel lett volna üldözve mint a mienk. A gyűlölet nem a magyar nép irányából árad felénk, hanem a vezetőréteg felől, amely minden eszközt felhasznál arra, hogy a magyar csendőr létezésének még a nyomatát is kiirtsa a nép emlékezetéből. Ez a hajszá szinte beteges méreteket ölt és éppen ezért ötlük fel bennünk a kérdés: Miért?

Nem hihető, hogy ez a módszeres erkölcsi megsemmisítésre való törekvés kizárólag a Csendőrségnek a zsidó kérdésben ráerőltetett hátatlan szerepének szólna. Bár kétségtelen, hogy ez a testület múltjának egyetlen homályos foltja, mely az akkori vezetők felé jogos támadási felületet adhat. Ám lényegében a feladat a közcsendőr részéről ugyanaz volt, mint a Mounted Police constable-é, aki a japánokat szedte össze. Egyikük se tudta biztosan, hogy milyen cél érdekében használják fel őket. Ám az erkölcsi felelősség kérdésében óriási kétszínűséggel mérnek azok, akiknek érdeke a Magyar Királyi Csendőrség kivégzése. Elismerem, hogy mindkét testület felelős az általános Igazsággal szemben, de tiltakoznunk kell az igazságnak eme eltorzított formája ellen. Ám még ez

sem a valódi kép. A mai Magyarországon megjelenő filmek, színdarabok, vagy TV műsorok — melyek tudvalévően az otthoni rendszer propagandaeszközei — a csendőrt a falusi nép ellenségének, durva embernyuzónak, asszonyt gyalázó fenevadnak tüntetik föl. Ez pedig még árnyalatában sem fedi a valóságot! Az otthoni kommunista pártvezetőség tisztában van azzal, hogy nem elég a csendőrt az otthoni kisszámú zsidóság előtt gyűlölet tárgyává tenni, de el kell idegeníteni őt az egész nemzet egyetemes közösségétől. Létfontosságú nekik a csendőrt erkölcsi halottnak nyilvánítani. Ez a messzemenő, minden tárgyilagosságot nélkülöző magatartás csak egy forrásból táplálkozhat: a félelemből. És ebben mutatkozik meg a mi erőnk! Még ma is üldözöttségünk és számkivetettségünkben több, mint negyed évszázada után is olyan erőt képviselünk, melytől félnie kell az otthoni rendnek! És félnek is...

...Persze nem ettől a párszáz elnyűtt, börtönökben kizsigerelt, hadifogolytáborokban megrokkant, küzdelemben megöregedett határon túlra szakadt emigráns csoporttól félnek. Nem! Hanem attól a szellemi erőtől, mely az Igazság iránti hűség, becsületesség és bátorság világnézetéből sugárzik. Ez az a kisugárzás, mely évek után is lánggra tudja lobbantani a szíveket. Ez a láng a veszély a számukra.

Ezért Ti csendőrivadékok nem kell szégyenkeznetek apáitok miatt. Amíg a modern istentelenség méltónak talál bennünket az üldözésre, addig mi biztosak lehetünk afelől, hogy az Igazság szolgálatában állunk. Az Igazságot pedig kortól és földrajzi helyzettől függetlenül lehet és kell szolgálni. Mint ifjú cserkész az „emberebb ember és magyarabb magyar” jelszavát a magamévá tettem, de csak ma, érett fővel értem azt, hogy az Igazságot csak úgy szolgálhatom, ha emberebb ember akarok lenni, mert ez az előfeltétele annak, hogy magyarabb magyar és egyben hűséges kanadai is lehessen. Ha az emberi jobbaválást, mely egyben az Igazság felé való törekvés küzdelmét is jelenti, híven, becsülettel és vitézül szolgálod, akkor apáid nyomdokában jársz. Így leszel tagja annak a formáknak és alapszabályoknak, de mégis valóban létező emberi közösségnek, melybe a kakastoll igazi katonái mindig és mindenütt beletartoznak akkor is, ha már nem élnek, akkor is, ha a földgolyó másik felére sodródtak távol a rögtől, de sohasem távol a szellemtől. Mert az Igazság szolgálata egy örök, összefogó kapocs, melyhez hűek akarunk maradni, melyet becsülettel akarunk szolgálni és amelyért bátran akarunk meghalni.

Így nézz ránk, apáidra, az öregedő és kiháló nemzedékre és akkor látni fogod a magyar csendőr igazi arcát.

Dicsérő elismerés, kitüntetés, tagfelvétel

A Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség Vezetője

1980. április 18-án

DICSÉRŐ ELISMERÉSET

fejzte ki

vitész Szakály János szkv. m. kir. csendőrőrmester

Vitézi hadnagy úrnak

aki 1979 évben önállóan kezdeményezte azt a tevékenységet, hogy megakadályozzuk, a jelenlegi kommunista magyar kormánynak azt a kérését, hogy Mészáros Lázár 1848—49-es honvéd tábornok hamvait az angliai sírboltjából hazavigyék, s ez a munkája mindnyájunk számára teljes sikerrel végződött, mert az angol kormány a hamvak kiadatását megtagadta.

(Sarasota, 1980. ad vBTE-vez./6-1980.sz.1.)

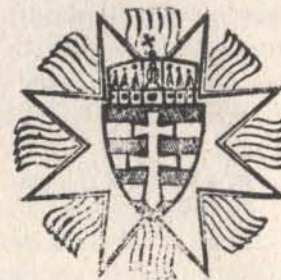
Fölvette továbbá a M. Kir. Csendőr Bajtársi Közösségbe mint a magyar nemzeti hagyományok ápolása és a bajtársi kapcsolatok odaadó, lelkes fenntartására irányuló fáradozásai elismeréseképpen, mint

TISZTELETBELI CSENDŐRT

Beodray Ferenc US tengerészgyalogos tart. tizedest, néhai Beodray Ferenc csendőr alezredes fia, Lakewood, Ohio, US lakost,

vitész Gálócsy Árpád tart. m.kir. honvéd tisztviselő-gyakornokot, Hot Springs, Arizona, US lakost.

(vBTE-ve/1/1979, Sarasota 1979.XII.28-án)

A Szuverén Szt. László Társaság és Rend kormányzója vitész kisbaronaki Farkas Ferenc vezds. 1979 évben a Rendbe fölvette és Szt. László lovagjává avatta a magyar nemzeti hagyományok ápolásáért és értékes társadalmi szolgálataikért Koltaváry Dénes szkv. m. kir. csendőrfőhad-

nagyot (Alhambra, Cal., USA.) Perjesi Péter szkv. m.kir. csendőr őrmes-
tert (Los Angeles, Cal., USA.), ifj. vitéz Körösy Zoltán Olivér tart. US
tengerészgyalogos alhdgy., dr. vitéz Körösy Zoltán cső. szds. fiát.
(vBTE-vez. 1/1979, 1979. XII. 28.)

A Magyar Harcosok Bajtársi Közössége központi vezetője a kanadai
főcsoportvezető előterjesztésére 1980 Hősök napján az **MHBK 20 ÉVES
BRONZ JUBILEUMI EMLÉKÉRMÉT** adományozta

vitéz Kövendy Károly CM századosnak

a katona és csendőreszme szolgálataért, melyet 1948 óta a nemzeti saj-
tóban, a Bajtársi Levélben, végül könyveiben végzett, illetőleg írt, s mű-
zeumában is kifejezésre juttatott.

A kitüntetést Detre Gyula bs. MHBK kanadai főcsoportvezető adta át
1980. Hősöknapján díszbédén Montrealban bajtársunknak.
(v.K.K. 1980.VI.14.)

Kitüntetett, kinevezést nyert bajtársainknak, valamint új tagjainknak
őszinte szerencsekívánatainkat küldjük és szívből gratulálunk.

Házasságkötés, születés, gratuláció

Magáth András őrm. Paso del Roy-i (B.Ais., Argentína) bajtárs és fe-
lesége ismét nagyszülők lettek. Leánya és vejének a két fiú mellé
1980. IV. 30-án kislányuk született, aki a keresztségben Gizella Erika ne-
vet kapta. Fiának és menyének viszont két kisleányuk mellé 1980. V. 20-án
kisfiú született, kit Miklós Istvánnak kereszteltek a szülők, nagyszülők
és jóbarátok osztatlan örömére. (A.B. 1980. V.31.)

Sturzenbaum Károly és felesége, született **Szélpál Éva Mária** Liver-
pool-i (N.S.W., Ausztrália) lakosoknak 1980. IV. 11-én második gyermekük
született, aki a szent keresztségben Robert Jerry nevet kapta. A boldog
nagyszülők Szélpál Antal szkv., a Sydney csoport zászlótartója és felesé-
ge. (Dr.T.Gy. 1980.V.31.)

Vitéz Szendi Csaba, M.A., a Szuverén Szt. László Társaság és Rend lo-
vagja, v. Szendi József őrm. és felesége fia, torontói (Ont., Kanada)
lakós és Falusi Ágnes 1980. V. 31-én a torontói ref. templomban házasa-
ságot kötöttek. Az esküvőt követő a Csárda vendéglőben tartott fogadá-
son a szülőkön kívül több cső. bs. vett részt. A köszöntőt az ifjú pár tisz-
teletére, v. Kövendy Károly CM szds. mondotta. (v.K.K. 1980. VI.1.)

Erőt, egészséget és sok szerencsét kívánunk az újszülötteknek, kedves

családjuknak, az új házasoknak, a nagy és örömszülőknek. Isten éltesse
őket örömteljes boldogságban!

Betegségek, felgyógyulások

Deme Lajos szds., hamiltoni (Ont. Kanada) bs-unkat két szívroham ér-
te a közel múltban. A harmadik roham, mely minden bizonnyal végze-
tes lehetett volna, elkerülése végett 1980. III. 14-én szívooperációt hajto-
ttak rajta végre a hamiltoni kórházban. A négy órás operáció alatt a mind-
három cholesterollal eldugult anginát kicserélték jobb lába belső feléből
kivett ütőérrel. A műtét alatt műszív és műtüdő tartotta életben. A gon-
dos ápolás után kb. két hét múlva hagyta el a kórházat. Teljes felgyó-
gyulásához kb. hat hónap szükséges. Megszabadulva a szörnyű szívbán-
almaktól most már a gyógyulás útján van. (D.L.1980.IV.2.)

Dr. Horváth Sándor, szds., Buffalo-i (N.Y., USA) lakós bajtársunkat
1979-ben rákbetegség következtében operálták. Reméljük ápolása révén
túljutott a krízisen és a gyógyulás felé tart. (v.K.K. 1980.V.18.)

Vitéz Karsay Elek fhdgy-ot 1980. V. 12-én buffalói lakásán enyhe szív-
roham érte. Azonnal kórházba szállították, hogy ott a leggondosabb ápo-
lást kapja. Hisszük, hogy a becsült, hajdani sportember betegségét ha-
marosan kiheveri. (v.K.K. 1980. V.18.)

Halmay Kálmán alez. bs-unk hosszú ideje már kórházban van agyvér-
zés és bénulás következtében Torontóban. (Ont., Kanada.)

Mosonyi Ferenc örgy. súlyos agyvérzés és szívrohamokkal került kór-
házba Torontóban (Ont., Kanada). Bajtársunk, aki egykor, mint a torontói
Központi Vezetőség elnöke működött — mielőbbi fölépülést kívánunk.

Fehérváry Ferenc örgy. bs-unkat súlyos reumája nemcsak járásban de
írásban is akadályozza. (Toronto, Ont., Kanada). A B.L.-hez gratulál, bár
annak olvasása nehézségbe ütközik. (v.K.K. 1980. VIII. 7.)

Péterffy Zsombor, szds. Glenhuntley-i (Vic., Ausztrália) bs-unk 1980 év
tavaszán mellében több ízben fájdalmakat érzett, melyek a megszokott
orvosság beszedése után se szüntek meg. Végül is kórházba kellett szál-
lítani, hol VI. 11-én szív-műtétet hajtottak rajta végre. Az operáció sike-
rült, de még hosszú ideig kell gondos ápolás után is tartózkodnia min-
den megerőltetéstől. (A.P. 1980. VIII. 2.)

Jobbulást, erőt, egészséget és teljes felgyógyulást kívánunk kedves baj-
társainknak!

Halottaink

Vitéz Kisbarnaki Farkas Ferenc szkv. m.kir. vezérezredes, a Magyar Vitézi Rend volt Főkapitánya, a Szuverén Szt. László Társaság és Rend kormányzója, főcserkész, több lovagrend magas fokozatu tagja, a legmagasabb háborús katonai és béke kitüntetések, több pápai és világi érdemrend tulajdonosa, a magyar emigráció egyik kimagasló vezető egyénisége, egyházának, hazájának hűséges fia az Arnstorf-i (Bajorország, Nyugat-Németország) öregotthonban 1980. IV. 14-én 87 éves korában elhunyt.

1892-ben született Kismartonban (Sopron vm., ma Eisenstandt). A Ludovika elvégzése után 1912-ben avatták hadnaggyá. Az I. Világháborúban kétszer sebesült. 1927-ben vitézzé avatták. 1938-ban L.A. I. pk-a, 1943-ban a Donnál van, majd 1944-ben mint VI. hdtpk. fél évig védi a Tárhágót. 1944 októberében felmentik, s megbízzák a menekültek ügyének intézésével. Az összeomlás után a Foucarville-i hadifogolytáborba kerül, majd elbocsátása után az amerikai főhadiszálláson képviseli a magyar ügyet. Első teendőjeként megindítja a cserkészetet, megszervezi az Altötting-i zárandoklatot, az országgyűlést, mely miniszterelnökévé választja. Egy ideig alelnöke az Antibolsevista Nemzetek Blokkjának, majd megalapítja a Magyar Szabadság Mozgalmat. Számos külföldi útja során előadásokat tartott Nyugateurópa fővárosaiban, az USA-ban és Kanadában sőt Ázsiában is. Meglátogatja a nagyobb magyar közösségeket. 1962-ben a Vitézi Rend Főkapitánya. Közben súlyos csapások érik. Egyetlen fiát a háború utolsó évében, feleségét, leányát a 60-as években elveszíti.

1978-ban szerencsétlen esés következtében súlyosan megsérül. A hosszú, gondos kórházi ápolás után se tudja magát már ellátni, s így öregotthonba kerül. Különböző újságcikkekben támadják nemcsak otthon, de az emigrációban is. Ez is mutatta, hogy a helyes úton haladt és jó munkát

végzett. Temetése IV. 18-án ment végbe a hazafias magyar egyházi és világi egyesületek és a bajtársi közösségek vezetőinek (képviselőinek) részvételével. Az Arnstorf-i temetőben helyezik örök nyugalomra. A szabad világ minden nagyobb magyar közösségében szentmisét és istentiszteletet mutattak be lelkiüdvéért. Gyászolják emlékét szívükbe zárva barátai, bajtársai és tisztelői világszerte. (K.M.V. 1980.V.11.)

Henney Árpád szkv. m. kir. altábornagy, az utolsó m. kir. kormány minisztere rövid, de nehéz szenvedés után életének 84. évében Kitzbühelben (Nyugat-Németország) meghalt. A gyázmisét 1980. V. 31-én 14 órakor tartották a Brixen im Thale templomában. Temetése közvetlenül utána ment végbe a község temetőjében. (K.M.V. 1980.VI.29.)

Sárbogárdi Mészöly Elemér szkv. m.kir. vezérőrnagy, számos béke-, és hadi-, bel- és külföldi kitüntetés birtokosa, a Magyar Harcosok Bajtársi Közössége volt központi vezetője Philadelphiában (Pa., USA.) 1980. VI. 26-án 82 éves korában meghalt. Temették ugyanott VI. 28-án nagy részvét mellett. 1898-ban született Mármaroszigeten, 1917-ben a Ludovika elvégzése után tüzér hadnaggyá avatták, s az olasz harctéren a 74. h. tábori tü.ezredben szolgált. A Hadiakadémia elvégzése után több központi beosztásban szolgált, majd 1944-ben, mint a L.H.T-nak vezértitkára. Gyászolják özvegye, született nemes Kéler Marianne, rokonsága, barátai s az őt tisztelő és szerető bajtársai világszerte.

Az MHBK clevelandi főcsoportja VII. 12-én lelkiüdvéért engesztelő szentmise áldozatot mutatott be a Szt.Imre magyar r.k. templomban. (Magyar Újság 1980. VII. 3.)

Vitéz Zirczy Józsefné született Acházt Gizella, néhai vitéz Zirczy József csendőr ezredes özvegye hosszú betegeskedés után, de mégis váratlanul a halotti szentségekkel megerősítve Bécsben (Austria) 1980. V. 21-én meghalt. A Graz-i Szt. Péter városi temetőben helyezték örök nyugalomra a családi sírhelyben 1970. X. 22-én elhunyt férje mellé 1980. V. 29-én nagy részvét mellett. Gyászolják leánya Enikő, Strohschneider Hermáné, veje, s unokája, családja és barátai, tisztelői. (Gyászjelentés.)

vitéz Oláh-Sajti Lajos szkv. m.kir. csendőrzászlós, a Magyar Bronz Érdemérem és más kitüntetések tulajdonosa, a debreceni volt VI. cső. kerület állományaiban, a Magyar Vitézi Rend volt nyugatausztráliai vitézi hadnagya, a Szent László Társaság és Rend lovagja, a Magyar Harcosok Bajtársi Közössége tagja, a MKCsBK volt Perth-i csoportjának vezetője, a MKCsBK „Bajtársi Levél” munkatársa East Victoria Park-i (W A.) üzletében 1980.III.25-én 69 éves korában váratlanul, szívrohamban elhunyt.

Sarkadon (Bihar vm.) született, s katonai szolgálatra önként vonult be a debreceni 11. gy.e-hez 1928-ban 17 éves korában. A tisztis iskolát kiválóan, elsőnek végezve 1928-ban a csendőrséghez jelentkezett, s ezzel megindult önként választott hivatása, mindig fölfelé ívelő pályája útján. A jt. iskolát és a jv. tanfolyamot kiválóan végezte. A mátészalkai őrsön teljesített szolgálatából, nyomozásairól, őrsi életéből több visszaemlékezése, novellája származik.

Az öpk-i iskolát 1937-38-ban Szombathelyen 350 hallgató közül ugyancsak

elsőnek végezte és nevét bevették az épület folyosóján a tanfolyamelsők neveit hirdető márványtáblába. Innen a debreceni nyomozó-álosztályhoz került, hol hamarosan alcsoportvezetőh. lett. Később Budapesten elvégezte a szabotázselhárító tanfolyamot. 1944-ben VIII. 20-án, Szt. István napján 29 bajtársával együtt kiváló minősítése, teljesítménye és rátermettsége alapján zászlóssá avatták. Ezután hadibeosztásba, s bevetésre került. Helyét itt is kiválóan állotta meg, míg szerencsés kimenetelű fejlődést kapott, melyből felgyógyult. 1945. III. 28-án hagyta el az országot.

Vitéz Oláh-Sajti Lajos
1910 — 1980

Először amerikai, majd francia hadifogságba esett, itt kitanulta a cipész mesterséget. 1949-ben kivándorolt Ausztráliába, s a Perth (W.A.) melletti Northam-i volt katonai baraktáborban helyezték el. Itt hamarosan cipésműhelyt rendezett be, s szobája a bajtársak és a magyarok központi találkozóhelye lett. A két éves munkaszerződés letelte után Nargin-ban telepedett le, hol önállósította magát és jólmenő cipészüzletet létesített. Családját állandóan támogatta, kiket 1957-ben látott viszont. Ekkor átköltöztek Perth-be, hol cipészüzletet nyitott, s áldozatos, vele együtt dolgozó feleségével anyagilag is szépen boldogultak.

Tevékeny részt vettek családjával együtt a magyar és a bajtársi közösségi életben. Hazafias összejöveteleken, ünnepegeken beszédeket mondott, előadásokon szerepelt, cikkeket írt és munkatársa volt a „Perthi Magyar Hírek”-nek. Írt csendőrségi cikkeket, tanulmányokat emigrációs életünkben adódó problémákkal kapcsolatban „Bihari Bünlátó” néven. Élénk kapcsolatot tartott fenn a bajtársakkal, akik vendégszerető házában többször jöttek össze Csendőrnapi alkalmával.

1976-ban psoriasis nevű bőrbetegséget kapott, melynek kényelmetlen következményeit nagy lelki erővel és türelemmel viselte. Ez volt az oka, hogy 1978-ban lemondott vitézi hadnagyi tisztségéről. Egyébként családjának élt.

Temetése III. 29-én ment végbe. A gyászszertartást Nt. Kemény Péter ev. lelkész végezte, barátai, bajtársai a helybeli magyarság számos tagjának együttérző részvéte mellett. Koporsója elgondolása lapján még évekkkel ezelőtt elkészült jv. jelvényvel és tollaskalappal díszített magyar zászlóval volt letakarva, melyet leánya készített. A MKCsBK és a Vitézi Rend nevében vitéz Szombathy Lajos János zls., vitézi hadnagy búcsúztatta és mondotta többek között az alábbiakat:

„A MKCsBK és a Vitézi Rend nevében mondok búcsút elhalt bajtársunk vitéz Oláh-Sajti Lajos csendőrzászlós földi porhüvelyét magába záró koporsó előtt. Csak a teste van itt, a lelke már messze szállt.

Több mint 40 esztendeje annak, amikor az első, a bemutatkozó kézfogásunk megtörtént. Közös szolgálatunk alatt, mint egyik legkiválóbbat ismertem meg. Fegyelmezettsége, kötelességtudása példás volt, melyhez járult kiváló elméleti és gyakorlati tudása. Így lett a mindenkor tiszta kiváló minősítésű Lajos bajtársunk egyike azon harmincnek, kik 1944. VIII. 20-án esküjük szerint zászlósként kerültek a tiszti állományba. Utána szét lettünk szórva a különböző frontszakaszokra. Talán ez volt az utolsó alkalom, hogy Lajos bs-unk rövid néhány napra még viszontláthatta ifjú feleségét és kicsiny leánykájukat, kikkel újra 13 keserves esztendő után végre itt Ausztráliában találkozhatott. A család újból való egyesülése a hűség és egymáshoz való ragaszkodás fájdalmasan szép példája volt. Életük itteni része nyitott könyv volt mindenki számára, aki ismerte őket. A kapott köztisztteletet és megbecsülést mindenképpen kiérdemelték.

Közben múlt az idő. Lelkében hő vággyal melengette azt a kívánságát, hogy a m.kir. Csendőrség alapításának százesztendő évfordulóján — ha nem is Torontóban, de Sydneyben, vagy Melbourneben — résztvehessen. Az Őt hirtelen elragadó halál munkája végzése közben találta. Amikor rövid 10 percre kivételesen egyedül dolgozva maradt a műhelyében: akkor szólította Őt és vitte magával az örök kaszás. A szomszédból elősiető orvos már csak sajnálatát tudta kifejezni.

Lajos Bajtársam! Csendőrbajtársaid és vitézi rendtársaid ime búcsúnak Tőled és tisztelegnek előtted! Adjon a Kegyelem Istene Neked békés pihenést ebben az új hazáddá lett, de jó magyar létedre Neked mégis mindig idegennek maradt földben. Lajos Bajtárs Isten Veled! Emlékedet híven megőrizzük.”

Gyászolják Özvegye, leánya Valéria, veje, két unokája, kiterjedt rokonsága, jóbarátai és bajtársai világszerte.

(v.Sz.L.J. 1980. IV.3. és 17.)

Fájdalmas részvétellel, Szerettei felé őszinte együttérzéssel búcsúunk eltávozott Bajtársunktól, kiben családját odaadóan szerető férjet, apát, továbbá a kiválóan képzett csendőrt, közösségünk mindhalálig hűséges tagját veszítettük el. Adja meg Neki a Mindenható az örök boldogság és béke kegyelmét. (Szerk.)

Aparvály Márton ny. á. m.kir. csendőrrahadnagy, a Magyar Bronz Erdemérem és más háborús és békekitüntetés tulajdonosa autobaleset okozta hosszú szenvedés után 1957. VIII. 20-án, Montreálban (Quebec,

Kanada) 73 éves korában meghalt.

1884. I. 30-án Lengyel községben (Tolna vm.) született, s 17 éves korában önként vonult be Komáromba a vartűzértséghez. Katona évei után a csendőrség kötelékébe lépett és 1912-ben Kemence (Hont vm.) őrsparancsnok lett. 1916-ban Szerbiában 32 fős őrs pk-a volt, hol a háború végéig teljesített szolgálatot.

Aparvály Márton
1884 — 1957

1895-1987

†
Aparvály M. ne.
B.L. 1987/1. szám

1920-tól kezdve Vámosmikolán (Hont vm.) Tápíószelén (Szolnok vm.), Aszódon, majd a Mátyásföld-i repülőtéri őrsön parancsnok, majd a Bőszörményi úti laktanyában irodai beosztást kap. 1939-ben nyugdíjazását kérte. Az ostrom utáni idők meghurcolásai után 1954-ben hagyta el Magyarországot, s 1955-ben érkezett Montreálba gyermekeihez feleségével együtt. 1956-ban autóbaleset érte, mely végül is halálát váltotta ki. Erőskezű, fegyelmezett, izzig-vérig hivatásának élő kiválóan képesített csendőr, családját összetartó, szerető férj és apa volt. Nemes emlékét kegyelettel őrzik özvegye, leánya Baba, férjezett Detre Gyuláné, veje Detre Gyula, az MHBK kanadai főcsoportvezetője, családja, (Montreál, Quebec), fia László és családja (Calgary, Alberta) valamint barátai és bajtársai. (Özv. A.M-né 1980. VIII. 7.)
(A B.L. 1957. X. 10-én megjelent száma 89. oldalán hozott gyászír kiegészítése.)

Főtisztelendő Dr. Kótai A. Zoltán az akroni (Ohio, USA) Jézus Szent Szíve, valamint a clevelandi (Ohio, USA) r.k. magyar templomok papja, a „Magyar Újság” főszerkesztője, a Kárpát Publishing Co. Inc. alapítója és vezetője, a Magyar Társaság kitüntetett aktiv tagja, a Magyar

erkészszövetség támogatója szabadsága alatt, utazás közben autójában, valószínűleg szívrohamból kifolyólag 1980. VII. 30-án 66 éves korában váratlanul meghalt. 1914-ben született Budapesten. A papi pályára lépett és Vácott szentelték pappá 1938-ban, hol az egyházmegyei tudósítást szerkesztette. 1944-ben a m.kir. Pázmány Péter Tudomány Egyetemen egyházbizományi doktorrá avatták, majd mint táborigazgató katonai szolgálatot teljesített.

A háború befejeztével a Szentszék Németország és Ausztria területére nevezte pápai delegátusnak. Ettől kezdve fáradhatatlanul kutatta föl és fogatta a magyar menekült táborokat és segítette a sebesült magyar katonákat. 1949-ben Argentínába vándorolt ki és megalapította a Kárpát Könyvkiadó Vállalatot és számos könyvet és újságot adott ki. 1959-ben vándorolt az Amerikai Egyesült Államokba, s Clevelandban megindította a „Magyar Újság”-ot. Egyidejűleg néhai Mindszenty hercegprímásnál kapott megbízatása alapján elindította a magyar könyvek kiadását, ami Nyirő József, Was Albert, Vaszary János, Vaszary Gábor és mások műveivel együtt több, mint 300 kötetet eredményezett. Tevékenységével a magyarságtudatot igyekezett ébren tartani és fokozni. 1972-ben „Magyar Öntudat Forrásai” címmel külön sorozatot indított el.

A „Magyar Újság” első oldalán hosszú ideig hozta a csendőrségről képeket, majd a kiskunhalasi lovasosztály egyik lovas csoportképét. Lapján sohase szünt meg cikkeivel az elrágalmazott magyar csendőrséget megvédeni — akár tetszett valakinek, akár nem. Teljes terjedelemben hozta le, ha kellett folytatásokban is, a kapott remek csendőrtárgyú elbeszéléseket.

Temetése Akron-ban ment végbe 1980. VIII. 4-én a Jézus Szent Szíve templomban tartott gyászmise után és az ottani temetőben helyezték örök nyugalomra. Gyászolják testvérei: Béla (Cleveland-ban), István (Budapest) és Anna Argentínában, valamint keresztény, magyar, nemzetiérzésű tisztelői, hívei, barátai és bajtársai az ország határain belül és azon túl is.

The Plain Dealer, 1980. VIII. 2., v.N.L. 1980. VIII. 4.)

Majoros István szkv. m.kir. csendőrfőtörzsörsmester Bregenz-ben (Ausztria) 1980. IV. 17-én szívrohamban 75 éves korában meghalt. A bregenzi Vorarlbergi Magyar Egyesületnek könyvtárosa. Igen vallásos volt, rendszeresen résztvett a helybeli kicsi kápolnában tartott magyar szentmiséken, hol szívvel, lélekkel énekelték szép magyar egyházi énekeinket. Egyébként magányos életmódot folytatott, s otthon élő leányával levelezett, aki többször meglátogatta. Több érdekes elbeszélésben emlékezett vissza régi őrsi életére. „Karácsonyest a csendőroknél” c. novellája megjelent a B.L. 1978/2. számában. Újabban cukorbetegséget szenvedett. Mikor szokása ellenére IV. 13-án hiányzott a vasárnapi szentmiséről, alulírott bajtársa meglátogatta. Ekkor már szívére panaszkodott és gyengeség látszott az arcán. 17-én szemtanú szerint ült az asztalnál, evett egy kicsit, majd hirtelen följajdult és összeesett. Igen hamar odaérkező orvosa nem tudott segíteni rajta, kiszendvedett. Engesztelő szentmise és beszentelés után búcsúztatása a bregenzi ravatalozóban történt

meg. A temetési szertartást Msgr. Anizich Jenő, a magyarok plébánsa végezte. Szép hosszú búcsúztatót mondott a Vorarlbergi Magyarok Egyesületének elnöke. A MKCsBK nevében Lajtaváry László szds. vett tőle búcsút és tette koporsójára „Híven, Becsülettel, Vitézül” felírást koszorúját. Egy magyar jezsuita atya németül imádkozott, mert a gyászolók között sok volt a németajkú. Utána St. Gallenbe vitték, hol kivánsága szerint elhamvasztották. Gyászolják asszony lánya, ki három hozzátartozójával hazulról jött el a temetésre.

Bajtársunk hűséges magyar szívében hordozta az örök Magyarországot. Lenézte azokat, „akik revideálták ifjukori hitüket és elképzelésüket egy-egy multjukat igazoló hazugsággal, akik a bennünket ért sok balszerencsétől elfáradva távolodnak el attól, amit mi a régi Hazánk-nak, Magyarországnak nevezünk...” Jó bajtárs volt, öntudatos, mindig igen büszke csendőr múltjára. Isten nyugasztalja. (L.L. 1980. V. 18.)

Id. Simó János szkv. m.kir. csendőr, a volt szegedi V. cső. kerület állományában, clevelandi Csendőr Családi Közösségünk tagja, 1980. IV. 9-én elhunyt. Utoljára a vásárhelykutas (Csongrád vm.) őrsön szolgált. Temetése 1980. IV. 12-én ment végbe a r.kath. egyház szertartása szerint bajtársi részvét mellett. Gyászolják özvegye, született Kartie Katalin, gyermekei János és Béla, valamint rokonsága, barátai és bajtársai. (G.M. 1980. IV. 14-én.)

Maszlay Lajos volt m.kir. honvédőrnagy, a HTVK 1931-ben bajnokságot nyert törvívó csapatának tagja, a Ludovika Akadémia I. volt vívótanára Budapesten, 1980 első felében 77 éves korában meghalt. (K.M. 1980. IV. 12.)

Özv. Máthé Ferencné (azelőtt Fóthy Ferencné ny.á.cső.alez. özvegye) született szántói Szabó-Ráday Ilona, néhai Máthé Ferenc szkv. m.kir. csendőrőrnagy özvegye hosszas és súlyos szenvedés után 1980. IV. 1-én Clevelandban (Ohio, USA.) meghalt. A háború alatt és után a Clausthalban (Harz, Nyugat-Németország) tovább működő magyar hadikórházban mint önkéntes ápolónő, műtősnővér dolgozott. Gyászolják fia Tamás, családja, barátai, tisztelői, akik szeretettel emlékeznek gödöllői szolgálatuk során a Fóthy házaspárra. (Dr. B.I. 1980. IV. 16.)

Formán József szkv. m.kir. csendőr szakaszvezető, a Szuverén Szt. László Társaság és Rend lovagja rövid szenvedés után Pasadenában (Ca., USA.), gyomorrákban 1980. V. 28-án 65 éves korában meghalt.

Délerdélyben született, katonai idejét a román hadseregben, zömmel Bessarábiában szolgált le. 1940-ben, mikor Észak-erdély vissza került, hogy magyar katona lehessen átlépte a határt. Utána a csendőrséghez kérte magát és egyik erdélyi őrsön szolgált és vezette a közigazgatást mint gazdának a fia, komoly tudással. Az összeomlás után Bajorországba került, hol gazdaságban dolgozott. A háziak annyira megszerették, hogy amikor a hazatelepítők megjelentek családtagként elrejtették. Itt ismert meg egy Szudetaföldről menekült leányt, akivel együtt vándoroltak ki Amerikába, hol megesküdtek. Pasadenában tlepedtek le, hol mint ház és szobafestő dolgozott. A magyar közösségben sokan is-

érték, mindig segítségre kész, áldozatos magatartásával sok barátot szép elismerést vívott ki mind magának, mind családjának. Az 1956-ban kimenekültek közül több hmfitársát támogatta és anyagilag is segítette. Szép családdal áldotta meg az Isten, s ő rendkívül családszerető volt. Gyermekeit érettségi után is gondosan iskoláztatta. 1978 őszén meg-erálták, de állapota végül is rosszabbodni kezdett, s bőr, csonttá le-gyva adta vissza nemes lelkét Teremtőjének.

Formán József
1915 — 1980

Formán József csendőr temetésén koporsóvivők: B-ról j-ra: Valkay Lajos főtorm., Simon János lov.örm., Takács János törm., Bagoly Béla (Bagoly alhdgy. fia), Koltaváry Dénes fhdgy., Tátrai József csendőr.

Temetése V. 31-én a r.kath. egyház szertartása szerint a Szt. Fülöp templomban tartott gyázmise után a Forest Lawn Memorial Park temetőben ment végbe. Koporsóját, melyet bajtársai vittek, azok piros-fehérből szalagos koszorúja borította „Csendőr bajtársaid” felírással. A dél-californiai magyarság, bajtársai, barátai szokatlan nagy számban jelentek meg. Búcsúztatták Nt. Négyessy Bertalan ref. lelképásztor, valamint Dr. Hollády Ernő szds. bs-a, aki többek között az alábbiakat mon-
lotta:

..... a gyászoló Családhoz kívánok szólni. Soha ne feledjétek Édesapá-
okat, Aki önzetlenül adta egész életét értetek, Aki aggódva figyelő sor-
otokat. Az Ő gondossága elkísér benneteket még a leggöröngyösebb
utaitokon is és még ott is veletek örül és szomorkodik.

Búcsúszavaimat most pedig Neked adresszálom Formán Jóska járőr-
ársam, kivel mióta Californiába kerültünk, 1955 óta, együtt jártuk a hon-
alanság országútját. Megszoktuk és elfogadtuk egymást. Különösen az

utóbbi időkben aggódva figyeltük és mindig újabb és újabb reményekkel kísértük egymás lépéseit. Sok álmatlan éjszaka, melyet a Te állapotod okozott számomra, sem tudta a várvavárt enyhülést meghozni. Összeszekulcsolt kézzel kérem a menybéli Nagyistent, hogy legyen Hozzád könyörületes. Isten Veled, a viszontlátásra!”

Gyászolják özvegye, Antónia, aki bámulatosan elsajátította a magyar nyelvet, gyermekei József, Rosemarie, Pavelskiné, Jolanda, Olga, két unokája, kiterjedt családja, nagyszámú barátai, a németajkuak közül is özvegye révén, Magyarországon, Erdélyben, Nyugat-Németországban és Amerikában. Béke poraira.

(özv. F. J. né, Dr. H. E. 1980. VI. 27.)

Nt. Becske Lajos református lelképásztor, volt m.kir. táborigazgató, feleség, nős, Orlando-i (Fla. USA) lakos 1980. III. 23-án Lakeland-on (Fla.) istentiszteleti szolgálat közben 69 éves korában szívrohamban hirtelen meghalt. 1911-ben született Budapesten, teológiai tanulmányait Budapesten és a franciaországi Montpellier-ben végezte. 1941-ben mint táborigazgató kikerült az orosz frontra. Magyarországot 1946-ban hagyta el családjával, Svájcra keresztül Sydney-ben (N.S.W., Ausztrália) telepedtek le, hol megszervezte az első magyar református gyülekezetet. Utána Amerikába jöttek, hol Beaver Falls-on 9 évet töltött egyházi szolgálatban. 1975-77-ig a Kálvin Magyar Református Egyházközség lelkésze volt Calgaryban, hol tevékeny részt vett a város magyar közösségi életében. Előadásokat rendezett ünnepi beszédeket mondott. Az egyettközi együttműködés mély magyar érzésű, megértő és készséges híve volt. Gyászolják Özvegye, szül. Kerek Julia, gyermekei Éva és Barbara, családjaik, barátai, bajtársai világszerte. Emlékére a Calgary-i gyülekezet 1980. IV. 3-án Nt. Gönczöl Kálmán vezetésével gyászszertartáson vett részt a bajtársi egyesületek képviselőinek részvételével.

Csete Lajos volt m.kir. csendőralhadnagy a Magyar Bronz Érdemérem és több más kitüntetés tulajdonosa hosszú betegeskedés után Markotabödögén (Győr vm.) 81 éves korában meghalt. Gyászolják hét gyermeke és kiterjedt rokonsága. (Otthonról kapott értesítés alapján v.H.J. 1980. III. 22.)

Németh Sebestyén volt m.kir. csendőrtörzsőrmester Tiszabura-i (Szolnok vm.) lakos hosszú szenvedés után 1980. II. 13-án 68 éves korában elhunyt. A r.kath. egyház szertartása szerint temették a tiszaburai temetőbe. Gyászolják családja, kiterjedt rokonsága és bajtársai. (v.H.J. 1980. III. 22.)

Balogh Sándor volt m.kir. csendőrfőtörzsőrmester Magyarországon 1980. I. 28-án elhunyt. Korábban Budapesten a Böszörményi úti laktanya tiszti és altiszti étkezdéjének vezetője volt. Gyászolja leánya, Rozsos Miklósné, családja és bajtársai. (H.S. 1980. III. 8.)

Suba Lajos szkv. m. kir. csendőrorrmester, a volt marosvásárhelyi X. kerület állományában Adelaide-ban (Délausztrália, Ausztrália) szívroham következtében 1980. II. 2-án 66 éves korában váratlanul meghalt. 1914. II. 7-én született és a jt. iskolát Szombathelyen végezte. Utoljára a Kosna-i őrsön (Naszód-i szárny) teljesített szolgálatot. Barátai és bajtársai nagy számban jelentek meg a krematóriumban végtisztességén.

Bucsuúttatta Utczás Mihály szds. a MKCsBK Adelaide-i csoportjának vezetője. Gyászolják fia Róbert, menyé, barátai és bajtársai. (U.M. 1980. III. 5. és VIII. 21.)

Borka Gyula
1912 — 1980

Borka Gyula szkv. m. kir. csendőrtörzsőrmester, a kp. közlekedési parancsnokság állományában, nyugdíjas, nős, tíz éves asztma-köhögés és fulladások okozta elzáródás következtében, hosszadalmas, súlyos szenvedés után a halotti szentségekkel megerősítve a Petone-i kórházban (Wellington, N.Z.) 1980. IV. 7-én du. 68 éves korában visszaadta nemes lelkét az ő teremő Istenének. Édesapja Borka Ignác őrm., őrsvezető, 1905-ben a gyulai (Békés vm.) lovasőrs pk-a volt.

Az utolsó években a kassai közlekedési őrsön teljesített szolgálatot, majd a háború után Svájcba került, hol megnősült és felesége családjával együtt 1950-ben Csilébe vándoroltak ki. Először gépkocsi javítással foglalkozott és néhány évig saját javítóüzeme is volt. Az akkori gyenge élet és vagyonbiztonság miatt a család Új-Zelandba vándorolt ki, hol ugyancsak a motorszakmában helyezkedett el. Szerényen, megelégedetten éltek. Régi kapcsolatait megtartotta, derék, jószándéku, vendégszerető bajtárs volt. Temetése IV. 10-én ment végbe. A Petone-i templomban tartották gyászmisét és gyászszertartást. Koporsóján ott volt a Mind-szenty Bizottság gyönyörű csokra, a nemzeti szalagon a csendőrcímerrel. A szertartás az „Óh ajd Uram örök nyugodalmat neki”, majd a Himnusz eléneklésével fejeződött be. Holttestét — kívánságára — elhamvasztották.

Gyászolják hűséges, szerető özvegye, leányuk Éva, anyósa, számos tisz-

telője és jóbarátja, valamint bajtársai. Özvegye mélyen lesújtva jelentette be a gyászírt férje volt előljárójának és az alábbi „szerény versben küldi el lelkét oda, ahol megértik:”

Magyar sors

*Valamikor csak mese volt a földön.
Nem volt számtan, jog és börtön,
Bilincs, szabadság, harc és béke,
Tank és kenyér, kezdet és vége.
Volt nap, volt fény, dal, kedv, csend, hold,
De minden, minden csak mese volt.*

*Meséket termett a lombos ág,
Mesék csodálták az orgonát.
Meséket súgott a szél a rétnék,
Mese volt csak a halál és élet.
Mese út szélén álom viritott,
Könny se volt, se süppedt sírok.*

*Az Isten járt maga aratni, vetni,
S hogy tudott a Jaj nevetni!
Mert a Jaj is csak mese volt,
Nem volt se bűn, se szenny, se folt.*

*Szép volt a föld, az ég a tenger...
S akkor megjelent az ember!*

Özv. Borka Gyuláné
Petone, 1980. IV. 12.

(v.Á-A.Z. 1980. IV. 21.)

Gulyás Lászlóné Gulyás László szkv. m.kir. csendőrtörzsőrmester felesége, Adelaide-i (S.A., Ausztrália) lakos 1979. XI. 21-én váratlanul 65 éves korában elhunyt. Számos bajtárs és ismerős jelent meg temetésén és kísérték el utolsó útjára. (U.M. 1980. III. 5.)

Veszeli Vendel ny.á. m.kir. csendőrszakaszvezető Budapesten, 1980. januárjában szívrohamban 76 éves korában meghalt. 1979-ben meglátogatta az MKCsBK Muzeumot és sok érdekes élményét mesélte el hat éves szolgálatának idejéről. Gyászolják fia és menyje Torontóban (Ont. Kanada), valamint bajtársai, barátai Budapesten és másutt. (V.K.K. 1980. VI. 14.)

Elhunyt Bajtársainknak, Hozzátartozóinknak, Barátainknak adjon a Mindenható békességes pihenést, lelküknek üdvösséget. A Gyászoló Családnak ezúton fejezzük ki őszinte együttérzésünket és bajtársi részvételünket.

A 100 éves Jubileummal kapcsolatos körlevelek, hírek, tudnivalók

Csendőr Emléktábla. 1980. V. 27-én az MKCsBK Vezetője Ft. Mészáros György O.F.M., atyától, a Franciscan Fathers Youngstown-i (Ohio, USA) rendház főnökétől az emléktábla elhelyezésével kapcsolatban a következő levelet kapta:

„...Mi ugyanis nagy megtiszteltetésnek vesszük, hogy a mi magyar kegyhelyünket választották az emléktábla számára. Meggyőződésünk, hogy Szent István király szobra és az angyalos magyar címer társaságában „otthon” fogja magát érezni a hősi emlékmű. Hely bőven van.

Szeretnénk tudni, milyen keretek között tervezik a felavatást és mikor? Talán Szent László ünnepe (jun.27) körüli egyik vasárnap lenne egy lehetőség. Vagy bármilyen más napon az Önök választása alapján. Szíves választát várva maradok szívélyes üdvözléssel:”

Jubileumi Díszérem. Az MKCsBK Vezetője a B.L. 1978/2 számának 3. oldalán a Díszérem anyaga ezüst. Besorolása az MKCsBK 25 éves Jubileumi Emlékérem elé.”

A Díszérmet a The Lombardo Mint, Sherbrooke-i (Quebec, Kanada) cég fogja elkészíteni, míg az éremszalagot a Rothe & Neffe bécsi (Ausztria) vállalat fogja legyártani és szállítani.

A díszérem térítési összege adományozási okmánnyal együtt 35.00 kanadai dollár, mely összeget kanadai dollárban kérjük a Bajtársi Levél címére haladéktalanul elküldeni.

Díszoklevél. A B.L. 1979/1. számának 7. oldalán a Díszoklevél kiadására vonatkozó 4. bekezdés után pótlólag fölveendő:

„Név, utolsó rf., szül. hely, év, hónap, nap, utolsó csapattest, tényleges szolgálatot teljesített ettől meddig. Ha hozzátartozó részére van: Az MKCsBK-t, illetve annak melyik csoportját támogatta, teljes név, kapcsolat, szül. hely, év, hó, nap és pontos cím.”

Jubileumi Találkozó. A B.L. 1980/1. számának 7. oldalán a Központi Rendező Bizottság tagjai közé pótlólag fölveendő: Finta Imre, Jakab Iván, Kiss Károly, Máté Károly, Peterdy Mihály, Varga Géza, továbbá az elhunyt Madarász Ernő helyére: Gaál Mihály.

Bizottsági tagságáról Simorjay Ferenc lemondott, így a névsorból törlőve. (v.BTE 1980. VII. 31.)

Csendőr-Tabló. Az 1979/1. sz. MKCsBK Vezető-i Körlevél 8. pontjában (B.L. 1979/1. szám 8. oldal) írt Csendőrtablót Szelei József cső. bs. Calgaryban 1980 októberében elkészítette. A 32x40” nagyságú plexit üveggel védett berámázott képen 50 arckép mutatja a m. kir. Csendőrség és az MKCsBK 100 éves történetét. A színes, angyalos közép címer alatt felügyelőink, míg az MKCsBK jelvény után központi vezetőink és a vezetőségek tagjai sorakoznak időrendben szolgálati idejük, illetve vállalt tisztségeik pontos feltüntetésével.

A tablót Torontóban (Ont. Kanada) 1981. V. 15—17-ig tartandó Jubileumi Találkozó alkalmával mutatja be a MKCsBK vezetősége és adja át megőrzésre a MKCsBK Múzeumnak. A tablóról 14x18” nagyságú,

fekete-fehér nyomású fényképek kaphatók darabonként 5 kanadai dollárért, postaköltség 1.- dollár. Címünk a borítólapon 3. oldalán.

A Toronto-i Központi Jubileumi Rendező Bizottság. A Jubileumi Találkozó 1. sz. beszámolója.

1.) Jubileumi ünnepségünk Torontóban (Ontario, Kanada) lesz 1981. május 15, 16, és 17-én. A hideg, havas, jeges Csenedőnapot tavaszra kitoltuk, hogy minél több bajtársunk el tudjon jönni szerte a világból. Adjunk hálát a Hadurnak, hogy megengedte, hogy ezt a számunkra nagy évfordulót méltóan megünnepelhessük még ha az emigrációban is.

2.) Bajtársaink zöme Torontót választotta, részben mert itt van a 2.500 csendőr és katonai ereklyéből álló muzeumunk, valamint világviszonylatban Toronto központi hely, melyet kanadai, amerikai bajtársaink elérhetnek saját autóikon, a tengerentúliak pedig hajóval, vagy repülőgépen.

3.) Annak ellenére, hogy ünnepségünk világszervezetünk ügye és központi vezetőnk nagylétszámú rendezőgárdát nevezett ki távoli városokból, mégis természetesen a rendezés szinte 100 %-ban a Torontóban élő kinevezett szervező bizottság (9 fő) vállaira nehezedik, akik mind tagjai a torontói csoportnak.

4.) A torontói felkért rendezőség minden erejét és a legjobb képességét áldozza arra, hogy ez az ünnepség minél sikeresebb legyen, hogy ez az emberi számítás szerint utolsó és éppen ezért legfájóbb, de egyben legfelemelőbb megemlékezés hozzájáruljon ahhoz, hogy volt Testületünk hírneve hosszú ideig régi fényében ragyoghasson.

5.) Mivel bajtársaink a legkülönbözőbb módon és a legkülönbözőbb időben érkeznek Torontóra, ezért képtelenség, hogy bajtársainkat várjuk érkezésükkor. Ezért az utiköltséghez még mindenki számítsa hozzá legkevesebb 15.00 dollárt, ami egy taxi számára kell a gyülekezési helyre való érkezéshez.

6.) A messziről érkező bajtársak számára — kik Torontót nem ismerik — gyülekező helyet létesítünk. E gyülekező-hely arra szolgál, hogy a torontói bajtársak képviselői — kik 1981. május 15 péntek déltől kezdve felváltva fogadási szolgálatot teljesítenek — üdvözölhessék és számba vehessék az érkező bajtársakat, valamint a most, előre nem látott esetleges változásokat közölhessék (program, időeltolódás, egyéb felvilágosítás, stb.). A gyülekező helyről a központi szállodáig (akik igénylik) a torontói bajtársak fogják elszállítani őket. Ez idő alatt az eszmei laktanya 3 átvonuló szobáját tisztán és rendben zárva tartjuk, hogy az 1981. május 16-án, szombaton délelőtt és délután sorra kerülő muzeumi-szemle kifogástalan állapotban találja. Ekkor avatja fel központi vezetőnk „A Csenedő” bronzszobrot, Domokos Sándor fhdgy., szobrászművész bajtársunk kiváló alkotását. Maga az eszmei laktpk. és muzeumőr se fog ez idő alatt a laktanyában lakni, hanem a központi szállodában.

7.) Mivel feltehetőleg igen sok olyan távoli bajtársunk érkezik Torontóra, kiknek nincs torontói barátjuk, akiknél szállást kaphatnának, azért ezek részére egy jó hírnevű és nem túl drága hotelben és központi helyen óhajtunk szállodai szobát foglalni. Egy személyes szoba 1 napra 30.-tól 40.- dollárig terjed, melyhez hozzá kell számítani 7 % ontarioi, tartományi adót. Mind a hotelben, mind a környéken több jó vendéglő áll Bajtársaink rendelkezésére (reggeli, ebéd és vacsora.)

A szállodaigénylőket kérjük, hogy az itt közölt jelentkezési ívnek erre vonatkozó részét pontosan töltsék ki és 1981. március 1-ig küldjék el a következő levelezési címre: „MKCsBK” Hungarian Veterans, P.O. Box 335, Etobicoke, Ontario, M9C 4V3 Canada.

9.) Akik a központi elhelyezésre nem tartanak igényt, azok számára is kötelező a jelentkezési ív kitöltése és beküldése, ugyanis a megközelítően pontos létszámra nagy szükségünk van, részben vidéki vendégeink szállíttatása szempontjából, de főleg azért, mert az ünnepi vacsoránál egy bizonyos létszámot biztosítanunk kell és ezt be kell időben jelentenünk.

A 3 napos ünnepség legkiemelkedőbb része az Ünnepi Vacsora lesz, melyet a Kanadai Magyar Kultúrközpontban óhajtunk megtartani. (Címe: 840 St. Clair Avenue, W., Toronto, Ontario, M6C 1C1 Canada.) Ide kerül majd végleges elhelyezésre muzeumunk is, Toronto legszebb és legnagyobb magyar intézményébe. E vacsora után fognak elhangzani — az alkalom nagyszerűségéhez méltó műsor keretében — azok az üdvözlések és emlékbeszédek (időbelileg erősen korlátozottan) amelyekkel a MKCsBK illetékesei és a csendőrbárátok képviselői méltatják az évforduló jelentőségét, üdvözlük a csendőr mivoltukhoz mindig híven ragaszkodó most itt is megjelent bajtársakat és meghajtjuk az emlékezés zászlaját hősi és mártírhálalt halt és elhunyt Bajtársaink emléke előtt.

10.) Fényképészről, filmfelvevőről gondoskodunk. Nagy létszám esetén a szállításhoz a hoteltől a Kultúrközpontig és vissza, valamint a vásárnapi mise és istentisztelet után déltájban az Ontario tó partján lévő Budapest parkban megtartandó koszorúzásra és vissza autóbust bérülünk.

11.) Az Ünnepi Vacsora árát jelenleg még nem tudjuk pontosan közölni, kb. 13.- és 15.- kanadai dollár között lesz. A jegyet bajtársaink a bejárat melletti pénztárnál válthatják meg. A Rendező Bizottságnak semmiféle anyagi alap nem áll rendelkezésére, viszont igen sok előre fizetendő kiadásunk van és lesz (körlevél, levelezés, meghívók, teremfoglalás stb.) ezért védnők felkérésével és a védnöki díjak előre való befizetésével próbálunk egy szerény anyagi alapot teremteni. A **védnöki díj** 25.- kanadai dollár, melyben 1 személy számára a vacsorajegy is beleértendő.

Kérjük Bajtársainkat — azokat is, akik nem tudnak eljönni — hogy védnökség vállalásával segítsék elő az ünnepség megrendezését. A védnők neveit a meghívókon és a Bajtársi Levélben közzétesszük. A védnöki díjat kanadai dollárban (mely sokkal kevesebb az amerikaiánál és az ausztráliainál is) bank, vagy nemzetközi postautalványon, vagy ajánlott levélben készpénzben kérjük a jelentkezési címre: „MKCsBK” Hun-

garian Veterans P.O. Box 335, Etobicoke, Ontario, M9C 4V3, Canada elküldeni.

A pénzesutalványt: Royal Hungarian Gendarmerie Jubilee Fund névre kérjük kiállítani. A pénzkezelést egy háromtagu pénztári bizottság végzi, kik felelősek a pénzkezelés tisztaságáért. Az ünnepségek lezajlása után a pénztári bizottság az utolsó Bajtársi Levélben pontos elszámolást fog adni.

12.) Ünnepeinken résztvesznek nemcsak a helyi, hanem a vidéki honvéd (MHBK) és Szabadságharcos bajtársaink, valamint csendőr rokonaink és barátaink is.

13.) Az Ünnepi Vacsorán megjelenés sötét ruhában, fehér ingben, nyakkendőben. A Hölgyek részére tetszés szerint. Viseljük büszkén katonai kitüntetéseinket, jelvényeinket, a Szent László jelvényt és az MKCsBK jelvényt is. Ezekkel az ünnepeink fényét csak emelni fogjuk. Legyünk büszkék, hogy megértük Testületünk alapításának 100. évfordulóját.

14.) A Jubileumi Találkozó utolsó napján, 1981. május 17-én vasárnap, déltájban, mise és istentisztelet után az Ontario tó partján lévő Budapest parkban központi vezetőnk megkoszorúzza a magyar hősi emlékművet, melyet néhai szeretett és tisztelt tábornokunk Tölgyesy Győző vörge. néhai fia ifj. Tölgyesy Győző készített 1966-ban.

15.) Könnyítsük meg a torontói 9 fős központi Rendező Bizottság munkáját (mely 1980 forró nyarán már négyszer ülésezett) a jelentkezések és védnökségi díjak időben való beküldésével. **Határidő: 1981. március 1.** A jelentkezők számára részletes körlevelet küldünk, melyben azok a pontok is szerepelnek, melyeket 10 hónappal ünnepeink előtt 100 %-osan még nem tudunk.

16.) A fenti Rendező Bizottság hiszi, hogy bajtársaink egyedülálló nagy élményekkel szívükben távoznak az ünnepek után. Aki idővel és anyagiakkal bírja, az maradhat továbbra is Torontóban. Az eszmei lakatanyá átvonuló szobáit már egy évvel ezelőtt lefoglalták bajtársaink, de látogatókat ezalatt is szívesen fogad az eszmei laktpak., múzeumőr és levéltáros.

Híven, Becsülettel, Vitézül a Hazáért Mindhalálig!
Etobicoke, 1980. augusztus 5-én

vitéz Kövendy Károly CM szds.
a Rendező Bizottság elnöke,
főrendező.

Könyvismertetés

A Magyar Királyi Csendőrség Oknyomozó Története írta Dr. Rektor Béla egyetemi tanár. Kiadta az Árpád Kiönyvkiadó Vállalat (Cleveland, Ohio, USA.) 1980-ban 552 oldalon. Ára puha kötésben 17 US dollár. Dr. Somogyi Ferenc egyetemi tanár előszava után szakvéleményt írt vitéz Marssó Lőrinc csendőr ezredes. Ez a szakkönyv hosszú esztendő adatgyűjtésének, forrásmunkák megszerzésének, sok tapasztalatnak, tanul-

mányoknak az eredménye. Az I. Világháború után újra fölvetett közbiztonági szolgálat, a Testületet szinte erején felül igénybe vevő II. Világháború és az azt követő összeomlás nem adott módot megfelelő, Dr. Presz-Loránd könyvéhez hasonló, történeti szakmunka megírására. A szerző a m. kir. Csendőrség szolgálatban eltöltött 64 évét kiegészítette az emigrációban eltelt 36 esztendővel, hogy így egy összetartozó egészben adhassa át „a m. kir. Csendőrség igazi történetét a Jövő Nemzedékeknek.”

A könyv három nagy részre osztható fel. Az első rész foglalkozik a csendőr szó eredetével, az európai zsendár azaz csendőr alakulatok felállításával, szervezésével és működésével. A második rész tárgyalja Magyarország területén 1849-ben felállított cs. és kir. zsendár ezredek működését, az ezekből visszamaradt Erdélyi Csendőrséget, végül pedig a köztudományok ismertetése után a m. kir. Csendőrség felállítását, megszerzését, működését, s fejlesztését az összeomlásig. A harmadik rész ismerteti a II. Világháború befejezése után a csendőrség és tagjainak sorsát az orosz megszállás alatt, továbbá a szabad világban a nyugati hatalmak alárendeltségében és az emigrációban. A három részt követi a Csendőrség Emléktáblája, utószó, a magyar és idegen forrásmunkák jegyzéke, 105 melléklet, tevékenységi névjegyzék és tartalommutató. A nagy lelkesedéssel odaadással és áldozatokkal összeállított munkát az Árpád Akadémia, a Magyar Találkozók Állandó Titkársága 1977-ben Arany Árpád Éremmel tüntette ki. Kapható a Kiadó címen: 1425 Grace Avenue Cleveland, Ohio, 44101, USA.

Az **Altöttingi Országgyűlés története** írta vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc. Megjelent Münchenben, 1969-ben, a 20. évforduló alkalmából a Mikes Kelemen Kiadóvállalat kiadásában 72 oldalon, fényképekkel puha kötésben. A még 1944-től kezdve Németországba kiképzésre kihelyezett számos magyar katonai intézmény és kb. 100.000 harcos katonán kívül tömmel bajorországba került 150.000 levente, 300.000 menekült, 250.000 népi német, számos hadiüzem, 300 mozdony, kb. 10.000 vasutikocsi, 400 gépkocsi, 4746 ló, nagyszámú vetőmag, egy millió menekült magyar egy évre szóló élelmiszere és 10.000 tonna más anyag.

Még a fegyverszünet előtt a H.M. a magyar személyek és anyag képviselőjével megbízott vitéz Farkas vezds. vezetésével egy négytagu bizottságot, melynek sikerült G. Patton, Jr. US tábornok megértő felkutatásával Revin-ben (Franciaország), majd Frankfurtban (Németország) memorandumot átnyújtani az US főpásznak. Kérték a Szent Korona és a Szent Jobb megőrzését a Nemzeti Bank aranykészletének biztosítását, az orosz előnyomulás elől kihozott tetemes magyar anyag magyar kézen való meghagyását, hogy azt ne tekintsék hadizsákmánynak. Ugyancsak kérték a menekült magyarság közellátását, a férfiak munkába állítását és ezzel kapcsolatban magyar közigazgatás megszervezését, végül, hogy a magyar katonák, akik nem harcoltak a nyugat ellen ne vitessenek hadifogságba. A fegyverszünet után vitéz Farkas vezds. további képviselővel való megbízását kérte vitéz Szügyi Zoltán vörge, valamint már a hadifogolytáborokból több tábornok és az amerikaiak által kiszabadított politikai foglyok is.

Miután a kapott ígéretekéből semi sem lett, nemcsak a katonák, hanem a politikusok, egyházi vezetők és az ifjuság is kívánt egy olyan független magyar központi szervezkedést, mely kizárólag az emigráció és a magyarság érdekeit szolgálja. Erre alakította meg vitéz Farkas vezds. acserkészetet és a Magyar Szabadság Mozgalmat. Az emigrációban első, kétségtelenül nagy és impozáns megmozdulása volt 1947-ben, Szent István napján az altöttingi magyar zarándoklat, melyet Ft. Kótai Zoltán, vatikáni delegátus vezetett. Kb. 10.000-re tehető a Németország minden zugából összesereglett magyarok száma. Vitéz József kir. herceg, tábornagy haladt a körmenet élén.

Az utolsó magyar békerendszerű demokratikus és alkotmányos parlament az 1938. XIX. t.c. alapján általános, titkos választással 1939-ben alakult meg. Időközben kitört a II. Világháború. Ezért az alkotmányosan meghozott 1944. VII. t.c. az országgyűlés élettartamát a békekötés ratifikálásától számított tovább fél évre meghosszabbította, s ugyanilyen törvényes módon lehetővé tette, hogy kényszerhelyzetben külföldön is ülésezhet. Erre már volt európai példa mind az I. mind a II. Világháborúban. Több helyen, megelőzőleg tartott tanácskozások során kialakult az az egyhangu álláspont, hogy az 1947-es Párizs-i békeszerződés után fél éven belül az országgyűlésnek még egyszer és utóljára üléseznie kell.

„A képviselők nem akartak egyebet, mint megőrizni a független, magyar állameszmét, a magyar alkotmányosság, szuverénitás elvét, gondolatát és erkölcsi tartalmát, hogy mindezt egy jobb jövőre átmentse... s tisztán adhassa át a magyar népnek... mihelyt az szabad országban, szabad népként veheti át tőle.”

1947-ben, Szent István napján Altöttingben, a Guttenburg kastélyban összeült a magyar országgyűlés alsó és felsőháza együttes ülésen, s megválasztották miniszterelnökül vitéz Farkas Ferenc vezds-t, aki kinevezte kormányát, majd letették esküjüket az országgyűlés előtt.

Altötting egész anyagát az illetékes nyugati hatalmaknak és a Szent-széknek is írásban tudomására hozták. Mikor egyes magyar személyek vad hajszát és intrika hadjáratot indítottak a kormány ellen, az amerikai követség a magyar kormány további működését beszüntette. Az eddigi egységes magyar emigrációban ekkor végzetes szakadás következett be, mire a kormány lemondott.

Baross Gábor a „Zárszó”-ban így ír: „Végtelenül sajnálatos és a történelem ítélőszéke előtt alig védhető, hogy a magyar emigrációban egy kis csoport lelkiismeretlen egyéni nagyravágyása és heves ellenzéki, sőt ellenségeshangu fellépése folytán a megszálló hatóság megkötött intézkedése miatt az Altöttingben kialakult magyar alkotmányos szervezet, amely magyar érdekek egységes képviselőjére hivatott lett volna — nem tudott megfelelően működni, majd 1949-ben megszűnt. Számptalan kísérlet dacára, azóta sem sikerült senkinek sem ilyent létesíteni. Párizs, 1967. december 31-én.”

A Vezetőség Levelesládájából

Ausztrália

V.M. Cloverdale (Nyugatausztrália) 1980. VI. 21. „...Tudatom, hogy a Bajtársi Leveleket megkaptam. Ezek sorait örömmel olvasom. Mind-egyikben találok olyan ismert bajtársak neveit, akik már az élők sorából elköltöztek. Ez a hír nyomasztólag hat rám, mert a 74. évemben arra gondolok, hogy nemsokára nekem is menni kell. Egyébként egészségileg jól vagyok. Magas vérnyomásom van, s reuma fájdalmak a hátamban. Ezen kívül a lábaimban az izmok már rövid gyaloglás után merevednek, s ha tovább erőltetem, fájdalmat okoz. Ezért bizonyos társadalmi megmozdulásokon már ritkábban veszek részt. Feleségemmel békességben, jó egyetértésben élek. További munkájukra Isten áldását és jó sikert kívánok. A B.L. költségeinek fedezésére mellékelten küldök 13.20 dolláros csekket.”

v.Sz.L.J., Como (Nyugatausztrália) 1980. VI. 20. „...A Rabnemzetek Hetével kapcsolatosan mint a Captive Nations Council nyugatausztráliai egyesületének elnöke levelet írtam Ausztrália miniszterelnökéhez a Romániában elnyomott magyarság érdekében, melyre mostanában kaptam egy hosszabb választ. Annak csupán utolsó bekezdéséből idézek — magyarra fordítva így hangzik: ...Tudomásom van róla, hogy Romániában az emberi jogok megsértése sokaknál Ausztráliában mély érdeklődést váltott ki. Biztosítom Önt, hogy a kormány/unk / elítéli a (román) hatóságok visszaéléseit, melyek bármely nemzetiségi csoporthoz tartozó román állampolgárokat alapvető emberi és szabadságjogaitól fosztanak meg. Az emberi jogok fenntartására vállalt kötelezettségünknek és felfogásunknak megfelelően a kormány a közel múltban számos emberi jogokat sértő esetre hívte fel a román hatóságok figyelmét: sikerrel. A kormány továbbra is eljárt ezen a területen és továbbra is tudomására hozza álláspontját azoknak az országoknak — amilyen Románia is — ahol az emberi jogok súlyos korlátozása előadódik. Őszinte híve Malcolm Fraser (Ausztrália miniszterelnöke.)

A.P., Mildura (Vitoria) 1980. VIII. 2... „Bár a házvételem se ment olyan simán, mint leírtam, különben jól vagyok. Ez a vidék azért jó, mert száraz, egészséges és csaknem mindennap napsütéses. A Murray folyamból való öntözés folytán lett ez a pusztaság egy földi paradicsom és Ausztrália legnagyobb szőlő- és gyümölcsstermelő vidéke. ...Rektor Béla könyve rendkívül érdekel. Szinte hihetetlen, hogy valaki 35 évvel testületünk megszűnése után még képes ilyen munkára...”

Európa

D.I. Gaiberg, (Nyugat-Németország) 1980. V. 28... „Szíves sorait hálásan megköszönöm. Közben megérkezett a B.L. Nekiültem és úgy csendesen és megfontoltan az elejétől az utolsó betűig fél 12-re kiolvastam. Ez így van minden alkalommal, amidőn megérkezik. Nem és nem lehet

abbahagyni. Teljes szívem melegével itt köszönöm meg a türelmes papíron kedves Mindnyájuknak, hogy ebben az örömben részesülhetek immáron az emigrációnk 35-ik esztendejében akkor, amidőn a soraink ugyanvalóst való ritkulásával, de vagyunk még annyian, akik anyagi támogatással a fenntartását biztosítani tudjuk. Csak most az a nagy kérdés, hogy meddig lehet a B.L.-t fenntartani?! Reméljük, még jó pár éivg!

A százéves évfordulóval kapcsolatban mi ketten itt a jó Bata Jóska-val nekiláttunk és elosztottam a régebbi Liscsinszky alez. úrtól kapott névsort. Hogy ő északabbra lakik, kapta az északiakat. Így ő hetet, míg nekem maradt öt. Én már Húsvét előtt jóval felkértem az öt bajtársat, hogy hajlandók lennének-e egy a százéves évfordulónkat megünnepelni akkor, amidőn szerte a nagyvilágban szinte mindenütt az ottéló bajtársaink ezt cselekszik?! Nyomatékképpen még kívántam minden egyes bajtársamnak kellemes húsvéti ünnepeket abban a reményben, hátha erre ők is kívánnak, avagy bejelentik azt, hogy ilyen ünnep megtartásán nem óhajtanak résztvenni. Egyre se kaptam választ. Bata Jóska kapott 6 oldalas levelet P.J. alhdgy-tól. Így itt mi nem tartunk semmi ünnepet. Batával úgy tervezünk, hogy elmegyünk Párizsba, ahol is a jó Tóth Jóska, meg a Máthé Jenő rendezésében lesz egy nagyon szép ünnepély. Mi ketten ott rójuk le hálánkat, hogyha még ezt a magyarok Nagyisten megengedi.

Mint már írtam, a „hobby”-m a rózsatenyésztés. Jelenleg 300 tő vadrózsa vár beszemzésre. Örööm lelem benne, hogy és miként fejlődik és nyíláskor illatárjukban lelem azt, hogy a magam munkája mivé alakítja a természettel karöltve a növényt. Vagyis Mécs László egyik versének értelmében cselekszem: „Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!” Ha ne talán ott, a nyilvántartásukban szerepelne egy itt Németországban élő csendőr özvegyasszony, aki szintén egyedül él, úgy nagyon hálás lennék a címének közlése esetén, mert valahogy így egyedül unalmas az élet és különösen az utazgatás. Ez utóbbit nagyon szeretem, mert itt igen sok jó gyógyfürdő van és az odavaló menetel jobban esne párosan.”

M.I. Bregenz (Nyugat-Németország) 1977. X. 23... „Csupán tájékoztató-sodra közlöm, hogy Matuska Szilvesztert nem a Hetényi (Hofbauer) kopói kutatták fel és fogták el, hanem a Hetényi által annyira gyűlölt csendőrnyomozók, mégpedig Karap István csendőr ny.thtts. személyében. A biatorbágyi robbantás után a csendőr erővel Szerencsy Árpád akkor cső. szds., a budapesti 1. nyom. aloszt. pk. helyettese tíz nyomozójával elsőként volt a helyszínen. Csak azután érkezett oda Hetényi akkor még ró főtanácsos a nyomozás irányítására és vezetésére a B.M. rendelete alapján. Az ott jogszerűen csendőri működési terület volt és csak a különleges helyzetre való tekintettel rendelték ki rendőrségi erőket.

Szerencsy szds. a nyomozóit a biatorbágyi szőlőkunyhók átkutatására küldte. Ennek alapján történt, hogy Karap Pista (mindig több szerencséje volt, mint esze) az egyik kunyhóban alva találta Matuskát. Kezeinek átvizsgálása során észlelte, hogy azokon az ekrazittól származó elváltozások voltak. Matuska állította, hogy a felrobbantott vonattal utazott, vasúti jegye azonban nem volt. Ugyancsak nem jelent meg a hangszórón

tett felhívásokra, s feltűnően zavartan viselkedett. Ennek alapján Karap Pista társával Matuska Szilvesztert őrizetbe vette és a központba kísérte. Hetényi a neki átadott Matuskát kikérdezte, megvizsgáltatta, de soha többet a csendőr nyomozóknak vissza nem adta. Szabadon bocsátotta, s szigorú megfigyelését és nyomonkövetését rendelte el. Matuska szabadon bocsátása után azonnal Bécsbe szökött. A rendőrség detektívjei Bécsben az osztrák rendőrséggel karöltve letartóztatták. Miután Ausztriában is hasonló bűncselekményt követett el először az osztrák bíróság ítélte el életfogytiglani szabadságvesztésre és csak azután adták át a magyar hatóságoknak.

Hetényi hiúsági kérdést csinált Matuska elfogásából és azért hagyta futni, hogy az érdem ne a csendőrnyomozóké legyen. Így történt azután, hogy a magyar bíróság nem ítélt halálra. Ha első elfogatása után a magyar statáriális bíróság elé kerül, nem kerül el a kötelelet és soha se lett volna a „dicsőséges” demokrácia alatt a Vác-i fegyintézet igazgatója. Ez az igazság a Matuska ügyben.”

M.J. Párizs (Franciaország) 1980. VI. 10... „Párizsból, Európa fővárosából küldöm szívélyes üdvözetem a világ minden táján élő cső. bajtársaimhoz! Huszonegy éve vagyok Párizsban, az MHBK párizsi csoportvezetője és egyúttal az MKCsBK szórvány vezetője is. Két év múlva 70 éves leszek, hűségesen szolgáltam a m. kir. csendőrség nyomozóalosztályainál és amióta külföldön élek, 35 éve, életem minden napját hazám szolgálatába állítottam. Ugyanakkor 24-ik éve a franciaországi szabadságharcos szövetség vezetőségi tagja is vagyok, s áldozatos munkával járok mindahhoz, ami a magyar ügyet szolgálja. És nem lesz ebben megállás életem utolsó percéig! Párizsban mindenki ismer, mindenki becsül. A m. kir. csendőrségnek szolgálatában hírnevet és becsületet szereztem. Hiába a székely ember haláláig is hű marad fajtájához. Én pedig csiki székely vagyok, abból a fajtából, amelyikről Petőfi is azt írja versében: Csak nem fajult el még a drága székely vér, minden csöppje drága gyöngyöt ér!

Legutóbb II. János Pál pápát fogadtuk, s a sok ezer lengyel zászlón kívül ott tündökölt három magyar zászló is, s a piros-fehér-zöld nemzeti zászlónkat ott lobogtatta a szél 10 méterre a pápa pódiuma mellett. S amikor a Szentatya a mélyen meghajtott zászlómat észrevette és megismerte színéről a magyar zászlót, hosszasan ránézett és mély fejbólintással adott nekem, mint zászlótartónak tudomást arról, hogy ismeri színünk után nemzetünket és köszöni, ogy mi is itt vagyunk az ő fogadásain, ahol hatvanezer lengyel gyűlt össze. Ez történt 1980. május 31-én szombat délután a párizsi Champ de Mars téren.

Kérem tolmácsolják Zalán Vilmának, Zalán Zoltán kedves Nejének köszönetemet, hogy rólunk a párizsi útján való beszámolójában oly kedvesen megemlékezett. Szeretettel küldöm üdvözetemet.”

v.V.J. Lauterach (Ausztria) 1980. VII. 14... „Én örömmel köszönöm Nektek a m. kir. csendőrség tradíciója érdekében kifejtett önzetlen munkátokat és gratulálok is egész szívből. Bajtársi szeretettel üdvözlöm Mindnyájatokat.”

v.Sz.J. London (Anglia) „F. hó 12-én kelt levelét benne a Dicsérő Elis-

merés okirattal megkaptam, amit nagy hálával köszönök. Ugyanis elég nagy munka volt ezt az egész ügyet lebonyolítani és megszervezni a tiltakozásokat Mészáros tbk. hamvainak Magyarországra való szállítása ellen, ami úgy mondjam kötelességem is volt és nem járna érte semmiféle dicséret. De jóleső érzés számomra, hogy akadnak olyan vezető személyek is, akik értékelik ezt a munkát. A Szab. Harcos bélyegzőn lévő magyar Korona az angliai Szabadságharcos Szövetség vezetőségének határozata. Nekünk se tetszett a megcsonkított címer. Ez a határozatunk az elnökké való megválasztásomkor jött létre. Reméljük, hogy példánkat a többiek is követik majd. Mészáros tábornok új síremléke méltó lesz az ő nagyságához." 1980. VI. 22.

B.Á. Troisdorf (Nyugat-Németország) 1980. VIII. 8.... „A HÍDFŐ áprilisi és július-augusztusi számai részletesen hozzák a Burg Kastl-i magyar gimnázium elleni merényletet, mely cikkekből nyíltan kitűnik, hogy a gonosz támadások mögött Kádár János és a magyar titkosszolgálat nyugaton élő beépített emberei állanak. Ez egyetlen kulturális fellegvár mindenároni megmentése érdekében szükségesnek találom az egész emigráns sajtó totális segítségét. Ugyanúgy, mint ahogy Erdély kérdésében tették és teszik úgy kell azonnal ellentámadásba menni és megnyitni minden emigráns lapban egy részt azzal az állandó címmel: El a kezekkel Burg Kastl-tól!"

Délamerika

A.B. Wilde (Argentína) 1980. V. 31... „Május 1-től nyugdíjas lettem. Nagy meglepetésemre 70 %-kal több nyugdíjat kapok, mint amire számítottam. Tovább maradok a cégnél. Így csak kibírom az életet és talán még sikerül egy európai körutat is tenni. Szomorú az, hogy tudomásomraadták, hogy „öreg” vagyok. Most, amikor már nyugdíjas vagyok, visszagondolok a múltra, bár a táv még nagyon rövid, mégis csak az a boldog idő, amikor még nem számít az ember „öreg”-nek és dolgozhat. Ez a sorsunk: jöttünk és mennünk kell egyszer, hogy helyünket mások tölthessék be. Isten így akarta. Ő a bölcs, mi csak porszemek vagyunk. Fáj, az igaz, de kinek nem fáj? Senki sem kivétel, sem növény, sem állat. Úgy élünk, mint a színész a színpadon: van rövidebb, hosszabb jelenése, s utána eltűnik a függöny, vagy díszlet mögött. Különös sors a színész szerepe: az életet játssza, nemcsak a szerepet..." 1980. VII. 20... „Emlited, hogy okt. 31-én jelenik meg az ünnepi szám. Örülök, hogy megélhettem ezt az ünnepet és lélekben a Csendőrbajtársakkal lehetek. Köszönetem azoknak a csendőröknek, akik életükkel biztosították az ország nyugalalmát, akik szenvedték a hideget, hőséget, minden viszontagságot a falu biztonsága érdekében. Köszönetem azoknak, akik már eltávoztak és azoknak is, akik még köztünk vannak. Kérem a Jóistent jutalmazza meg őket. Engedje meg, hogy ha csak egy élőnek is, hogy megérhesse azt a dicsőséges feltámadást, amikor újra életre keltik a csendőrséget. Akkor újra lesz béke, biztonság, Haza, szabadság. Akkor leszünk ismét boldogok, annyit szenvedett és üldözött magyarok. Isten segítsen meg minden csendőrbajtársat."

v.V.F. Buenos Aires (Argentína) MKCsBK vezető útján: Szívesen olvasom a B.L-eket és igen örülök, hogy a főszerkesztő, aki annak idején a kolozsvári kerületnél kiváló alárendeltem volt, most ennek a „bajtársi kincs”-nek a szerkesztését 1981-ig tovább viszi. Az eddigi számok kiválóan sikerültek, áttekinthetőek és érdekesek. Időszerűnek találom és igen örülök, hogy igentisztelt vezetőnk 1978. II. 11-én a 100 éve szentesített törvény alapján testületünk alapításának emlékére emigrációs díszérmet alapított. Az otthoniaknak nincs módjukban erről emlékezni. Ugyancsak öröndetes a mostani 1. sz. B.L-ben a megjelent vezetői körrendelet, mely átfogó és részletes Irányelveket javasol a tervezett ünnepek megtartására nézve." (v.BTE 1979. XII. 28.)

Amerikai Egyesült Államok

Dr.B.I. Cleveland (Ohio) 1980. III. 26... „Ami a tanulmányomat illeti Domonkos Lacival éppen eleget beszéltem annak idején az ő tervezetéről. Nagy munka, de nem értettem egyet vele és több barátom, képviselők se. Az állami apparátusból nem lehet a csendőrséget úgy kiemelni és országgyűlés közvetlent csinálni belőle. Ebbe a belrendért felelős belügy, de a H.M. se ment volna bele. A megvolt szervezetet kellett volna javítani és a politikai célokra való igénybevétel ellen megfelelő szankciókkal biztosítani. Ugyanígy a honvédség részéről a háborús igénybevétel ellen.

Az emigrációban az otthoni helyzet ismerete és figyelembevétele nélkül a visszaállításra nem lehet konkrét tervet készíteni. Ez volt a Kormányzó úr felfogása is. Az én tervezetem is — annak idején — részletesebben tárgyalta a kérdést, mintahogy most leírtam, de le kellett egyszerűsíteni, mert más lett volna a helyzet az eredeti elgondolás szerint, ha 1947-ben haza mehettünk volna és lényegesen más 1-2 év múlva! Az én eredeti elgondolásom egy közbiztonsági minisztérium lett volna. Több képviselő barátommal beszélgettünk annak idején erről, azonban ennek jóformán csak a területvisszacsatolások esetén lehetett volna valami értelme, nem a Csonkaországban."

Dr. vitéz U.L. Colorado Springs (Colorado) 1980. IV. 16... „Csatoltan küldök 25 dollárt a B.L. 1980 évi előfizetésére egyúttal az adminisztrációs költségek fedezésére. A csendőr bajtársi szellem ébrentartása érdekében kifejtett önzetlen munka végzéséért elismeréssel és köszönettel küldöm csendőr bajtársi meleg szeretettel üdvözetemet, köszöntésemet."

vitéz N.L. Northfield, (Ohio) 1980. VII. 22... „Távol áll tőlem még a gondolat is, hogy volt előljáró, vagy felebbvalóimat általánosítva azzal vádoljam, hogy semmit nem tesznek az utóbbi időkben volt testületünket rágalmazó és vádoló írásokat megcáfolni. Tudomásom szerint egyedül Csepi Béla ezredes urunk helyezett el egy helyreigazító cikket az azóta Toronto került Képes Krónia c. lapban Márai Sándor: „Föld, föld!” írására, amiben a m. kir. csendőrséget a nagybirtokosok védelmezőinek tünteti föl, hogy a csendőrök megkaphassák „kukorica földjüket”... Végül szeretném még azt is megjegyezni, hogy volt bajtársaim ne azon gyötrődjenek, hogy milyen legyen az új csendőrség, hogy szalmakalap-

ban, vagy török bugyogóban járjanak-e? Ezt, majd ha marad még magyar odahaza, bizonyára elintézik. Nekünk idekint egy feladatunk lehet: Írásban és szóban visszautasítani a rágalmatokat és bebizonyítani, hogy az illető író valótlan állít, tehát hazudik.”

Dr. A.F. Buckhannon, (West-Virginia) 1980. VIII. 2. . . . „Sajnálom, hogy a fűrészpor itta meg helyettetek a jó magyar bort (és ne hogy mézsörnek merd titulálni, mint ahogy azt az előbbi cikkben tetted, mert bor az, méghozzá a javából!). Hogy őszinte legyek, féltem tőle ebben a döglesztő melegben, hogy ez lesz a vége, dehát a gyengébb mégis csak kibírta. A HONEY-MEAD onnan ered, hogy a legősibb korban gyógyszernek használták (mead - medicine). Ez a legősibb erjesztett ital, amit az ember feltalált. Régebbi a bornál, meg a sörnél is. A biblia AMBRÓZIA-nak nevezte. A görög istenek és istennők ittak ilyent évi party-jaikon Kr.e. kb. 3-4.000 évvel ezelőtt. Az ősvilágban, mikor a törvényes, formai házasság ismeretlen volt a legény elragadta a szép leányzót és elrejtőztek az őserdőben. A fiú szülei és testvérei tudták hol rejtőznek és éjnek idején, mikor a törzs többi tagjai aludtak, vittek ki a fiatalok rejtekhelyére mézet és méz-bort mert abban az időben kevés volt a méz és csak nagy események idején került az asztalra. A fiatalok kb. egy hónapig rejtőztek távol a törzstől és mikor a leány szülei és testvérei többé nem követelték vissza a lányukat, akkor tértek vissza a törzshöz. A hónap neve görögül: unv (moon) és innen ered a „mézes-hetek” — „honey-moon” elnevezése. S ha a fiatal asszonyka terhesen tért vissza, a kredit a mead-csinálót (?) illette és nem a férjet. A régi uralkodó családok, akik trónörökös akartak, az első évben méz-bort ittak. Az Antwerpen-i 100 éves polgármester rendkívül élelmes és életrevaló volt és a fiatal felesége minden évben szült gyereket, mert az öreg úr méz-bort ivott. I. Erzsébet angol királynőnek még mindig meg vannak a receptjei a különböző mézbor készítéséről. No de ennyi elég a mai pletykából, mert pörgetni kell! Bajtársi szeretettel ölellek Benneteket.”

Kanada

Cs.J. Edmonton, (Alberta) 1980. V. 18. . . . „Itt küldök egy 25 dollárról szóló bankcsekket, melyet kedves és szeretett lapunk 1980 évre szóló előfizetésem képpen küldöm. Az 1980/1. számot megkaptam, melynek tartalmát már ki is olvastam. Részünkre sok szépet, nemeset és hasznosat tartalmaz, mely munkájukért kérem fogadják a leghálásabb bajtársi köszönetemet. Igaz bajtársi szeretettel.”

P.J. Lethbridge (Alberta) 1980. IV. 8. . . . „Kissé késve jelentkezem előfizetésemmel, sajnos november 11-én Edmontonban elég nehéz szívroperáción estem keresztül. Sajnos nagyon lefogytam, 110 fontra. Jelenleg kissé feljavultam, de egészségem még jelenleg se kielégítő. Négy hónapot töltöttem kórházban, jelenleg havonta vizsgálatra járok. 20 dollárt a levélben mellékelve küldök. Valamennyi csendőr bajtársamat üdvözlöm és maradok bajtársi szeretettel.”

D.S. Winnipeg, (Manitoba) 1980. VII. 14. . . . „Tegnap érkeztem haza.

Ausztria gyönyörű és drága, de az emberek jól élnek. Miből? . . . az titok. Ami nekünk magyaroknak fájó, hogy mi nem voltunk része a német „Reich”-nek és mégis a nemzetközi vélemény minket jobban büntet a második világháborúért, mint az osztrákokat. Miért? . . . ez is titok.” („Arma gerunt alii tu felis Austria — nube!”) Ez a mondás még a XVIII. századából ered, annyit jelent, hogy . . . — mások csak háboruszkodjanak . . . te, szerencsés Ausztria csak házasodj! (Így is volt. Szerk.)

Értesítés

Bajtársaink érdeklődésére a Vezetőség ezúton közli, s értesíti a csoport-szervényvezetőket, hogy a MKCsBK jelvényeket újra rendeltük és így az ismét kapható. A személyi adatok (Név, volt rf, szül. hely, év, hó, nap, családi állás, gyermekek száma, kora, pontos cím) tartalmazó igényléseket a Vezetőség címére kérjük. A jelvény ára igazolvánnyal együtt 5.50 dollár darabonként. Az összeg egyidejűleg való beküldését kérjük.

• • •

Az ünnepi számunk részére beküldött és helyszüke miatt kimaradt közlésre alkalmas cikkeket későbbi számunkban hozzuk.

• • •

Helyesbítés:

A Bajtársi Levél 1980. évi 1. szám 107. oldalán, a 2. bekezdésben nyomtatott Gerendi Imre név helyesen **Goronyi I-nek** olvasandó.

A 68. oldal első bekezdésében írott szöveg helyesen így olvasandó: Dr. Berekally Tamás az MHBK Adelaide-i (Délausztrália, Ausztrália) ifjusági csoportjának aktiv vezetője, fogorvos, Berekally István MHBK főcsoportvezető fia, mint a '48-as Márciusi Ifjak leszármazottja az Adelaide-ben tartott emlékünnepélyen megindította a magyar szabadságharcot — a szellem fegyvereivel!

• • •

Kellemes, kegyelemteljes, szép karácsonyi ünnepeket és szerencsés, boldog Újesztendőt kíván Bajtársainak, Hozzátartozóiknak, Barátainknak a M. Kir. Csendőr Bajtársi Közösség Vezetősége.

Az MKCsBK Vezetősége

ezúton is nyugtázza köszönettel az 1980. március 13-tól augusztus 31-ig beérkezett pénzküldeményeket:

Özv. K.S-né	2500	Adelaide-i csoport	210.30	V.H.J.	30.00
v.Cs.I.	50.00	New Brunswick-i csoport	US 315.00	T.J.	20.00
Cz. F.	US 50.00	Dr.F.Gy.	20.00	T.J.	Fr.f. 100.00
V.I.	AU 15.00	P.J.	20.00	T.J.	Fr.F. 100.00
v.Á.A.Z.	US 10.00	T.K.	US 20.00	U.J.	40.00
Dr.v.U.L.	US 25.00	Ifj.G.Á.	US 17.00	D.S.	25.00
R.J.	Sch 200.00	Melbourne-i csoport	300.00	v.T.P.F.	10.00
v.N.L.	US 13.00	Hamilton-i csoport	160.00	B.J.	US 15.00
T.J.I.	US 32.00	S.F.	20.00	Dr.Sz.S.	20.00
v.H.J.J.	15.00	S.F.	8.00	v.B.M.B.	15.00
Dr.v.Sz.F.	12.00	Dr.Á.L.	2.00	Cs.J.	25.00
J.P.	US 15.00	Dr.v.B.L.	US 10.00	P.I.	US 15.00
R.A.	US 10.00	Ifj.v.K.Z.	US 20.00	Dr.Cs.L.	10.00
v.Sz.J.	20.00	Sydney-i csoport	481.25	B.Á.	19.57
L.A-né	US 25.00	Niagara Falls-i csoport	100.00	v.J.W.S.	DM 70.00
Sz.B.	10.00	gr.T.B.	15.00	v.D.F.	US 10.00
F.I.	20.00	Hamilton-i csoport	65.00	T.P.	DM 100.00
Dr.B.I.	US 20.00	V.M.	13.22	M.A.	US 15.00
v.Á.A.Z.	US 10.00	Id.K.L.	23.00	Dr.Sz.K.	US 25.00
T.L.	US 10.00	Ifj.v.K.Z.	US 20.00	Cs.J.	50.00
v.V.J.	17.00	Niagara Falls-i csoport és környéke	100.00	Dr.A.L.	20.00
R.T.	US 10.00			Dr.H.O.	20.00
Dr.H.E.	US 20.00			Dr.R.B.	US 20.00
v.B.M.B.	5.00				
Dr.O.L.	30.00				
V.Zs.	US 15.00				
n-K.S.	34.53				
T.L.	US 10.00				

A felülfizetésekért ezúton is hálás köszönetet mondunk.

SZERVEINK:

A Bajtársi Levél

A M.Kir. Csendőr Bajtársi Közösség — MKCsBK — hivatalos lapja, központi tájékoztatója.

Tartalmaz tanulmányokat, cikkeket, leírásokat, beszédeket, verseket. Beszámol közösségi egyesületi és társadalmi eseményeinkről, a magyar élet híreiről világszerte. Személyi hírek, könyvszemle, közérdekű levelek és értesítések minden számban.

Név nélkül, egyszerű formában megindította és terjesztette Graz-ban (Stájerország, Ausztria) és környékén 1947. november 1-től

a GRAZI MAGYAR CSENDŐR BAJTÁRSI ASZTALTÁRSASÁG.
Ügyvezető és levelező: Jegenyés Pál főtörm.

Alapította és szerkesztette Graz-ban, Bregenzben, Driebergenben, végül Utrechtben 1948. november 20-tól 1964. szeptember 5-ig

néhai vitéz Karsay Jenő alez.,
szerkesztette és kiadta Islington-ban, majd Etobicoke-ban

1964. október 1-től 1975. június 30-ig
vitéz Kövendy Károly CM, szds.,

szerkeszti a MKCsBK Vezetőség megbízásából 1975. július 1-e óta Calgary-ban (Alberta, Kanada) a Szerkesztő Bizottság,
kiadja a MKCsBK Vezetősége.

Minden cikkért és közleményért annak szerzője, a közlésért a kiadó felelős.

Főszerkesztő és felelős kiadó:
Dr. Kiss Gyula

Munkatársak:

Szelei József
pénztáros

Dr. Fabó Károly
lektor

Karancz János
nyilvántartó

Vörös Imre
pénztári ellenőr

vitéz Rác István
pénztári ellenőr

Levéltár és Múzeum

Bajtársaink gyűjtéséből és adományaiból példás áldozatkészséggel létesített és fenntartott otthona történelmi és testületi értékeinknek és a testvér bajtársi egyesületek emlékeinek.

Levéltáros és múzeumőr:

vitéz Kövendy Károly CM, szds.

Címe: „MKCsBK” Hungarian Veterans’ Archive and Museums,
P.O. Box 335, Etobicoke, Ont., Canada, M9C 4V3